A VIZJOGI TÖRVÉNY,

A KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS REÁJUK VONATKOZÓ RENDELETEK

A KOVÁCSY—KVASSAY FÉLE MŰNEK BŐVITETT ÉS ÁTDOLGOZOTT KIADÁSA

ÖSSZEÁLLITOTTA:

DÁNOS MIKLÓS

MÁSODIK KÖTET

„PÁTRIA" IROD. VÁLL. ÉS NYOMDAI RÉSZV.-TÁRS. NYOMÁSA BUDAPEST 1 9 0 5

KÉT KÖTET ÁRA 20.— K.

Morgan Engineering Co.
City National Bank Bldg.
DAYTON, OHIO

A VIZJOGI TÖRVÉNY,

A KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS REÁJUK VONATKOZÓ RENDELETEK.

*

A KOVÁCSY—KVASSAI-FÉLE MÜNEK
BŐVITETT ÉS ÁTDOLGOZOTT KIADÁSA

*

ÖSSZEÁLLITOTTA DÁNOS MIKLÓS OKL. MÉRNÖK

MÁSODIK KÖTET

BUDAPEST.
"PÁTRIA" IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
1905.

A II. KÖTET TARTALMA.

1884. évi XIV. törvényczikk a Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról, ezen folyók völgyeinek ármentesitéséről, úgyszintén a vizszabályozó és ármentesitő társulatok igazgatási szervezéséről.

(Szentesitést nyert 1884. évi április hó 26-án; kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1884. évi május hó 1-én.)

I. FEJEZET.

1. §.

A Tisza és mellékfolyóinak szabályozása, úgyszintén mindezen folyók völgyeinek ármentesitése, ideértve a Temes-Bégavölgyet is, müszaki tekintetben egységes egészet képez, mely a közmunka- és közlekedése minister vezetése alatt hajtatik végre.

Az ármentesitést és belvizlevezetést a létező törvények és a jelen törvényczikk értelmében, s a közmunka- és közlekedésügyi minister felügyelete alatt a társulatok eszközlik. A hajózási szempontból szükségessé vált vagy az állam által már megkezdett mederszabályozást az állam saját költségén hajtja végre.

Az 1889: XVIII. t.-cz. értelmében a közm. és közl. minister alatt a földmivelésügyi minister értendő.

A jelen törvény életbelépte előtt az 1850. évi junius 16-án kelt császári rendelet (birodalmi törvény- és kormánylapban 1850-ből LXXV. darab 238. sz. a. kiadva) és az 1856. október 9-iki cs. kir. kereskedelmi-, ipar- és középitészeti ministeri rendelet (birodalmi törvénylap 1856. XLVIII. darab 194. sz.) voltak érvényben. (E rendeleteket l. a 32. és 47 lapokon). A Tisza és mellékfolyóinak szabályozására és ezen folyók völgyeinek ármentesitésére autonom szervezettel alakult társulatok — miután a szabályozási és ármentesitési munkálatok a kellő sorrend megtartása és összefüggés nélkül hajtattak végre — abbeli feladatuknak teljesen meg nem felelhettek úgy, hogy ezen eljárás folytán az ármentesitéseken kivül eső vidékeknek helyzete sok esetben megrosszabbodott. Ezen bajok orvoslását célozzák a jelen törvényben foglalt intézkedések, melyeket a kormány az 1881: LII. t.-cz. 10 §-ában nyert utasitáshoz képest terjesztett a törvényhozás elé.

Ezen szakasz az államra oly kötelezettségeket ró, melyeket a vizjogi törvény nem ismer s ennélfogva abban felvéve sincsenek. A vizjogi törvény 46. §-ában az államra is vannak ugyan kötelezettségek háritva, ezek azonban távolról sem oly terhesek, mint az ezen szakaszban megállapitottak.

A képviselőház közlekedési bizottságának a tiszai törvényjavaslat tárgyában tett jelentésében a javaslat átalános elveire vonatkozólag a következők foglaltatnak:

„A bizottság magáévá teszi a kormány azon álláspontját, mely szerint az ármentesítést államosítani nem kivánta. A bizottság ugyanis a siker garantiáját mindenekelőtt az érdekeltek öntevékenységében és a társulatok helyes önkormányzatában keresi s ehhez képest a Tiszaszabályozás államosítását a bizottság nem tartja helyes eszmének. Hason vállalatok — az illető közegek egyenlő szakértelmét és megbizhatóságát feltételezve — az államok által mindenütt már bureaukratikus szervezetüknél fogva is sokkal több költséggel és sokkal nagyobb nehézségekkel vezettetnek, mint a közvetlen érdekeltek által. A magyar állam pedig nincs azon pénzügyi helyzetben, hogy ezen többköltséget elviselje; ezért tartja a bizottság a társulatok önkormányzatát pénzügyi szempontból is fentartandónak, a mi természetesen nem zárja ki azt, hogy az államot kétségtelenül megillető felügyeleti, ellenőrzési és törvényes rendelkezési jog hatályosabbá tétessék és szabatosabb körülirást nyerjen".

(Lásd a Tiszavölgyi Társulat központi bizottságának a társulat 1882. évi közgyüléséhez intézett jelentését.)

„A ministeri indokolásban helyesen jegyeztetett meg, hogy bármily szabatosan határoztassék is meg a társulati szervezet, igen kivánatos, hogy a Tiszaszabályozás pénzügyi részének rendezése is megoldását találja, mindazonáltal a minister úr az általa felhozott indokoknál fogva a kérdés pénzügyi részét ezen törvényjavaslat keretében megoldhatónak nem tartotta. A közlekedési bizottság azonban azon szempontból indult ki, hogy bármily célszerű berendezések legyenek is a törvényjavaslatban, a helyzet gyökeresebb javulása csak akkor remélhető, ha abban megállapíttatnak azon elvek is, melyek a Tiszavölgyet a financziális túlterheléstől megóvják".

„A terhelési maximum megállapítása s annak meghatározása nélkül ugyanis, hogy ezen esetekben mi történjék? a Tiszavölgy jövője biztosítottnak annál kevésbbé tekinthető, mert e nélkül megtörténhetik, hogy az államot a társulatokkal szemben ezentúl megilletendő nagyobb rendelkezési jog a védművek erősítése, magasítása stb. tekintetében első sorban műszaki szempontból fog gyakoroltatni a helyett, hogy az illető társulat financziális helyzete is megfelelő méltatásban részesülne. A mint egyrészről a közlekedési bizottság súlyt helyez arra, hogy az állam rendelkezési, ellenőrzési és felügyeleti joga a társulatokkal szemben minél hatályosabb legyen és minél hatályosabban gyakoroltassék, úgy más oldalról nem tévesztheti szem elől azt, hogy a társulatoknak is szükségesek garantiák, miszerint műszaki szempontból talán indokolható, de saját érdekeik szempontjából szorosan véve nem szükséges munkálatok teljesítésére ne szoríttassanak akkor, mikor ezen munkálatok keresztülvitele aránytalan megterheltetésükkel jár".

„Ezen garantia pedig csak abban állhat, ha az állam is mintegy a társulatok pénzügyi érdekkörébe az által bevonatik, hogy a közérdekü társulatok financziális romlásával és a maximális megterheltetés elérésével az államnak esetleg pénzügyileg is támadhassanak kötelezettségei. A közlekedési bizottság ezen álláspontját úgy a pénzügyminister, mint a volt közmunka- és közlekedésügyi minister urak is magukévá tették s ehhez képest a törvényjavaslat 3-ik szakasza módosítva, a 22. szakasz után pedig a maximális megterheltetés elvét megállapítandó egy egészen új szakasz vétetett fel 23. szakasz gyanánt".

A vízjogi törvény társulati részénél minden egyes szakasznál utalás történt arra, hogy az mennyiben tér el a tiszai törvény vonatkozó szakaszaitól, ugyanez röviden és a vízjogi törvény illető szakaszára való utalással a tiszai törvénynél is megtörtént, hogy az összehasonlítás könnyebb legyen és a két törvény vonatkozó határozmányai közötti eltérések jobban előtüntetve legyenek.

A mi a vízjogi törvény átalános határozmányait illeti, ezekre nézve itt meg kell jegyezni, hogy azok a tiszai társulatokra a vízjogi törvény 193. §-ánál fogva érvénynyel birnak. Könnyebb áttekintés végett nem lesz felesleges, ha felsoroltatnak a vízjogi törvény azon szakaszai, melyek a tiszai törvény hatálya alatt álló társulatokra is kiterjednek. Ezek a 69., 70., 71., 72„ 73., 74., 75., 76., 77., 78., 79., 80., 83., 86., 87., 88., 89., 90., 91., részben a 92., a 93. §. első bekezdése, a 99., 100., 101., 102., 103., a 104. §. három első bekezdése, a 111., 116., 117., 118., 119., 120., 121., 122., 123., 124., 125., 126., 127. szakaszok, miután ezek a társulatokra vonatkozó átalános és ennélfogva valamennyi vizrendezési társulatra nézve kiható egyöntetű szabályokat tartalmaznak s nagy részben a vizjogi törvény által hatályon kívül helyezett 1871. évi XXXIX. és 1879. évi XXXIV. törvényczikkek határozmányait veszik át.

Ugyanezen eset forog fenn az átalános rendelet X. fejezetére (I. k. 207. lap) vonatkozólag, melynek határozmányai a tiszai társulatokra is érvénynyel birnak s melyek ugyancsak azon határozmányokat foglalják magukban, a melyek a fentebb említett törvényekből a vizjogi törvénybe csak azért nem lettek átvéve, mert kisebb jelentőségük miatt egy törvény keretében helyet nem foglalhatnak.

A jelen szakaszban említett mederszabályozás keretében helyén valónak látjuk a partbiztositások ügyére is részletesebben kiterjeszkedni.

A Tiszavölgyi Társulat még 1881. évben a volt közmunka- és közlekedésügyi ministerhez intézett felterjesztésében azon véleményének adott kifejezést, hogy a partvédelmi munkálatoknak költsége kétségen kivül az államot kell hogy terhelje, abból indulván ki, hogy sok helyütt a partszaggatásokat a tiszai folyamszabályozási szempontból eszközölt átmetszések idézték elő. A Tiszavölgyi társulat központi bizottsága ehhez képest a jelen törvény 1. §-ába felvétetni is kivánta, hogy:

„A partvédelem költségeihez az állam annyiban járul, a mennyiben a partszakadás az állam által létesített szabályozási műveletek folytán jött létre“. Ezen javaslatot azonban a kormány ily átalánosságban kimondva, elfogadhatónak nem tartotta.

A volt országos vízépítészeti hivatal a földmivelésügyi ministeriumhoz a Tisza folyó szabályozása tárgyában 1891. évben benyujtott előterjesztésében (Vizügyi közlemények III. füzete) felemlíti, hogy „a mióta a Tisza-szabályozás megindult — egyes partvédezetektől és kisebb helyi érdekü munkálatoktól eltekintve — az átvágásokon kivül a mederrendezés terén jóformán semmi sem történt; miért is mindinkább követelően lép fel annak a szüksége, hogy a segitség e tekintetben is továbbra ne késsék“ valamint azt is, hogy „számos helyen kell a megtámadott partokat védelmezni“. Kimondja ezen előterjesztés utóbb azt is, hogy „a midőn azonban magán a Tiszán és annak egyes mellékfolyóin a szabályozásokat olyképen kivánjuk irányíttatni, hogy azok a fennálló helyzetet ne súlyosbítsák: nem mehetünk e tekintetben annyira, hogy az egyesek vagy külön társulatok lecsapolási, talajjavitási vagy patakrendezési munkálatait is értsük ez alatt; mert utóvégre is nem lehet sem törvényességi, sem közgazdasági szempontokból megakadályozni azt, hogy az illetők birtokaikat hasonlólag megvédjék és javítsák“.

A Tiszavölgyi Társulat központi bizottsága 1891. évi május havában tartott ülésén a Tisza folyó mederrendezési munkálatainak kérdését tárgyalván, gróf Mailáth József és Meczner Gyula központi bizottsági tagok egy együttes indítványt terjesztettek elő, melynek első pontja kimondja, hogy a „felsőtiszai érdekeltség az országos vizépítészeti hivatal előterjesztésében foglalt javaslatokkal érdekeit nem találja kellőleg méltatva, „mivel hajók a felső szakaszon az elhanyagolt meder elfajulásai miatt nem járhatnak — a sorozatra felvett partvédezetek túlnyomólag helyi érdeküeknek fognak jeleztetni s mint ilyenek részben a társulatok költségein lesznek építendők“.

„A felső-tiszai érdekeltség partvédművekre eddig is erejét túlhaladó mun-

kálatokat teljesített, részint partvédműveknek, részint körtöltéseknek építése által, mely munkálatok kimutathatólag leginkább a helytelenül eszközölt — vagy ki nem épített, vagy ugyan kiásott, de ki nem képződött, vagy épen teljességgel feliszapolni engedett átmetszések következményei, mint ilyenek tehát nem saját szabályozási művei által okoztattak, — hanem az állami feladatot képező mederrendezési munkálatok hiányaira vagy azok elégtelenségére, végső fokban pedig a nagyban és egészben az állam által megszabott szabályozási rendszerre vezethetők vissza".

„Igy többeket nem említve, a beregi társulat 1881-től hét töltés bellebbezést s a tisza-szalkai partvédművet, a bodrogközi-társulat a csapi kanyartöltést és 16 partvédművet létesített, a felső- és alsó-szabolcsi társulatok pedig szintén létesítettek ily munkálatokat".

„Ezekből látható, hogy hasonló létesítményeket jövőre mederszabályozás — s csak közvetve ármentesítés — érdekében nem teljesíthet, miután azoknak költségeit elviselni per absolute képtelen".

„De felette méltánytalannak is tartaná, ha az állam helyett oly feladatokat létesítene, melyet már az 50-es évek pátensei is az államhatalom köréhez csatoltak".

„Óhaja azért a felső-tiszai érdekeltségnek, miszerint a Tiszavölgyi Társulat központi bizottsága az egész Tisza völgyére nézve mondja ki, hogy az összes mederrendezési s ezek között különösen a partvédelmi munkálatok kizárólagos állami feladatot képeznek, s úgy az országos vízépítészeti hivatal előterjesztésében javaslatba hozottak, valamint az ezeken túl jövőben szükségesnek mutatkozó hason munkálatok kizárólag államköltségen teljesitendők".

A központi bizottság ezen indítványra nézve kimondotta, hogy azt az egész Tiszavölgyre nézve és az alsó-, közép- és felső érdekeltség minden külön megkülönböztetése nélkül elfogadja, mindazonáltal oly korlátozással, hogy ez az elv csak az állami felügyelet alatt álló folyókra nézve találja alkalmazását s hogy az állam ezen kötelezettsége csak „fokozatosan" legyen teljesitendő.

„A Tiszaszabályozás folytatólagos munkálatairól, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről" szóló törvényjavaslat a törvényhozáshoz 1892. évben beterjesztetvén, a központi bizottság még ez év február hó 3-án tartott ülésén elhatározta volt, hogy ezen törvényjavaslatot meg fogja vizsgálni, hogy annak indokolása megfelelő-e a központi bizottság által fentelőadott kivánságokra.

A törvényjavaslatot mellékleteivel együtt kellő példányban beszerezvén, az a társulatoknak nyilatkozataik megtétele végett megküldetett. A beérkezett észrevételek alapján a központi bizottság 1892. év május hó 3-án tartott ülésén vette azon elvi kérdéseket tárgyalás alá, melyek különbség nélkül az egész Tiszavölgyre vonatkoznak. Ezen ülésen újból tárgyalás alá kerülvén a társulatoknak a partbiztosításokat illető panasza, a központi bizottság előadója azt proponálta, hogy ragaszkodjék a bizottság az általa e tárgyban már elfoglalt azon álláspontjához, hogy *az összes mederrendezési és ezek között különösen a partvédelmi munkálatok is az állam költségén legyenek eszközlendők* az 1891. évi május hó 4-én és 5-én tartott bizottsági ülésen kimondott és fentebb ismertetett korlátozással.

Ezen kérdést illetőleg a földmivelésügyi ministerium részéről megjegyeztetett, hogy „a Tisza államkezelés alatt levő szakaszán végzett mederrendezés költségeit eddig is az állam viselte s ugyanez terveztetik a jövőben is".

„Az egyetlen különbség csak a *partbiztositások* körül áll fenn, amennyiben a társulatok ezen műveket is az állam terhére kivánják végeztetni a jövőben. Hogy e tekintetben a törvényjavaslat visszaesést jelent-e a multtal szemben, arra nézve egyszerüen csak utalni kiván arra a tényre, hogy az ármentesítő társulatok partbiztositásaikat eddigelé jóformán kizárólag maguk végezték és az állam legfeljebb segélylyel járult hozzá és e tekintetben már nyereségnek

volt tekinthető az 1885. évi vizjogi törvény 46. §-a, mely ezen segély nagyságát egy harmadban állapította meg. Az ármentesítő társulatok igen jól tudják, hogy az 1885. év előtti partbiztosításaikhoz az állam még ily összeggel sem járult hozzá".

„A törvényjavaslat tehát, mely az arány iránt egyátalán nem foglal határozott állást, visszaesést nem jelent és pedig annál kevésbbé, mert eddigelé ezen műveket maguk a társulatok hajtották végre és kérték az állam segélyét. A törvényjavaslat szerint ellenben az állam vállalkozik azok végrehajtására a társulatok hozzájárulásával, a mi mindenesetre némi közeledés a társulatok egyhangú kivánságához, hogy t. i. ezen munkálatok költségeit is az állam vállalja magára; mert az által, hogy az állam e munkák végrehajtását az egységes Tiszaszabályozási tervbe felvette, magát határozottan érdekeltnek jelentette ki azok foganatosításában".

Végül megjegyzi, „hogy a javaslatban a partbiztositásokat illetőleg a felső- és alsó Tisza folyószakasz egyforma elbánásban részesül, sőt a folyó természetének megfelelőleg a tervezett partbiztositások száma jóval jelentékenyebb a felső, mint az alsó szakaszon; mert amott a víz nagyobb ereje és a talaj lazább alkotása következtében a partok a megtámadásnak inkább ki vannak téve".

A központi bizottság mindamellett egyhangúlag kimondotta, „hogy az általa már régebben elfoglalt és az előadó által kifejtett elvi álláspontot fentartja s ily értelemben intéz a földmivelésügyi ministerhez fölterjesztést, egyszersmind felkérte a bizottság tagjait, miszerint hassanak oda, hogy a vizjogi bizottság, illetőleg a törvényhozás részéről is a társulatok megnyugtatása érdekében szükséges ezen enuntiatio megtörténjék".

A képviselőház vízjogi bizottsága a tiszaszabályozási törvényjavaslatot 1892. junius 22-én tárgyalta s ezen alkalommal a központi bizottság észrevételei is ismertetve lettek a vízjogi bizottság előtt.

A vízjogi bizottságnak a törvényjavaslatra vonatkozó idevágó jelentése szószerint következőleg hangzik:

„A partbiztosítások kérdésénél egyesek aggályaiknak adtak kifejezést az iránt, vajjon a társulatok egyáltalán bevonhatók-e és mily arányban az állam által létesitendő partvédő munkák költségeihez".

„A minister úr kijelenti, hogy a társulatok csak azon partbiztosítási munkálatokhoz vonhatók be, melyeket vagy ők maguk kezdeményeznek, vagy melyeknek létesítése az 1885 : XXIII. t.-cz. 113. §-a alapján válik szükségessé; ezen utóbbi esetben a hozzájárulás összege nagyobb nem lehet, mint amenynyibe a társulati védművek más módon való megvédése kerülne".

„Kijelenti végül a hozzájárulás esetleg vitássá váló kérdésében, hogy addig is, mig annak eldöntése a felállitandó közigazgatási biróságra nem ruháztatik (1896: XXVI. t.-cz. 59. §-ának 6. pontja már intézkedik e tárgyban), minden egyes esetben a tiszavölgyi központi bizottság meghallgatása után fog határozni".

„A bizottság a minister úr nyilatkozatát tudomásul véve, a mederrendezésre vonatkozó elaborátumot elfogadásra ajánlja azon határozott kijelentéssel, hogy a bizottság elvárja, hogy minden oly esetben, amikor oly partbiztosítás létesítéséről lesz szó, amely valamely társulat védőművei érdekében fog létesíttetni, a társulat hozzájárulására nézve, annak előzetes meghallgatásával addig is, míg ezen kérdésben a felállitandó közigazgatási biróság lesz hivatva határozni, a kormány a méltányosság végső határáig fog elmenni és a törvényben gyökeredző főfelügyeleti jogánál fogva a társulatok anyagi és létérdekeit veszélyeztető oly munkák végzésére és azok költségei viselésére kötelezni nem fogja, amelyeket tulajdonkép az államnak kellene foganatosítania és viselnie".

„Meggyőződött a bizottság arról is, hogy a mederrendezés és a partbizto-

sítások tekintetében mindenütt ott, ahol ilyenekre szükség van, a kellő munkák felvétettek a javaslatba, e tekintetben tehát külön intézkedések és javaslatok tétele iránt maga részéről szükséget fenforogni nem lát".

Ezen bizottsági jelentéshez dr. Darányi Ignácz a vízjogi bizottság egyik tagja *különvéleményt* nyujtott be, melyben a következők foglaltatnak:

„A minister úr s a vízjogi bizottság a fenti kijelentésekben kimondott egy *új* elvet, mely szerint az ármentesítő társulatok (az 1885 : XXIII. t.-cz. 113. §-ának fenforgása esetén) *akaratuk ellen is kötelezhetők* arra, hogy a partbiztosítási költségek viseléséhez hozzájáruljanak".

„Elismerem, hogy a minister úr s a vízjogi bizottság ezen elvet ridegen és korlátlanul alkalmaztatni nem kivánják és — érezve talán maguk is, hogy álláspontjuk indokolására szabatos és minden kétséget kizáró törvényes rendelkezésekre nem hivatkozhatnak s hogy az általuk felállított elv feltétlen alkalmazása adott esetekben mily messze vezethetne — a méltányosság szempontjainak több irányban iparkodtak érvényt szerezni; de ez nem változtat azon körülményen, hogy következményeiben veszélyes lehet mellesleg egy bizottsági jelentésben s épen a „vizjogi" bizottság jelentésében oly elveket állítani fel, melyek törvenyeinkben s ezek között az 1885: XXIII. t.-czikket képező vízjogban megfelelő támpontokkal nem birnak".

„Az 1884 : XIV. t.-cz. 1. §-a végén foglalt rendelkezés szerint „a hajózási szempontból szükségessé vált, vagy az állam által már megkezdett mederszabályozást az állam saját költségén hajtja végre." Ezen szakasz a vízjognak később történt megalkotása daczára az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a értelmében a Tisza-völgyre nézve világosan fenn lett tartva".

„Azon kérdést illetőleg pedig, hogy mederrendezés alatt a partbiztositás is értendő, elegendő támpontot nyujt az 1885 : XXIII. t.-cz. 40. §-ának első bekezdése, mely a meder és partok jó karban tartását egybekapcsolja és egy elbánás alá veszi. Különben maga a törvényjavaslati indokolás is a partbiztositások kérdését a „meder-rendezés" czímű II. fejezetben tárgyalja".

„Azon körülményt, hogy az 1884 : XIV. t.-cz. 1. §-ának idézett rendelkezése *mellett* a vízjog idevonatkozó intézkedései, amennyiben a nevezett szakaszszal nem ellenkeznek, a Tisza völgyén is érvényesíthetők, kétségbe vonni nem kivánom; azonban a vízjog 46. §-a (melyre a törvényjavaslat indokolásában (l. 16. lap 3-ik bekezdést), de a bizottsági tárgyalás során is ismételt hivatkozás történt) sem tartalmaz egyebet, mint azt, hogy „*ha* az államkezelés alatt álló hajózható folyók mentén keletkezett társulatok a folyók szakadozó partjait *saját érdekükben biztositani akarnák* s az e végett szükséges építkezéseket a közmunka és közlekedésügyi minister által jóváhagyott tervezet szerint létesítenék, ezen építkezések költségeihez, amennyiben azok a hajózás céljainak előmozdítására is alkalmasak, az *államkincstár* legföljebb 1/3-ad részben hozzájárul".

„E szakasz értelme is világos; e szakaszban *nem a társulatok*, hanem az állam hozzájárulási kötelezettsége van szabályozva *és pedig a társulatok által saját érdekükben kezdeményezett* és létesített partbiztosítási munkálatokat illetőleg".

„De téves a vízjog 113. §-ára való utalás is. A vízjog 113. §-ának szövegéből világos, hogy a minister jogosítva van „*a társulati védművek* jókarban tartására és felügyeletére szükséges összegnek a költségelőirányzatba való felvételét" stb. elrendelni".

„A törvény ezen rendelkezése szigorú ugyan, de az *csupán a társulati védművekre* szorítkozik; a partbiztosítási művek azonban társulati védműveknek sohasem tartattak és nem is tartathatnak".

„A 113. §. rendelkezését tehát a célbavett irányban tágítani és kiterjeszteni nem lehet".

„Az előadottak szerint kétségtelen, hogy a társulatok az általuk nem kezdeményezett partbiztositási munkálatokhoz való hozzájárulásra a fennálló

törvények értelmében *nem kötelezhetők;* az pedig nem is állíttatott, hogy az ezen költségekhez való hozzájárulást önként megajánlták volna".

„Ily körülmények között alteratiót szenved a törvényjavaslat alapjául felvett számítás is".

„Fedezetül ugyanis, részben bár, de egy *oly összeg jelöltetik meg, melynek érvényesítésére a törvényes alap hiányzik,* tekintve, hogy sem a vízjognak imént hivatkozott 46. §-a, sem pedig annak a bizottsági jelentés szerint a minister ur által hivatkozott 113. §-a ilyen alapot nem szolgáltat."

„Az ügy ilyen állása mellett tiszteletteljes nézetem szerint a bizottsági jelentésnek a partbiztosítási költségekhez való hozzájárulásra vonatkozó része nem állhat meg; ennélfogva indítványozom, mondja ki a Ház,

hogy *az állam által a társulatok hozzájárulása reményében célbavett partbiztosítási munkálatok tekintetében a hozzájárulás és annak mérve kérdésében az érdekelt társulatokkal egyezkedések kisérlendők meg addig is, míg a vízjog revisiója alkalmával a törvényhozásnak módjában lesz a kérdés elvi részének beható megvitatása mellett határozni a fölött, hogy az ily partbiztosítási munkálatok költségeihez való hozzájárulásra az ármentesítő társulatok kötelezhetők-e átalában s ha igen, milyen módozatok mellett és milyen arányban".*

A képviselőház *pénzügyi bizottságának* e törvényjavaslatot illetőleg 1893. évi márczius 22-én beterjesztett jelentésében a következők foglaltatnak:

„Beható megfontolás tárgyát képezte azon kérdés, hogy a munkálatok teljesítésére szükséges költségek ki által és milyen arányban fedeztessenek. Minister úr a törvényjavaslathoz csatolt indokolásában az összes költségeket körülbelül 18,000.000 frtban tünteti fel, — melyekből 17,000.000 kizárólag az állam, circa 1 millió pedig (1,440.000 frtnak $^{2}/_{3}$ része) a társulatok terhére esnék, — az 1885. évi XXIII. t.-cz. 46. §-ára való hivatkozással".

„Azonban a társulatoknak ily mérvű megterheltetésének jogosultsága ellen már a vízügyi bizottságban komoly észrevételek merültek fel, — sőt az ezen bizottság jelentéséhez fűzött különvélemény törvényeinkre hivatkozva határozottan tagadja a társulatoknak ilynemű megterheltethetését. Maga a minister úr is elejtette a törvényjavaslat indokolásában elfoglalt álláspontját, — midőn a vízügyi bizottság tárgyalása alkalmával oda nyilatkozott, hogy a *társulatok csak azon partbiztosítási munkálatokhoz vonhatók be, melyeket vagy ők maguk kezdeményeznek, vagy melyeknek létesítése az 1885: XXIII. t.-cz. 113. §-a alapján válik szükségessé; ezen utóbbi esetben a hozzájárulás összege nagyobb nem lehet, mint a mennyibe a társulati védművek más módon való megvédése kerülne".*

„Minister úrnak ezen nyilatkozatát azonban a bizottság kielégítőnek nem tarthatja. Nem pedig azért, mert sem a vízjogi törvény, sem az 1884: XIV. t.-cz. a társulatokat partbiztosítási munkálatok teljesítésére nem kényszeríti, — és a hivatkozott 46. §-a az 1885. évi XXIII. t.-cz.-nek itt már csak azért sem vehető tekintetbe, mert a szóban forgó partbiztosítási munkálatokat nem a társulatok, hanem az állam kezdeményezi. Nem lehet a társulatoknak ezen kötelezettségét a vízjogi törvény 113. §-ából sem következtetni, — mert ez úton a társulatok csak védműveik megvédésére kötelezhetők, mely megvédés másképen is eszközölhető, mint partbiztosítás útján; — és így hiányozván a törvényes alap, minister úrnak a vízügyi bizottságban tett bármily jóakaratú és a méltányosság által sugalmazott kijelentése a társulatok kötelezettségeinek megállapítására nem elegendő.

„De a különvéleményt sem teheti egész terjedelmében magáévá a bizottság. Mert bár annak jogi fejtegetéseivel teljesen egyetért, nem fogadhatja el az abból vonható következtetéseket, mert ezek oly merev álláspontot teremtenének, mely a gyakorlati élet követelményeivel nehezen egyeztethető össze. Nem szabad ugyanis figyelmen kívül hagynunk, hogy az 1885. évi XXIII. t.-cz. 113. §-a alapján, ha nem is partbiztosítási, de egyéb — védműveik megvédé-

sére szolgáló — bizonyos költséggel összekötött munkálatok teljesítésére a társulatok határozottan kötelezhetők; minthogy pedig oly helyeken, hol a társulati védművek partszakadások vagy alámosások által támadtatnak meg, azok megvédése leghatályosabban épen partbiztosítási munkálatokkal eszközölhető, tagadhatatlan, hogy ott a társulatok és az állam érdekei találkoznak, — minek folytán nem lehet méltánytalannak tartani, hogy a társulatok az ilyen munkálatokhoz legalább oly összeggel hozzájáruljanak, mint a mennyi igénybe vétetett volna, ha védműveiket más, kevesebb költséggel járó úton védelmezték volna meg. Természetes azonban, hogy ezen hozzájárulásnak csak ott van helye, hol a partszakadások a társulati töltéseket már közvetlenül támadják meg és a partbiztosítási munkálat szüksége a természetes vízlefolyási viszonyok által idéztetett elő; de nem lehet helye ott, hol a partbiztosítási munkálat az állam által eszközölt valamely meder-rendezési művelet vagy átvágás folytán válik szükségessé. Ez utóbbi esetben a bizottság a vízjogi törvény 50. §-a intézkedéseit teljes épségükben kívánja fentartani".

„Szükséges mindezeknél fogva a társulatok ily mérvű és értelmű hozzájárulására a kellő törvényes alapot megteremteni; e célból a bizottság egy új §-nak felvételét ajánlja, mely az e törvényjavaslatban foglalt munkálatokra nézve úgy az állam, mint a társulatok kötelezettségeit pontosan és szabatosan körülírja".

„Szükséges továbbá megállapitani — melyre szintén egy új §-t javasol a bizottság — azon bíráskodási hatóságot is, mely a társulatoknak hozzájárulási kötelezettségéből származó vitás kérdéseket hivatva lesz eldönteni. Legalkalmasabbnak tartaná ugyan a bizottság erre a célra a felállítandó közigazgatási bíróságot és nézete szerint annak felállításakor mindezen ügyeket okvetetlen hatáskörébe kellend utasítani; addig is azonban úgy a fennálló törvényeink értelmében, valamint közigazgatási szervezetünknél fogva ezen teendőkkel a földmívelési ministeriumot tartja megbízhatónak. Hogy pedig azon inconvenientiának hátrányai, melyek onnan erednek, hogy a földmívelési ministerium, mely ezen ügyekben a társulatokkal szemben érdekelt félnek tekinthető, saját ügyében egyszersmind bíró is, némileg enyhíttessenek, szükségesnek véli a bizottság kimondani, hogy minden ily ügyben hozandó határozat hozatala előtt a tiszavölgyi társulatok központi bizottsága hallgattassék meg, — és hogy a hozzájárulási ügyek elbírálásánál a sajátszerű viszonyokra való tekintettel ne csak a jog, hanem a méltányosság követelményei is érvényre jussanak".

Ezen bizottsági jelentés értelmében a törvényjavaslat, tekintettel a Tiszavölgyi közgyülés által elfoglalt álláspontra s a dr. *Darányi Ignácz* által beadott különvéleményre, azon új szövegezésben fogadtatott el a pénzügyi bizottság és a törvényhozás által, mely az 1894 : III. t.-cz. 2. és 3. §-aiban van megállapitva. (lásd az 55. lapon).

Időközben a társulatokat érdekő partbiztositásoknak legnagyobb része végrehajtatván, ma már e kérdés annál kevésbbe aktuális, mert időközben *a keletkező partomlások megelőzése* szempontjából szükséges munkálatok elvégzésére is a tiszai társulatok mintegy évi 100.000 korona segélyben részesülnek a földmivelési minister részéről; szóval a partbiztositásoknak sokat vitatott ügye is ezzel lényegében és valójában megoldást nyert és csak elvileg állanak fenn e téren különbözetek.

A Dunán és mellékfolyóin ezen szempontok soha ennyire kiélesedve nem voltak, mert a Duna és mellékfolyóinál — nagyobb esésük miatt — a szabályozás a partok biztositása nélkül végre nem hajtható. Különben a Tisza és mellékfolyóinál is, a mint az állam jobban és jobban belényúl a mederrendezésekbe. abban a mértékben fognak megszünni a veszélyesebb jellegü partszakadások is; természetes, hogy igen sok idő és pénz kell még arra, hogy állami kezelés alatt levő folyóink szakadó partjai mind biztositva legyenek.

2. §.

A Tisza és mellékfolyói völgyein a feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vísszabályozó és ármentesítő társulatok új beosztással szervezendők.

Ezen új beosztás szerint történt szervezések az előbb létezett és a szervezésbe bevont társulatok pénzügyi külön állását a multból eredő s azon terhekre nézve, melyek a töltéseknek egyenlő biztonságot nyujtó méretekben leendő kiépítésére szükségesek, meg nem változtatják. Egyébiránt az egyesítés feltételeinek és módozatainak meghatározása az illető érdekeltek egyezkedéseinek tartatik fenn, a mennyiben pedig azok a közmunka- és közlekedésügyi minister által a körülményekhez képest kitüzendő záros határidő alatt sem tudnának megegyezni, a tiszavölgyi központi bizottság meghallgatása mellett, esetről-esetre a közmunka és közlekedésügyi minister dönt.

Az 1889. évi XVIII. t.-cz értelmében a közmunka- és közlekedésügyi minister alatt a földmivelésügyi minister értendő.

A törvényszakasz azon rendelkezése, hogy a társulatok egyesítésénél a pénzügyi különállás ne csak a multból eredő tartozásokra, hanem azon terhekre is fentartassék, melyek a töltéseknek egyenlő méretekben leendő kiépítésére szükségesek a tiszavölgyi központi bizottság javaslatára vétetett fel, azon alapon, hogy a törvénynek nem lehet célja, hogy az egyesítések alapján egyik társulat régi terhét bármily mérvben a másikra hárítsa.

Ezen szakasz egészében megegyezik a vizjogi törvény 81. §-ával, az ezen szakasz 2. bekezdésének első pontja azonban a vizjogi törvény 125. §-ának 2. pontjában foglaltatik. (I. k. 117. lap.)

Lásd a vízjogi törvény 81. §-ának megjegyzését, mely ezen szakaszra is érvénynyel bír. (Az 1896: XXVI. t.-cz. 59. §-ának 1. pontja értelmében a minister határozata a közigazgatási birósághoz felebbezhető.

3. §.

Felhatalmaztatik a közmunka- és közlekedésügyi minister. hogy a közérdek vagy egyöntetű árvédelem szempontjából a Tisza és mellékfolyói völgyein azon árterületeket, a melyek eddigelé védtöltések által biztositva nincsenek, a végett hivatalból valamely fennálló társulathoz csatolhassa, esetleg az ilyen árterületek érdekeltségét hivatalból társulattá alakíthassa. Első esetben az illető társulat az ily területet a jelen törvény 13., 14., 15., 16., 17. §-aiban előírt ártérfejlesztési és osztályozási eljárás mellett kötelékébe vonja, a bevonás idejétől kezdve, az osztályozás alapján

megállapított kivetési kulcs szerint a társulati járulékokkal megterheli, s ennek fejében a bevont terület árvíz elleni biztosítása végett szükséges védépítkezéseket, mint a már létező társulati védépítmények kiegészítő részét létesíti. Oly területek pedig, melyek magaslatok által lévén elzárva, egyik társulat ártérfejlesztésébe sem vonhatók be, külön társulattá alakítandók, s ez esetben az érdekeltekre háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az ármentesités folytán éretett el. Az ily külön társulatok alakításáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő. Felhatalmaztatik továbbá a közmunka- és közlekedési minister arra is, hogy mindazon esetekben, midőn a műszaki ártérfejlesztés alapján ugyanazon terület több társulat árterébe tartozónak tünik ki, ezen közös árterületet az érdekelt társulatok és a tiszavölgyi központi bizottság meghallgatása után, az illető társulatok között oszsza meg, illetve a társulatok közötti határvonalat állapítsa meg.

A hivatkozásoktól s némely a dolog érdemére vonatkozással nem biró szövegezéstől eltekintve, megegyezik a vízjogi törvény 82. §-ával (I. k. 81. lap), miért is lásd a 82. §-nak e szakaszra is érvényes megjegyzéseit. (Az 1896: XXVI. t.-cz. 59. §-ának 2. és 3. pontjai értelmében a minister határozata a közigazgatási birósághoz felebbezhető.)

Az 1889: XVIII. t.-cz. értelmében 1889. évi junius hó 15-étől a közmunka- és közlekedésügyi minister hatásköre átment a földmivelésügyi minister hatáskörébe.

A ministeri indokolás szerint: „A vízszabályozási társulatokról szóló 1871: XXXIX. t.-cz. szerint ármentesítő vagy vízszabályozó társulat alakítása az érdekelt birtokosok többségének szabad elhatározására volt bízva. Ez az intézkedés azonban oly esetben, midőn a folyó mellett fekvő valamely terület birtokosai társulatot nem alakíthatván, a megfelelő ártérnek töltések által biztosításáról nem gondoskodtak, hátrányosnak bizonyult nem csak a védtelen területre nézve, hanem e védtöltésekkel már biró szomszéd társulati árterületekre nézve is. Mert habár ily esetben a társulat, árterületének határán épített kereszttöltés által védheti meg területét a szomszéd területből beömölhető árvíz ellen, mégis már magának ezen kereszttöltésnek fölépítése is oly költséget okoz, mely nem lett volna szükséges, ha a töltés-vonal a folyó mentén szakadatlan folytonosságban felépült volna: ezenfelül pedig az ilyen keresztöltés az előtte elterülő síkvíz hullámrombolásai miatt csak aránytalan költekezés mellett védhető meg és tarható fenn".

„A jelen szakasz ennélfogva felhatalmazza a kormányt, hogy az érdekelt birtokosok önkéntes elhatározása hiányában is alkalmas módon gondoskodhassék az árterületek kellő biztosításáról."

A törvényszakasz azon rendelkezése, hogy „a kötelező mentesítést csak a közérdek vagy az egyöntetü árvédelem igazolhatja", valamint azon garantia, hogy „az érdekeltekre ekkép háramlandó évi teher azonban nem lehet nagyobb, mint azon több jövedelem, mely az ármentesítés folytán éretett el" a tiszavölgyi társulat javaslatára vétetett fel.

4. §.

Az érdekeltek az alapszabályokban megállapitott időközökben és módon közgyülésre hivandók össze.

A közgyülésen minden 100 ártéri becshold, vagy 1000 frt. értékemelkedés tulajdonosa — a szerint t. i. a mint azt a közgyülés alapszabályaiban eleve megállapítja — egy szavazattal bír, a 100 becsholdnál, illetőleg 1000 frt. értékemelkedésnél többet képviselő ártéri birtokosok, vagy teljhatalmú megbizottjaik pedig annyi szavazattal bírnak, a hány 100 becsholdas részletnek, illetőleg 1000 frt. értékemelkedésnek tulajdonosai. A 100 becsholdnál, illetőleg 1000 forint értékemelkedésnél kevesebbet képviselő birtokosok pedig csoportba állanak s megbizottjaik által a közgyülésen annyi szavazattal bírnak, a hány 100 becsholdat, illetőleg 1000 frt. értékemelkedést ártéri birtokuk összlete képvisel. Az esetre pedig, ha a 100 becsholdnál, illetőleg 1000 frt. értékemelkedésnél kevesebbet képviselő birtokosok önként nem csoportosulnának, a községi előljáróság által a fentebbi módon képviseltetnek. A megbizottak nevei a társulati elnöknek előre bejelentendők.

A már létező társulatok kötelesek alapszabályaikat, amenynyiben azok másként intézkednének, ezen határozathoz képest módosítani.

Ezen szakasz első bekezdését kiegészíti a vízjogi törvény 83. §-ának 4. pontja, mely részletesen meghatározza az alapszabályoknak a közgyülésre vonatkozó intézkedéseit. (I. k. 82. lap.)

A szakasz többi részére nézve lásd a vizjogi törvény 84. §-ánál tett megjegyzést, (I. k. 83. lap.)

5. §.

A közgyülés főbb teendői:

a) A társulati alapszabályoknak megállapítása vagy módosítása.

Az e tekintetben hozott határozatok az alapszabályokkal együtt életbeléptetésük előtt jóváhagyás végett a közmunka- és közlekedésügyi ministerhez felterjesztendők.

b) A társulat tisztviselői és szolgaszemélyzete, nemkülönben a gátőrök létszámának és díjazásának, úgyszintén a választmány és a tisztviselők hatáskörének, azok egymáshozi viszonyának a jelen törvény rendelkezéseinek figyelembe vételével és a közmunka-

és közlekedésügyi minister jóváhagyásának fentartásával meghatározása.

c) Az évi költségelőirányzat és a társulati kiadások fedezési módjának a választmány javaslata alapján való megállapítása.

Ez utóbbi határozatok a megelőző év október 15-ig az illetékes kir. folyammérnöki hivatal útján jóváhagyás végett a közmunka- és közlekedésügyi ministerhez felterjesztendők.

Ezen határidőnek kellőleg nem igazolt elmulasztása esetére a közmunka- és közlekedésügyi minister az illető társulatra 100—500 frtig terjedő bírságot róvhat, mely bírság az 1880. évi XX. t.-cz. 17. §-a értelmében alakítandó tartalékalap javára fizetendő be.

A felterjesztett költségelőirányzat iránt a közmunka- és közlekedésügyi minister a költségelőirányzatnak a kir. folyammérnöki hivatalhoz való beterjesztésétől számított 60 nap lefolyása alatt határoz, — ha a minister ezen idő alatt nem nyilatkoznék, a költségelőirányzat helybenhagyottnak tekintendő.

Ezen szakasz öt első bekezdésének határozmányait, melyek amúgy is csak példaképeni felsorolást tartalmaznak, kiegészíti a vizjogi törvény 92. §-a, mely a tiszai társulatokra nézve is kötelező. Lásd a 92. §-nál lett megjegyzéseket. (I. k. 85. l.) és a 9752/1897. sz. földmiv. min. rendeletét az I. k. 331. lapján.

A szakasz utolsó három bekezdésének határozmányai a vizjogi törvény 93. §-ának utolsó három bekezdésében vannak felvéve. (I. k. 86. lap.)

A közm. és közl. minister helyett 1889. évi junius 15-ike óta a földmivelésügyi minister értendő.

Az 1899. évi XXXVI. t.-cz. értelmében koronaérték értendő.

6. §.

A társulati választmány áll: az elnökből és legalább négy tagból.

A választmány a társulati igazgatás élén áll, s mint ilyennek az összes társulati tisztviselők alá vannak rendelve.

Megválasztja a társulat összes tisztviselőit (8. §.), ellenőrzi azok működését, főleg pedig a társulati pénztár kellő kezelését, — kötelessége átvizsgálni a társulat könyveit, iratait s pénztárát, s teljesíti átalában mindazt, a mit az 1871. évi XXXIX. és 1879. évi XXXIV. t.-czikk — a jelen törvény, a kormány rendeletei és az alapszabályok, valamint a közgyűlés egyes határozatai reá ruháznak.

A választmány kötelességének pontos teljesítéseért annak tagjai felelősek.

Megegyezik a vízjogi törvény 85. és 94. §-aival (I. k. 83. és 87. lapján), az ezen szakaszban idézett 1871: XXXIX. és az 1879: XXXIV. t.-czikkekben foglalt rendelkezések helyett azonban a vízjogi törvény határozmányai értendők.

7. §.

A társulatok tisztviselői személyzete az igazgatóból, főmérnökből (mérnökből), a szükséges számú szakaszmérnökökből, pénztárnokból, ellenőrből s a szükséges segédszemélyzetből áll.

Az igazgató és a főmérnök (mérnök) rendszerint fegyelmi eljárás vagy bünvádi elítélés alapján bocsáthatók el; a társulati elnöknek azonban, ha ebben a társulati választmánynak az összes tagok 2/3 része hozzájárulásával alkotott határozatával támogattatik, jogában áll a szolgálati viszonyt egy évi felmondás útján bármikor megszüntetni.

A kisebb társulatoknak megengedtetik, hogy a mennyiben anyagi helyzetüknél fogva mindezen tisztviselőket nem alkalmazhatnák, feladataik megoldásának koczkáztatása nélkül a közmunka- és közlekedési minister hozzájárulásával kevesebb tisztviselőket alkalmazhassanak.

Megegyezik a vízjogi törvény 96. §-ával. (I. k. 88. lap.) Ezen szakasz második bekezdése a tiszavölgyi társulat indítványára a képviselőház közlekedési bizottságának javaslata folytán vétetett fel azon indok alapján, hogy lehetnek oly esetek, midőn sem bűnvádi, sem fegyelmi úton az igazgatót, vagy főmérnököt elmozdítani nem lehet, de a szolgálati viszonyok és a társulat jól felfogott érdeke mégis azt kivánják, hogy legyen módja a társulatnak a szolgálati viszonyt felmondani; másfelől pedig az ajánlott szövegben gondoskodva lett oly garantiákról, melyek ezen felmondás alkalmazását minél ritkábbá fogják tenni és csak a legflagransabb esetekre szorítandják.

A közm. és közl. minister helyett 1889. évi junius 15-ike óta a földmívelésügyi minister értendő.

8. §.

A társulati tisztviselők választása ellen, a választások megejtésétől számított 15 nap alatt a közmunka- és közlekedési ministerhez lehet felfolyamodni, ki a választásokat akár egyenként, akár összeségükben megsemmisítheti, mely esetben a megsemmisítés által megüresedett állomások betöltése iránt szükséges intézkedés haladék nélkül eszközlendő.

Megegyezik a vízjogi törvény 95. §-ával. (I. k. 88. lap.) L. előző szakasz utolsó megjegyzését.

9. §.

Az igazgató a társulati igazgatást vezeti s utasításait a választmánytól, illetőleg annak együtt nem léte esetén az elnöktől veszi.

Megegyezik a vízjogi törvény 97. §-ának első bekezdésével. (I. k. 89. lap.)

10. §.

A műszaki teendőket a főmérnök (mérnök) végzi.

Főmérnöknek (mérnöknek) csak az választható, ki mérnöki oklevéllel bír és vízszabályozási vagy ármentesítési építkezéseknél töltött két évi gyakorlatot igazol, szakaszmérnöknek azonban földmérői oklevéllel ellátott egyén is megválasztható, ha két évi gyakorlatot igazol.

Megegyezik a vízjogi törvény 97. §-ának második bekezdésével. (I. k. 89. lap.)

11. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok igazgatási költségeiket, mi alatt tisztviselőik és szolgáiknak fizetése és minden mellékilletménye, továbbá az irodai költségek értetnek, nemkülönben az árvédelem által igényelt kiadásokat, a mennyiben más alap rendelkezésre nem állana, a társulati tagokra való kivetés útján tartoznak fedezni.

Az árvizek által megrongált védművek helyreállítására szükséges költségek, hasonlóan kivetés útján fedezendők.

Hogy ezen költségek kivételes esetekben kölcsön útján fedeztethessenek, arra az engedélyt a közgyülés kérelmére a közmunka- és közlekedési minister a pénzügyministerrel egyetértőleg adja meg.

A meglevő védműveknek az eredeti méreteken túl menő erősítése és tökélyesítése, valamint az új munkáknak költségei kölcsön útján fedezhetők.

Ezen szakasz nem vétetett át a vízjogi törvénybe, de oly elveket tartalmaz, melyek a vízjogi törvény szelleménél fogva minden társulatra nézve alkalmazandók. Nevezetesen kimondja, hogy a társulatok rendes szükségletei, mint az igazgatási és töltésfentartási költségek kölcsönből nem fedezhetők, sőt a megrongált védművek helyreállításának költségei is csak kivételesen a közmunka- és közlekedési, illetve 1889. évi junius hó 15-étől kezdve a földmívelésügyi és pénzügyi minister előleges engedélye mellett fedezhetők kölcsön útján, ellenben a meglevő védműveken az eredeti méreteken túl menő erősítések, valamint az új munkák költségei kölcsön útján fedezhetők.

12. §.

Az alakulandó, nemkülönben a már létező társulatoknál, a melyeknél az ártér még meg nem állapíttatott, vagy a melyeknél az ártér újbóli megállapítása szükséges, az ártérfejlesztés alapjául az ottani — az ezen ártérfejlesztésig tapasztalt legnagyobb árvízszín veendő.

Az ártérfejlesztés és osztályozás foganatosítása vagy megújítása iránt elsőfokúlag a társulat közgyülése határoz, és ez iránti határozatát a társulati érdekeltekkel 30 nap alatt közli.

Az ily határozatban meg nem nyugvó fél panaszát az értesítéstől számitandó 15 nap alatt a társulati elnöknek benyujtani köteles, ki azt ugyancsak 15 nap alatt másodfokú és végérvényes határozathozatal végett a közmunka- és közlekedési ministerhez felterjeszti, ki a központi bizottság meghallgatása után határoz.

A közmunka- és közlekedési minister a műszaki ártérfejlesztésnél követendő eljárást rendeleti úton szabályozza.

A társulat előterjesztése, vagy az érdekeltség egy részének felfolyamodása alapján a közmunka- és közlekedési minister állapítja meg azon vízszíneket, melyek a műszaki ártérfejlesztésnél alapul veendök.

Teljesen megegyezik a vizjogi törvény 104. §-ának 4., 5., 6. és 7. bekezdéseivel. Lásd a vizjogi törvény 104. §-ánál tett megjegyzéseket az I. k. 92. lapján.

Jelen törvényszakasz értelmében a tiszavölgyi társulat indítványának elfogadásával nemcsak az ártérfejlesztés, hanem az osztályozás megújítása is lehetővé vált; ez által elkerültetik azon anomália, hogy a már eredetileg helytelenül megejtett osztályozás sérelmeinek orvoslására a törvényhozás az utat örökre elzárja; de másfelől azáltal, hogy a törvényszakaszban kimondatott, miszerint a közmunka- és közlekedésügyi minister (földmivelésügyi minister), mielőtt ezen kérdésben határozna, a központi bizottságot meghallgatja, megnehezíttetnek, oly tendentiák, melyek könnyelműen akarnának új osztályozásokat elrendeltetni.

A törvény ezen szakaszának rendelkezése alapján a volt közmunka- és közlekedésügyi minister 1885. évi deczember hó 17-én 41,330 sz- a. adta ki a tiszai törvény alatt álló társulatok műszaki ártérfejlesztésére vonatkozó utasítást, a mely teljesen megegyezik a vízjogi törvény 104. §-ában foglalt hasonló rendelkezés következtében 1886. évi 6005. sz. a. és a jelen munkában szintén kinyomatott (I. k. 273. lap) ártérfejlesztési utasítással.

A jelen szakaszban említett közm. és közl. minister helyett 1889. évi junius hó 15-étől kezdve szintén a földmívelésügyi minister értendő.

13. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó társulatoknál az előző szakasz értelmében eszközlendő ártérfejlesztés eredményének tárgyalására vonatkozólag a következők határoztatnak.

Elkészittetvén a műszaki ártérfejlesztés, az a választmány által a társulat székhelyén 30 napi közszemlére tétetik ki, s azon idő alatt mindenki által megtekinthető.

Az ártérfejlesztési munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek a társulati alapszabályokban megállapitott módon értesítendők.

Ha egyesek a munkálat ellen panaszt emelnek, tartoznak ezt a társulati közgyűlésnek bejelenteni.

A közgyűlés a beadott panaszok elbirálására a felmerült szükséghez képest egy, vagy tekintettel a különböző vidékekre több bizottságot küld ki. Minden bizottság 5 tagból áll s érvényes határozathozatalra három tagnak jelenléte szükséges. A bizottság a hozzá utasított panaszok tárgyában helyszíni tárgyalás alapján elsőfokúlag határoz és határozatait a közgyűlésnek tudomásvétel és kihirdetés végett bejelenti.

Az elsőfokú határozatban meg nem nyugvó fél panaszát a gyűlés napjától számítandó 30 nap alatt az elnöknek benyujtani köteles, ki azt 15 nap alatt a társulat müködése feletti felügyelettel és ellenőrködéssel megbizott törvényhatóság alispánjához (polgármester) átküldeni tartozik. Ha ezen határidő alatt az előző pontban jelzett törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) panasz be nem nyujtatott, az elsőfokú határozatok minden egyes érdekelt félre kötelezőkké válnak és későbbi felszólalásnak hely nem adatik.

Ha az érintett törvényhatóság fentemlitett tisztviselője a bemutatott iratok s különösen a helyszíni szemléről szóló jegyzőkönyv alapján határozatot nem hozhat, újabb helyszini szemle tartandó.

Ezen helyszini szemle azon árterületekre nézve, a melyek a felügyeletet és ellenőrködést gyakorló törvényhatóság alispánjának (polgármesterének), ennek akadályoztatása esetén pedig helyettesének elnöklete alatt tartatik meg, ki hivatva van annak alapján határozni, azon területekre nézve pedig, a melyek más törvényhatóság területén feküsznek, az illetékes helyi törvényhatóság alispánjának (polgármesterének), vagy akadályoztatása esetében helyettesének elnöklete alatt foganatosittatik, ki köteles a szemle eredményéről szóló jegyzőkönyvet határozathozatal végett a felügyeletet és ellenőrködést gyakorló törvényhatóság alispánjához (polgármesteréhez) átküldeni.

Ezen szakasznak 2., 3., 4. és 5 bekezdései és a vizjogi törvény 105. §-a között, jóllehet a két törvény illető határozmányai egészben megegyeznek, több lényeges eltérés van, melyeket a vízjogi törvény 105. §-ánál emeltünk ki. (I. k. 93. lap.)

A szakasznak 6. és 7. bekezdései átalában a vizjogi törvény 106. szakaszával egyeznek meg, itt is azonban lényegesebb eltérések mutatkoznak, melyek a vízjogi törvény 106. §-ánál emeltettek ki. (I. k. 94. lap.)

Ezen szakasz többi része, valamint az alábbi 14. §. a vízjogi törvénybe azon okból nem vétettek át, mert a vízjogi törvény az eljárást és illetékességet átalában szabályozza.

Lásd még a 3480/902. sz. földmívelésügyi ministeri rendeletet az I. k. 386. l.

14. §.

A müszaki szemle, a mennyiben az szükséges, a panasz beadásától, illetve a felügyeletet és ellenőrzést gyakorló törvényhatóság alispánjának (polgármesterének) a szemle foganatosítására illetékes tisztviselőhöz intézett megkeresésétől számítandó 30 nap alatt megtartandó, és erről az érdekelt felek legalább 15 nappal a kitűzött határnap előtt értesítendők.

Ezen szemle tagjai az alispán (polgármester), esetleg helyettesének elnöklete alatt az érdekelt felek vagy ezeknek megbizottjai s a szemle elnöke által meghívott mérnök.

A szemle műszaki tagjai irásbeli véleményt adnak, s a felügyeletet gyakorló törvényhatóság alispánja (polgármestere), esetleg helyettese az ügyben 15 nap alatt határoz.

Az alispánnak helyetteséről az 1870. évi XLII. t.-cz. 59. §-a intézkedik, a mennyiben pedig az ily ügyek nagy számánál vagy azon indokoknál fogva, melyek az idézett törvényszakaszban felsorolva vannak, az alispánnak más módon való helyettesítése válnék szükségessé, ez iránt a törvényhatóság bizottsági közgyűlése intézkedik; azonban köteles ily határozatát jóváhagyás végett haladék nélkül a közmunka- és közlekedési ministerhez felterjeszteni.

Ugyanezen rendelkezés mérvadó a polgármesternek helyettesítése iránt is.

Lásd a 13. §-nál tett megjegyzést.

Az 1886: XXI. t.-cz. 69. §-a szerint: ha az alispán beteg, ha távol van vagy az alispáni szék üres, az alispáni teendőket a főjegyző teljesíti.

15. §.

Az ártérfejlesztési munkálat az előző 13. és 14. §-ok értelmében letárgyaltatván, oly társulatoknál, a melyek az ártérfejlesztést különböző vízszínek szerint eszközöltették, a társulati közgyű-

lés javaslatot tesz a közmunka- és közlekedési ministernek a különböző vízszínek közt és a felvett legalacsonyabb vízszín alatt fekvő területek egymásközti hozzájárulási arányának megállapítása iránt s a közmunka- és közlekedési minister a Tiszavölgyi Társulat központi bizottságának meghallgatása után ez arányt megállapítja, mely arány a társulati kivetési kulcs készítésénél alapul szolgál, s új osztályozás esetén sem változtatható meg.

Ugyanezen mód szerint, azonban az alább felsorolt érdekeltek meghallgatásával, állapíttatik meg azon kulcs is, mely szerint a társulati védtöltések vagy más szabályozási műveletek által védett körtöltések, utak, vasutak, csatornák és épületek tulajdonosai az ármentesítési költségekhez oly arányban tartoznak hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetőleg azok biztosítása, ha a védmű nem léteznék.

Ezen kulcsok megállapítása után a társulati közgyűlés az osztályozás elkészítésére legalább is 11 tagú bizottságot választ, mely az osztályozási munkát, tekintettel a talaj gazdasági értékére, illetőleg értékemelkedésére és az elárasztásnak gyakrabban vagy ritkábban történő ismétlődésére, annak időtartamára, — elkészítvén, azt a választmánynak bemutatja.

A választmány ezen osztályozási munkálatot a társulat székhelyén 30 nap közszemlére teszi ki, mely idő alatt mindenki által megtekinthető.

Az osztályozási munkálat kitételének idejéről és helyéről az érdekeltek a társulati alapszabályokban megállapított módon értesítendők.

Ha egyesek a munkálat ellen panaszt emelnek, tartoznak ezt a társulati választmánynak bejelenteni.

A választmány az osztályozási munkálatot, valamint a beérkezett panaszokat a közszemlére kitűzött 30 napi határidő elteltével az ezen célra 15 nap alatt összehivandó közgyűlésnek bemutatja, mely közgyülés a beérkezett panaszok iránt elsőfokúlag határoz s az osztályozási munkálatot elsőfokúlag megállapítja.

Az elsőfokú határozatban meg nem nyugvó fél panaszát a gyülés napjától számítandó 30 nap alatt az elnöknek benyujtani köteles, mely panaszok iránt a jelen törvény 14. §-ában kijelölt hatóság az ugyanezen törvény 14. és 15. §-aiban megállapított módon határoz.

Ezen szakasz intézkedései a Temes-Bégavölgyi vízszabályozási társulatra nézve mindaddig, míg nevezett társulat az 1882-ik évi XXVI. t.-czikk értelmében állami kezelés alatt áll, érvénynyel nem bírnak és ezen társulatnál úgy az osztályozást, valamint a kivetési kulcsot is — ugyancsak az állami kezelés tartamára — a közmunka- és közlekedési minister végérvényesen állapítja meg.

Az 1889. évi XVIII. t.-cz. életbeléptétől, 1889. évi junius hó 15-étől kezdve a közmunka- és közlekedési minister hatásköre a földmívelésügyi miniszterre ruháztatott.

Jelen törvényszakasz két első pontja a tiszavölgyi társulat javaslatára vétetett fel; elsőt az indokolja, hogy a különböző vízszín szerinti területek érdekeinek egymással szemben leendő megvédésére legcélszerűbb, ha a hozzájárulási arányokat a minister állapítja meg, ki a helyi érdekektől és versenygésektől távol áll, a másik pedig azon igazságos elvet mondja ki, hogy mindazon érdekek, melyek az ármentesitésből hasznot húznak, annak költségeihez is hozzájárulni lesznek kötelesek; mindenütt és mindenkinél tehát, kivételt nem ismerve, az élvezett előnynyel és joggal arányos terhet és kötelességet is állít szembe.

A törvény első gyakorlati alkalmazását már 1885. évben találta, midőn a volt közm. és közl. minister 4425/85 sz. leiratával leküldötte a tiszavölgyi központi bizottsághoz a szegedi körtöltéseknek, továbbá az osztrák-magyar államvasutaknak és a magyar államvasutak alföld-fiumei vonalának a Sövényháza-szegedi társulat költségeihez való bevonása, illetőleg a jelzett töltés-építmények tulajdonosainak a jelen szakasz értelmében a társulati terhekhez való hozzájárulása iránt tartott tárgyalásokról szóló jegyzőkönyveket és jelentéseket véleményadás végett.

A központi bizottság az évi hozzájárulást akképen állapította meg, hogy a társulati védművek nem létezése esetén szükséges befektetés 6%-ához az évi fentartási költség átlagát hozzáadta. A volt közmunka- és közlekedésügyi minister ezen felterjesztés alapján 21298/1885 szám alatt kelt leiratában — mely praecedensnek tekintetik — az évi hozzájárulást megállapította, oly kikötéssel azonban, hogy az érdekeltek a megállapított évi összegeken felül a társulat által semminemű terhek elvállalására nem kötelezhetők. Kimondotta továbbá azt is, hogy az érdekeltek az általa megállapított hozzájárulási kötelezettségük alapján a társulat adósságaiban nem osztoznak, reájuk tehát ez alapon sem vethető ki bármily költségrész. Kimondotta továbbá, hogy az általa megállapított évi hozzájárulási összegek változás alá nem eshetnek, hacsak a szóban forgó ármentesítő társulat nem lenne kénytelen árterületeit valamely magasabb árvízszín alapul vétele mellett a jelen törvényczikk 12. §-a értelmében újra fejleszteni. Kiemelte azonban a minister, hogy azon esetre, ha a tiszai védgátak átszakadnának, s ennek folytán az ekként bevont érdekeltek azon helyzetbe jutnának, hogy töltéseik védelméről önmaguknak kellene gondoskodniok, az érdekeltek azon évre, melynek folyamán ez megtörtént, azaz mindaddig, míg ily cimen az önvédelem tart, a megállapított hozzájárulási összegek fizetése alól felmentetnek; azon esetre pedig, ha a Sövényháza-szegedi társulat védműveinek fentartása bármi oknál fogva fölhagyatnék, az érdekelt töltéstulajdonosoknak a ministerileg megállapított hozzájárulási kötelezettségük egyátalán megszünik, illetve, ha az önvédekezés költségei a hozzájárulási összegnél kevesebbre rugnának, csakis a hozzájárulási összegekből az önvédekezési költségek levonása után fenmaradó összeget tartoznak a társulat részére lefizetni.

Utóbb a műszaki tanács ezen szavakat: *„ha a védmű nem léteznék“*, oda

magyarázta, *„ha a védművek* nem léteznének“, vagyis ha a Tisza völgyén *egyátalán* védművek nem léteznének, vagy más szóval, csak azon költségeket kívánta elfogadtatni, melyek az átalános mentesités előtti vízszínnel szemben való védekezésre volnának szükségesek.

A központi bizottság a törvény e magyarázatát tévesnek, a törvény szavaival, de még inkább annak szellemével ellenkezőnek s úgy a bizottság, valamint a kormány által e kérdésben elfoglalt elvi állásponttal meg nem egyezőnek tartván, a volt közmunka- és közlekedésügyi minister 12038/88 sz. a. a körös—tisza—marosi társulathoz intézett leiratában a jelen szakasz értelmezése tekintetében a központi bizottságnak a műszaki tanács értelmezésével kifejtett nézetét osztotta, midőn határozatilag kimondotta, hogy a törvény szövegezése más magyarázatot meg nem enged, mint hogy az abban használt *„védmű“* kifejezés alatt nem átalában véve a töltésrendszer, hanem speciálisan azon védtöltés értendő, mely a körtöltések, utak, vasutaknak stb. védelmet nyujt. Miből folyólag az ármentesítési költségekhez való hozzájárulás mérvét nem a szabályozás előtti, de az ez idő szerint legnagyobbnak ismert vízszínre való tekintettel kell meghatározni. De különben is ama szoros vonatkozásnál fogva, melyben a jelen 15. §. a 12., 13. és 14. §§-kal áll, kétségen kivüli, hogy miként az ártérfejlesztésnek, úgy a hozzájárulás mérvének alapjául is az ártéren tapasztalt legnagyobb árvízszín veendő“.

Ugyanezen ministeri leiratban kimondatott az is, hogy el nem fogadható azon nézet sem, mintha a jelen 15. §-ból azért, mert ennek szavai szerint a vasutak stb. oly arányban tartoznak az ármentesítési költségekhez hozzájárulni, amennyivel többe kerülne saját építményük fentartása, illetve biztositása, ha a védmű nem léteznék, az lenne következtető, hogy a hozzájárulási összeg megállapításánál a védtöltés fennállása által megtakarított pályaszínemelési költség befektetés címén számításba nem vehető; mert hogy a vasuti pályatöltést az árvíz ellen fentarthatónak, illetve biztosíthatónak tekinteni lehessen, annak a legnagyobb árvízszín magassága fölé való emelését kell föltételezni.

Ami *az utak bevonásának* kérdését illeti, a Tiszavölgyi központi bizottság megkülönböztetést vélt teendőnek azon állami és esetleg megyei *műutak* között, amelyek mintegy *országos érdekűek és közforgalmi jelentőséggel bírnak* és azon utak között, melyek ilyen jelentőséggel nem bírván, inkább helyi érdekűeknek tekintendők, vagy épen kiépítve sincsenek. Az első kategóriához tartozó műutakat a bizottság a hozzájárulásra feltétlenül kötelezendőknek tartja; a hozzájárulás mértékének megállapitásánál azonban figyelembe veendőnek véli azt az előnyt is, mely egy ily út létezéséből az ármentesítő társulatokra, illetőleg a gátvédelemre hárul. Erre való tekintettel mondotta is ki a volt közmunka- és közlekedésügyi minister, a központi bizottság 1888. évi 8. sz. elvi jelentőségű határozatára 1889. évi január hó 7-én 53668/88 sz. a. kiadott rendeletében, hogy *a mennyiben a műutak építése az ármentesítő társulatoknak is érdekükben áll; a mennyiben továbbá ily utak építését, különösen az alföldön, ahol azokra nagy szükség van, a társulati járulmányokkal mértéken túl való terheltetés hátráltatná, az utaknak ármentesítési költségekkel való megterheltetése a lehető legcsekélyebb mérvre szorítandó.*

A második kategóriába tartozó, inkább helyi érdekű vagy ki nem épített utakat azonban a bizottság a hozzájárulásra kötelezendőknek nem tartja és pedig a helyi érdekű utakat azért nem, mert az újabb novelláris törvénynél fogva, a helyi érdekű vasutak is kivonattak a hozzájárulás kötelezettsége alól és a törvényhozás ez intézkedéséből per analogiam következik, hogy ilyen költségekkel a helyi érdekű utak sem terhelhetők: a ki nem épített utak pedig, ha mindjárt azok nagyobb jelentőséggel is bírnak, nem vonhatók be azért, mert a törvényhozás az „út“ elnevezés alatt csakis műutakat érthetett és nem volna helyén, hogy az utak fogalmának mesterséges kiterjesztése és minden

dülő vagy csapás-útnak bevonása által a törvényhozás egy méltányos intézkedését a tiszavölgyi érdekeltség ad absurdum vinni iparkodjék.

Az *épületek bevonására* nézve a törvény életbelépte óta *elvi alapon* megoldások nem jöttek létre és csakis egy-két társulat vetett ki e címen nagyobb hozzájárulási hányadot.

Az osztályozás és kivetési kulcs megállapítása körül követendő eljárásnál a tiszai törvény 15. §-a kevés módosítással ismétli ugyanazt, mit az ártérfejlesztésre nézve a 12., 13. és 14. §-ok előírnak, mindamellett azon lényeges eltéréssel, hogy az osztályozásnál és kivetési kulcs megállapításánál mindazt a választmány és 11 tagú bizottság végzi, mit az ártérfejlesztésnél a közgyűlés és 5 tagú bizottság végzett.

Az e tekintetben részletes eltérések, valamint a vízjogi törvény 107. §-a és a jelen szakasz közti különbségek a vízjogi törvény 107. §-ánál vannak kiemelve. (I. k. 95. lap.)

Ugyanezen szakasz második bekezdése az eljárásra vonatkozó szabály kivételével megegyezik a vizjogi törvény 110. §-ával, mire nézve lásd a 110. §-nál és az átalános rendelet 107. §-nál tett megjegyzéseket (I. k. 97. és 222. l.)

A közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. 59 §-ának 4. pontja értelmében a földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen, melylyel oly vízrendező társulatoknál, melyek az ártérfejlesztést különböző vízszinek szerint eszközölték, a különböző vízszinek között és a felvett legalacsonyabb vízszin alatt fekvő területek egymás közötti hozzájárulásának arányát megállapitja, — a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.

Ugyancsak a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye az 1896. évi XXVI. t.-cz. 60. §-a szerint a földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen is, melylyel a társulati védtöltések vagy egyéb vízrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai részéről a társulat költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és arányát eldönti.

Az idetartozó ügyeknél az eldöntendő kérdés az lesz, hogy valamely vizi társulat védművei által védett csatornák, vasutak, épületek, stb. tulajdonosai, *a nélkül, hogy a társulat kötelékébe felvétetnének*, tartoznak-e és mennyivel nemcsak a védművek, hanem a társulat költségeihez is — tehát az administrativ kiadásokat is beleértve — hozzájárulni?

16. §.

Az osztályozással egyidejüleg és ugyanazon módon s eljárás szerint állapittatik meg a kivetési kulcs.

Ezen szakaszra nézve ugyanaz áll, mi a 15. §-nál a megjegyzések utolsó hat bekezdésében elmondatott.

17. §.

Az alispánnak (polgármesternek) az ártérfejlesztés, osztályozás és kivetési kulcsra vonatkozólag hozott határozatai ellen, a határozat kézbesítésétől számítandó 15 nap alatt birtokon belül csakis a törvények meg nem tartása, — vagy azok helytelen alkalmazása alapján lehet a közmunka- és közlekedési ministerhez felfolyamodni, ki az esetben, ha az alispáni határozatot feloldja, az ügyet újabb határozathozatal végett egy más alispánhoz utasítja.

Egyébként az alispán (polgármester) által hozott ily határozatokban meg nem nyugvó fél birtokon kivül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.

Megegyezik a vízjogi törvény 108. §-ával. (I. k. 96. lap.)

18. §.

Az ártérfejlesztési és osztályozási munkálat, valamint a kivetési kulcs végleges megállapítása után a társulati igazgató által az egész ártérről az adókatasterrel lehetőleg összhangzó ártértelekkönyv készíttetik, mely a tulajdonos nevét, az egyes területek helyrajzi számait s azoknak részenkénti osztályozását előtüntető térmértékét tartalmazza.

Megegyezik a vízjogi törvény 109. §-ával. (I. k. 97. lap.)

19. §.

A kivetett társulati évi költségjárulékok, valamint a társulat által felvett kölcsön kamatjának és törlesztési járulékának az egyes ártéri birtokra eső részleteiről az illető ártéri birtok tulajdonosai a társulati igazgató által egyénenként értesítendők.

Megegyezik a vízjogi törvény 122. §-ának első bekezdésével. (I. k. 111. lap.)

20. §.

Ha a jelen törvény 2. és 3. §-ai szerint újra szervezendő vagy hivatalból alakítandó társulat a közmunka- és közlekedési minister által kitűzendő határidőig alapszabályait meg nem alkotná, s a választmányt meg nem választaná, vagy működését tényleg meg nem kezdené, a társulati tisztviselőket a közmunka- és közlekedési minister fogja alkalmazni.

Ezen tisztviselők a közmunka- és közlekedésügyi minister utasításai és rendeletei szerint tartoznak eljárni.

Ily esetekben a társulati ügyekben való véleményadás végett a közmunka- és közlekedési minister az ártéri nagyobb birtokosokból és az érdekelt községek képviselőiből bizottságot alakít, melynek ügyrendjét a közmunka- és közlekedési minister állapítja meg.

Megegyezik a vízjogi törvény 112. §-ával. Az ezen szakasznál tett megjegyzéseket, melyek jelen szakaszra is érvényesek, lásd az I. k. 100. lapján.

21. §.

Azon társulatoknál, melyekre nézve kimondatik, hogy azok védművei az egységes szabályozásra, valamint az összefüggő ármentesítésre való tekintettel — közérdekből fentartandók — ha a közmunka- és közlekedési minister azon meggyőződést szerezné, hogy az ily társulat a társulati védművek jó karban tartására és felügyeletére szükséges költségfedezetet előirányzatába fel nem vette, jogosítva van a szükséges összegnek az előirányzatba való felvételét és a társulati tagokra való kivetését hivatalból elrendelni.

Az ily társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 15 nap alatt a közmunka- és közlekedési minister előtt felszólalni; ha azonban a nevezett minister ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai felelősség terhe alatt kötelesek a közmunka- és közlekedési minister által helybenhagyott költségvetésbe felvett összeget a társulati tagokra a kivetési kulcs arányában kivetni és annak behajtásáról az 1879. évi XXXIV. t.-cz. 6. §-a, illetőleg az 1883. évi XLIV. t.-cz. értelmében gondoskodni.

Ezen szakasz azon különbséggel egyezik meg a vízjogi törvény 113. §-ával, hogy abban a minister jogosítva van valamely társulatnak közérdekből való fentartását nemcsak az összefüggő ármentesítésre való tekintetből, hanem *más közigazgatási vagy közbiztonsági* tekintetből is kimondani. Az e tekintetben tett megjegyzéseket lásd a vízjogi törvény 113. §-ánál. (I. k. 100. lap.)

A jelen szakaszban hivatkozott 1879. évi XXXIV. t.-cz. 6. §-a, illetőleg az 1883. évi XLIV. t.-cz. helyett most már a vízjogi törvény 122. és 123. §-ai alkalmazandók.

A közmunka- és közlekedési minister alatt itt is a földmivelésügyi minister értendő.

22. §.

Ha az előző szakaszban körülirt társulat a fennálló törvényekben foglalt kötelezettségeknek eleget nem tenne, vagy a felügyeletet gyakorló folyammérnök által a helyszíni vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat a közmunka- és közlekedési minister rendeletére a kellő időben meg nem indítaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, — a közmunka- és közlekedési minister ezen kötelezettség teljesítésére, valamint a folyammérnök által szükségesnek jelzett munkák végrehajtására záros határidőt tűzhet ki.

Ha az ily társulat kötelezettségének a kitüzött záros határidő alatt sem tenne eleget, — a minister az 1879. évi XXXIV. t.-cz 14. §., illetve az 1871. évi XXXIX. t.-cz. 24. §-a értelmében intézkedik.

Felhatalmaztatik továbbá a kormány, hogy a közigazgatási uton végrehajtandó munkákra szükségesnek mutatkozó összegeket az érdekeltségre a végrehajtás megindításakor azonnal, és pedig, ha másként nem lehet, vagyis ártérfejlesztés és kivetési kulcs nem léte esetében ideiglenesen az ártérbe eső földbirtok után fizetendő földadó arányában kivethesse.

Az illetéktelenül beszedett járulékok megtérítése vagy kiegyenlítése csak a műszaki árterfejlesztés befejezése és a kivetési kulcs megállapítása után fog megtörténni.

Az 1879. évi XXXIV. t.-cz. 14. §-a, illetve az 1879. évi XXXIX. t.-cz. 24. §-a a Tiszának és mellékfolyóinak vízszabályozására és ármentesítésére alakult azon társulatokra, melyek a jelen törvény 21. §-ában körülirt társulatok közé nem tartoznak, nem alkalmazhatók.

Megegyezik a vízjogi törvény 114. §-ával(I. k. 102. lap), csakhogy abból az 1879. évi XXXIV. t.-cz. 14., illetőleg az 1871. évi XXXIX. t.-cz. 24. §-a kihagyattak, miután azok helyett most már a vízjogi törvény 117. §-a és az általános rendelet 61—63. §-ai (I. k. 208. l.), továbbá a vizjogi törvény 113. §-ai intézkednek.

A jelen szakaszban említett közmunka- és közlekedési minister alatt az 1889. évi XVIII. t.-cz. értelmében a földmivelésügyi minister értendő.

23. §.

Ha a 21. és 22. §-ok szerinti közérdekű társulatoknál az 1881:XLII. t.-cz. elvei szerint kiszámítandó befektetett alaptőke meghaladja azon összeget, amit a társulati alakulás alapjául felvett vízszín alatti ártér új katasteri tiszta jövedelme húszszorosának $60^0/_0$-a, és azon társulatnál, melyhez magasabban fekvő ártér is vonatott be, — ennek új katasteri tiszta jövedelme huszszorosának $20^0/_0$-a együttvéve kitesz, — akkor ezen többletet vagy az azután befektetendő alaptőkét az állam viseli.

Azon közérdekű társulatoknál pedig, melyek árterei az új földadókatasterben még mentesítés előtti állapotuk szerint vannak felvéve, és melyeknek költségei az adóvisszatérítés céljából az 1881:XLII. t.-cz. értelmében nem is liquidáltattak, az általuk viselhető legnagyobb teher nem a fentebbi mód szerint, hanem —

alakultak legyen azok önként vagy alakíttattak legyen a jelen törvény 3. §-a értelmében — a szabályozás által elért értékemelkedéshez képest külön eljárás szerint állapitandó meg.

Azon területek által, melyeknél a pénzügyi különállás a 2. §. alapján történt új beosztás szerinti szervezések dacára is fenmarad, a pénzügyi különállás tartama alatt a jelen törvény 21., 22. és a jelen §. rendelkezései külön is igénybe vétethetnek.

Minden társulat, mely ezen szakasz rendelkezését igénybe venni kívánja, tartozik igazolni:

a) hogy az ártér műszakilag és pedig ott, a hol különböző vízszínek vannak, ezekre való tekintettel, fejlesztetett; esetleg, hogy a meglevő ártérfejlesztés a kormány által elfogadhatónak találtatott;

b) hogy az igy fejlesztett ártér minden része, beleértve a 15. §. második bekezdése értelmében újonnan bevonandó érdekelteket is, a költségekhez aránylag hozzájárul.

E célra az 1881:XLII. t.-cz. szabályai szerint a pótliquidátiók megejtendők, tekintet nélkül azon rendelkezésre, hogy a már liquidált alaptőkének a lipuidálandó új befektetés legalább ¹/₄-ét kitegye.

A túlterheltetés ezen megállapítása nem zárja ki azt, hogy rendkívül mostoha anyagi viszonyok fennállása esetén, vagy rendkívüli baleseteknél az illető társulat az állam részéről esetleg segélyben részesüljön.

Az 1882:XXVI. t.-cz. értelmében állami kezelés alá vett temes-bégavölgyi társulatra, ezen szakasz rendelkezése nem terjed ki, s e részben külön törvény fog intézkedni.

Az 1881:LII. t.-cz. 6. §-ának második bekezdése ezen törvény által nem érintetik.

Megegyezik a vízjogi törvény 115. §-ával; lásd az ezen szakaszhoz fűzött megjegyzést (I. k. 102. l.), mely ezen §-ra is érvényes. A 23. §. két utolsó bekezdése a vízjogi törvénybe nem vétetett át.

A 77,998/1896. sz. földmívelésügyi ministeri rendelettel közölt 81,989/1896. sz. pénzügyministeri rendeletet lásd az I. k. 328. lapján.

A maximális megterheltetés elvének kimondása és érvényre emelése — a mely elől az állam évek során át következetesen elzárkózott — e törvénynek legnagyobb vívmánya.

A Tiszavölgyi társulatnak már 1883. évi közgyűlése kijelentette volt, hogy „bármily célszerű rendelkezések legyenek a Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról szóló törvényjavaslatban, a helyzet gyökeres javulását csak akkor remélheti, ha abban, vagy azzal egyidejüleg törvényhozásilag megálla-

píttatnak azon elvek is, mely elvek a Tiszavölgyet financziális irányban is biztosítják".

De tekintve magának a törvénynek egyes rendelkezéseit is, feltétlenül szükségessé vált a maximálás megterheltetés elvének kimondása; a törvény 3. §-a ugyanis a kormánynak oly jogot ád, hogy ott is, a hol az érdekeltek maguk mentesíteni nem akarnak (mert azt magukra nézve előnyösnek nem tartják): joga legyen a kormánynak a közérdek vagy az egyöntetű árvédelem szempontjából a mentesítést kötelezőleg és hivatalból is elrendelni.

A 21. §. szerint jogosítva van a kormány a védművek jó karban tartására és felügyeletére szükséges költség-fedezetet az előirányzatba felvétetni, s ennek kivetését hivatalból elrendelni.

A 22. §-ban pedig a szükségesnek talált munkák közigazgatási végrehajtásának joga a kormány részére továbbra is fentartatott; sőt a kormány arra is jogot nyert, hogy ezen közigazgatási végrehajtás költségeit már a végrehajtás megindításakor azonnal kivethesse.

Ezen, a kormányhatalomnak biztosított nagyobb jogokkal szemben, szükségesek voltak a társulatok részére is nagyobb garantiák; mert ha a közérdek azt hozza magával, hogy valamely társulat akarata ellenére és erején túl is költekezzék, csak azért, hogy védművei fenmaradjanak: akkor a közérdek ezen követelménye nem vonhatja ki magát azon anyagi következmények alól sem, melyek természetszerűleg vele járnak. De a maximális megterheltetés elvének kimondása még azért is fontos, mert ezen elv elfogadásával az állam önmagának is egy önmérséklő intézményt állított fel, tekintve, hogy a műszaki közegek a teendők pénzügyi és gazdasági része iránt érzékkel ritkán bírnak; de ha a munkálatok elrendelése végkövetkezményeiben az államra anyagilag is terheket róhat, akkor a dolog természetében fekszik, hogy a teendők elrendelése előtt a pénzügyi és gazdasági tekintetek is nagyobb méltánylásban fognak részesülni.

A mi már a maximális megterheltetés kiszámítását illeti: a törvény jelen szakaszában kimondatott, hogy „ha közérdekű társulatoknál az 1881 : XLII. t.-cz. elvei szerint kiszámítandó befektetett alaptőke meghaladja azon összeget, amit a társulati alakulás alapjául felvett vízszín alatti ártér új katasteri tiszta jövedelme huszszorosának 60%-a, és azon társulatnál, melyhez magasabban fekvő ártér is vonatott be — ennek új katasteri tiszta jövedelme huszszorosának 20%-a együttvéve kitesz, — akkor ezen többletet, vagy az ezután befektetendő alaptőkét az állam viseli".

A központi bizottságban, de a képviselőház közlekedési bizottságában is beható tárgyalás forgott azon kérdés körül, hogy mennyiben helyes a maximális megterheltetést a katasteri tiszta jövedelem alapján és fix százalékban számítani ki; azonban — mint a közlekedési bizottságnak a képviselőházhoz intézett jelentésében ki is mondatik — azon meggyőződés tört utat magának, hogy „azon területeknél, amelyeknek új földadókatasteri tiszta jövedelme a mentesítés utáni állapot szerint vétetett fel, leghelyesebb a katasteri jövedelmet venni fel a számítás alapjául és egy fix százalékot állapítani meg, mert ezáltal azon visszásságoknak, melyek az esetről-esetre való becslésekkel járnának s az azokat kisérő partikuláris versengéseknek, melyeket előmozdítani az államnak nem lehet feladata, útja vágatik. Nem tagadható, hogy a túlterheltetési százalék magas, tekintve, hogy a túlterheltetés esete a társulati alakulás alapjául felvett vízszín alatti árternél csak akkor áll elő, ha a befektetett alaptőke magában — tehát a fentartási és helyreállítási költségek nélkül — a katasteri érték 60%-át kiteszi; — magas ezen százalék a magasabban fekvő ártérre nézve is 20%-kal, ha tekintetbe vétetik, hogy ezen területek még a társulati alakuláskor vízveszélynek nem is voltak kitéve és csak a szabályozás folytán jutottak ezen helyzetbe. És ha a bizottság mindezek daczára a kormánynyal egyetértőleg ezen százalékokban megállapodott,

tette ezt azért, mert inkább az ügy érdekében levőnek találta, egy bár magas százalékot állapítani meg, mint a maximális túlterheltetés elvi kimondásánál megállapodni s ezzel egyfelől az államot bizonytalan terheltetésnek tenni ki, másfelől oly reményeket kelteni, melyek beválthatók nem lesznek.

Különben a bizottság ezen szakasz szövegezésében gondoskodott arról, hogy ha az állam kötelessége, túlterheltetés címén, valamely társulat terheihez járulni, magas százaléknál áll is elő, fentartassék továbbra is az állam azon joga, hogy méltánylást érdemlő rendkívüli baleseteknél az illető társulatot segélyben részesíthesse."

A mi már most azon kérdést illeti, hogy a 60% és a 20% a maximális megterheltetés kiszámításánál honnan vétetett — erre nézve annyit jelenthetünk, hogy ezen százalékok a rendelkezésre álló kormányi adatok alapján tett átlagos számítások segélyével állapíttattak meg, és pedig azon elvből indulva ki, hogy ha valamely terület ármentesítés előtti állapotában 40 frtot ért, az az ármentesítés után átlag 100 frt. értéket képviselhet s így 60 frt. az az értékemelkedés, amely az ármentesítés folytán állott elő; — az u. n. fensíki területeknél pedig, melyek külön elbánás alá kell hogy essenek, minden 100 frt. értékből 20 frtot, mint maximumot megér azon nagyobb biztonság, melyet a töltések védelme ezen területeknek is nyujtott.

Lettek légyen bár hiányosak és hézagosak a maximális megterheltetés kiszámításánál alapul vett adatok, — ezen részleteken változtatni s a törvényes rendelkezések szűkre vont körét adott esetekben az 1884:XIV. t.-cz. 23. §-a 8-ik bekezdésének segélyével, de átalában is fejleszteni és tágítani lehetséges lesz.

A m. kir. közigazgatási bíróság 1207/1901. sz. végzésében kimondta, hogy ezen ügyekben való határozatalra a fennálló és a bíróság által elfogadott gyakorlat szerint nem a földmívelésügyi, hanem a pénzügyminister illetékes és ennek határozata ellen kereshető a bíróságnál orvoslás.

24. §.

A társulat tisztviselői fegyelmi vizsgálat alá vonhatók.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelheti a társulat közgyűlése vagy választmánya, valamint a közmunka és közlekedési minister.

A fegyelmi vizsgálatot elrendelő társulati közgyűlés és választmány, valamint a közmunka- és közlekedési minister a fegyelmi vizsgálat alá vont társulati tisztviselőt állásától felfüggesztheti, mely esetben a választmány az illető tisztviselőnek helyettesítéséről 15 nap alatt gondoskodni tartozik.

A fegyelmi eljárásra vonatkozó utasítás kibocsátásával a közmunka- és közlekedési minister bizatik meg.

Megegyezik a vízjogi törvény 98. §-ával (I. k. 89. l.). A társulati tisztviselők fegyelmi ügyeiben követendő eljárásra vonatkozólag a volt közmunka- és közlekedési minister által 1888. évi február hó 5-én 50515. ex. 1887. sz. a. kiadott utasítást, melylyel a volt közmunka- és közlekedési minister által 1885. évi julius hó 4-én 22,981 sz. a. kiadott utasítás és a vízjogi törvény 98. §-a alapján 1885. évi deczember hó 31-én 39,506. sz. a. kiadott rendelet hatályon kívül helyeztettek, lásd az I. k. 258. lapján.

A közmunka- és közlekedési minister helyett az 1889:XVIII. t.-cz. értelmében a földmivelésügyi minister értendő.

25. §.

Az 1879. évi XXXIV. törvényczikk 15. §-a a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatokra nézve a következőképen módosíttatik:

A társulatok az állami felügyeletért gátkilométerenként 3 frtnyi évi átalányt tartoznak az állam pénztárába fizetni.

Ezen átalányon kivül a társulatok az állami felügyeleti cimen semmi néven nevezendő napidíjak vagy utiköltségek fizetésével nem terhelhetők.

Megegyezik a vízjogi törvény 126. §-ával, miért is lásd a vízjogi törvény ezen szakaszánál tett megjegyzéseket az I. k. 117. lapján.

Az 1879 : XXXIV. t.-czikket a vízjogi törvény 193. §-a hatályon kívül helyezvén ezen szakasz már nem bir érvénynyel.

II. FEJEZET.

26. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozó és ármentesítő társulatok közös érdeküknek gondozása céljából a Tiszavölgyi Társulatba belépni kötelesek. A Tiszavölgyi Társulat az alapszabályokban megállapított időben és módon közgyülést tart.

A közgyülésen minden oly társulat, melynek ármentesített területe 10,000 katastrális holdnál kevesebb, egy szavazattal, — 10,000 katastrális holdnál több, de 100,000 katasztrális holdnál kevesebb ármentesített területtel biró társulat két szavazattal, — 100,000—200,000 katastrális holdnyi ármentesített területtel biró társulat három szavazattal rendelkezik s minden további 100,000 hold után a szavazatok száma egygyel szaporodik.

Egyébként ezen közgyülés hatásköre a közmunka- és közlekedési minister által megerősített alapszabályokban foglalt határozatok szerint a jövőre is fentartatik.

Ezen szakaszban, valamint a 27., 28., 29., 30., 31. és 32. szakaszokban foglalt határozmányok, melyek az 1880 : XX. t.-cz. 19. §-ában foglalt rendelkezés alapján terjesztettek be a kormány által és emelkedtek törvényerőre, oly különös rendelkezéseket tartalmaznak, melyeknek az általános elveket tartalmazó vizjogi törvény keretében nem volt helyük.

27. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozási és ármentesítő társulatokat közösen érdeklő ügyeikben a központi bizottság képviseli.

A központi bizottság áll:

a) a közgyülés által választandó elnökből és két alelnökből;

b) 21 rendes és 10 póttagból, kik közül hat rendes és három póttag a felsőtiszai, három rendes és két póttag a középtiszai, hat rendes és három póttag az alsótiszai, négy rendes és két póttag a körös-berettyói, két rendes és egy póttag a temes-béga-völgyi érdekeltek sorából választandó;

c) a kormány részéről kiküldött három rendes és három póttagból, kik közül egy rendes és egy póttagot a közmunka- és közlekedésügyi minister, egy rendes és egy póttagot a pénzügyminister s egy rendes és egy póttagot a belügyminister nevez ki;

d) a Tisza és mellékfolyóinak felügyeletével megbizott középitészeti felügyelőkből.

A közmunka- és közlekedésügyi minister hatásköre az 1889. évi XVIII. t.-cz. értelmében átment a földmívelésügyi minister hatáskörébe. A középitészeti felügyelők helyett hasonlóképen a tiszai osztály kerületi felügyelői értendők.

28. §.

A központi bizottság minden tagja, a középitészeti felügyelők kivételével, — szavazati joggal bir.

Szavazatok egyenlősége esetében az elnök szava dönt.

Érvényes határozathozatalra a kormány küldöttein kivül legalább hat választott tag jelenléte szükséges.

Lásd az előző szakasz utolsó megjegyzését.

29. §.

A központi bizottság jogosítva van:

a) a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatokat közösen érdeklő ügyekben azok nevében nyilatkozni, különösen szabályozási tervek, megállapodások és intézkedésekre nézve azoknak végleges megállapitása előtt a kormánytól ily ügyekben hozzá intézendő felhivás folytán vagy saját kezdeményezéséből véleményt adni, nemkülönben az egyes társulatok méltányos kérelmeit a kormánynál támogatni;

b) az 1880. évi XX. t.-cz. vagy az ezzel megegyező újabb törvény alapján felveendő kölcsönök engedélyezése és az alakulandó tartalékalap kezelése körül az idézett törvény keretében eljárni, s átalában a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok hitelérdekében szükséges javaslatokat megtenni, mely célból kötelesek

a társulatok a gazdasági és pénzügyi állapotaikról szerkesztett kimutatásokat a központi bizottságnak évenként beküldeni;

c) véleményt adni a társulatok szerves intézkedéseinek megállapításánál és módosításánál.

30. §.

A központi bizottság működésével járó költségek a jelen törvény hatálya alá tartozó társulatok járulékai által fedeztetnek.

Ezen járulékokat a közgyűlés állapítja meg s azok az egyes társulatokat az ármentesített vagy érdekelt terület holdszám szerinti arányában terhelik.

Ezen járulékok a közadóbeli tartozások elsőbbségét élvezik, s nem fizetés esetén az illető társulattól, mint ilyentől, a közadók módjára hajtatnak be.

31. §.

A központi bizottság üléseiről szóló jegyzőkönyvek egy-egy példányban az ülés napjától számítandó 15 nap alatt a m. kir. belügy-, pénzügy- és közmunka- és közlekedési ministereknek bemutatandók.

A közmunka- és közlekedésügyi minister helyett az 1889. évi XVIII. t.-cz. értelmében a földmivelésügyi minister értendő.

32. §.

A központi bizottságnak, nemkülönben a jelen törvény hatálya alá tartozó vízszabályozó és ármentesítő társulatoknak összes levelezései, ha hivatalos pecséttel és borítékon ezen megjegyzéssel: „Tiszavölgy szabályozása ügyében“ el vannak látva, postadijmentesek.

III. FEJEZET.

33. §.

Az 1871. évi XL. t.-cz.-nek az árvédelemre vonatkozó határozatai a következőkkel egészittetnek ki.

A társulat köteles a védekezéshez szükséges anyagokat és eszközöket a rőzse kivételével a megelőző év deczember 20-ig, a rőzseanyagot pedig minden év február 20-ig beszerezni és a védgátak mentén célszerűen elhelyezni s annak megtörténtét az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak bejelenteni.

Ha valamely társulat az előző pont rendelkezéseinek idejekorán eleget nem tesz, a szükséges védanyagoknak az eddigi gyakorlat szerint leendő beszerzése és kiszállítása iránt, az illetékes kir. folyammérnöki hivatal útján és a társulat terhére a közmunka- és közlekedési minister intézkedik.

A közmunka- és közlekedési minister helyett az 1889. évi XVIII. t.-cz. értelmében a földmívelésügyi minister értendő.

A tulajdonképeni vízrendőri intézkedések a vizjogi törvény 142—155. §-aiban (I. k. 128. lap) foglaltatnak, a tiszai társulatokra vonatkozó különös intézkedések mellett, melyek a tiszai törvény 33—37. §-aiban vannak letéve; ezen társulatok a vízjogi törvény most idézett intézkedéseihez is kötve vannak, de viszont ezen különös intézkedések annyira fontosak, hogy mint már a vízjogi törvény 142. §-ánál is kifejtetett, azok más társulatok önvédelmi szabályzatába is felveendők lennének.

34. §.

Az illetékes járási szolgabírák, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városok polgármesterei kötelesek a társulati igazgató megkeresése folytán az 1871-ik évi XL. t.-cz. értelmében kiállítandó munkaerőt minden év deczember 10-ig községenként összeírni és az ekként készített összeirást, a társulati igazgatónak ugyanazon határidő alatt rendelkezésére bocsátani.

A társulati igazgató köteles az előző pont értelmében összeirt munkaerőnek árvízveszély esetére célszerű alkalmazása iránt intézkedni s erről az illető községi elöljáróságot deczember 30-ig értesiteni.

A közerő összeírása és alkalmazására vonatkozó kimutatás egy-egy példánya az előző pontban megállapított határidő alatt az illetékes alispánnak és járási tisztviselőnek, valamint az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak a társulati igazgató által megküldendő.

Az 1871. XL. t.-cz. a vizjogi törvény 193. §-a értelmében hatályon kivül helyeztetvén, ezen szakasz már nincsen érvényben.

35. §.

Az 1871. évi XL. t.-cz. 23. §-a a következőleg egészíttetik ki:

Ily esetekben a hatóságilag megállapitott munkabérnek a társulat általi megfizetése mellett, a társulati megbízott által kijelölt számú munkaerő hatóságilag kirendelendő.

Lásd az előző szakasz megjegyzését.

36. §.

Az árviz beálltával a védekezési intézkedéseket a társulat részéről kizárólag a társulati igazgató és társulati főmérnök vezetik, kiket a társulat ez irányban teljes felhatalmazással ellátni köteles, kik viszont az árvédelem körüli intézkedésekért teljes felelősséggel tartoznak.

37. §.

Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési, a pénzügyi és a belügyministerek bizatnak meg.

A közmunka- és közlekedési minister helyett az 1889: XVIII. t.-cz. értelmében a földmivelésügyi minister értendő.

369.

1850-iki junius 16-án kelt császári rendelet, mely által a tiszaszabályozásnak az álladalmi kormány általi vezérlete és felügyelése tárgyábani különbféle határozatok jóváhagyatnak és ezek kivitele végett az álladalmi kincstárból öt éven keresztül évenként 100,000 pfrtnyi segély adatik.

(A közönséges birodalmi törvény- és kormánylapban 1850-ből, LXXV. darab 238. sz. kiadott 1850-iki junius 21-én.)

A Tiszaszabályozásnak az álladalmi kormány általi további vezérlete és felügyelése iránti határozatokat ezennel jóváhagyom és ezek foganatositására kereskedelmi ministeremet felhatalmazom, pénzügyi ministeremnek egyúttal meghagyván, hogy az erre szánt évenkinti 100,000 forintot (százezer pengő forintot) az álladalmi kincstárból egyelőre még öt éven át fizesse.

Schönbrunn, 1850-iki junius 16-ikán.

Ferencz József s. k. *Bruck* s. k.

Melléklet a 238-dik számhoz.

Határozatok a tiszaszabályozási ügynek az álladalmi kormány általi további vezérlete és felügyelése tárgyában.

1. §.

A tiszaszabályozási munkálatok egyértelmű vezérletének és az ezekre való szakadatlan felügyelésnek hiányából eddig támadt visszásságok, melyek hosszabb ideig tartván, mind a köz-, mind

pedig a külön érdekekre nézve mindinkább károsakká válnának, az álladalmi kormányt ezen vezérlet és felügyeletnek jövendőbeni átvételére bírták.

2. §.

E célból szavazattal bíró három tagból álló középponti bizottmány fog alakíttatni és pedig:

a) a ministerium által választott egy biztosból, ki az igazgatást vezetendi, tanácskozások alkalmával elnöklend és a bizottmányt külfelé képviselendi;

b) a középítészeti igazgatóság egy küldöttjéből, ki a szabályozási munkálatokat műtanilag vezérlendi; és végre

c) egy törvénytudó tagból mind az álladalmi, mind pedig az egyes érdekeknek jogkérdésekbeni képviselésére, kit az országos legfőbb hatóság határozand meg.

3. §.

A bizottmány állandó székhelye Pesten lesz.

4. §.

A bizottmány közvetlenül a kereskedelmi-, ipar- és középítészeti ministerium alatt és a műtani ügyekre nézve legközelebb a középítészeti főigazgatóság alatt áll. Az ügyek vitele iránt a ministerium a kellő rendeleteket ki fogja bocsátni.

5. §.

A Tiszaszabályozás vezérletének és felügyelésének az álladalom részéröli átvétele által, a tiszavölgyi társaság alapszabályai hatályon kivül lépnek, és ezekből csupán az 1840-ik évi 10. t.-czikk 7-ik §. értelmében az egyes egyletekre nézve megállapított jogok és kötelességek maradnak előbbi erejökben addig, míg ezek a középponti bizottmány által, elnökei meghallgatása mellett, újonnan fognak szabályoztatni és megállapíttatni.

6. §.

Az eddig követett szabályozási rendszer tekintetében a középponti bizottmány akkép rendelkezik, hogy az a műtani igazgatási tagok által szigorúan megvizsgáltassék és jövőben oly eljárás kezdessék meg s követtessék, mely legkevesebb költség mellett a vállalatnak legszerencsésebb sikerét biztosítja.

7. §.

Az évenkinti szabályozási munkálatok kizárólag a műtani igazgatási tagok által fognak az illető járási egyletek elöljáróinak

meghallgatásával meghatároztatni; a munkatervek, az illető földbirtokosokkal a töltésvonalak iránt tartott értekezés után, az osztálymérnökök által fognak kidolgoztatni és a kisajátítási s kármentesítési adatokkal együtt a járási elöljárók útján a középponti bizottmányhoz beküldetni.

8. §.

Minthogy az álladalmi kormány ezen vállalatot erélyesen kívánja gyámolítani, ez okból a következő költségeket vállalja magára:

a) a középponti bizottmányaikat,

b) a folyamágy s a munka közbeni változásainak folytonos figyelemmel kisérésére forditottakat, hogy ezen észrevételekből a megkezdett munkák célszerűsége és a töltéssel való netaláni felette gyors haladásból eredhető veszélyek megitéltethessenek; és

c) azon munkálatok költségeit, melyek a vízfolyamnak a hajózás könnyebbítése és előmozdítása tekintetéböli javítását célozzák. Ha azonban az ily munkálatoknak egyszersmind valamely veszélyeztetett helység, vagy valamely más birtok védelmezésére kell szolgálniok, a bizottmány az érdeklettekkel közösen határozandja meg azon arányt, mely szerint a költségjárulmányok fizetendők. Végre az álladalmi kormány ezen vállalatot még azáltal is szándékozik gyámolítani:

d) hogy azon földbirtokosoknak, kik munkálatokra megkívántató pénzzel szűkölködnek, vagy kik a már biztosított birtoktól a 14-ik §-ban közelebbről meghatározott befizetéseket teljesíteni nem képesek, elegendő jelzálog és részletes lefizetése mellett előlegezéseket adand.

9. §.

Az eddig fennálló járási egyletek jelen határaikat ideiglenesen megtartják, mig a középponti bizottmány célszerűbb felosztást nem fog tenni, melynél különös figyelem fordítandó lesz arra, hogy ezen egyletek felosztása a föld viszonyai és az érdeklettek kölcsönös érdekei szerint, azonban az összes érdekekkel és a szabályozás céljával összehangzólag állapíttassék meg. Minden járási egylet egy elnököt választand és ezt jóváhagyás végett a bizottmánynak kijelelendi.

10. §.

Minden egymagában kizárólagos egészt képező földlapály birtokosai részére fenmarad a különegylet-alakítási jog, melyek a járási egyletekhez hasonlólag a középponti bizottmány alatt állandnak s védmunkáikat csak akkor kezdhetik meg, ha a bizottmány a munkálatok lehetőségét és célszerűségét elismeri és kimondja.

11. §.

Minden különegylet, alakulását a bizottmánynak feljelenteni, társasági szerződésének hiteles mását a jelentéshez mellékelni, a szükséges költségek fedezhetését kimutatni és elnökét jóváhagyás végett feljelenteni köteles.

12. §.

Ha az érdeklett földbirtokosok ily különegylet alakítása iránt meg nem egyeznek, a többség határoz, azonban nem fejszám szerint, hanem az elárasztott vagy védelmet igénylő földfelületek nagysága szerint.

13. §.

Az álladalom által már előlegezett vagy még előlegezendő kölcsön visszafizetése azonnal elkezdődik, mihelyt valamely földfelület a mívelésre alkalmassá vált. Azt, vajjon a földek a mívelésre eléggé mocsármentesek-e, a bizottmány fogja meghatározni. Ezen visszafizetések felosztása minden egyes egyletre magára bizatik és a bizottmány csupán akkor fogja ezen felosztást saját tagjai által és pedig az egylet költségén eszközölni, ha a társaság annak kulcsára nézve megegyezni nem tud.

14. §.

Minthogy ezen vállalatnak további folytatása eszközeit magából kell merítnie, ezen cél pedig csupán a bevégzett védelmi munkálatokra fordított sommák lassankénti visszafizetése által elérhető és minthogy méltányos, hogy azon földfelülettől, mely már teljesen biztos, vagy melynek teljes védelme a munka alatt levő töltések által várathatik, a részletes visszafizetés megkezdessék, ennélfogva már a mult években bevégzett munkálatok következtében biztosítottaknak tekinthető 192,000 holdtól az évenként minden holdra kiszabott egy forintnyi részfizetés még folyó évben megkezdendő, miután ezen telkek a tulajdonosoknak előbb nem élvezett hasznot már két év óta hajtanak. Ezen részfizetéseknek mindaddig kell évenként teljesíttetniök, míg az illető munkálati költségek fedezve nincsenek és hasonlókép azon földektől is megveendők, melyek a munkálatok folytában lassanként művelhetőkké válnak és biztosíttatnak.

15. §.

A már tökéletesen bevégzett töltésvonaloknak rendes jókarbantartás végetti átadása iránt köteles a bizottmány a kibocsátandó folyam- és töltésépítési rendszabályokat mielőbb felsőbb jóváhagyás végett felterjeszteni. Az ily töltésvonalak helyeseknek ismerésénél

(Collaudirung) mindazon rendeletek követendők, melyek a birodalmi építkezések helyeseknek ismerését megtartandók.

16. §.

A szabályozási munkálatoknak átalános és egymásközötti összeköttetése felett, valamint a felett is, vajjon a folyam bizonyos hosszában mind a két part töltésseli ellátása szükséges-e s menynyiben, a bizottmány fog határozni. Az oly helyekeni munkálati költségekre nézve, hol ezek az elárasztott földfelület által nem egészen fedeztetnek, a bizottmány, az ezen földfelülettel vizépítészeti összeköttetésben álló, vagy ennek töltésseli bekerítésénél közvetve vagy közvetlenül érdekelt minden járási és különegyletek elnökeinek meghallgatása mellett, azon költségek kellő méltányos felosztását eszközlendi.

17. §.

Ha folyamgörbülések átmetszésénél helységek vagy nevezetes földhatárok vágatnak el, akkor megvizsgálandó, vajjon az összeköttetés a másik parttal helyreállitandó, vagy a helység átszállitandó-e. Az átmetszés végett igénybeveendő föld a jövendő folyammeder szélességéig kisajátitás utján szereztetik meg. Az ó folyammeder az álladalom tulajdonává válik.

18. §.

Azon föld ellenben, a melyen a töltés fekszik, valamint az is, mely a töltés előtt kisajátitás utján szereztetik meg, a mennyire a szükséges anyag megszerzése végett folytatott leásások terjednek, az illető egyletek tulajdona marad és ezek által, a töltéseknek a magas vizállások befolyása elleni oltalmára és a töltésfentartási és felügyelési költségek fedezésére beültetések által használtatnak.

19. §.

Minthogy a töltéseken támadott károsítások kijavítása, továbbá a több helyeken emelt szükségbeli töltések tökéletes helyreállitása, úgyszinte a még be nem végzett töltésvonalok folytatása iránt a szükséges rendelkezések megtétettek és ezen munkálati tervek felterjesztése legközelebb bekövetkezhetik, ennélfogva a beállott zavarok miatt a hosszabb ideig megakadott fontos szabályozási munkálatok legközelebb ismét meg fognak kezdetni.

20. §.

Jelen határozatokkal ellenkező minden rendeletek és parancsolatok ezennel megsemmisittetnek.

196.

A kereskedelmi-, ipar- és középitészeti ministeriumnak 1856. október 9-én kelt rendelete, kiható Magyarországra, a Szerbvajdaságra s a temesi bánságra a Tiszaszabályozás kezelése tárgyában.

(Birodalmi törvénylap 1856. XLVIII. darab, 194. sz., kiadatott 1856. október 21-én.)

Ő cs. kir. apostoli Felsége 1856. évi szeptember 11-én kelt legfelső határozmányával, a kereskedelmi ministerium által a bel- és pénzügyi ministeriumokkal egyetértőleg tett inditvány folytán, a Tiszaszabályozás iránt az *A*) alatt ide csatolt szabályt jóváhagyni s annak haladéktalan foganatositásával a kereskedelmi ministeriumot megbizni méltóztatott.

Mi oly hozzáadással tétetik közzé, miszerint a Tiszaszabályozási építészeti hatóságok számára a *B*) alatti függelékekben levő szolgálati és ügyrendtartás, miután Ő cs. királyi apostoli Felsége azt legfelső tudomásául venni méltóztatott, a kereskedelmi ministerium részéről ezennel megállapittatik.

Toggenburg lovag.

A)

Rendszabály a Tiszaszabályozás tárgyában.

A Tiszaszabályozási munkálatok egymás közötti szoros összefüggése, azoknak egységes vezetése és ellenőrzése végett különös szerkezetet szükségelvén, s Magyarországnak és a Szerbbánsági vajdaságnak életbeléptetett politikai szervezése folytán, az 1850. évi junius 16-án kibocsátott határozatokban több rendű változtatások és kiegészítések célszerűknek mutatkozván, ezen határozatoknak megszüntetése mellett, a Tiszaszabályozási ügyek kezelése tárgyában ezennel a következő rendszabály bocsáttatik ki.

Ezen rendszabály határozatai egyedül a Tisza árterén előforduló szabályozási és védművekre alkalmazandók, míg a mellék folyamokoni munkálatok, a mennyiben ezeknek árterei a Tisza árterével össze nem vágnak, az átalános rendszabályok szerint kezelendők.

Vezérlő hatóság s mütani közlönyök.

1. §.

A Tiszaszabályozási munkálatok vezérlete s ellenőrzése a politikai országos hatóságokat, azoknak legfelső vezérlete pedig a belügyi s kereskedelmi, ipar- és középitészeti ministeriumot hatáskörükhöz képest illeti.

2. §.

A műtani ügyek számára egy külön, Budán székelő központi felügyelőség rendeltetik, mely a politikai hatóságoknak s ezek által a kereskedelmi, ipari és középitészeti ministeriumnak van alárendelve.

3. §.

A Tisza folyó szakaszokra osztatik, melyeknek száma és elkörítése külön kibocsátvány által közelébbről ki fog jelöltetni.

4. §.

Mindegyik folyamszakaszban, az ott előforduló szabályozási művek ellenőrzésére s vezérletére egy építészeti hivatal lesz rendelve, mely a központi felügyelőség kirendeltségekép működik s kizárólag ettől függ.

5. §.

Mind a központi felügyelőség, mind pedig a szakaszokon levő épitészeti hivatalok is cs. kir. hivatalok s az állam költségén állíttatnak fel.

Személyzeti és fizetési létszámuk, továbbá szolgálati s ügyrendtartásuk külön rendelet által fognak megállapíttatni.

Az állam költségén s az érdekeltek költségéni művek.

6. §.

Mindazon munkálatok költségeit, melyek a folyammenetnek a hajózás könnyitése végett javítását tárgyazzák, különösen az átmetszetek költségeit az állam viseli.

Ha ily munkálatok egyszersmind valamely veszélyezett község vagy más birtoknak különös oltalmára szolgálnak, úgy az érdekeltek részéröli megfelelő közrejárulásnak van helye. (48. §.)

7. §.

A vizár ellen oltalmul szolgáló gátművek (vizárgátak), valamint a földszerzések (kisajátítások) költségei az érdekeltek által viselendők.

Az államigazgatás mindazáltal — a körülményekhez képest ily művekre előlegezéseket is ad, melyek évenként s a vízár ellen megvédett s mívelhetövé vált földek holdjától egy pengő forintjával megtéritendők.

8. §.

Ezen előlegezések pénzalapja, az államigazgatásnak a Tisza-szabályozási vállalatra az előbbeni években szolgáltatott előlegezésekből keletkezett követeléseiből áll.

Azon arányban, melyben ezen pénzek visszafolynak, a vállalat befejezéseig új előlegezésekre fordíttatnak.

9. §.

Az ezen pénzalapbóli előlegezések utalványozása (8. §.) kizárólag a kereskedelmi, ipari- és építészeti ministerium által, az illető politikai országos hatóság inditványára történik.

10. §.

Minden a Tiszán létesítendő új művekre, vagy helyreállításokra vonatkozó tervek, nem tevén különbséget, hogy ezek költségei az állam részéről az érdekeltek által viseltetnek-e, a kereskedelmi, ipari- és középítészeti ministerium jóváhagyása alá terjesztendők, mely azok létesítésének sorrendét is meghatározza.

Építészeti járások (társulatok) alakitása.

11. §.

A 7. §-hoz képest az érdekelteket illető gátművek létesitése végett, mindegyik folyamszakasz, a vizépitészeti viszonyokhoz képest épitészeti járásokra (társulatokra) osztandó.

12. §.

Minden egy külön egészet képező vizártér magában egy épitészeti járást (társulatot) képezhet.

Vizépitészeti egésznek azonban az egyik part vizártere nem tekintethetik, ha annak begátlása nagyobb veszély elhárítása végett, a szemközti part begátlását is föltételezi.

Ily esetben mind a kétrészről'i vízárterek egy társulattá egyesítendők, vagy ha két külön társulat alakíttatik, úgy ezek a létesítendő művekre nézve megfelelő kölcsönfüggésbe teendők.

Hol valamely part vízártere oly jelentéktelen, hogy a megfelelő védgátak létesítése a költséget jutalmazónak nem mutatkozik, ott annak kisajátítása a szemközt fekvő társulatnak megengedtethetik. Vajjon a kisajátításnak helye van-e, azt a rendes folyamodási úton a politikai hatóságok döntik el.

13. §.

Az építészeti járások alakításánál a már jelenleg fönnálló járási és külön egyletekre — a mennyiben ezen föltételeknek

megfelelnek — tekintettel kell lenni; hol ez eset elő nem fordul, ott a járások ezen egyletek szerint alakítandók.

14. §.

Az építészeti járások beosztásárai javaslat, a központi felügyelő által az illető országos hatóságnak a tett műtani nyomozások s az érdekeltekkel a megyei (kerületi) főnök elnöklete alatt tartott bizottmányi tárgyalás alapján tétetik, mely utóbbinál az építészeti járás terjedelmére és elkörítésére vonatkozó minden viszonyok kellőleg kifejtendők.

Mindegyik építészeti járás számára, a központi felügyelő egy rendes térképet s az abban fekvő földek birtokosainak névjegyzékét elkészíttetni s azt javaslatához mellékelni tartozik.

15. §.

A politikai országos hatóság a folyamszakasz építészeti járásainak fölosztását megállapítja, azt az illető megyehatóság által közzététeti s egyidejüleg két hónapi határidőt tüz ki, mely alatt — ki magát terhelve érezi — a megyei (kerületi) hatóság útján föl-zólalhat.

16. §.

A közzététel a tudvalevő érdekeltek egyénileg leendő értesítéséből s a megyei (kerületi) hatóságnál s az egyes érdekelt községek elöljáróináli kiszegezésekből áll.

A térkép s a birtokosok jegyzéke a felszólalási határidő alatt a megyei (kerületi) hatóságoknál az érdekeltek általi megtekintés végett föltárandók.

17. §.

A beérkezett fölszólalások, a határidő elteltével, a megyei (kerületi) hatóság által a politikai országos hatóságnak beküldetnek, s ez által — Magyarországban a főkormány útján — a netaláni felvilágosításokkal s az építészeti járások beosztásával együtt, a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministeriumhoz felterjesztetnek, mely ezek fölött a belügyi ministeriummali értekezlet után véglegesen határozand.

18. §.

Ha ennek folytán valamely folyamszakasz építészeti járásai véglegesen megállapítvák, a politikai országos hatóság az illető megyei (kerületi) hatóság által az építészeti egyletek elöljáróságainak választását a következő fejezet szabályai szerint eszközölteti.

19. §.

Ha valamely épitészeti járás Magyarországban két közigazgatási területbe esik, úgy a központi felügyelő megelőző följelentése folytán a főkormány határozza meg azon helytartósági osztályt, mely az ezen építészeti járást illető ügyeket tárgyalni tartozik; ha azonban a nevezett országban vagy a Szerbvajdaságban s temesi bánságban valamely építészeti járás több megyében (kerületben) fekszik, úgy a politikai országos hatóság, mindjárt az építészeti járások beosztásánál egyszer mindenkorra meghatározza azon megyei (kerületi) hatóságot, melynek az építési egylet minden közigazgatási ügyekben alá van rendelve.

Építészegyleti elöljáróságok.

20. §.

Egy épitészeti járásban fekvő földek valamennyi birtokosai egy egyletet képeznek.

21. §.

Az egyletet egy választmány képviseli, mely háromnál nem kevesebb, hétnél nem több tagból áll.

A választmányi tagok száma, a politikai országos hatóság által az épitészeti járás alakítását illető határozattal egyidejüleg állapíttatik meg (15., 17. §§.).

22. §.

A választmányi tagok az építészegyleti érdekeltek által választatnak, kik e célból a megyei (kerületi) hatóság részéről gyülésre meghívatnak.

23. §.

A választmányi tagok egyedül az építészeti egylet érdekeltjei közül választhatók.

24. §.

A választmányi tagok egyikének mindenkor azon három birtokos közül kell választatnia, kik az építészeti járásban fekvő földektől a legmagasabb adót fizetik.

25. §.

A választmányi tagok a jelenlevők által átalános szótöbbséggel választatnak, mely utóbbiak számának azonban az építészeti egylet szavazati joggal biró tagjainak legalább egy harmadát kell képeznie.

A mennyiben az első szavazásnál átalános szótöbbség nem létesül, a szorosabb választáshoz kell fogni, melynél mindegyik

választmányi helyre csak két érdekelt, és pedig csak azok választhatók, kik aránylag legtöbb szavazatot kaptak.

26. §.

Ha választási képességgel bíró gyülés, vagy ez által rendszerü választás nem létesül, úgy a választmányi tagok a megyei (kerületi) hatóság által — a legtöbbet adózókra való különös tekintettel, hivatalból neveztetnek ki.

27. §.

A választmányi tagok hivatala két évig tart; a kilépők mindég újra választhatók.

Oly választmányi tagok, kik az építészeti járás legtöbbet fizető három birtokosai közé tartoznak (24. §.), hivatalukat helyettesek által láttathatják el.

28. §.

A választmány kezeli az építészeti egylet ügyeit.

29. §.

A legtöbbet adózó választmányi tag (24. §.) elnököl s ő vezeti az építészeti egyleti hivatalt. Ezen hivatalhoz egy pénztárnok s a szükséghez képest egy számvivő s egy mérnök is rendelendő.

30. §.

A választmány a hatáskörébe tartozó tárgyak fölött szótöbbséggel határoz.

31. §.

Ha azonban:

a) oly művek vagy munkákról, melyek holdanként három forintnál nagyobb kiadást igényelnek;

b) a közrejárulási kulcs megállapításáról vagy megváltoztatásáról;

c) az építészeti egylet hivatalának rendszeresítésébeni változtatásokról;

d) a 29. §-ban emlitett társulati tisztviselők kinevezéséről van szó; — úgy a rendkivüli választmányi tagok behivandók.

A rendkívüli választmányi tagok a rendes tagokkal egyenlő számban, még pedig azokkal egyidejüleg és szinte a 22—27. §§. határozatai szerint választatnak.

32. §.

A rendes és rendkivüli választmányi tagok egyesülése képezi a nagyobb választmányt, mely az elibe terjesztett ügyekről határoz.

Határozatainak foganatositása a rendes választmány dolga.

33. §.

Oly tárgyakban, melyek ezen szabály határozataihoz képest a hatóság jóváhagyásától tétettek függővé, a rendes valamint a nagyobb választmány határozatai egyedül a jóváhagyás elnyerése után válnak végrehajthatókká.

Művek.

34. §.

Az államköltségen létesítendő szabályozási munkálatok iránti javaslatok a központi felügyelő által a politikai országos hatóság elé terjesztendők, mely a megyei (kerületi) hatóság útján az építészeti tárgyalást az érdekelteknek — a körülmények szerint mindkét part érdekeltjeinek — meghivása mellett megindítja, s annak folytán új műveknél vagy helyreállításoknál (10. §.) mindig, más műveknél pedig, ha azok hatezer pengő forintnál nagyobb költséget igényelnek, a kereskedelmi-, ipar- és középitészeti ministerium jóváhagyását kikéri, más esetekben a jóváhagyást maga is megadhatja, a mennyiben a kiadás az évi előleges költségvetés szerint fedezve van.

35. §.

Folyamkanyarodások átmetszésének eseteiben, a megyei (kerületi) hatóság által a határos szomszédokkal tartandó bizottmányi tárgyalásoknál, minden idevágó viszonyok szigorúan megvizsgálandók, s különösen, ha az átmetszés által valamely falu elvágatik, kinyomozandó, vajjon a másik parttali összeköttetés létesítendő vagy a helység átteendő légyen-e, mi iránt a politikai hatóságok a rendes folyamodási úton határozandnak.

36. §.

Az építészeti egyletek által létesítendő művek iránti javaslatok az építészeti egyletek elöljáróságai által a megyei (kerületi) hatóság elé terjesztetnek.

37. §.

Az egyletek minden műtervei különbség nélkül a megyei (kerületi) hatóság által a központi felügyelővel közlendők, ki azokat, ha új művekről vagy helyreállításokról van szó, a politikai országos hatóság útján, műtani megvizsgálás és jóváhagyás végett a kereskedelmi, ipar- és középitészeti ministeriumhoz küldendi. (10. §.)

Azon műtervek iránt, melyek műtani tekintetből a központi felügyelő által helyeseknek találtattak, vagy a kereskedelmi, ipar-

és középítészeti ministerium által jóváhagyattak, a további hivatalos eljárás a megyei (kerületi) hatóságot illeti.

38. §.

Ha a központi felügyelő itélete szerint még a javaslatba hozott művektől különböző művek szükségesek, vagy ha a vállalat sikerére nézve tanácsosnak mutatkozik, miszerint az építészeti egyletet illető gátvonal az inditványozottaknál kevesebb számú évek alatt létesíttessék, úgy a megyei (kerületi) hatóság ez iránt az építészeti választmánynál a rendes tárgyalást eszközölteti, s ha ez a mű iránt tett inditványra nem hajol, a ministerium határozatát kéri ki.

39. §.

Ha az építészeti egylet a jóváhagyott vagy elrendelt művek létesitését elmulasztja vagy megtagadja, azok az ő költségén hivatalból állíttatnak föl.

40. §.

Az építészeti egyletek által létesítendő munkálatok közül a víz lecsapolásának eszközlése végett létesítendő árkok és a gátakon fölállítandó zsilipek is különös tekintetbe veendók.

41. §.

Az építészeti egyletek minden müveinek és munkálatainak létesítése, a folyamszakasz építészeti hivatalának felügyelete és vezérlete alatt fog történni, mely a jóváhagyott tervnek megfelelő kiviteleért felelős marad.

42. §.

Úgy az államköltségen eszközlendő szabályozási munkálatokra, mint azokra nézve is, melyek az építészeti egyletek által a hatóság jóváhagyásával létesíttetnek, a szükséges földnek kisajátítás útjáni megszerzése meg van engedve.

43. §.

A holt meder az állam tulajdonává válik, mely azt a határos szomszédoknak, ha az iránt esetről-esetre megállapítandó határidő alatt folyamodnak, illő fizetés mellett átengedi.

Közrejárulási kulcs.

44. §.

Az érdekelteknek valamely építészeti egylet költségeihez való közrejárulása a reájuk háramló haszon fokárai tekintettel állapitatik meg.

45. §.

A nagyobb választmány e fölött szakértők meghívása mellett (31. §. *b*)) határoz.

46. §.

Az elfogadott közrejárulási kulcs a választmány által az érdekelteknek tudtára adatik s a netaláni fölszólalásoknak a megyei (kerületi) hatóságnáli benyujtása végett nekiek hat heti határidő engedtetik.

A határidő eltelte után a megyei (kerületi) hatóság az előfordult fölszólalások fölött határoz s a közrejárulási kulcsot helybenhagyja vagy megváltoztatja.

További felszólalások a megyei (kerületi) hatóság által jóváhagyott kulcsnak időközbeni alkalmazását nem gátolják s csak a netaláni későbbi kiegyenlités marad föntartva.

47. §.

A már fönnálló építészeti egyleteknél (járási és különegyleteknél) az alkalmazásban levő közrejárulási kulcsnak megváltoztatása a politikai hatóságok által, az érdekeltek panasza folytán és ha feltünőleg méltánytalannak vagy más módon használhatlannak mutatkoznék, hivatalból is folyamodásszerü tárgyalás alá veendő.

48. §.

A hol az államköltségen létesitendő műveknél azon költségjárulvány kiadása forog kérdésben, melyet a kincstár a 6. §. értelmében a határos szomszédoktól vagy községektől igénybe vesz, a megyei (kerületi) hatóság — a központi fölügyelőség küldöttjének meghívása mellett az érdekeltekkel bizottmányi úton tárgyalást tartani s a politikai országos hatóság a tárgyalás alapján, méltányos elvek szerint a költségjárulványt meghatározni köteles.

Kivetések.

49. §.

Minden évi október havában minden építészeti egylet választmánya a jövő évi bevételek és kiadások előleges kiszámítását, s a földbirtokosokra e szerint kivetendő összeg kimutatását jóváhagyás végett a megyei (kerületi) hatóság elé terjeszti.

50. §.

Ha ez megtörtént, a választmány az egyes földbirtokosokra rovandó járulványok jegyzékét összeállítja s a megyei (kerületi)

hatóság által, mely azon a kivetésre adott jóváhagyást bizonyolni tartozik, az illető adóhivatalhoz juttatja.

51. §.

Ezen kivetések beszedése az adóhivatalok által, a telekadó beszedése iránt előszabott eljárás szerint s az arra nézve kiszabott határidőkben történik.

A beszedett pénzek az illető építészeti egyletek előljáróságainak rendelkezés végett átszolgáltatnak.

52. §.

Hasonló módon történik azon megtérítések beszedése is, melyeket a földbirtokosok a kincstár részéről tett előlegezések fejében a 7. §. értelmében befizetni kötelesek.

53. §.

E végre minden évben az árvíz ellen védett, mivelhetővé vált tér, a megyei (kerületi) hatóság által eszközlendő szemle folytán megállapíttatik, a birtokosok s a holdak számának jegyzéke fölvétetik s ennek alapján a járulványi jegyzék az adóhivatalhoz áttétetik, mely ennek folytán minden hónapban a beszedett pénzeket, az illető országos fő- vagy illetőleg gyüjtő-pénztárhoz a vizépítészeti pénzalap számára beszolgáltatni köteles. Az utóbb nevezett pénztárak a befolyt pénzek összegét évnegyedenként a központi felügyelőségnek közvetlenül kimutatni tartoznak.

54. §.

Ott, a hol az építészeti egyletek a megtérítéseknek az átalános közrejárulási kulcs szerint leendő felosztását jobbnak tartják, azoknak beszedése az építészegyleti kivetések beszedésével esik össze.

55. §.

Ha valamely építészeti egylet az őt illető gátműveket nem vállalkozási úton, hanem saját kezelése alatt természetbeni munka alkalmazása mellett kívánja létesíteni, vagy ha a vállalkozónak rendelkezésére természetbeni szolgáltatások is szándékoltatnak adatni: úgy mindkét esetben a mindegyik érdekeltre esendő munkaszolgáltatás mérve s azon időszakok, melyekben azok végzendők, továbbá a munkásszolgáltatónak minden esetre megtérítendő fizetés az egylet által megállapítandók s egyszersmind meghatározandó, vajjon — azon esetben, ha a munkaerő a vállalkozó rendelkezése alá bocsáttatnék — a megállapított fizetés a vállalkozó által vagy az egyleti pénztárból legyen-e megtérítendő, mely alkalommal a

természetbeni szolgáltatásnak, pénzben kiszámitva, a netalán még teljesítendő pénzfizetéssel együtt az egyes érdekeltekre eső évi kivetést (49., 50. §§.) nem szabad meghaladnia.

56. §.

Az e szerint körülményesen és tökéletesen szerkesztendő kiviteli tervet jóváhagyás végett az egyleti választmány a megyei (kerületi) hatóság elé terjeszti, mely megitélendi, vajjon a föntebbi fizetés megfelelőleg van-e kivetve, s vajjon az érdekeltek a rájuk rótt munkaszolgáltatást átalán véve s különösen házi és gazdászati viszonyaik hátramaradása nélkül végezni képesek-e, minélfogva a megyei (kerületi) hatóság jogosítva van a helybenhagyást csak a kellő módosítások mellett adni meg, vagy teljesen megtagadni.

A megyei (kerületi) hatóság ezen határozatai ellen, az építészeti egyleti elöljáróságoknak a rendes folyamodási útoni fölebbezés szabad.

Ha azonban a természetbeni munkák véglegesen megállapíttattak, a megyei (kerületi) hatóság, valahányszor a munka teljesítésében keletkező fönnakadások szükségessé teszik, a törvényes kényszerítő eszközökkel élhet.

57. §.

Minden év eltelte után egy hónap alatt, az egyleti választmány a kezeléséről̈i számadását a megyei (kerületi) hatóság elé terjeszti.

A helybenhagyás megtörténtével a számadás az építészeti egyletben közzététetik.

A gátak föntartása s azokrai felügyelet.

58. §.

A gátak föntartásáról s az azokrai felügyeletről az e tárgyban külön kibocsátott gátrendészeti rendtartás határozatai értelmében kell gondoskodni. Azáltal szabályoztatik egyszersmind a községi erőknek árvíz vagy gátszakadás eseteibeni kirendelése is.

B)

Szolgálati és ügyrendtartás a Tiszaszabályozási építészeti hatóságok számára.

Hivatkozólag a Tiszaszabályozás iránt kelt rendszabályra, melyben már a Tiszaszabályozás végett kirendelendő építészeti hatóságok ügyföladatait, azoknak a politikai hatóságokhoz és az építészeti egyletekhez való helyzetét, továbbá az építkezésekre vonatkozó hatásköröket tárgyazó határozatok foglaltatnak, jelen

szolgálati és ügyrendtartás által még ezen építészeti hatóságok szerkezete, azoknak személyzeti és fizetési létszámával együtt, s az azokat illető személyzeti és hivatali ügyletekbeni hatáskörök állapittatnak meg.

Szerkezet.

1. §.

A központi felügyelőség az építészeti főhatóságot képezi, a Tisza folyót úgy Magyarországban, mint a szerb-bánsági vajdaságban érdeklő építészeti ügyekre nézve.

2. §.

A központi felügyelőség áll egy építészeti fölügyelőből, továbbá a szükséges műtani, a kezelési és szolgaszemélyzetből.

Az építészeti fölügyelő a központi felügyelőség főnöke és hivatalvezetője; meghagyásainak és intézkedéseinek a többi összes hivatali személyzet köteles engedelmeskedni.

Az építészeti felügyelő hiánya, távolléte vagy akadályoztatása esetében, annak helyét, ha más intézkedés nem tétetik, a rangban hozzá legközelebb álló építészeti hivatalnok látja el.

3. §.

A műtani és egyéb számviteli ügyek ellátása, különösen a pénzkezelés nyilvánságban tartása végett, a központi felügyelőség mellé egy számvizsgáló rendeltetik egy számviteli nap-díjnokkal együtt.

A számvizsgálónak az építészeti hivatalnokokra nézve átalában megkívántató műtani előképzettséggel kell bírnia. Ő nincs a központi felügyelőség alá rendelve, köteles azonban a központi építészeti felügyelőtől keletkező minden hivatali fölszólításoknak eleget tenni s mindazon hivatalos cselekvényeket teljesíteni, melyek kirendeltetése célját képezik, vagy utasításszerüleg átalában az építészeti hatóságoknál létező számviteli osztályok föladatához tartoznak.

4. §.

A Tisza folyó, a mennyiben az jelenleg a Tiszaszabályozás tárgyábani rendszabály alkalmazása alatt áll, jelesen Tisza-Ujlaktól egész Titelen alul a Dunába szakadásáig, ezen fölosztás netaláni változtatásainak föntartása mellett következő hat szakaszra oszlik:

I. szakasz: Bereg, Tisza-Ujlaktól Csapig.

II. szakasz: Felső-Szabolcs a Bodrogközzel együtt Csaptól-Tokajig.

III. szakasz: Alsó-Szabolcs, Tokajtól-Füredig.

IV. szakasz: Heves, Füredtől-Csongrádig.

V. szakasz: Csongrád, Csongrádtól Magyarország határáig.

VI. szakasz: Bács, mely a folyam menetét a szerb-bánsági vajdaságban Józseffalváig, s onnan a katonai határőrségben Titelen alul a Dunába szakadásáig foglalja magában.

5. §.

Ezen folyamszakaszok mindegyikére nézve egy saját építészeti hivatal rendeltetik, melynek személyzete egy mérnökből s a megkívántató mérnöki segédekből, ezenkívül egy a kezelési ügyletekre rendelt irodai nap-díjnokból, továbbá egy szolgasegédből áll.

Ezen építészeti hivatalok számára egyelőre következő székhelyek rendeltetnek:

Az I. szakaszban: Namény;
a II. szakaszban: kijelölése föntartatik;
a III. szakaszban: Polgár;
a IV. szakaszban: Szolnok;
az V. szakaszban: Vásárhely;
a VI. szakaszban: Török-Becse.

6. §.

A szakasz építészeti hivatalának közvetlen vezérlete, s a szolgálati irományok aláírása a szakasz mérnökét illeti, kinek rendeleteit az épitészeti hivatal többi személyzete teljesíteni tartozik.

A netalán szükségessé váló helyeszezés tekintetében a központi felügyelőség számára (2. §.) kijelölt határozat hasonszerüleg alkalmazandó.

7. §.

Hol a helybeli vagy különbeni viszonyok folytán a szolgálatra nézve tulnyomólag előnyösnek látszik, a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministerium jóváhagyásával, a Tisza mellett a szakasz építészeti hivatalának székhelyén kívül, egyes mérnöki segédek állandóan vagy ideiglenesen rendeltethetnek ki.

A kirendelt mérnöki segéd azon építészeti hivatal hivatalnoka marad, melynek szakaszában létezik, s annak közvetlenük alá van rendelve.

8. §.

A szakaszok építészeti hivatalai s a központi felügyelőség közötti ügyleti közlekedés, a közöttük kölcsönösen megállapított alárendeltségi és előljáró hatósági viszony szerint s az ezen viszonynak megfelelő alakban történik.

9. §.

A központi felügyelőségnél s a hat szakasz építészeti hivatalainál alkalmazottak száma, szolgálati minőségei és járandóságai,

nemkülönben a hivatalnokok nap-díjosztályai, a függelékül idecsatolt átnézetben határozvák meg.

A hasonnevű építészeti hivatalnokok (mérnökök és mérnöki segédek) egymásközötti rangja azon rovatban, melybe tartoznak, a szolgálati kor szerint határoztatik meg, s azon körülmény, hogy ők a központi felügyelőségnél vagy valamely szakasz építészeti hivatalánál vannak alkalmazva, vagy hogy netalán valamely mérnöki segéd magányosan van kirendelve (7. §.), szolgálati rangjukra semmi befolyással sem bir.

10. §.

A központi felügyelőség számára a szükséges hivatali helyiség vagy valamely középületben adatik, vagy bérlés útján rendeltetik ki; szakaszok építészeti hivatalai számára megkivántató irodahelyiségről a vezérlő mérnökök maguk kötelesek gondoskodni; nekiek azonban a helyben divatozó szokás szerint két szobáért járó bérösszeg meg fog téríttetni.

11. §.

A Tiszaszabályozási építészeti hatóságok a hivatalos butorokkal el fognak láttatni.

A szükséges mérő- és lejtmérlegezési műszerek s a hivatásukra megkivántató egyéb készületek a központi felügyelőség által fognak saját s a szakaszok építészeti hivatalainak használatára beszereztetni.

Az irás és rajzolási kellékek, továbbá a különbeni hivatali és irodai szükségletek, mindaddig, míg ezen kiadás nem átalányoztatik, a központi felügyelőség által számadás mellett fognak beszereztetni, mely ezekkel a szakaszok építészeti hivatalait is az ellenőrzendő valóságos szükség szerint ellátni köteles.

A hivatalos használatra beszerzett, el nem használható tárgyakról hivatalos leltárak vezetendők.

12. §.

A Tiszaszabályozási építészeti hatóságok Magyarország általános építészeti hatóságaival egy közös egyetemleges létszámot képeznek, még pedig oly módon, hogy a tiszai építészeti szolgálatban levő különféle rovazatú alkalmazottak, a magyarországi átalános építészeti szolgálat hasonnevű rovazataihoz tartozóknak tekintetnek.

13. §.

A központi felügyelőség minden évi deczember hó végével a magyarországi főkormány útján egy kimutatást terjeszt föl az év folytában történt egyéni személyzet változásokról, a mérnökök és mérnöki segédek állomásozásában közbejött változásokkal együtt.

A személyzeti és hivatali ügyekbeni hatáskörök.

14 §.

A központi építészeti felügyelő s a számvizsgáló a magyarországi főkormány közvetlen javaslata folytán, a mérnökök és mérnöki segédek a központi felügyelőségnek a főkormány útján felterjesztendő javaslata folytán a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministerium által neveztetnek ki.

A központi felügyelőség építészeti növendékének, az irattárnoknak s az irnoknak kinevezése, a központi felügyelőség javaslata folytán, a magyarországi főkormányt illeti.

A hivatalszolga s a szolgasegéd a központi építészeti felügyelő által, a hadseregbeli szolgált altisztek s közlegényeknek polgári alkalmazásukba leendő átlépése iránt fönnálló különös szabályok megtartása mellett neveztetnek ki.

A számviteli nap-díjnok a számvizsgáló által, továbbá az irodai nap-díjnok s a szolgasegéd mindenik szakasz építészeti hivatalánál a vezérlő mérnök által vétetik föl s tetszés szerint elbocsáttatik.

15. §.

A magyarországi főkormány a központi felügyelőség s a hat szakasz építészeti hivatalai tekintetében fel van jogosítva, a központi felügyelőség által tanusitott elkerülhetlen szükség esetében s annak tartamára kivételkép és ideiglenesen megfelelő nap-díj melletti segéd nap-díjnokok alkalmazását megengedni, ha arra nézve a Tiszaszabályozási építészeti hivatalok hivatalai és irodai szükségletei végett előlegesen kivetett pénzalapban födözet létezik; azonkívül a szükség kellő kimutatása mellett, az ezen alkalmazásrai engedelem a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministeriumnál inditványozandó.

Az engedelem megadása esetében az egyének választása a központi fölügyelőségnél annak főnökét, a szakaszok építészeti hivatalainál pedig a vezérlő mérnököket illeti.

16. §.

Minden oly szolgálatmegürülés, melynek újrabetöltése a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministeriumnak van föntartva, ennek a központi felügyelőség által a magyarországi főkormány útján, intézkedés végett föl fog jelentetni.

17. §.

A központi építészeti felügyelő s a számvizsgáló fölesketése a magyarországi főkormány által rendeltetik el; a mérnökök, mérnöki

segédek, az építészeti növendék, irattárnok, irnok s a hivatalszolga a központi építészeti felügyelő által eskettetnek föl.

Ha az eskü letétele végett, a szakaszok építészeti hivatalainál létező, vagy azokhoz előmozdított építészeti hivatalnokoknak utat kellene tenniök, a központi felügyelőség, ha mérnök forog kérdésben, a legközelebb létező megyei (kerületi) főnököt vagy szolgabírót (járási előljárót) keresi meg az eskü kivitele végett, s e végre, ha mérnöki segédnek kellene az esküt letennie, az illető szakaszbeli mérnököt bízza meg.

A fölesketési okirat, úgy az egyik, mint a másik esetben, a központi felügyelőséghez átküldendő.

18. §.

A mérnököknek s mérnöki segédeknek a központi felügyelőség s a szakaszok építészeti hivatalai mellé leendő szétosztására, s alapos okokból azoknak bármikori áttételére a magyarországi főkormány van fölhatalmazva.

Szolgálati áttételek oly esetekben, melyek az átköltözési illetékek igénybevételére jogosítnak, csak tulnyomó szolgálati tekintetekből rendelendők.

19 §.

A központi építészeti felügyelő, a központi felügyelőségnél s a szakaszok építészeti hivatalainál létező alárendeltjeinek, ennélfogva számvizsgáló kivételével, legfölebb nyolcz napra szabadságot adhat.

20. §.

A szolgálatcserék, szolgálatróli lemondások, végleges és ideiglenes nyugalmazások, szabadságadások, segélyek, fizetéselőlegezések, helyettezési és átköltözési illetékek, utiköltségmegtérítések; továbbá a fegyelmi hatalom tekintetében, a fölfüggesztéseket is ideértve; nemkülönben a pénzhiányok és behajthatlan számadási hiányok elengedésére, valamint a behajthatlan hátralékok kitörlésére; a hivatalos butorok beszerzésére s az előforduló fizetési meghagyások eszközlésére nézve — a magyarországi főkormány, továbbá a politikai országos hatóságok s azok főnökei a központi felügyelőség s a hat szakasz építészeti hivatalai irányában azon jogokat gyakorolják, melyek nekiek az említett viszonylatokban a fönnálló szabályok által az általános építészeti szolgálat tekintetében engedtettek.

21. §.

A központi felügyelőség hivatalhelyiségeiért járó bér jóváhagyása a budai helytartósági osztályra bizatik, a mennyiben az valamely középületbe el nem helyezhető, s a bérleti szerződvény három évet, és az évenkénti bérösszeg hatszáz forintot meg nem halad.

22. §.

A magyarországi főkormány s a politikai országos hatóságok őrködnek a fölött, hogy a Tiszaszabályozást tárgyazó évenkénti költségvetések, az időszaki pénzszükséglet-kimutatások, a számadások befejezései, s a pénzkezelésre vonatkozó egyéb beadványok, az időnkint fönnálló rendeletek szerint a központi felügyelőség s a különben arra hivatott hatóságok által annak idején s kellőleg szerkesztessenek és megbíráltassanak.

A főkormány azokat saját észrevételeivel a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministeriumhoz küldi.

Átalános határozatok.

23. §.

Az építészeti tervek készítése, az építkezéseknek árlejebbitésére bocsátása, a haszonbérbe adása, a haszonbérbe adás vagy saját kezelés utjáni építéseknél követendő eljárás különösen az építészeti naplók vezetése, továbbá az úti illetékek tekintetében stb. az általános építészeti szolgálatra nézve érvényes szabályok a Tiszaszabályozási szolgálatra nézve is alkalmazandók.

24. §.

Felsőbb folyamodásilag a jelen szolgálati és ügyrendtartásban érintett minden ügyek, a mennyiben a magyarországi főkormánynak, a politikai országos hatóságoknak vagy azok főnökeinek a fönnebbi határozatok által szabályozott hatáskörét áthágják, a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministerium hatáskörébe tartoznak.

25. §.

A kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministerium továbbá felsőbb folyamodásilag hivatalból vagy az érdeklett felek fölebbezése folytán határoz jelen szolgálati és ügyrendtartásnak azon ügyeiben, melyek fölött a magyarországi főkormány vagy a politikai országos hatóságok avagy azok főnökei hatáskörükben határoztak.

Ezenkívül a kereskedelmi, ipar- és középítészeti ministeriumnak szabadságában áll oly esetekben, melyek arra alkalmasaknak találtatnak, a Tiszaszabályozási építészeti hatóságok oly ügyeit is, melyek különben a jelen szolgálati és ügyrendtartásban érintett politikai országos hatóságok valamelyikének, vagy azok főnökeinek hatásköréhez tartoznának, saját határozata és intézkedése alá vonni.

26 §.

Jelen szolgálati és ügyrendtartás a később meghatározandó naptól fogva lépend hatályba.

Függelék.

Személyzeti és fizetési létszáma a Tiszaszabályozási építészeti hatóságnak.

Az alkalmazottak száma	Szolgálat minősége	Fizetés vagy különbeni járandóság egyenkint	Fizetés vagy különbeni járandóság összesen	Napdíjosztály	Jegyzet
		forint	forint		
	A) **Központi főnökség.**				
	Főnök és műtani személyzet.				
1	Közp. építészeti felügyelő	1800	1800	VIII.	
1	I. osztályú mérnök	1000	1000	IX.	
1	I. osztályú mérnöki segéd	700	700	X.	
1	Építészeti növendék	400	400	XII.	
	A számviteli ügyekre nézve.				
1	Számvizsgáló	800	800	X.	
1	Számviteli napdíjnok... ...	1 forint naponkint	365	—	
	Iroda.				
1	Irattárnok	800	800	X.	
1	Irnok	500	500	XI.	
1	Hivatalszolga*)	300	300	—	*) fel van esketve s hivatali ruhát kap
1	Szolgasegéd	216	216	—	
	B) **A hat szakasz építészeti hivatalai.**				
2	I. osztályú mérnök	1000	2000	IX.	
4	II. „ „	900	3600	IX.	
5	I. „ mérnöki segéd	700	3500	X.	
7	II. „ „ „	600	4200	X.	
6	Irodai napdíjnok	48 kr. naponkint v. 292 forint évenkint	1752	—	
6	Szolgasegéd	216	1296	—	
	Mindösszе	—	23229	—	

1894. évi III. törvényczikk

a Tisza és Bodrog mellékfolyó szabályozásának folytatólagos munkálatairól, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről.

(Szentesítést nyert 1894. évi január hó 5-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1894. évi január hó 10-én.)

1. §.

A földmívelésügyi minister felhatalmaztatik, hogy a Tisza és Bodrog mellékfolyónak a bemutatott tervek szerint eszközlendő folytatólagos szabályozását, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezését 1892. évtől számítandó legfeljebb 12 év alatt végrehajthassa.

2. §.

Ezen törvény értelmében a vizlefolyás és hajózás szempontjából szükséges átvágásokat és mederrendezéseket, nemkülönben az ezen czélból szükséges partbiztosításokat is az állam saját költségén hajtja végre és tartja fenn.

A mennyiben az állam által így végrehajtandó partbiztosítás valamely ármentesítő társulat védműveinek érdekében is szükséges, az érdekelt társulatnak az előállítási költségekhez való hozzájárulási összege nagyobb nem lehet, mint a mennyibe a társulati védművek más módon való megvédése kerülne.

Lásd a földmívelésügyi ministernek a Beregmegyei vizszabályozó és ármentesítő intézethez intézett 4319/1899. számú leiratát az I. k. 353. lapján.

3. §.

A felett a kérdés felett, hogy csakugyan a társulat érdeke is teszi-e szükségessé és mennyiben az állam által létesítendő partbiztositást, valamint az esetben, ha ez a társulat érdekében is szükséges, de a hozzájárulás iránt egyezség nem jő létre, a társulat hozzájárulásának kérdése felett is a tiszavölgyi társulatok központi bizottságának meghallgatása után és a netalán kivételes méltánylást érdemlő körülmények figyelembe vételével a földmívelésügyi minister határoz.

A közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-cz. 59. §-ának 6. pontja értelmében a földmívelésügyi ministernek e tárgyban hozott határozatai ellen a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.

4. §.

Az 1. §-ban körülirt munkáknak, a felügyeleti költségekkel együtt 17.000,000 frtra előirányzott költségeiből 1.500,000 frt az 1892. és 1893. évi állami költségvetésekben már fedeztetvén, a fenmaradó 15.500,000 forint fedezése későbbi törvény-intézkedéseknek tartatik fenn.

5. §.

A Ferencz-csatornáról szóló 1870. évi XXXIV. törvényczikkel beczikkelyezett engedélyokmány 1. §-ának d) pontjában foglalt azon határozmány megváltoztatása iránt, mely szerint az engedélyes köteles legyen a Ferencz-csatornát a borjasi átmetszésig meghosszabbítani, — külön törvény fog intézkedni.

6. §.

E törvény kihirdetése után azonnal életbe lép és végrehajtásával a földmívelésügyi és pénzügyminister bizatik meg.

1881. évi XLII. törvényczikk

az 1875. évi VII. törvényczík ármentesített területekre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásáról.

(Szentesítést nyert 1881. évi május hó 29-én. Kihirdettetett az ország gyülés mindkét házában május 31-én.)

1. §.

Oly területeknél, melyek terméketlenségüknél fogva megadóztatva nem voltak, de tulajdonosaik által költséges vízszabályozási, csatornázási vagy más munkával hasznavehetőkké tétettek, s e czímen az 1878. évi XXV. t.-cz.[1]) 7. §-a és az 1875. évi VII. t.-cz. 6. §-ának b) pontja[2]) alapján 15 évi adómentességben részesíttettek, az ideiglenes adómentesség ezen 15 év letelte előtt vagy után is meghosszabbítható, a következő §§-ban részletezett esetekben és módon.

---

[1]) Ezen törvényt hatályon kívül helyezte a földadókataszter nyilvántartásáról szóló 1885: XXII. t.-cz. 1. §-a.

[2]) A földadó szabályozásáról szóló 1875: VII. t.-cz. hivatolt 6. §-ának b) pontja a következőképen szól:

„Oly földterületek, melyek a jelen törvény szerinti adókivetéskor még földadó tárgyát nem képezték, s utóbb csak rendkívüli költséggel váltak gazdaságilag használhatókká, ezen időponttól fogva 15 évig" — ideiglenes adómentesek.

2. §.

Ezen meghosszabbítás azon társulatoknak, illetőleg egyeseknek adandó meg, kiknek védművei az 1876. évi, vagy esetleg ezután bekövetkezhető árvíz által saját hibájukon kívül oly mérvben rontattak meg, hogy helyreállításukra, vagy mentesített területeiknek termőképességben tartására szükséges új védművek elkészítésére, vagy a létezők nagyobbítására, az eredeti vízmentesítésre befektetett költség legalább egy negyedét kellett újra befektetniök, s a kik ezen helyreállítási munkálatokat az 1879. évi XXXIV.; az 1871. évi XXXIX. és XL., illetőleg az 1840. évi X., esetleg 1874 : XI. t.-cz.[8]) értelmében hajtották végre.

3. §.

Az ideiglenes adómentesség azon esetben, ha a helyreállítási költség az eredeti befektetésnek legalább egy negyedét teszi, de a felét nem éri el, öt évvel, — ha annak felét eléri, de $^{3}/_{4}$-ét meg nem haladja, 10 évvel; ha pedig $^{3}/_{4}$-ét túlhaladja, 15 évvel hosszabbítható meg.

4. §.

Az ideiglenes adómentesség meghosszabbítása iránti kérvény a pénzügyministernél, az 1876. év óta felülvizsgált védművekre nézve, jelen törvény kihirdetésétől számítva egy év alatt, az ezutániakra nézve pedig azon év deczember 31-ig benyujtandó, melyben a védművek újabbi helyreállítása, illetőleg az újak elkészítése befejeztetett és műszakilag felülvizsgáltatott.

Az ezen határidő lefolyása után benyujtott kérvények figyelmen kívül hagyatnak.

A kérvényben hiteles bizonyítványok alapján kimutatandó: a védművek eredeti kiépítésének összes költsége, a most teljesített munkálatok mérve és helyreállításának költsége, továbbá kimutatandók azon területek és helyrajzi számok, melyekre az adómentesség meghosszabbítása kéretik.

A pénzügyminister a kérvényben kimutatott adatokat megvizsgáltatja és ha valóságuk megállapíttatott, az ideiglenes adómen-

[8]) Az idézett törvényeket hatályon kívül helyezte az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a, mert helyükbe lépett éppen a vizjogi törvény.

tesség meghosszabbítását engedélyezi és az illető adófelügyelő által érvényesítteti.[4])

5. §.

A fentebbi §-okban leírt esetekhez hasonló módon és időtartamra meghosszabbítandó az 1875. évi VII. t.-cz. 53. §-a harmadik kikezdésében[5]) a mentesített területek számára, az adónak 15 évre biztosított változhatlansága is.

Az osztályba-sorozás után történt mívelési ág-változások a törvény értelmében még ott sem vehetők az új kataster keretében tekintetbe, hol időközben mentesítés által következett be a változás és ezen védművek által mentesített területekre, az 1875. évi VII. t.-cz. 53. §-a 3. kikezdésének rendelkezése kiterjesztetik.

6. §.

Az 1875. évi VII. t. cz. 18. §-a 3-ik bekezdésének[6]) rendelkezése mindazon védművekre nézve, melyek egy és ugyanazon védmű által nagy területeket mentesítő és az 1879. évi XXXIV. és az 1871. évi XXXIX. és XL. t.-cz.[7]) oltalma alatt álló társulatok által emeltettek, hatályon kívül helyeztetvén, azok a jelen törvény következő szakaszaiban részletezett eljárás alá esnek.

Minden egyéb nem ily társulati, hanem magánfelek által nagy költséggel mentesített területekre nézve, habár azok valamely társulat mentesített területébe esnek is, de egyesek által bel- vagy

---

4) Az 1889: XXVIII. t.-cz. értelmében Budapesten a kir. adófelügyelő, vidéken a kir. pénzügyigazgató.

5) Az 1875 : VII. t.-cz. 53. §-ának 3-ik kikezdése a következő:

„Ártérben fekvő birtokoknál, melyek a jelen törvény szerinti adókivetés életbe léptetése után, az 1871 : XXXIX. és XL. t.-cz. értelmében készített és kezelt védművek által akár egyes birtokos, akár érdektársulatok költségén ármentesíttettek, azon katasteri jövedelem, mely az egyes földrészletekre az ármentesítés előtt megállapítva volt, a védművek elkészítésétől számítva 15 évig változás alá nem jöhet, habár ezen 15 év alatt az egész ország területére új földadó-szabályozás eszközöltetnék.

6) Az 1875 : VII. t.-cz. 18. §-a 3-ik bekezdése a következőképen szól:

„Oly földterületeknél, melyeknek jelen termőképességben tartása folytonosan különös költségeket igényel, minők a vizöntés és elhomokosodás elleni gátak, a vizek levezetésére vagy öntözésre szolgáló csatornák, csövek és készülékek, vizmosások, zuhatagok és hószakadások elleni védművek, a határvédek és a telek vagy a telek egy részének mívelhető állapotban tartására szükséges töltések, árkok, vagy alagcsövezés stb. fentartására szükséges költségek a rendes gazdálkodási költségekbe számítandók".

7) Ezen törvényeket hatályon kívül helyezte az 1885 : XXIII. t.-cz. 193. §-a.

talajvíztől külön védmű által is mentesíttettek, a 18. §. 3. pontjának rendezése érvényben hagyatik, és ezek különös gazdasági költsége, a rendes gazdálkodási költségekkel együtt, a katasteri tiszta jövedelem megállapítása alkalmával számításba vétetik.[8])

7. §.

A társulatok mentesített ártereinek katasteri tiszta jövedelme a 6. §-ban említett védművek emelésére és fentartására forditott költségekre való tekintet nélkül, azonban tekintettel sajátságos viszonyaira, megállapítandó ugyan, de azon társulatoknál, melyeknél az ártér fejlesztése a törvény értelmében már befejeztetett s az egyes ártéri részletek biztosan kimutathatók, a 6. §-ban említett költségek az egyes ártéri részletekre megállapított katasteri tiszta jövedelemből annyi száztólival vonandók le, a hány száztóliját az említett költségek a társulathoz tartozó összes ártérre megállapított katasteri tiszta jövedelem végfőösszegének képezik, s az ezen levonás után fenmaradó tiszta jövedelem adóztatandó meg.

Ezen különös költség azonban ott, hol a társulat árterei két különböző kulcs szerint járulnak a költséghez (alantabb és fentebb fekvésü árterek), legelőször felosztandó a társulati kulcs arányában a kétféle természetü ártér közt és mindegyik saját külön %-ja szerint történik a levonás.

Az oly társulatoknál pedig, hol az ártér fejlesztése a törvény értelmében még nem eszközöltetett, s az egyes ártéri részletek biztosan meg nem jelölhetők, mindaddig, míg az megtörténhetik, a társulatok mentesített ártereinek katasteri tiszta jövedelme, a 6. §-ban említett költségekre valók tekintet nélkül, de figyelemmel sajátságos viszonyaira, állapítandó s adóztatandó ugyan meg, azonban a befizetett állami törzsadó s földtehermentesítési járulék és átalános jövedelmi pótadó azon része, mely az említett költség czímén megállapitott és a tiszta jövedelemből le nem vont összeg után apadásba jönne, az illető vizszabályozó vagy ármentesítő társulatnak készpénzben megtérítendő, esetleg annak, mint ilyennek közös tartozásaiba betudandó. A megtérítés ezen módja alkalmazandó azon társulatoknál is, melyeknél az ártér fejlesztése befejeztetett, ha a társulat e czélra összehívott közgyűlésén az

---

[8]) V. ö. az 1882 : 15421. sz. pénzügyministeri rendelettel.

ily társulatokra szabályozott és fentebb érintett megtérítési módról határozatilag lemond és ezen határozatát a pénzügyministernek beterjeszti.[9])

Az ily módon megtérített összeg a társulati tagoknak közös vagyonát képezi, saját hozzájárulási kulcsok arányában.

8. §.

A 6. §-ban említett védművek költségeinek tekintendő az ármentesítési művek elkészítésébe fektetett alaptőke nyolcz százaléka, hozzáadva ehez a védművek fentartására hat éven át fordított költségeknek egy évi átlagát.[10])

9. §.

Alaptőkének tekintendő azon összeg, mely az érdekelt társulat által a védműveknek a jelen méretek szerinti elkészítésére tényleg fordíttatott, tehát a költségeknek azon összege, mely a védtöltések, csatornák vagy zsilipek egyszeri elkészítésére, esetleg későbbi erősbítésére, magasítására, padkázására, karikatöltés által biztosítására és földszakadások vagy csúszások által előidézett áthelyezésére, továbbá a jelenlegi csatorna- és zsiliprendszer előállítására tényleg kiadatott.

10. §.

Az évi fentartási költséghez számítandók: az előző szakaszban említett védművek időszakonkinti vagy évenkinti igazítására, tatarozására és tisztítására, a kizárólag ezekre való felügyelet érdekében tartott tisztviselők és szolgák; u. m. igazgatók, mérnökök, biztosok és gátőrök fizetésére, az irodai költségekre s az anyagszerek évenkinti beszerzésére vagy jó karban tartására fordított összegek.

Ezen kiadások az illető vizszabályozó társulat által az 1873. év január 1-ső napjától 1878. évi deczember utolsó napjáig terjedő 6 évben vezetett eredeti számadásokból kivonandók, összeadandók és ezen összegeknek egy évre eső átlaga kiszámíttatván, és a megállapított alaptőke 8% a hozzáadatván, ezen így kijött összeg képezi a védműnek egész fentartási egy évi átlag költségét.

---

[9]), [10]) Ezen rendelkezést módosítja az 1889 : XXIX. t.-cz. 1. §-a. (L. a 64. lapon.)

11. §.

Ott, a hol a vizszabályozási munkálat az 1873. év után fejeztetett be, a fentartási költség átlaga, az annak befejezése óta lefolyt 6 év, esetleg az 1880. év január 1-ig lefolyt évek kiadásaiból számítandó ki.

Ott, a hol a vizmentesítési munkálatok elkészítésének és a védművek fentartásának költsége, azok befejezetl n volta miatt ki nem mutatható, vagy rendes számadások hiányában, vagy mivel ezen munkák egészben vagy részben az érdekeltek által természetben teljesíttettek, a multra nézve a 7., 8., 9. és 10. §§. értelmében meg nem állapítható, az azokra fordított munka és anyag értéke és egyéb költség, a befektetés idejének tekintetbe vételével, becslés útján, esetleg más hasonviszonyú társulathoz arányosítva, állapítandó meg.

12. §.

A befektetési tőkének és az évi fentartási költségnek a 7., 8., 9., 10. és 11. §§. szerinti megállapítása bizottságilag eszközöltetik.

A bizottság elnöke: az illető katasteri igazgató, vagy az általa kinevezett helyettes, tagjai pedig: a katasteri igazgató által kirendelt két katasteri tisztviselő és az illető társulat két küldöttje.

Ha a szóban forgó területek több katasteri kerületre terjednek ki, az ebbeli teendők azon kerület katasteri igazgatója által teljesítendők, melybe ezen területek nagyobb része esik, a többi kerületek igazgatói pedig, a jelen szakasz szerinti tárgyalások eredményéről s azokról felvett jegyzőkönyv másolatának közlése mellett értesítendők.

A bizottságot az elnök hívja össze, tárgyalásairól jegyzőkönyv vezetendő, melybe a bizottságilag megállapított összegek, melyek a befektetési tőkét és az évi átlagos fentartási költségeket képezik, az időszakok és czímek kivételével, számszerint bejegyzendők.

Ha a megállapított összegek ellen kifogás nem emeltetik, a jegyzőkönyv lezáratik és a jelenvoltak által aláiratik.

Ha a felveendő összegre nézve eltérő vélemények nyilvánulnak, valamennyi jelen volt bizottsági tag véleménye a jegyzőkönyvbe igtatandó és a kétes összegekre nézve a bizottság elnöke határoz;

ha az elnök határozatában az érdekelt társulat képviselői meg nem nyugosznak, joguk van az elnök határozatára észrevételeiket megtenni; de kötelesek azokat a bizottsági ülés befejezése után 48 óra alatt, írásba foglalva az elnöknek átadni, ki azokra ellenészrevételeit megteszi s azokat a jegyzőkönyvhöz csatolja.

13. §.

A katasteri igazgató becslőjárásonkint külön-külön kimutatásban a különös gazdasági költséggel terhelt területeknek községek szerinti térfogatát s a fentebbi költségeknek egy holdra eső átlagát összeállíttatja, ezen kimutatást a 12. §. szerint felvett jegyzőkönyvvel az illető járási becslőbiztosnak oly meghagyással küldi meg, hogy azt a választott becslővel is közölvén, maga idején a többi becslési munkálatokkal együtt a járási földadó-bizottság elé terjeszsze.

Ha a szóban levő terület több becslőjárásra terjed, minden érdekelt járásra vonatkozó külön ily kimutatás készítendő és az illető becslőbiztosnak, a jegyzőkönyv hiteles másolatával, hason czélra megküldendő.

14. §.

Az illető járási becslőbiztos a 13. §. szerint átvett kimutatást és jegyzőkönyvet minden csatolmányaival, a többi becslési munkálatokkal együtt megvizsgálás végett a járási földadó-bizottság elé terjeszti, mely a különös gazdasági költség fejében, a tiszta jövedelemből levonásba hozandó összeg felett határozván, határozatát javaslatképen a többi becslési munkálatok feletti határozataival együtt, a katasteri igazgató útján a kerületi földadóbizottság elé terjeszti.

Ha a járási földadó-bizottságnak a kiszámított különös gazdasági költség mennyisége ellen kifogása van, kifogását indokolva a jegyzőkönyvbe igtatja.

A kerületi földadó-bizottság az ekkép elébe került javaslatok felett határoz és határozatát a többi becslési munkálatok feletti határozataival a pénzügyminister útján az országos földadó-bizottsághoz juttatja, mely ez ügyben végleg — különös tekintettel azon társulatokra, melyeknek árterei több járás, sőt esetleg több kerületre kiterjednek — határoz.

15. §.

Mihelyt az 1875. évi VII. t.-cz. 2. §-a[11]) értelmében alkalmazandó új földadó-kulcs megállapíttatott, a pénzügyminister intézkedik, hogy a társulatoknak különös gazdasági költség czímén betudandó összeg azon társulatoknál, hol az végrehajtható, a jelen törvény 7. §-a első és második bekezdése értelmében, a katasteri tiszta jövedelemből levonassék — azon társulatoknál pedig, hol az ártér rendszeres fejlesztése még keresztül nem vitetett, a 7. §. harmadik bekezdése értelmében oly módon számíttassék be, hogy az ezen összegre az új adókulcs szerint eső földadó, a földtehermentesítési járulék és általános jövedelmi pótadónak mennyisége a társulatoknak évnegyedes részletekben kiszolgáltassék, illetőleg visszatéríttessék.

Az így megállapított összeg változás alá nem eshetik addig, míg valamely társulat mentesített ártereinek jelen termőképességben tartására szükséges új védművek emelése, vagy az eddigieknek nagyobbítása folytán annyi új költséggel meg nem terheltetnék, a mennyi a liquidált alaptőkének 1/4 részét teszi, a társulat az esetben jogosítva van az újonnan készített védműveinek collaudálása után új liquidálást kivánni, és ha az új befektetés fentebbi mérvét igazolja, az új liquidatio megtartatván, az alaptőke 8%-a azonnal érvényesítendő, a szoros értelemben vett fentartási költség azonban csak a collaudálás utáni 7-ik évben liquidáltathatván, az a collaudálás évéig visszahatólag érvényesíttetik.[12])

16. §.

Elemi károk vagy földadó-tárgy megsemmisülése folytán történt adóleengedés vagy leírás esetében, a különös gazdasági költség czímén visszatérítendő összeg meg nem változtatik ugyan; de viszont a 15. §. második bekezdésének esetét kivéve, a megtérítendő összeg az 1875. évi VII. t.-cz. alapján életbeléptetendő kataster tartama alatt sem emeltetik feljebb.

---

11) Az 1875 : VII. t.-cz. 2. §-a következőképen szól:

„A földadó azon évtől kezdve, melyben a jelen törvény szerinti adókivetés életbe lép, a tiszta jövedelem után minden földrészletre egyenlő, külön adótörvény által megállapítandó százalékban vettetik ki."

12) Ezen rendelkezést pótolja az 1889 : XXIX. t.-cz. 1. §-ának 4. pontja. (L. a 64. lapon.)

17. §.

A 9. és következő §-okban leírt módhoz hasonló eljárás követendő az egyesek által emelt védművek különös költségeinek kiszámításánál, habár azok a betudás tekintetében, az 1875. évi VII. t.-cz. 18. §-ának 3. pontja[18]) rendelkezése alá esnek is, csakhogy az egyes földrészletekre terjedő mentesítések költségeinek megállapításánál a 12. §-ban érintett bizottságot az illető fél és katasteri igazgató megbizottja képezhetik.

18. §.

Ezen törvény végrahajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

1889. évi XXIX. törvényczikk

az 1881. évi XLII. t.-cz. némely határozatának módosításáról.

(Szentesítést nyert 1889. évi június hó 26-án. — Kihirdettetett az Országos Törvénytárban 1889. évi június hó 30-án.)

1. §.

Az 1881:XLII. t.-cz. 7., 8. és 15. §-ainak módosításával a következők rendeltetnek:

1. Az idézett törvény 7-ik szakaszának harmadik bekezdésében említett társulatoknál mindazon esetekben, melyekben a mentesített árterek katasteri tiszta jövedelmének megállapításánál a védművek költségei egész árterekre nézve együttesen veendők figyelembe, a védművek költségeinek tekintendő: az ármentesítési művek elkészítésébe fektetett tényleges alaptőke öt százaléka, hozzáadva ehhez a védművek fentartására hat éven át fordított költségeknek egy évi átlagát

2. Az idézett törvény 7. és 15. §-ai értelmében visszatérítendő földadó, földtehermentesítési járulék és általános jövedelmi pótadó semmi szin alatt sem haladhatja meg a mentesített ártér adóalapul vett katasteri tiszta jövedelme után az érvényben levő adókulcs szerint eső földadó, földtehermentesítési járulék és általános jövedelmi pótadó együttes összegének 80%-át.

3. Az adóvisszatérítéseknek 1888-ik év végéig már megállapított összege a fentebbi 1. és 2. pontban foglalt rendelkezések

---

18) Lásd a 6. §. 6) alatti megjegyzését az 58. lapon.

által nem érintetik s e szerint e rendelkezések csakis a befektetett alaptőkének az 1889. év elejétől való vagy ezentúl eszközlendő felemeléséből eredő többletére nézve, illetőleg új liquidátó esetén alkalmazandók.

4. Az adóvisszatérítésnek az 1881 : XLII. törvényczikkben, illetőleg a jelen törvényben meghatározott mérve 50 évig nem eshetik változás alá.

2. §.

Ezen törvény végrehajtásával a pénzügyminister bizatik meg.

1900. évi XV. törvényczikk

az 1886 : XXIX., az 1889 : XXXVIII. és az 1892 : XXIX. törvényczikk módosításáról és kiegészítéséről.

(Szentesítést nyert 1900. évi junius hó 14-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1900. évi junius hó 19-én.)

1. §.

Az 1886 : XXIX. törvényczikk eddigi 9. §-ának[1]) helyébe a következő új 9. §. lép:

„Ha a vízrendező társulat az árfejlesztést valamely községre nézve a betétek szerkesztéséig jogerejüleg és oly módon befejezte, hogy az ártér pontosan kimutatható: a társulat kötelékébe bevont ártéri részletek ártérminőségét a betétek *A*) lapjának 3. rovatában, azt a vonalat pedig, mely az ártért a fensíktól elválasztja (hullámvonal), a telekkönyvi térképen ki kell tüntetni.

Ha a telekkönyvi birtokrészletnek csak egy része esik az ártérbe, akkor a betét *A*) lapjának 3. rovatában ki kell tüntetni, hogy a birtokrészletekből mekkora térmértékű rész esik az ártérbe, és hogy ennek mennyi a katasteri tiszta jövedelme."

---

[1]) A telekkönyvi betétek szerkesztéséről szóló 1886 : XXIX. t.-cz. 9. §-a következőket tartalmazza:

„A mennyiben a vízrendezési társulatok ártérfejlesztése a betétek szerkesztéseig már jogerejüleg és olyan módon eszközöltetett, hogy az egyes ártéri részletek biztosan kimutathatók: az e társulatok kötelékébe bevont ártérbirtokok a betétekbe külön helyrajzi számok alatt veendők fel, és ártérminőségük az *A*) lap 6-ik rovatában kitüntetendő.

Ha a földkönyvben egy helyrajzi szám alatt felvett ingatlannak csak egy része képez ártérbirtokot: e rész a betétek szerkesztése alkalmával külön helyrajzi szám alatt elkülönítve veendő fel a nélkül, hogy e végből a jelzálogos hitelezők beleegyezése és meghallgatása szükséges lenne. A szabályszerű térvázrajznak hivatalból való elkészítésére és az elkülönített részleteknek törtszámokkal való megjelölésére, úgyszintén az *A*) lap 5-ik rovatának egyelőre ki nem töltésére a 7. §. intézkedései alkalmazandók."

Ezen szakasz rendelkezéseinek megérthetésére közöljük e törvényczikk 3. §-át is, mely igy szól:

„Mindenik betét *A*. birtokállási, *B*. tulajdoni és *C*. teherlapból áll.

Az *A*. lap, melybe az illető telekkönyvi jószágtestnek a telekjegyzőkönyvben kitüntetett jogi természete is bejegyzendő, hat rovatból áll:

Az 1-ső rovat tartalmazza a részleteknek folyó (sor) számait 1-től kezdve;

a 2-ik a részleteknek az új földadókönyvben foglalt helyrajzi számait;

a 3-ik a részleteknek a földadó-katasteri munkálatokban kitett művelési águk és helyi fekvésük szerint tüzetes megjelölését.

Ugyanezen rovatba jegyzendők be a szőlő- és maradvány- vagy irtványföldváltsági, valamint az ezekhez hasonló egyéb terhek.

A 4-ik rovatba irandó a katasteri felmérés alapján a térfogat;

az 5-ikbe a katasteri tiszta jövedelem összege;

és a 6 ikba a megjegyzések.

A *B*. és *C*. lapok olyan rovatokból állanak, mint a telekjegyzőkönyvi hason lapok."

Ugyanezen törvény hivatolt 7. §-a következőket tartalmazza:

„Ha a telekkönyvbe külön helyrajzi számok alatt több részletként bejegyzett ingatlan a tagositás következtében vagy a katasteri munkálatban egy területté egyesíttetett és az előbbi egyes részletekre vagy egy oly részletnek egyes tulajdonos társat illető jutalékára nyilvánkönyvi jog van a telekjegyzőkönyvben bejegyezve: a bejegyzésre vonatkozó iratok, továbbá a helyszinelési, a katasteri és esetleg a tagositási térképek, valamint a kiosztási földkönyv segedelmével és a nyilvánkönyvileg érdekelt felek meghallgatásával kipuhatolandó, hogy a nyilvánkönyvi joggal terhelt részletnek az egyesitett területből minő terület felel meg és az hol jelölendő ki.

Az elért eredményhez képest az egyesített terület a nyilvánkönyvi bejegyzésnek megfelelően részletekre osztatik fel, a felosztást magában foglaló szabályszerű térvázrajz hivatalból elkészíttetik és az egyes részletek ezen vázrajzon a szabályszerű törtszámokkal megjelöltetvén, a telekkönyvi rendelet intézkedéseihez képest vagy

ugyanazon betét *A.* lapjára egymásutáni sorrendben, vagy egy más betét *A.* lapjára jegyeztetnek be, az *A.* lap 5-ik rovata azonban, ama részleteket illetőleg, egyelőre ki nem töltetik. (10. §.) (Lásd [2]) alatt a 70. lapon.)

Ugyanilyen eljárás követendő azon esetben is,

a) ha egy személynek több telekjegyzőkönyvben foglalt és különbözőleg terhelt ingatlanai, vagy

b) ha oly ingatlanok, a melyek a telekjegyzőkönyv szerint egy másik személy tulajdonát képezik, a tagositás alkalmából a tényleges birtokos egyéb telekkönyvi ingatlanaival együtt egy tagban osztattak ki, vagy a katasteri térképen egy számmal jeleltettek meg.

A *b)* pont esetében ezen eljárásnak csak akkor van helye, ha a tényleges birtokos a jelen törvény 15—18. §-ai értelmében a kérdéses ingatlanokra nézve tulajdonosul be nem jegyezhető."

Az 1886:XXIX. t.-cz. idézett 15—18. §-ai a következők:

15. §. „A *B.* lap szerkesztésénél az ingatlan tényleges birtokosának tulajdonjoga jegyzendő be:

a) ha a tényleges birtokos az ingatlannak megszerzését a telekkönyvi tulajdonos által kiállitott eredeti okirattal igazolja, s a mennyiben ezen okirat alapján a tulajdonjog a telekkönyvi rendelet szerint be nem kebelezhető, a tényleges birtoklást helyhatósági bizonyítványnyal vagy az eljáró bizottságnál alkalmazott bizalmi férfiaknak (40. §.)*) szóbeli nyilatkozatával tanusítja, vagy

b) ha irásbeli okirat hiányában a jogügylet létrejötte az átruházó telekkönyvi tulajdonosnak a bizottság előtt szóval tett beismerésével igazoltatik.

Ugyanezen módon jegyzendő be a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is, ha az ingatlannak megszerzése a telekkönyvi tulajdonosnak jogerőre emelkedett birósági átadási okirattal vagy itélettel igazolt örököse vagy hagyományosa által kiállított, de bekebelezésre nem alkalmas okirattal, vagy a fentebbiek szerint igazolt jogutódnak a bizottság előtt szóval tett beismerésével igazoltatik."

*) Az 1886:XXIX. t.-cz. hivatolt 40. §-a:

„A bizottság eljárása nyilvános.

A községi elöljáróság a bizottság mellé bizalmi férfiakként a szükséghez mért számban minden tekintetben kifogástalan és jó vagyoni viszonyok között élő községi lakosokat jelöl ki, a kik közül legalább ketten a bizottság minden hivatalos intézkedésénél jelen lenni és azt az eljárásánál felvilágosítással vagy egyébként támogatni, azonossági kérdésekben pedig nyilatkozni tartoznak.

A bizottság csakis két bizalmi tag együttes jelenlétében müködhetik."

16. §. „A tényleges birtokos jegyzendő be akkor is: ha az ingatlannak 3 évi békés birtoklását a helyhatóság és a bizalmi férfi által igazolja, és a telekkönyvi tulajdonos a betétek szerkesztésére kirendelt bizottságnak szabályszerű idézése és felszólitása (44. §.) **) daczára a tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének a bejegyzés eszközléséig ellent nem mond.

A telekkönyvi tulajdonos által a bejegyzés eszközlése után, valamint a telekkönyvi tulajdonos jogutóda által előterjesztett ellentmodás hatályáról az 53., 61., 63. és 64 §-ok rendelkeznek."

**) Az 1886:XXIX. t.-cz. 44. §-a:

„A 16. §. esetében a tényleges birtokos által előterjesztendő és jegyzőkönyvbe veendő kérelem folytán és a három évi békés birtoklásnak az eredetben becsatolandó helyhatósági bizonylattal, valamint két bizalmi férfiúnak a jegyzőkönyvbe iktatandó nyilatkozattal való szabályszerű igazolása után, a telekkönyvi tulajdonos a bizottság elé saját kezeihez kézbesítendő végzés által azzal idéztetik meg, hogy ha a végzésben megjelölendő ingatlanoknak a végzésben megnevezendő tényleges birtokos nevére való átirása ellen kifogása van: ellentmondását a bizottság előtt megjelenve élőszóval terjeszsze elő vagy pedig legkésőbb a telekkönyvi hatóság által kitüzendő félévi hirdetményi határidő alatt közvetlenül a telekkönyvi hatósághoz intézendő beadványban nyujtsa be.

E végzés kézbesitését a biróságok székhelyein a tényleges birtokos költségére a birósági végrehajtók, más helyeken a községi vagy körjegyző és egy elöljárósági tag együttesen teljesítik és a vétbizonylaton a saját kézhez való kézbesitésen kivül annak az egyénnek, a kinek a végzés kézbesíttetett, a telekkönyvi tulajdonossal való azonossága is tanusitandó; mi végből, ha végzés megkeresés útján eszközöltetik, a megkeresésben az idézendő egyén lakása, állása és foglalkozása tüzetesen megjelölendő.

A végzésnek kézbesítéséről szóló vétbizonyítvány, ha a kézbesités helyben eszközöltetett, a jegyzőkönyvhöz csatoltatik; a kézbesités végett megkeresett hatóság pedig a vétbizonyitványt közvetlenül a telekkönyvi hatóságnak küldi meg.

Az írásbeli ellentmondást tartalmazó beadvány, az ellentmondó által sajátkezűleg aláírandó, illetve két tanu alkalmazása mellett, a kiknek egyike az ellentmondó nevét irja alá, kézjegyével ellátandó. A szóval előterjesztett ellentmondás a jegyzőkönyvbe iktatandó.

Ha a telekkönyvi tulajdonos ellentmondását a bizottság helyszini működésének befejezéseig élőszóval előterjeszti: a bizottság a tényleges birtokost, kinek okiratai visszaadandók, igényeinek a törvény rendes útján való érvényesitésére utasítja".

A 17. §. „A tényleges birtokos tulajdonjoga jegyzendő be továbbá: ha az ingatlan nyilvánkönyvön kivül több átruházásnak képezte tárgyát és ezen átruházások mindenike szabályszerű okirattal, vagy a 15. §. értelmében teendő beismeréssel nem igazoltatik ugyan; de az, hogy a kérdéses ingatlan a telekkönyvi tulajdonos vagy igazolt örököse vagy hagyományosa (15. §.) által átruháztatott, legalább is telekkönyvi előjegyzésre alkalmas okirattal, vagy a 15. §. értelmében az átruházó szóbeli nyilatkozatával igazoltatik, a további átruházásról hiányzó okiratok pedig a helyhatóságnak azzal a nyilatkozatával pótoltatnak, hogy az illető átruházásról tudomással birnak, s ezen felül a helyhatóság és a bizalmi férfiak bizonyitják, hogy az igénylő az illető ingatlannak tényleges birtokában van".

18. §. „A tényleges birtokos tulajdonjoga jegyzendő be végre: ha a telekkönyvi tulajdonos legalább 3 év előtt elhalt, vagy holléte legalább 3 év óta nem tudatik, és a helyhatóság igazolja, hogy tudomással bir azon egy vagy több átruházásról, a melyek által a tényleges birtokos a kérdéses ingatlant megszerezte s egyszersmind a helyhatóság és bizalmi férfiak által az is igazoltatik, hogy a tényleges birtokos maga, vagy ő és birtokelődei legalább 10 év óta az ingatlannak békés birtokában vagynak.

Ha a telekkönyvi tulajdonos holléte nem tudatik: a tényleges birtokos tulajdonjoga csak akkor jegyezhető be, ha a helyszini működés befejezéseig a telekkönyvi tulajdonos a bejegyzésnek ellent nem mond.

A telekkönyvi tulajdonos által a bejegyzés eszközlése után, valamint a telekkönyvi tulajdonos jogutóda által előterjesztett ellentmondás hatályáról az 53., 61., 63. és 64. §-ok intézkednek".

Az imént idézett 53., 61., 63. és 64. §-ok következőképen szólnak:

53. §. A 16. és 18. §§. eseteiben, ha a telekkönyvi tulajdonosnak jogutódja élt ellentmondással: ez a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését nem akadályozza ugyan, de a külön jegyzőkönyv az arra vonatkozó ellentmondással együtt a bizottság által a 61. és 64. §-ban előirt további eljárás végett a telekkönyvi hatósághoz bemutatandó.

Ha a 18. §. eseteiben a végzés a telekkönyvi tulajdonosnak saját kezeihez szabályszerűen nem kézbesittetett: a bizottság a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését mellőzi s erről őt azzal értesíti, hogy igényeit a törvény rendes útján érvényesítheti.

61. §. A hirdetményben meghatározott idő alatt benyujtott keresetek, ellentmondások és felszólamlási kérvények, valamint a bizottság által a telekkönyvi hatósághoz az 53. §. értelmében

bemutatott ellentmondások, egy e célra nyitandó és a vonatkozó betét számával ellátandó felszólamlási lapra, a telekkönyvi hatósághoz való beérkezés napján feljegyzendők.

Azok a törlési keresetek, ellentmondások és felszólamlási kérvények, a melyek a hirdetményi határidő eltelte előtt hiányosan adatnak be, hiánypótlás végett 15 napi zárhatáridő kitűzése mellett visszaadatnak.

63. §. Az 58. §. 2-ik pontjában megszabott hirdetményi határidő alatt maga a telekkönyvi tulajdonos által beadott ellentmondás esetében a telekkönyvi hatóság a tényleges birtokos tulajdonjogának a jelen törvény 16. és 18. §-ai alapján eszközölt bejegyzését végzés által kitöröltetni rendeli, s erről úgy az ellentmondót, mint a tényleges birtokost, utóbbit azzal értesíti, hogy igényeit a törvény rendes útján érvényesítheti.

64. §. Ha a 16. és 18. §-ok eseteiben a telekkönyvi tulajdonos jogutóda él az 58. §. 2-ik pontjában meghatározott hirdetményi határidő alatt elentmondással, valamint a hirdetményi határidő kezdete előtt beadott és az 53. §. értelmében a telekkönyvi hatósághoz áttett ilyen ellentmondások eseteiben is, a telekkönyvi hatóság szükség esetében az érdekelteknek jegyzőkönyvi tárgyalás útján való meghallgatása s netalán előrebocsátandó bizonyitási eljárás folytán csupán abban a kérdésben dönt, vajjon az ellentmondó azt, hogy a telekkönyvi tulajdonos jogutóda, kellőleg kimutatta-e? Ha e jogosultság ki van mutatva: a tényleges birtokos tulajdonjogának törlése s az azt megelőző telekkönyvi állapot helyreállitása végzés által elrendelelendő és a felek a 63. §. szerint értesítendők; ellenkező esetben pedig az ellentmondás elutasitandó s erről a felek, különösen az ellentmondó azzal értesítendő, hogy a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését törlési keresettel a végzés jogerőre emelkedésétől számitott harmincz nap alatt akkor is megtámadhatja, ha időközben az 58. §. 1. pontjában kitűzött hat hónapi hirdetményi határidő lejárt volna.

Az 58. §-t lásd [6]) alatti jegyzetnél **) alatt a 73. lapon.

2. §.

Az 1886 : XXIX. törvényczikk 10. §.[2]) első bekezdésének első mondatában „és 9. §§.“ helyébe „§.“, — a második bekezdése végén pedig a „(7., 9. §§.)“ helyébe „(7. §.)“ kitétel lép.

---

[2]) Az 1886 : XXIX. t.-cz. 10. §-a :

„A 7. és 9. §§. alapján teljesített felosztásokról a betétek szerkesztésére kirendelt bizottság külön jegyzéket készít, és azt a térvázrajzzal együtt az illető község betéteinek elkészítése után az adókataster nyilvántartásával megbízott pénzügyi hatóságnak megküldi.

E hatóság a katasteri kimutatást és térképet kiigazítván és a kérdéses területből alakított részleteknek tiszta jövedelmét kiszámitván, a tiszta jövedelemről az illető betét *A*. lapja 5-ik rovatának kitöltése céljából (7., 9. §§.) a telekkönyvi hatóságot értesíti."

A 7. és 9. §-t lásd [1]) alatt a 65. lapon.

3. §.

Az 1886 : XXIX. törvényczikk 26. §-ának [3]) eddigi második bekezdése helyébe új második s harmadik bekezdésként a következő rendelkezések lépnek:

Ha a birtokrészletek ártérminőségét a telekkönyvben ki kell tüntetni (9. §.), a telekkönyvi hatóság a vizrendező társulatot megkeresi, hogy az ártérminőség telekkönyvi kitüntetéséhez szükséges munkálatot a pénzügyi hatósággal idejekorán közölje. A pénzügyi hatóság azokra a birtokrészletekre nézve, melyek csak részben esnek az ártérbe, az ártéri részek katasteri tiszta jövedelmét a munkálatban külön-külön kitünteti s az igy kiegészített munkálatot a telekkönyvi hatóságnak megküldi.

A mennyiben a közérdekből sürgős betétszerkesztésnek befejezését máskülönben el kellene halasztani, az igazságügyminister elrendelheti, hogy az ártéri adatok (9. §.) telekkönyvi kitüntetése egészben, vagy kijelölendő részében a betétek közzététele után történjék meg.

---

[3]) Az 1886 : XXIX. t.-cz. 26. §-a:

„A telekkönyvi hatóság az előző §-ban érintett munkálatok vétele után a tervezet elkészítése végett egy telekkönyvvezetőt vagy segéd-telekkönyvvezetőt rendel ki és egyidejüleg az illető pénzügyi hatóságot egy adó-katasteri közeg kijelölése végett megkeresi.

A 9. §. esetében, a mennyiben ez az ártérbirtokok kimutatása és lejegyzése végett szükségesnek mutatkozik, az illető vizrendészeti társulat egy szakközeg kirendelése végett szintén megkeresendő".

Teljesség kedveért közlöm ugyanezen törvényczikk hivatolt 23—25. §-ait is.

23. §. „A telekkönyvi betétek szerkesztésénél az eljárás két részből áll:

a) a tervezet elkészítéséből és

b) a betétek szerkesztéséből".

24. §. „Az eljárás első sorban azokban a községekben fogana-

tositandó, a melyekben az állandó katasteri részletes felmérés az utóbbi években befejeztetett, vagy a korábbi felmérés a tényleges állapotnak megfelelőleg kiigazíttatott.

Az ilyen községek közül pedig azoknak adandó az elsőbbség, a melyekben a tagositás, arányositás vagy úrbéri rendezés már befejeztetett, de a telekkönyv még át nem alakíttatott.

Az ugyanazon tekintet alá eső községekre nézve a sorrendet, melyben a betétek szerkesztése céljából az eljárás foganatosítandó, az igazságügyminister a pénzügyministerrel egyetértőleg állapítja meg.

Azokra a községekre nézve, a melyekben a katasteri részletes felmérés még meg nem tétetett, vagy ha megtétetett is, de már elavult és a tényleges állapotnak megfelelőleg még ki nem igazíttatott, valamint azokra a községekre nézve is, a melyekben akkor, a mikor a betétek szerkesztendők lennének, tagositási, arányositási, úrbéri rendezési munkálatok vagy az ezekre vonatkozó perek még folyamatban vannak: a betétek szerkesztése arra az időre halasztandó, midőn az emlitett munkálatok végleg befejezve lesznek.

A telekjegyzőkönyvek közzététele alkalmával kibocsátott egy évi hirdetményi határidő eltelte előtt a betétek szerkesztésére vonatkozó eljárás meg nem kezdhető".

25. §. „Az előző 24. §. értelmében megállapított sorrendnek megfelelően az illető pénzügyi hatóságok a földadó-katasteri munkálatokat az állandó katasteri felmérés alkalmával felvett térképnek egy általok készitett másodlatával együtt az illető telekkönyvi hatóságnak megküldik.

A telekkönyvi betétek elkészítése után ez a térkép fogja a hiteles telekkönyvi térképet képezni".

4. §.

Az 1886:XXIX. törvényczikk 54. §-ának első mondatában „és 9. §." helyébe „§." kitétel lép.[4])

Az így megváltozott §-hoz második bekezdésül a következő rendelkezés járul:

„Ha az ártért a fensíktól elválasztó vonal a katasteri térképnek azon a másodlatán, mely a 25. §. értelmében hiteles telekkönyvi térképül fog szolgálni, kitüntetve nincsen, a szerkesztő bizottság a felmérési felügyelőséget megkeresi, hogy e vonalat az illető térképmásodlaton utólag tüntesse ki".

[4]) Az 1886:XXIX. t.-cz. 54. §-a:
„Ha valamely terület a 7. és 9. §. értelmében eldarabolva, külön részletszámok alatt vétetik fel: a szerkesztő-bizottság ennek a térképen is szabályszerűleg leendő foganatosítása iránt intézkedik".

5. §.

Az 1886:XXIX. törvényczikk 75. §-a 2. pontja[5]) helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. hogy a vizrendezési társulatoknak kérelmére és költségére, a törvény 9. §-ában foglalt előfeltételek esetében és a törvény vonatkozó intézkedéseinek megfelelő alkalmazása mellett, az ártérbirtokok a telekkönyvi betétek szerkesztése előtt a telekjegyzőkönyvekben, a telekkönyvi betétek szerkesztése után pedig a betétekben kitüntethetők legyenek; és hogy a vizrendezési társulatok kölcsönei — elsőbbségük sértetlen fentartása mellett — a társulatok kérelmére az ártérbe eső ingatlanokra jelzálogilag bekebelezhetők legyenek".

[5]) Az 1886: XXIX. törvényczikk 76. §-ának a jelen törvény által módosított és a vizrendezési társulatokra' vonatkozó 2. pontja a következőképen hangzik:

Az igazságügyminister felhatalmaztatik, a telekkönyvi rendeleteket ideiglenesen, a törvényhozás további intézkedéseig, rendeleti uton módositani és pótolni:

„hogy a vizrendezési társulatoknak kérelmére és költségére, a jelen törvény 9. §-ában foglalt előfeltételek esetében és a jelen törvény vonatkozó intézkedéseinek megfelelő alkalmazása mellett, az ártérbirtokok a telekkönyvi betétek szerkesztése előtt a telekjegyzőkönyvekben, a telekkönyvi betétek szerkesztése után pedig a betétekben elkülönithetők és külön helyrajzi számok alatt bejegyezhetők legyenek: és hogy a vizrendezési társulatok kölcsönei — elsőbbségük sértetlen fentartása mellett — a társulatok kérelmére az ártérbirtokokra bekebelezhetők legyenek".

6. §.

Az 1889: XXXVIII. törvényczikk 28. §-a[6]) első bekezdésének harmadik mondatában „vagy 9." szavak kimaradnak.

[6]) Az 1886: XXIX. t.-cz. módositása és pótlása tárgyában kiadott 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 28. §-ának hivatolt első bekezdése a következőképen szól:

„Az 1886: XXIX. t.-cz. 67. §-ának rendelkezése *) azzal egészíttetik ki, hogy ha az 1886: XXIX. t.-cz. 58. §-ának 1. és 2. pontja **) értelmében beadott törlési kereset vagy ellenmondás folytán a tényleges birtokos tulajdonjogának törlése jogerejüleg elrendeltetik, ennek foganatosítása s az előző telekkönyvi állapot helyreállitása tárgyában a telekkönyvi hatóság hivatalból intézkedik és a mennyiben ezen esetekben vagy felszólalás folytán az 1886. évi XXIX. t.-cz. 7. vagy 9. §-ának megfelelő térvázrajzok kiigazítandók — ezeknek elkészítéséről és kiigazitásáról is szükség esetében a feleknek meghallgatásával és szakértő alkalmazásával a telekkönyvi hatóság hivatalból gondoskodik".

*) Az 1886: XXIX. t.-cz. hivatolt 67. §-a a következő rendelkezéseket tartalmazza:

„Azok a birói határozatok, a melyekkel a felszólalási kérelemnek, az ellentmondásnak, illetve a törlési keresetnek hely adatik — jogerőre emelkedés

után a betétekben keresztülviendők, a felszólalási lapon pedig az illető feljegyzések áthuzandók.

Azok a határozatok, a melyekkel a felszólalási kérelemnek, az ellentmondásnak, illetve a törlési keresetnek hely nem adatik, a betétekbe be nem jegyeztetnek, hanem a felszólalási lapon az illető feljegyzések áthuzatnak; s ez a körülmény a felszólalási lap „jegyzet" rovatában a megfelelő végzés számára való hivatkozással megjegyeztetik. Ugyanez az eljárás követendő akkor is, ha a hiánypótlás végett visszaadott törlési kereset, ellentmondás vagy felszólalási kérvény a 15 napi zárhatáridő alatt kellően hiánypótolva be nem adatik".

**) Az 1886: XXIX. 58. §-a így szól:

58. §. „Mihelyt egy község összes betétjei elkészíttettek, a bizottság eljárásáról a telekkönyvi hatóságnak jelentést tesz, mely a betétek elkészültét hirdetményileg közzéteszi.

Ezen hirdetményben, mely ugyanazon telekkönyvi hatósághoz tartozó több községre nézve együttesen is kibocsátható felszólítandók:

1. mindazok, a kik a jelen törvény 15., 17. és 22. §-ai alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, hogy e végből törlési keresetöket hat hónap alatt a telekkönyvi hatóságnál nyujtsák be; mert e határidő eltelte után indítandó törlési keresetök annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, joghátrányára nem szolgálhat;

2. mindazok, a kik a tényleges birtokos tulajdonjogának a jelen törvény 16. és 18. §-ai alapján való bejegyzése ellenében ellentmondással élni kivánnak, hogy erre-beli ellentmondásaikat hat hónap alatt a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be; mert e határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. mindazok, a kik a fentebbi 1. és 2. pont esetein kivül a betétek tartalma által előbb nyert nyilvánkönyvi jogaikat bármely irányban megsértve vélik, hogy a felszólalásaikat tartalmazó kérvényt a telekkönyvi hatósághoz legkésőbb hat hónap alatt nyujtsák be, mert e határidő eltelte után a betétek tartalma csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek sérelme nélkül támadható meg.

Végre figyelmeztetendők a felek: hogy a betétek szerkesztésére kirendelt bizottságnál benyujtott eredeti okirataikat — a mennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy olyanokat pótlólag benyujtanak, a telekkönyvi hatóságnál visszavehetik.

A határidőnek utolsó napja a hirdetményben naptárilag megjelölendő.

A hirdetmény a hivatalos közlönyben és abban a vidéki hirlapban, a melyet az illető biróság egyéb hirdetményeire igénybe vesz, háromszor közzéteendő és a közzétételre megteendők még azok az intézkedések is, melyeket a jelen törvény 31. és 39. §-ai tartalmaznak".

Az idézett 31., 38. és 39. §-ok a következők:

31. §. A betétek terveinek elkészitése után a kiküldött telekkönyvvezető jelentésére a telekkönyvi hatóság kitűzi a határnapot, a melyen a kiküldött eljárásának folytatása végett az illető községben megjelenend.

Az erről szóló értesitésben felhivandók mindazok, a kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kivánnak tenni, hogy a kiküldött előtt a kitűzött határnapon megkezdendő eljárása alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel.

Az értesitvény az illető község elöljáróságának olyan időben küldendő meg, hogy annak vétele és a kitűzött határnap között legkevesebb 30 napi időköz legyen.

Az értesitvényt a községi elöljáróság a községi képviselőtestület ülésében és ezenkivül a községben szokott módon közzéteszi és ennek megtételéről a kiküldöttnek bizonyitványt ad.

Azoknak a községi birtokosoknak, kik a községben állandó lakhelylyel nem birnak és ott megbizottuk nincs, de lak- vagy tartózkodási helyük ismeretes, az értesitvény a községi elöljáróság által postabérmentes ajánlott levélben megküldendő. Ezen értesítés el nem küldése vagy kézhez nem jutása jogi következménynyel nem bír.

A felhivás egy példánya a telekkönyvi hatóságnál kifüggesztendő.

38. §. A bizottság a betétek terveit a telekkönyvi hatóság helyiségében a telekjegyzőkönyvekkel összehasonlítja, az észlelt hiányokat kiigazítja és a mennyiben időközben tett bejegyzések folytán szükségessé válnék, az illető betétekhez újabb betéti terveket készít, az illető *C*) lapokat pedig kiegészíti.

39. §. Az előző §-ban meghatározott teendők végeztével a bizottság az illető községben tartandó tárgyalásra határnapot tűz és erről hirdetményt bocsát ki.

A hirdetményben felszólítandók:

1. azok, kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a mennyiben az eljárt birósági kiküldöttnek az arra vonatkozó okiratot át nem adták, a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezését a kitűzött határidőig vagy a telekkönyvi hatósághoz intézendő szabályszerű beadvány útján kieszközölni, — vagy az átiratásra a jelen törvény 15—18. §-ai értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak, és azokkal igényüket a kiküldött bizottság előtt igazolják avagy oda hassanak. hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházási jogügylet létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje, és a tulajdonjog bekeblezésére engedélyét nyilvánitsa; mert ellen esetben jogaikat ez úton nem érvényesíthetik, és a bélyeg- és illetékelengedési kedvezménytől is elesnek; és

2. azok a jelzálogos hitelezők vagy azok, a kiknek javára egyéb nyilvánkönyvi jogok bejegyezve vannak, de a bejegyzett követelések vagy egyéb nyilvánkönyvi jogok már megszüntek, úgyszintén az ilyen bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, vagy a törlési engedély nyilvánitása végett a szerkesztő bizottság előtt jelenjenek meg; mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A hirdetmény a hivatalos közlönyben és abban a vidéki hirlapban, amelyet az illető biróság hirdetményeinek közzétételére használ, háromszor közzéteendő, továbbá az illető község elöljáróságának megküldendő, mely a hirdetmény közzétételére és azok értesitésére nézve, a kik a községben állandó lakhelylyel nem birnak és ott megbizottjuk nincs, de lak- vagy tartózkodási helyük ismeretes, a 31. §-ban meghatározott eljárást követi.

Ugyanaz a hirdetmény a telekkönyvi hatóságnak, továbbá annak a kir. járásbiróságnak hirdetményi tábláján, a melynek területén az illető község fekszik, valamint az illető község házánál kifüggesztendő.

A határidő és a hirdetménynek a hivatalos közlönyben lett első beiktatása között legkevesebb 30 napi időköz legyen.

(Tényleges birtokosnak e törvény 19. §-a értelmében az tekintetik, a ki az ingatlant élők közötti jogügylettel vagy öröklés folytán megszerezte és azt mint sajátját birtokában tartja, de tulajdonjoga telekkönyvileg bejegyezve nincsen.)

7. §.

Az 1889: XXXVIII. törvényczikk eddigi 32. és 33. §-ai[7]) helyébe a következő új 8., 9., 10. és 11. §-ok lépnek:

[7]) Az 1889: XXXVIII. t.-cz. 32. §-a:

„Azon időtől fogva, a midőn a vizrendezési társulatok körébe bevont ártérbirtokok az 1886: XXIX. t.-cz. 9. §-a*) alapján a betétek szerkesztése alkal-

*) Lásd az 1. §. [1]) alatti jegyzetében a 65. lapon.

mával, vagy ugyanazon törvény 76. §-a 2. pontja **) folytán kibocsátandó rendelet alapján a betét szerkesztése előtt, vagy a betét szerkesztése után elkülöníttetnek és külön helyrajzi számok alatt jegyeztetnek be, a vízrendezési társulatok évi költségjárulékai, valamint a társulatok által felvett kölcsön kamatjának és törlési járulékainak az egyes birtokokra eső részletei csak az elkülönített ártéri birtokrészleteket terhelik".

**) Lásd az 5. §. [5]) alatti jegyzetében a 73. lapon.

Ugyanezen törvényczikk 33. §-a:

„Ha a 32. §. szerint elkülönített ártérbirtok az 1881:LX. törvényczikk 155. §-ának ***) rendelkezése folytán az azzal egy telekkönyvi jószágtestet képező fensíki birtokkal együtt bocsáttatik árverés alá: az együttes árverési vételár a katasteri tiszta jövedelem arányában megosztandó, és a vízrendezési társulatoknak az 1881:LX. t.-cz. 189. §. *c*) pontja ****) értelmében az előnyös tételek közé sorozandó követelései csak a vételárnak az ártérbirtokra eső aránylagos részéből elégitendők ki.

A vizrendezési társulatok követeléseinek behajtására az ingatlanokra vezetett végrehajtás eseteiben csupán az elkülönített ártérbirtok bocsátható árverés alá s azzal egy telekkönyvi jószágtestet képező fensíki birtok együttesen csak akkor árverelhető, ha ezt az adós vagy valamelyik jelzálogos hitelező azon indokból kéri, mert az ártérbirtok a fensíki birtoktól értékcsökkenés nélkül gazdaságilag el nem különíthető. E kérelem felett a biróság az érdekeltek meghallgatása után határoz. Együttes árverés esetében a vételár aránylagos megosztására és a vizrendezési társulatok követelésének sorozására nézve a fentebbi rendelkezések alkalmazandók".

***) A végrehajtási eljárásról szóló 1881:LX. t.-cz. 155. §-a:

„Ingatlanok, a mennyiben törvény szerint egy telekkönyvi jószágtestet képeznek, együttesen bocsátandók árverés alá.

Ha azonban valamely telekkönyvi jószágtest különböző részletszámok alatt bejegyzett több birtok-darabból áll: a végrehajtató jogosítva van, árverési kérvényében azon kérelmet terjeszteni elő, hogy az egyes birtok-részletek külön bocsáttassanak árverés alá. Ezen kérelem felett a telekkönyvi hatóság a tudvalévő lakhelylyel biró telekkönyvi érdeklettek meghallgatása után határoz. A hozott végzés ellen felfolyamodásnak helye nincs.

A végrehajtató ezen esetben a 144. §-ban megjelölt adatokat akként köteles előterjeszteni, hogy azokból a különböző birtok-részletek kikiáltási ára külön-külön megállapitható legyen.

Több telekkönyvi jószágtestet, ha egyidejüleg árvereltetnek is, együttesen árverés alá bocsátani rendszerint nem lehet. Azonban a végrehajtatónak az árverési kérvényben indokolt kérelmére és a tudott lakhelylyel biró telekkönyvi érdeklettek meghallgatása után, a telekkönyvi hatóság elrendelheti, hogy az ugyanazon telekkönyvi bejegyzésekkel terhelt ingatlanok, ha ugyanazon telekkönyvben vannak felvéve, vagy természetben egymás mellett feküsznek, együttesen bocsáttassanak árverés alá".

Az ezen szakaszban hivatott 144. §-t l. a 11. §. jegyzeténél [10]) alatt a 78. lapon.

****) Az 1881:LX. t.-cz. 189. §-ának *c*) pontja:

„A vételárból a jelzálogos hitelezők előtt a következő előnyös tételek, s a következő sorrendben elégítendők ki:

c) A fennálló törvények értelmében az ingatlant közvetlenül terhelő szőlődézsma, úrbéri és más hason természetű váltságösszegnek és a vizszabályozási tartozásnak az árverés napját megelőzőleg esedékessé vált, három évnél nem régibb időről hátralékban lévő részletei.

Ha a *c*) pont alatti követelések a vételárból egészen ki nem elégíttethetnének: első sorban a vizszabályozási követelések fizetendők; a többi követelések közt pedig aránylagos levonásnak leend helye".

8. §.

Mihelyt az ingatlanok ártérminősége a telekkönyvben szabályszerüen ki van tüntetve: a vizrendező társulatok évi költségjárulékai, valamint felvett kölcsöneik kamatjai és törlesztési járulékai csupán az ártérbe eső ingatlant terhelik. Ha tehát ártéri s fensíki ingatlan együttesen kerül végrehajtási árverés alá: az együttes árverési vételárat az ártér és a fensík között a katasteri tiszta jövedelem arányában kell megosztani s a vizrendező társulatnak az 1881:LX. törvényczikk 189. §. *c*) pontja[8]) szerint az előnyös tételek közé sorozandó követeléseit a vételárnak csupán az ártérre eső részéből kielégíteni.

[8]) Lásd [7]) alatti jegyzetnél ****) alatt a 76. lapon.

9. §.

A vizrendező társulatok követeléseinek behajtása végett ingatlanokra intézett végrehajtás esetén az 1881:LX. törvényczikk 155. §-ának[9]) szabályától eltérően rendszerint csupán az a birtokrészlet bocsátható árverés alá, a mely telekkönyvileg egészben vagy részben ártérként van kitüntetve.

A biróság azonban azt a telekkönyvi jószágtestet, illetőleg ennek azt a birtokrészlet-csoportját, melyhez az első bekezdésben érintett birtokrészlet tartozik, együttesen bocsáthatja árverés alá, ha az együttes árverést a végrehajtást szenvedő, vagy valamelyik telekkönyvi érdekelt abból az okból kéri, mert a jószágtest, illetőleg a birtokrészlet-csoport alkatrészei értékcsökkenés nélkül gazdaságilag egymástól el nem különíthetők. A biróság e kérelem felett csak az érdekeltek meghallgatása után határozhat.

[9]) Lásd [7]) alatti jegyzetnél ***) alatt a 76. lapon.

10. §.

Ha az a birtokrészlet, melyre a vizrendező társulat követelésének behajtása végett végrehajtást vezet, csak részben esik az ártérbe, a biróság a telekkönyvi tulajdonos kérelmére az árverést csupán az ártérbe eső részre rendeli el. Ha azonban más telekkönyvi érdekeltek is vannak, a biróság a kérelem felett csak a tudvalevő lakhelylyel bíró telekkönyvi érdekeltek meghallgatása után határoz.

Az elárvezett árterület telekkönyvi bejegyzése iránt a biróság az árverési vevő tulajdonjogának bekebelezésével együttesen és hivatalból intézkedik.

11. §.

A 9. és 10. §-ok eseteiben az 1881 : LX. törvényczikk 144., 145.,[10]) 155.[11]) és 157. §-ainak szabályai[12]) megfelelően alkalmazandók.

[10]) Az 1881 : LX. t.-cz. 144. §-a:
„A végrehajtási zálogjog bekeblezését vagy a végrehajtási jog feljegyzését elrendelő végzésnek a végrehajtást szenvedő részére történt kézbesitésétől számítandó 15 nap eltelte után, a végrehajtató a telekkönyvi hatósághoz egy példányban beadandó kérvényben az árverés elrendeléseért folyamodhatik.
E kérvényben az elárvereztetni kért ingatlanok pontosan megjelölendők, a követelés járadékaival együtt felszámítandó, továbbá a kikiáltási ár megállapitására szükséges adatok (145. §.) és az árverési feltételek tervezete bemutatandó.
Ugyanezen módon az árverés elrendelését a végrehajtást szenvedő is kérheti".
145. §. „A kikiáltási ár megállapitása szempontjából, az elárverezendő ingatlannak, a legközelebb mult évbeli állami adójáról kiállitott adóhivatali, vagy ha az adó a községben fizettetik, a községi bizonyitvány bemutatandó.
Ha az ingatlannal együtt a kir. kisebb haszonvételi jog is végrehajtás alá vétetik: a kikiáltási ár megállapitása szempontjából, a 131. §-nak *) megfelelő adatok is bemutatandók.
A kir. kisebb haszonvételi jog az ingatlannal együtt árverés alá bocsátottnak csak akkor tekinthető: ha ez az árverési hirdetményben világosan kifejezve van".

*) A hivatolt 131. §. szerint: „A kir. kisebb haszonvételi jog rendszerint az ingóságok végrehajtására előírt szabályok szerint vétetik végrehajtás alá.
A becsárt a kiküldött a jövedelmi adó százszoros összege szerint állapítja meg. Ha a jövedelmi adó összege bizonyitható nem volna: ezen jog becsértéke a felek által bemutatandó, esetleg a mennyiben ezen jogok közösen kezeltetnek, a közbirtokosság elnökétől, pénztárnokától, egyes közbirtokossági tagoktól vagy a jog bérlőjétől beszerzendő adatok és felvilágositások alapján állapitandó meg.
Ha azonban a kir. kisebb haszonvételi jog gyakorlata valamely ingatlannal elválaszthatlanul van egybekapcsolva: e jog az ingatlannal vehető csupán végrehajtás alá.
Ezen eseteken kivül ingatlanra vezetett végrehajtás esetében a végrehajtató az ingatlannal együtt az attól még el nem választott kir. kisebb haszonvételi jognak végrehajtás alá vételét is kivánhatja".

[11]) Lásd [7]) alatti jegyzetnél ***) alatt a 76. lapon.

[12]) Az 1881 : LX. t.-cz. 157. §-a:
„Ha az árverés csupán a végrehajtást szenvedő vagy szenvedők hányadára rendeltetik el: a tulajdonostársaknak jogában áll, a hirdetmény kézbesítésétől számított 8 nap alatt, a telekkönyvi hatósághoz azon kérelmet terjeszteni elő, hogy az egész ingatlan bocsáttassék árverés alá. Ha ezt a végrehajtást szenvedőn vagy szenvedőkön kivül valamennyi tulajdonostárs hitelesített és vissza nem vonható beadványban kéri, az árverés az egész ingatlanra elrendelendő s új árverési határnap kitűzése mellett új hirdetmény bocsátandó ki.

Az újabb hirdetés költségei ezen esetben a tulajdonostársak által viselendők.

Ha ezen költségek a végzés kiadásától számított 8 nap alatt nem előlegeztetnek, az árverés újabb hirdetmény nélkül a kibocsátott hirdetmény értelmében tartatik meg".

12. §.

Az 1892. évi XXIX. törvényczikk 11—14. §-ai[13]) helyett a következő 13. és 14. §-ok rendelkezései lépnek hatályba.

[13]) A tényleges birtokos tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvbe bejegyzéséről és a telekjegyzőkönyvi bejegyzések helyesbítéséről szóló 1892. évi XXIX. t.-cz. 11—14. §-ai a következők:

11. §. „Az 1886 : XXIX. t.-cz. 70., 71. *), az 1889 : XXXVIII. törvényczikk 29., 30. §-ai **) és az 1891 : XVI. t.-cz. 17. §-ának utolsó bekezdése ***) hatályon kivül helyeztetnek, és ezek helyébe a következő 12. és 13. §§. rendelkezései lépnek hatályba :"

12. §. „Ha valamely ingatlan a telekkönyvbe be nem jegyzett több átruházásnak képezte tárgyát és az utolsó tényleges birtokos tulajdonjoga az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. törvényczikkben megállapitott eljárás folyamán jegyeztetik be: azon közbeeső jogügyletek után, a melyek a jelen törvény hatályba lépte előtt köttettek, de illetékszabás végett ezen időig be nem jelentettek, vagy ha bejelentettek is, de az illetékről szóló fizetésmeghagyás a jelen törvény hatályba léptét követő egy éven belül nem kézbesittetik, — bélyeg és illeték nem fizetendő.

Az utolsó vagyon-átruházás után — értve ez alatt az örökösödés útján történt átszállást is — a szabályszerű illeték jár.

Ha a megelőző birtokváltozás kisebb-nagyobb közelsége alapján illetékmérséklésnek van helye (1887 : XLV. t.-cz. 1. §.****) : az utolsó vagyon-átruházás utáni illeték kiszabásánál csak az olyan megelőző átruházás jön figyelembe, amely után az illeték kiszabatott.

A tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése esetében abból az okból, hogy a jogügylet vagy az öröklés, az illeték kiszabása végett kellő időben be nem jelentetett, felemelt illeték vagy birság az utolsó vagyon-átruházás után, közbeeső vagyon-átruházás hiányában pedig a közvetlen vagyon-átruházás után nem szabható ki akkor: ha a jogügylet a jelen törvény hatályba lépte előtt köttetett, illetőleg az öröklés a jelen törvény hatályba lépte előtt nyilt meg".

13. §. „1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. t.-cz. alapján felvett jegyzőkönyvek, úgyszintén a beadványok és határozatok bélyeg- és illetékmentesek, kivéve a felek által az 1886 : XXIX. t.-cz. 59. §-a *****) és az 1891 : XVI. t.-cz. 17. §-a alapján benyujtott kérvényeket, továbbá az 1886. évi XXIX. t.-cz. 58. §-a és az 1889 : XXXVIII. t.-cz. 27. §-a ******) alapján beadott felszólalási kérvényeket, törlési kereseteket, az ezek tárgyalására vonatkozó iratokat és az ugyanezek alapján hozott birói határozatokat.

Bélyegmentesek továbbá a betétszerkesztési eljárás során bemutatott vagy a felvett jegyzőkönyvekhez csatolt vázrajzok, helyhatósági bizonyitványok, anyakönyvi kivonatok, családi értesitők, lelkészi bizonyitványok és birói határozatok, úgyszintén a bemutatott vagy jegyzőkönyvbe vett nyilatkozatok és pótnyilatkozatok.

Nyilvánkönyvi jogoknak törlése esetében a nyugta és a telekkönyvileg bejegyzett bárminő jog megszüntére vonatkozó okirat csak akkor bélyegmentes, ha a töröltetni kért jog az 1891. év végéig szünt meg".

14. §. A 12. és 13. §§. rendelkezései a jelen törvény 1—8. §-ai szerinti eljárásra *******) is kiterjesztetnek".

*) Az 1886: XXIX. t.-cz. 70. és 71. §-ai:

70. §. „Ha valamely ingatlan több, a telekkönyvbe be nem jegyzett átruházásnak képezte tárgyát és az utolsó tényleges birtokos joga a jelen törvényben megállapitott eljárás folyamán lesz a telekkönyvbe bejegyezve: azon közbeneső jogügyletek után, a melyek a jelen törvény hatályba lépte előtt köttettek, de illetékszabás végett ezen időig be nem jelentettek, vagy ha bejelentettek is, de az illetékről szóló fizetési meghagyás a törvény hatálybaléptét követő egy éven belül nem kézbesittetik, bélyeg és illeték nem fizetendő, hanem csakis az utolsó vagyon átruházástól jár a szabályszerű illeték. Ezen illetékkiszabásnál azonban, ha megelőző birtokváltozás címén illetékmérséklésnek van helye (1881: XXVI. t.-cz. 2. §.), csakis oly megelőző birtokváltozás vehető a fennálló szabályok keretén belül figyelembe, a melytől az illeték kiszabatott".

71. §. „A jelen törvény alapján felvett jegyzőkönyvek, beadványok és határozatok — kivéve a felek által az 58. §. alapján benyujtott felszólalási kérvényeket és törlési kereseteket és az azok tárgyalásaira vonatkozó iratokat, valamint az azok alapján hozott birói határozatokat, nemkülönben a jelen törvény 59. §-a alapján beadandó kérvényeket, — bélyeg- és illetékmentesek.

Nyilvánkönyvi jogoknak a jelen törvény 22. §-a értelmében való törlése esetében a nyugta és a beadvány, illetőleg a jegyzőkönyv, és mindennemű a jog megszüntére vonatkozó okirat bélyegmentes akkor: ha a töröltetni kért jog az 1885. év végéig szünt meg".

Az 58. §-t lásd a [6]) alatti jegyzetnél **) alatt a 74. lapon.

**) Az 1889: XXXVIII. t.-cz. 29. és 30. §-ai:

29. §. „Az 1886: XXIX. t.-cz. 70. §-a azzal egészíttetik ki, hogy ha a tényleges birtokos tulajdonjoga az azon törvényben megállapitott eljárás során lesz a telekkönyvbe bejegyezve, sem az utolsó vagyonátruházás után, sem pedig közbeeső vagyonátruházás hiányában a közvetlen vagyonátruházás után, felemelt illeték vagy birság ki nem szabható akkor, ha a jogügylet a jelen törvény hatálybalépte előtt köttetett, de illetékszabás végett kellő időben be nem jelentetett".

30. §. „Az 1886: XXIX. t.-cz. 71. §-ában engedélyezett bélyegmentesség a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése céljából kiállított helyhatósági bizonyitványokra, anyakönyvi kivonatokrà, családi értesítőkre és lelkészi bizonyítványokra is kiterjesztetik".

***) Az 1886. évi XXIX. és 1889. évi XXXVIII. törvényczikkek módosításáról és pótlásáról szóló 1891: XVI. t.-cz. 17. §-a a következő:

„Az 1886: XXIX. t.-cz. 47. §-ának rendelkezései a következőkkel egészittetnek ki:

A telekkönyvi tulajdonos oly esetben, a mikor az ő tulajdonául bejegyzett valamely ingatlannak a tényleges birtokos tulajdonául leendő bejegyzés tárgyában jegyzőkönyv vétetett fel és ez a jegyzőkönyv a telekkönyvi hatósághoz beiktatás végett már beérkezett, e hatósághoz intézendő külön beadványban azt a kérelmet terjesztheti elő, hogy a mennyiben a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése egy telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanok közül csak egyes birtokrészletekre vagy ezeknek csak egy részére vonatkozik és a birtokrészletek telekjegyzőkönyvi helyrajzi számai a felvett külön jegyzőkönyvből kitünnek: ezek a birtokrészletek bejegyeztessenek és az azokra vonatkozó összes bejegyzésekkel, valamint a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése tárgyában felvett jegyzőkönyv széljegyzésével, újonnan nyitandó telekjegyzőkönyvbe vitessenek át, a többi birtokrészletekről pedig a jegyzőkönyv széljegyzése töröltessék. A lejegyzés a jelzálogos hitelezők meghallgatása nélkül, de a terhek átvitelével rendelendő el. A mennyiben a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése tárgyában felvett jegyzőkönyv valamely birtokrészletnek csak egy részére vonatkozík, a tényleges birtokos által is aláírt

szabályszerű vázrajz bemutatása esetében az újonnan nyitott telekjegyzőkönyvbe csak ez a rész vitetik át.

A telekkönyvi tulajdonnak továbbá jogában áll, a telekkönyvi hatósághoz intézett beadványban kérni, hogy a teherlapra bejegyzett jog törlése tárgyában felvett és már beiktatott jegyzőkönyvet (1886 : XXIX. t.-cz. 22. §.) a telekkönyvi hatóság intézze el.

Ezeken felül attól az időponttól kezdve, a melyben a bizottság a beiktatott külön jegyzőkönyveket a betétek szerkesztése végett átvette, a telekkönyvi tulajdonos a bizottsághoz nyujtandó külön beadványban azt a kérelmet terjesztheti elő, hogy a nevére irt ingatlanra vonatkozó külön jegyzőkönyv, melyben a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése kéretett, soron kivül vizsgálat alá vétessék abban az irányban, hogy a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését telekkönyvi akadály vagy a telekjegyzőkönyvi tulajdonosnak ellentmondása nem gátolja-e.

Ha ily gátló ok fenforog: a bizottság a külön jegyzőkönyvet annak reávezetésével „Telekkönyvi akadály“, illetőleg „ellentmondás miatt nem teljesíthető“ soron kivül elintézi és a külön jegyzőkönyv széljegyzetének kitörlését eszközli.

A fentebbi rendelkezések értelmében a telekkönyvi hatósághoz, illetőleg a bizottsághoz intézett beadványokra az 1886 : XXIX. t.-cz. 71. §-án alapuló bélyegmentesség ki nem terjed.“

Az 1886 : XXIX. t.-cz. 22. §-át lásd [13]) alatti jegyzetnél ******) alatt a 83. lapon.

Az 1886 : XXIX. t.-cz. 47. §-a szerint a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése s a megszünt terhek törlése tárgyában felvett jegyzőkönyvek a telekkönyvi hatóságnál egyenkint beiktattatnak a telekkönyvi rangsorozat elnyerése végett. Ezek az ügydarabok a telekkönyvi rend. 161. §-a értelmében széljegyeztetnek, az 1886 : XXIX. t.-cz. 51. s következő §-ai értelmében csak a betétek tényleges szerkesztése alkalmával intéztetnek el és ennélfogva az időközben érkezett, ugyanazon telekjegyzőkönvre vonatkozó beadványok előzetes elintézését gátolják. Azoknak az ingatlanoknak, melyek az ekként széljegyzett telekjegyzőkönyvbe vannak bevezetve, jogi forgalma és jelzalogi hitelképessége tehát a betétek elkészültéig korlátozva van, akkor is, a mikor a tényleges birtokos által előterjesztett kérelem a telekjegyzőkönyvben előforduló ingatlanok bármi csekély részére vonatkozik. Az emlitett bajokon segiteni képezi a jelen §. feladatát.

****) A bélyeg és illetékekre vonatkozó törvények és törvényesített szabályok némely határozatainak módositásáról szóló 1887. évi XLV. t.-cz. 1. §-a a következő:

„Az ingatlanok átruházásánál, illetve azok telekkönyvi átiratásánál az előbbi birtokváltozás kisebb-nagyobb közelsége alapján jelenleg érvényben levő illetékmérséklés a 4³/₁₀ százaléki illetékre nézve általában hatályon kívül tétetik, az 1⁹/₁₀ és 1⁵/₁₀ % illetékekre nézve pedig továbbra csak azon vagyonátruházásoknál marad érvényben, amelyek:

a) szülők és törvényes (törvényesített) gyermekek vagy unokák, úgyszintén az anya és törvénytelen gyermekei és unokái, valamint általában az egyenes ágbeli rokonok között;

b) szülők és vő vagy meny;

c) házastársak között fordulnak elő“.

*****) Az 1886 : XXIX. t.-cz. 59. §-a:

„Az 58. §. rendelkezésein felül a hirdetmény egy példányban ajánlott levélben megküldendő az osztrák-magyar banknak, a magyar földhitelintézetnek, a kisbirtokosok országos földhitelintézetének, a magyar jelzálogbanknak s a kormány által rendeleti uton meghatározandó azon többi magyarországi vagy ausztriai pénzintézeteknek, a melyek Magyarország területén jelzálog-

üzlettel nagyobb kiterjedéssel foglalkoznak, továbbá a királyi jogügyek igazgatóságának, a közalapítványi ügyigazgatóságnak, az illető törvényhatóság területén levő pénzintézeteknek, azoknak a püspökségeknek, káptalanoknak és más egyházi főhatóságoknak, a melyeknek hatásköre az illető községre kiterjed, és végre mindazoknak, a kik az illető községre nézve kibocsátandó hirdetményről való értesitést a hirdetmény közzétételének elrendeléseig a telekkönyvi hatósághoz benyujtandó irásbeli beadványban kérik.

Az olyan kérvény, a melyben több községre vonatkozó hirdetménynek közlése iránti kérelem foglaltatik, figyelembe nem vétetik.

A jelen szakaszban megrendelt értesités el nem küldésének vagy kézhez nem jutásának jogi következménye nincsen".

Az ezen szakaszban hivatolt 1886 : XXIX. t.-cz. 58. §-át lásd [6]) megjegyzés **) alatt a 74. lapon.

******) Az 1889 : XXXVIII. t.-cz. 27. §-a:

„Az 1886 : XXIX. t.-cz. 58. § ának 1. és 2. pontjai akként változtattatnak meg, hogy a kibocsátandó hirdetményben felszólítandók:

1. mindazok, a kik az 1886 : XXIX. t.-cz. 15. és 17. §-ai alapján — ide értve e szakaszoknak a jelen törvény 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészitéseit is — valamint a jelen törvény 7. §-a alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetöket, — azok pedig, a kik valamely tehertétel átvitelének az 1886 : XXIX. t.-cz. 22. §-a, illetve a jelen törvény 15. §-a alapján való mellőzését megtámadni kívánják, e végből keresetöket hat hónap alatt a telekkönyvi hatóságnál nyujtsák be, mert e határidő eltelte után indítandó keresetök annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, joghátrányára nem szolgálhat;

2. mindazok, a kík az 1886 : XXIX. t.-cz. 16. és 18. §-ai eseteiben — ide értve az utóbbi szakasznak a jelen törvény 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kivánnak, hogy irásbeli ellentmondásaikat hat hónap alatt a telekkönyvi hatósághoz nyujtsák be, mert e határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog."

Az 1886 : XXIX. t.-cz. 15—18. §-ait lásd [1]) jegyzet végén a 67 lapon.

Az 1889 : XXXVIII. t.-cz. hivatolt 5., 6. és 7. §-ai a következők:

5. §. „Az 1886 : XXIX. t.-cz. 15. §-a akképen egészittetik ki, hogy a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a tényleges birtokos a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa ellen hozott s jogerőre emelkedett olyan itéletet mutat fel, a melylyel az ingatlan tulajdonjoga a tényleges birtokosnak megitéltetett, vagy a telekkönyvi tulajdonos, illetve ennek jogutódja a tulajdonjog elismerésére vagy a tulajdonjog telekkönyvi bejegyzésének tűrésére köteleztetett, valamint akkor is, ha a tényleges birtokos az ingatlannak átszállását örökösödési perben hozott jogerős itélettel vagy az ingatlannak átadását hagyatéki birósági jogerős végzéssel igazolja. Ugyanezen szabályok megfelelően alkalmazandók az 1886 : XXIX. t.-cz. 17. §-ának eseteiben is, ha máskülönben az ezen szakaszban előirt követelmények fenforognak.

Az 1886 : XXIX. t.-cz. 15., 17. és 18. §-ainak eseteiben a telekkönyvi tulajdonos igazolt örököseinek tekintendők a legalább 3 év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak törvényes örökösödésre hivatott leszármazói, ha az illető hitfelekezet lelkésze s a helyhatóság bizonyitják, hogy a telekkönyvi tulajdonos után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyitja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos végrendeletet nem hagyott hátra.

Ugyanez a szabály áll akkor is, ha az idézett törvény 17. és 18. §-ainak eseteiben nem a telekkönyvi tulajdonosnak, hanem valamely más birtokelődnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói ruházták át az ingatlant".

6. §. „Az 1886 : XXIX. t.-cz. 17. és 18. §-ai akkép egészíttetnek ki, hogy ha máskülönben az ezen szakaszokban előirt követelmények fenforognak, a tényleges birtokos tulajdonjoga akkor is bejegyzendő, ha a legalább 3 év előtt elhalt telekkönyvi tulajdonosnak vagy a legalább 3 év előtt elhalt közvetlen birtokelődnek törvényes örökösödésre hivatott leszármazói vannak a tényleges birtokban és az illető hitfelekezet lelkésze, valamint a helyhatóság bizonyítják, hogy a telekkönyvi tulajdonos, illetőleg a birtokelőd után más leszármazó nem maradt, a helyhatóság pedig azt is bizonyítja, hogy tudomása szerint a telekkönyvi tulajdonos vagy a birtokelőd végrendeletet nem hagyott hátra".

7. §. „A tényleges birtokos tulajdonjoga bejegyzésének telekkönyvi kiigazitás címén is helye van a betétszerkesztő bizottság előtt előterjesztett kérelem alapján, ha a telekkönyvi tulajdonos vagy ennek igazolt örököse vagy hagyományosa (1886 : XXIX. t.-cz. 15. és a jelen törvény 5. §-a) a kiigazitásba beleegyezik és a tényleges birtoklás szabályszerü igazolásán felül az előterjesztett adatok kapcsán a betétszerkesztő bizottság által eszközölt hivatalos nyomozás útján is valószinűvé tétetik, hogy a helyszinelésnél hiba követtetett el".

Az 1886 : XXIX. t.-cz. 22. §-a és az ezt módositó 1889 : XXXVIII. t.-cz. 15. §-a pedig a következők:

1886 : XXIX. t.-cz. 22. §. „A telekkönyvi tulajdonos, továbbá a tényleges birtokos, ha ez utóbbinak tulajdonjoga a jelen törvény alapján (15—18. §§.) a betét *B.* lapjára leendő bejegyzés céljából a betétek szerkesztésére kirendelt bizottság által igazoltnak elfogadtatott, úgyszintén az, a kinek javára valamely nyilvánkönyvi jog bejegyezve van, jogositva vannak, a telekjegyzőkönyv szerint még fennálló, de tényleg már megszünt jogra vonatkozó bejegyzésnek törlését, a törlésre alkalmas okirat alapján vagy a jogositottnak a bizottság előtt élőszóval tett elismerése alapján, az eljáró bizottság előtt kérni".

1889 : XXXVIII. 15. §. „Az 1886 : XXIX t.-cz. 22. §-a akkép módosíttatik, hogy a midőn az idézett §. alapján a nyilvánkönyvbe bejegyzett valamely jog törlésének esete forog fenn : azon tehertétel, a melynek törlése iránt előterjesztett kérelmet a betétszerkesztő bizottság figyelembe veendőnek találja, a telekkönyvi betétbe át nem vitetik, hanem annak átvitele egyszerűen mellőztetik.

*******) Az 1892 : XXIX. t.-cz. 1. §-a szerint:

„Azokban az esetekben, amelyekben az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. törvényczikkek a telekkönyvi betétek szerkesztése alkalmával a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, a jelen törvény rendelkezéseinek korlátai között a tényleges birtokos tulajdonosul a telekjegyzőkönyvbe is bejegyezhető."

A 2—8. §§. a tényleges birtokosnak tulajdonosul bejegyzése iránti eljárást tárgyalják, mely eljárással járó teendőket tagositás vagy úrbéri rendezés folytán, avagy a volt úrbéreseknek közösen kiadott illetőségek egyénenként való felosztása folytán a telekjegyzőkönyveknek teljes vagy részleges átalakitása esetében az 1869. évi 2579. számú igazságügyministeri szabályrendelet 15. §-a ertelmében alakitott bizottság, a többi esetekben a telekkönyvi hatóság kiküldöttje, illetőleg a hagyaték-tárgyalást vezető kir. közjegyző teljesiti.

Úgy az emlitett átalakító bizottságnak, mint a telekkönyvi kiküldöttnek, illetőleg a hagyaték-tárgyalást vezető kir. közjegyzőnek és az ezek mellé esetleg kirendelt telekkönyvvezetőnek (segédtelekkönyvvezetőnek, irnoknak, dijnoknak) hatáskörébe csak azok a teendők tartoznak, amelyek az 1. §-ban idézett törvények szerint a helyszini eljárást megelőzőleg és a helyszínén végzendők. A további teendőket a helyszinén felvett jegyzőkönyvek alapján, ezeknek bemutatása után, a telekkönyvi hatóság végzi.

A 2. §. szerint a tényleges birtokos tulajdonosul csak akkor jegyezhető be, ha a kérvény beadását közvetlenül megelőző legalább két év óta van az ingatlannak tényleges birtokában.

A tényleges birtokosok tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvekben való

bejegyzésére nézve folyamatba tett eljárás során a 3. §. szerint az illető községbeli jegyzőkönyveknek következő helyesbitései is foganatosithatók:

a) az 1886: XXIX. t.-cz. 22. §-ának eseteiben a telekjegyzőkönyveknek még fennálló, de tényleg már megszünt jogokra vonatkozó bejegyzések törlése;

b) az 1886: XXIX. t.-cz. 12. §-a alapján a még nem telekkönyvezett ingatlanok telekkönyvi felvétele;

c) az 1889: XXXVIII. t.-cz. 16—18. §-ai értelmében a határozatlan részekben bejegyzett közös vagyonra nézve a határozott hányadok kitüntetése; és

d) az 1891: XVI. t.-cz. 18—20. §-ai szerinti helyesbitések.

Ugyanezen esetekben azon telekjegyzőkönyvek helyett, a melyekbe többrendű, már meghaladott vagy törölt tételek vannak bejegyezve, s a melyek ennek folytán nehezen áttekinthetőkké váltak, új telekjegyzőkönyvek készithetők, tekintet nélkül arra, hogy az illető telekjegyzőkönyvben valamely bejegyzés egyébként a jelen törvény értelmében helyesbittetik-e, avagy pedig nem.

Az 1886: XXIX. t.-cz. idézett 12. §-a így szól: Azokat az ingatlanokat, a melyek a helyszinelési eljárás alkalmával felmerült mulasztás folytán, vagy azon ok miatt nincsenek telekkönyvezve, mert a helyszinelési eljárás után képződtek, a betétek szerkesztésével megbizott közegek a tényleges birtokos nevére veszik fel.

A *c)* pontban idézett 16—18. §§. szerint azon ingatlanok, a melyek, vagy azok egy része, mint közös vagyon, több tulajdonostárs nevére határozatlan részekben van bejegyezve, a telekkönyvi betétekbe a tulajdonostársak nevére határozott egyenlő arányokban veendők fel; kivéve ha valamely elhalt egyénnek házastársa és leszármazói vannak határozatlan részekben közös tulajdonosokul bejegyezve, mely esetben az ingatlannak egyik fele a házastárs tulajdonául, másik fele pedig fejenkinti, illetőleg törzsönkinti egyenlő osztályrészekben a tulajdonosokul bejegyzett leszármazók tulajdonául jegyzendő be. (16. §.)

A határozott hányadok — bejegyzések ellenében jogában áll úgy a tulajdonostársak mindegyikének, mint azon telekkönyvi érdekletteknek, a kik az egyes jutalékokra a betét szerkesztése előtt dologi jogokat szereztek, a hirdetményi határidő alatt felszólalással élni. Ezen esetben a telekk. hatóság a tulajdonjog arányának megállapitására, az összes érdekletek megidézésével jegyzőkönyvi tárgyalást rendel s a bizonyitási eljárás után az arány felett itéletileg határoz. (17. §.)

Az arányosítás tárgyát képező közbirtokossági közös vagyonra, azon közös nádasokra s legelőkre, melyekre nézve a birtoklás használati arány szerint gyakoroltatik; továbbá a volt földesúr s a volt jobbágyok között birtokrendezés tárgyát képező közös vagyonra, valamint a birtokrendezés folytán a volt jobbágyoknak kiadott közös illetőségekre, a fentebbi 16—17 §§. szerinti eljárásnak helye nincsen. (18. §.)

A *d)* pontban idézett 1891: XVI. t.-cz. 18—20. §-ai rendelik, és pedig a 18. §. *a)* pontja: Ha az eljárás folyamán kiderül, hogy akár az eredeti helyszinelés, akár a telekk. átalakitás alkalmával valamely ingatlan a telekk. tulajdonos nevére más ingatlan helyett tévesen vétetett fel; avagy a telekk. bejegyzést elrendelő végzésben, illetőleg alapjául szolgáló okiratban a telekjegyzőkönyv száma, vagy a birtokrészlet helyrajzi száma, hibásan jelöltetett meg s ennek alapján téves telekk. bejegyzés foganatosittatott, a bizottság iparkodjék a nyilvánkönyvi állást, a telekjegyzőkönyvi érdekeltek megállapodása alapján helyesbiteni.

b) A bizottság igyekezzék az érdekeltek közt megállapodást létesiteni arra a célra is, hogy a közös tulajdonul bevezetett, de tényleg felosztott ingatlanok helyett, az egyes tulajdonosok betéteiben, a közös tulajdonból nekik jutott külön területek legyenek bevezethetők.

c) Ha oly szolgalmak állanának fenn, a melyek bevezetve nincsenek, a

felek közt megállapodás létesitendő arra nézve, hogy azok bevezethetők legyenek.

A 19. §. szerint, ha az idézett 18. §. *a*) pontja esetében akár a tévesen felvett, akár a helyesbités folytán e helyett felveendő ingatlan azóta nyilvánkönyvileg terheitetett: a helyesbitéshez az is szükséges, hogy az érdekelt tulajdonosok s a tehertételek szerint jogosultak között a terhek bejegyzése tekintetében egyetértő megállapodás jöjjön létre, vagy ezen jogosultak beleegyezésének hiányában, a terhek azon ingatlanokra jegyeztessenek át, a melyekre a telekjegyzőkönyvek szerint vannak bejegyezve, s hogy ebbe az érdekelt tulajdonosok beleegyezzenek.

Ha a 18. §. *b*) pontja esetében az egyes tulajdonostársak jutalékait külön terhelő jogok vannak bejegyezve, a közös ingatlan a betétekbe a tényleges megosztáshoz képest csak azon feltétellel vezethető be, hogy a tehertételek szerint jogosultak a megosztási megállapodáshoz hozzájárultak.

A 20. §. szerint, ha kiderül, hogy valamely ingatlan határai, akár szomszédos birtokrészlet, akár köztér, utcza vagy közút irányában, a katasteri munkálatokban s térképen helytelenül vannak feltüntetve, vagy szabályozás folytán közigazgatási uton változtatott, áthelyezett belsőségek azokban nem a szabályozáshoz képest vétettek fel: a bizottság az érdeklett szomszédokat, illetve község (város) elöljáróságát meghallgatja s ha megállapodásra jutnak, a megfelelő helyesbitést, szükség esetén katasteri mérnök közreműködésével eszközli.

Az 1892 : XXIX. t.-cz. 4. §-a szerint telekjegyzőkönyvi helyesbitéseknek és új telekjegyzőkönyv készitésének csak azokra a telekjegyzőkönyvekre nézve van helye, a melyekben a tényleges birtokos tulajdonául bejegyzendő ingatlanok fel vannak véve.

A tényleges birtokos tulajdonjogának a telekjegyzőkönyvben való bejegyzésére s a helyesbitésre vonatkozó eljárásnál az 5. §. szerint az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII. és 1891 : XVI. t.-czikkek idevágó rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

13. §.

Ha valamely ingatlan a telekkönyvbe be nem jegyzett több átruházásnak képezte tárgyát, és az utolsó tényleges birtokos tulajdonjoga az 1886 : XXIX., 1889 : XXXVIII., 1891 : XVI., vagy az 1892 : XXIX. törvényczikkben megállapitott eljárás folyamán jegyeztetik be: azon közbeeső jogügyletek után, a melyek a jelen törvény hatályba lépte előtt köttettek, de illetékszabás végett ezen időig be nem jelentettek, vagy ha bejelentettek is, de az illetékről szóló meghagyás a jelen törvény hatályba léptét követő egy éven belül nem kézbesittetik, bélyeg és illeték nem fizetendő.

Az utolsó vagyon-átruházás után, ideértve az örökösödés útján történt átszállást is, — a szabályszerű illeték jár.

Ha a megelőző birtokváltozás kisebb-nagyobb közelsége alapján illetékmérséklésnek van helye (1887 : XLV. t.-cz. 1. §-a[14]), az utolsó vagyon átruházás utáni illeték kiszabásánál csak az olyan megelőző átruházás jöhet figyelembe, a mely után az illeték kiszabatott.

A tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése esetében abból az okból, hogy a jogügylet vagy öröklés az illetékkiszabás végett kellő időben be nem jelentetett, felemelt illeték vagy birság az utolsó vagyon-átruházás után, közbeeső vagyon-átruházás hiányában pedig a közvetlen vagyon-átruházás után nem szabandó ki akkor, ha a jogügylet a jelen törvény hatályba lépte előtt köttetett, illetőleg az öröklés a jelen törvény hatályba lépte előtt nyilt meg.

14) Lásd 13) alatti jegyzetnél ****) alatt a 81. lapon.

14. §.

Az 1886:XXIX., 1889:XXXVIII., 1891:XVI. és az 1892. évi XXIX. t.-cz. alapján felvett jegyzőkönyvek, úgyszintén a beadványok és határozatok bélyeg- és illetékmentesek, kivéve a felek által az 1886:XXIX. t.-cz. 59.[15]) és az 1891:XVI. t.-cz. 17. §-a[16]) alapján benyujtott kérvényeket, továbbá az 1886:XXIX. t.-czikk 58.[17]), az 1889:XXXVIII. t.-cz. 27.[18]) és az 1892:XXIX. t.-czikk 8. §-a[19]) alapján beadott felszólalási kérvényeket, törlesztési kereseteket, az ezek tárgyalására vonatkozó iratokat és az ugyanezek alapján hozott birói határozatokat.

Bélyegmentesek továbbá a betétszerkesztési eljárás során bemutatott vagy a felvett jegyzőkönyvekhez csatolt vázrajzok, helyhatósági bizonyitványok és birói határozatok, úgyszintén a bemutatott vagy jegyzőkönyvbe vett nyilatkozatok és pótnyilatkozatok.

Bélyegmentesek az 1889:XXXVIII. t.-cz. 5. és 6. szakaszában[18]) megkivánt lelkészi bizonyitványok mellett, vagy azok helyett az állami anyakönyvekről szóló 1894:XXXIII. t.-cz.[20]) következtében szükséges állami anyakönyvvezetői bizonyitványok is.

Az állami anyakönyvvezetők a jelen §. szerint bélyegmentes anyakönyvi kivonatokat, családi értesitőket és bizonyitványokat dijtalanul állítják ki.

Nyilvánkönyvi jogok törlése esetében a nyugta és a telekkönyvileg bejegyzett bárminő jog megszüntére vonatkozó okirat csak akkor bélyegmentes, ha a töröltetni kért jog az 1899. év végéig szünt meg.

15) Lásd a 13) alatti jegyzetnél *****) alatt a 81. lapon.
16) Lásd a 13) alatti jegyzetnél ***) alatt a 80. lapon.
17) Lásd a 6) alatti jegyzetnél **) alatt a 80. lapon.
18) Lásd a 13) alatti jegyzetnél ******) alatt a 82. lapon.

[19]) Az 1892 : XXIX. t.-cz. 8. §-a a következő:

„Az 1891. évi XVI. t.-cz. 8. §-ában és 1886. évi XXIX. t.-cz. 58. §-ában, illetőleg az 1889. évi XXXVIII. t.-cz. 27. §-ában megszabott hirdetmény, a jelen törvény szerinti eljárásnak megfelelő tartalommal, csak a 2. §. 1. pontjának eseteiben bocsátandó ki, még pedig a 2. §. 1. *b*) esetében az 1891. évi XVI. t.-cz. 8 §-ának megfelelő hirdetmény együttesen azzal, a melylyel az 1869. évi 2579. számú szabályrendelet 14. §-a értelmében az érdeklettek a hitelesitési határnapról értesittetnek.

A 2. §. 2. pontjának eseteiben törlési keresetet, ellentmondást vagy felszólalást olyan hatálylyal, hogy az időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett harmadik személy joghátrányára szolgálhasson, azok, a kiknek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését, a megszünt tehertétel törlését, az új telekkönyvi felvételt, a határozott hányad kitüntetését vagy a telekkönyvi helyesbítést rendelő végzés saját kezükhöz szabályszerüen kézbesittetett, a kézbesitéstől számitott két hónap alatt, egyébként pedig a vonatkozó bejegyzés alapjául szolgáló jegyzőkönyvnek a telekkönyvi hatósághoz beérkeztétől számitott három év alatt adatnak be.

Új telekjegyzőkönyv készitése esetében a netaláni hibák kiigazitásának céljából felszólalás adható be azon végzés keltének napjától számitott három év alatt, a mely a régi telekjegyzőkönyvet megszüntnek és újonnan szerkesztettnek jelenti ki. Az ebbeli végzést az új telekjegyzőkönyv *A.* lapjára kell feljegyezni."

Az 1891 : XVI. t.-cz. 8. §-a a következőképen szól:

„A bizottság kiküldetésének vétele után az illető községben tartandó helyszini eljárásra haladéktalanul határidőt tűz ki és erről hirdetményt bocsát ki.

E hirdetményben felszólitandók:

a) mindazok, a kik a telekjegyzőkönyvekben előforduló bejegyzésekre nézve okadatolt előterjesztést kivánnak tenni, hogy a bizottság előtt a kitűzött határnapon megkezdendő eljárás alatt jelenjenek meg és előterjesztéseiket igazoló okirataikat mutassák fel;

b) mindazok, a kik valamely ingatlanhoz tulajdonjogot tartanak, hogy a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezését a kitűzött határidőig a telekkönyvi hatósághoz intézendő szabályszerű beadvány útján kieszközöljék, avagy pedig a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik alapján a telekkönyvi bejegyzés iránti kérelmeik előterjesztése végett a bizottság előtt jelenjenek meg, ha pedig a telekkönyvi bekebelezésre alkalmas okirataik nincsenek, az átirásra az 1886 : XXIX. t.-cz. 15—18. §-ai *) és az 1889 : XXXVIII. 5., 6., 7. és 9. §-ai **) értelmében szükséges adatokat megszerezni iparkodjanak és azokkal igényeiket a kiküldött bizottság előtt igazolják, avagy oda hassanak, hogy az átruházó telekkönyvi tulajdonos az átruházás létrejöttét a bizottság előtt szóval elismerje és a tulajdonjog bekeblezésére engedélyét nyilvánitsa, mert különben jogaikat ez úton nem érvényesíthetik, és a bélyeg- és illetékelengedési kedvezménytől is elesnek; és

c) azok, a kiknek javára tényleg már megszünt követelésre vonatkozó zálogjog vagy megszünt egyéb jog van nyilvánkönyvileg bejegyezve, úgyszintén az ily bejegyzésekkel terhelt ingatlanok tulajdonosai, hogy a bejegyzett jognak törlését kérelmezzék, illetve hogy törlési engedély nyilvánítása végett a kiküldött bizottság előtt jelenjenek meg, mert ellen esetben a bélyegmentesség kedvezményétől elesnek.

A hirdetmény a hivatalos lapban és abban a hirlapban, a melyet az illető biróság hirdetményeinek közzétételére használ, háromszor közzéteendő, továbbá a telekkönyvi hatóságnak és annak a járásbiróságnak hirdetményi tábláján, a melynek területén az illető község fekszik, úgyszintén az illető község házánál kifüggesztendő.

A határidő és a hirdetménynek a hivatalos lapban történt első beiktatása között legkevesebb tizenöt napi időköz legyen.

E mellett a község-elöljáróság (városi tanács) utasítandó, hogy a hirdetményt a községi képviselő-testület ülésében és ezen kivül a községben szokott módon közzétegye és azoknak a községi birtokosoknak, kik a községben állandó lakhelylyel nem birnak és a kiknek ott megbizottuk sincs, de lak- vagy tartózkodási helyük ismeretes, az e végből kellő számban rendelkezésére bocsátandó hirdetménynek egy-egy példányát postabérmentes ajánlott levélben küldje meg. Annak, hogy a hirdetmény ily módon el nem küldetik, vagy kézhez nem jut, jogi következménye nincs.

A község-elöljáróság a fentebbiek teljesitéséről a bizottságnak bizonyítványt ad.

A hirdetmény egy-egy példánya megküldendő még az illetékes pénzügyigazgatóságnak, a helyszinelő felmérési felügyelőségnek, nagy- és kis községek betéteinek szerkesztésénél pedig a járási főszolgabirónak is."

*) Lásd [1]) jegyzet végén a 67. lapon.

) Az 1889 : XXXVIII. t.-cz. 5—7. §-ait lásd a [18]) alatti jegyzetnél ****) alatt a 82. lapon. Ugyanezen t.-cz. 9. §-a pedig a következő:

„Az 1886 : XXIX. t.-cz. 19. §-a ***) akkép egészíttetik ki, hogy tényleges birtokosnak tekintendő az is, a kinek az ingatlan jogerőre emelkedett itélettel oda itéltetett, vagy jogerőre emelkedett hagyatéki birósági végzéssel átadatott és azt mint sajátját birtokában tartja, de tulajdonjoga telekkönyvileg bejegyezve nincsen."

***) Lásd a [6]) alatti jegyzet **) alatti részének végén a 75. lapon.

Az 1892 : XXIX. t.-cz. 2. §-ának 1. és 2. pontjai a következőképen szólanak:

2. §. „A tényleges birtokosnak tulajdonosul bejegyzése iránti eljárás a telekkönyvi hatóság részéről folyamatba teendő:

1. Valamely község telekjegyzőkönyveibe fölvett mindazon ingatlanokra nézve, a melyekre az 1. §-ban idézett törvények értelmében tulajdonosul a tényleges birtokos bejegyezhető:

a) ha ezt az igazságügyminister elrendeli;

b) tagositás vagy úrbéri rendezés folytán, avagy a volt úrbéreseknek közösen kiadott illetőségek egyénenként való felosztása folytán a telekjegyzőkönyveknek teljes vagy részleges átalakitása esetében.

2. Egyes telekkönyvi ingatlanokra nézve:

a) ha ezt ebbeli minőségének igazolása mellett a tényleges birtokos, vagy tényleges birtokostárs a telekkönyvi hatósághoz intézett beadványban kéri;

b) ha a hagyatéki eljárás során az tűnik ki, hogy egészben vagy részben a hagyatékhoz tartozó valamely ingatlan tulajdonjoga a telekkönyvben nincs az örökhagyónak, illetőleg az örökhagyónak és tényleges birtokostársának nevére bejegyezve."

Az 1. pontban hivatolt 1. §-t lásd [13]) alatt jegyzetnél *******) alatt a 83. lapon.

[20]) Az állami anyakönyvekről szóló törvény.

15. §.

A jelen törvény kihirdetése napján lép hatályba és végrehajtásával az igazságügyi, pénzügyi, belügyi és földmivelésügyi ministerek bizatnak meg.

Dunahajózási szerződés.

(Megköttetett Ausztria, Bajor-, Törökország és Würtemberg között 1857 nov. 7-én Bécsben.)

Az illető jóváhagyásokban kicseréltetett ugyanott 1858. jan. 9-én.

(Megjelent a birodalmi kormánylap 1858-iki folyama I. Része IV. dbja 13. sz., s az országos kormánylapban 1858. évi 15. sz. a.)

1. §.

A dunai szabad hajózás kiterjedése.

A dunáni hajózás azon helytől fogva, hol ezen folyó hajózhatóvá válik, egesz a Fekete-tengerig, s a Fekete-tengertől fogva az emlitett helyig, a kereskedés tekintetében úgy árú-, mint a személyforgalmat illetőleg teljes szabad leend, melynél azonban jelen hajózási okmány, valamint a folyamrendőri szabályok határozatai tartandók szem előtt.

2. §.

A dunai hajózásnál a kiváltságok, kedvezmények — a révjárást ide nem értve — megszüntetnek.

A dunai hajózást tárgyazó minden kizáró kiváltságok, valamint a hajózás üzletére vonatkozó minden ilyes kedvezmények, melyek eddigelé bármiféle, ilyes társaságoknak vagy testületeknek, avagy egyes személyeknek adattak, ezennel végkép megszüntetnek, s ilyes kiváltságok vagy kedvezmények jövendőre sem adatnak senkinek.

Jelen határozatok a révekre, vagy csupán az egyik partról az átalellenben levő partraszállítás végetti más intézetekre nem vonatkoznak. Az illető parti hatóságoknak az általuk e részben szükségeseknek vélt intézkedések föntartva maradnak.

3. §.

Minden kényszerjog megszüntettetik.

A Dunán eddigelé netalán létezett minden kényszerjogok, mint árúmegállítási, raktári, átrakási, elővásárlási s ilyes jogok ezennel örökre megszüntetnek, s ennélfogva jövendőben ily okból egy hajós sem kényszeríttethetik arra, hogy akarata ellen ezen folyam valamely kikötőjében kikössön, ki- vagy átrakodjék, vagy egy bizonyos ideig valamely helyen mulasson.

4. §.

A postajog.

A mi a postajogot illeti, erre nézve a levelekkel és időszaki iratokkali forgalom mindenik parti országban az ott fönálló szabályok alá van vetve.

Egyéb bármi súlyú és terjedelmű málhadarabok a Dunán postakényszer alá nem vetvék.

5. §.

A sík tengerről a Dunába — s viszont szabadhajózás körülírása.

A hajózás a sík tengertől a Duna bármely kikötő-helyére, s bármely ilyes kikötő-helyről a sík tengerre, minden nemzetek hajóinak szabadságában áll.

Ennélfogva az ilyes utak irányában fekvő minden kikötő-helyeket érinthetik, a tengerről magukkal hozott árúkat és személyeket egészen vagy részleg kiszállíthatják és a tengerre szállitandó árúkat és személyeket fölvehetik.

Ezen hajózás üzletére nézve minden hajók bármi tekintetben teljesen egyenlő bánásmód alá vetendők.

6. §.

A tengerről jövő hajók okmányai érvényesek s előmutatandók.

Oly hajókra nézve, melyek a sík tengerről jőnek vagy oda visszatérnek, a tengereni hajózás végett szükséges okmányok, a dunáni hajózásra nézve is igazolványul szolgálnak.

Ezen hajók vezetői kötelesek az ilyes okmányokat a Dunahajózás ellenőrzésével megbizott hatóságok kivánatára előmutatni.

7. §.

A Dunával közvetett vizekről összeköttetés esetére intézkedés.

A Dunával közvetett kapcsolatban álló vizről érkező vagy oda visszatérő hajók hasonlókép az 5. és 6. §§-ban foglalt elvek szerinti bánásmódban részesitendők.

8. §.

A dunai belhajózás meghatározása.

A tulajdonképeni dunai hajózás, mely ezen folyam kikötőhelyei között a sík tenger érintése nélkül történik, az ezen folyam partjain fekvő országok hajóinak van föntartva.

Minden ilyes hajóknak, ha a következő §§-ok értelmében igazolvák, jogukban áll a dunáni hajózást teljes egyenlőségi lábon űzni; ennélfogva az ilyes hajók árúkat és személyeket a parti országok bármely kikötői közt minden kivétel nélkül szállíthatnak. Azonban az ilyes hajók és vezetőik az ezen folyóni belhajózás tekintetében ugyanezen parti országok kikötői között, a belföldiekkel egyenlő föltételek alá vetvék.

9. §.

A hajózási vállalkozók üzleti jogai.

Az egyik parti ország minden hajózási vállalkozójának megengedtetik, a másik ország területén a folyó partjain hajózási ügyvivőket fölállitani, a vállalat számára megkívántató hivatalokat és intézeteket behozni, vagy a közhajózási intézeteket, p. o. a kikötő-helyeket stb. a belföldiekkel egyaránt használni.

A hajózási díjszabások közzététele nem akadályozandó.

A fönebbi célra szolgáló építmények birása azon törvények szerint itélendő meg, melyek mindenik szerződő fél államában az ingatlan tulajdont szabályozzák.

10. §.

A hajózási előnyök átalánosítása.

Mindazon előnyökben, melyek valamely parti ország által a dunáni hajózás tekintetében bármely nemzet hajóinak engedtetnek, valamennyi parti ország hajói részesitendők.

11. §.

A hajó jogosultságának föltételei.

Hogy a jármű valamely parti országénak ismertessék és annak folytán a 8. §-hoz képest minden dunaparti helyek között különbség nélkül a hajózásra följogosíttassék, megkivántatik, hogy az, az illető parti ország alattvalójának, vagy ugyanazon ország törvényei alatt álló és abban székelő társaságnak vagy részvénytársulatnak tulajdona; továbbá a 14. §-ban kijelölt hajólevéllel (Schiffspatent)*) ellátva, és a 16. §. szabályai szerint a hajós-oklevéllel (Schifferspatent) igazolt hajóvezető különös vezérlete alá rendelve legyen, ki az ezen hajózási okmányban és a folyamrendőrségi szabályokban foglalt határozatok megtartásáért felelős.

Úgy a hajólevél, mint a hajós-oklevél is, a dunai hajózásrai fölügyelettel megbizott hajózási hatóságoknak, ha ezek kivánják, előmutatandó.

A hajólevél s hajós-oklevél alól fölmentett járművek (uszák).

Oly alkatú hajóknak, melyek csak egyszeri lefelé menő útra alkalmasak, hajólevélre nincs szükségük, s ezek e részben a tutajokkal egyenlőknek tekintendők.

Oly apró járműveknek, melyek csupán közönséges vásári

---

*) Az 1858-iki kormánylap hivatalos forditásában Schiffspatent mint hajószabadék, Schifferspatent mint hajósszabadék jelenik meg. A m. k. közm. és közl. minister e két szó helyett a hajólevelet és hajós-oklevelet használja.

czikkeket, közelfekvő helyek között szállitanak, sem hajólevélre, sem pedig hajós-oklevélre nincs szükségük.

12. §.

A hajózási jogosítvány-(engedély-)adás föltételei.

A folyamhajózás üzletérei jogosítványnak egyes vállalkozók vagy valamely társaság avagy részvénytársulat számárai megadása, avagy annak megtagadása, nemkülönben ezen jogosítvány föltételeinek megállapitása, kizárólag azon parti országot illeti, melynek az egyes vállalkozó alattvalója, vagy melyben a társaságnak vagy társulatnak székhelye van.

A parti országnak kormányai azonban kötelezik magukat, miszerint a kellő intézkedéseket megteendik annak biztositása végett, hogy azon személyek vagy társulatok, melyeknek a folyamhajózás a saját s a más parti országokban létező kikötőhelyek között megengedtetett, a hajózási és folyamrendőri szabályok minden határozatainak pontos megtartása iránt a megkivántató kezességet nyujtsák.

13. §.

A gőzhajózási engedélyek megkülönböztetése s a hajólevelek kiadásánál erre hivatkozás.

A megelőző §-ban emlitett jogosítvány a folyamhajózásnak gőzhajókkali üzlete végett, a parti oszágok illető kormányai által a hajózásnak ezen nemére nézve egy külön engedély alakjában fognak kiadatni.

Ezen engedélynek az illető vállalat minden gőzhajója számára a 14. §. szerint megkivántató hajólevél kiadását meg kell előznie. Minden ilyes hajólevélben a vállalat számára adott engedélyre világosan hivatkozni kell.

14. §.

A hajólevél rendeltetése, alapja.

A hajólevél, mely megkivántatik a végett, hogy valamely jármü a dunáni folyamhajózásra alkalmasnak ismertessék, azon parti országnak, melyhez a hajó tartozik, illető hatóságai által az ide mellékelt *A.* minta szerint adatik ki, miután azon hatóságok műtani megvizsgálás által meggyőződtek arról, hogy a jármü az ezen hajózásra megkivántató tulajdonokkal bir.

15. §.

A hajólevél érvényvesztése s az ez esetben teendők.

A hajólevél elveszti érvényességét, ha a hajó megszünik a szabadékozó parti ország alattvalójának, vagy valamely ezen parti országban engedélyezett társaságnak tulajdona lenni.

Az emlitett parti ország illető hatósága köteles a hajólevelet a fenemlitett esetben akkor is visszavenni, ha a jármű megkivántató hajózásra alkalmas állapotban többé nem létezik.

Ha a hajó ugyanazon parti országbeli más alattvaló, vagy más társulat tulajdonává válik, az új tulajdonosnak szabadságában áll vagy új hajólevél kiadást, vagy a réginek az ő nevére leendő átirást az illető hatóságnál kieszközölni.

16. §.

A hajósoklevél rendeltetése, alapja, jogereje, érvényének határai.

A hajósoklevél, mely megkivántatik a végre, hogy valamely hajóvezető a járóműveknek (Fahrzeuge) a dunáni hajózásbani vezetésére képesnek ismertessék, a parti államok valamelyikének illető hatóságai által az ide mellékelt *B.* minta szerint adatik ki.

Ezen hajósoklevél csak oly tapasztalt és feddhetlen magaviseletü személyeknek adassék, kik előlegesen a hivatalosan kirendelt szakértők által lett megvizsgáltatásuk folytán képességöket kellőleg tanusitották.

Az ekképen kiadott hajósoklevél a hajóst földjogosítja minden az ezen okmányban kifejezett osztályhoz tartozó, azon parti országbeli járművek vezetésére, melytől ő a hajósoklevelet kapta.

Mindenik parti országnak szabadságában áll, saját hajóinak vezetését a másik állam hajós-oklevelével ellátott hajóvezetőnek megengedni vagy nem.

17. §.

A hajósoklevél érvényvesztésének esetei s az ez esetben teendők.

A hajós-oklevél elveszti érvényességét azon esetben, ha a hajós azon parti országnak, melytől a hajósoklevelet kapta, alattvalója volt és megszünik annak alattvalója lenni.

A hajós-oklevél az illető parti ország hatóságai által úgy a fenebbi esetben, mint azon esetben is visszaveendő, ha a hajós képtelenségéről meggyőződtek, vagy különben a rend s a közbiztonság érdekében neki a folyamhajózás megtiltását szükségesnek látták.

Ez utóbbi esetben az ilyes hajóvezetőnek egy parti államban sem adandó új hajós-oklevél mindaddig, míg a szolgálatbóli eltávolitásnak okai teljesen meg nem szüntek, vagy netalán az illető intézkedésben kifejezett határidő el nem telt.

18. §.

A hajók közbiztonsági megkivántatóságai, s ellenőrzése.

A közbiztonságnak a dunáni föntartása végett a parti országok kormányai kötelezik magukat, miszerint minden kellő intézkedéseket megteendnek oly célból, hogy elöleges próbák által bebizonyittassék, miszerint az általuk a hajózás üzletére megkivántató igazolványokkal ellátott gőzhajók gépei és gőzkatlanai minden veszély ellen elegendő biztosságot nyujtanak és minden gondjaikat arra forditandják, hogy az emlitett gépek és gőzkazánok, valamint a többi hozzávaló, mindig jó karban tartassanak, nemkülönben, hogy ezen gőzhajókon csak oly hajóvezetők, gépészek és hajóslegények vétessenek föl szolgálatba, kik a közbiztonság föntartására megkivántató, minden személyi tulajdonokkal birnak.

A 14. §-ban kijelölt hajólevélen kivül minden gőzhajónak a kazánpróba megtörténtének eredményét tartalmazó bizonyitványnyal kell ellátva lennie és a gépen a biztossági szelepnek és az emeltyűknek, ha az utóbbiak léteznek, bevert bélyeggel láthatólag és világosan megjelölve kell lenniök.

Ezenkivül mindenik kormány föntartja magának, minden és különösen a személyszállitásra használt gőzhajók tekintetében, a közbiztosság elérése végett netalán szükséges ellenőrködést.

Ennél azonban a hajóforgalom minden szükségtelen terhelése gondosan kerülendő, s a más országbeli gőzhajó a belföldi gőzösöknél szigorúbb bánásmód alá nem vetendő.

19. §.

A hajózás tényén alapuló illetékek megszüntetése.

A Dunán semmi oly illeték, mely egyedül a folyóni hajózás tényén alapul, sem pedig a hajón létező árúktól semmiféle adó nem szedethetik be.

Ehhez képest minden eddigelé létezett ilyes illetékek és adók, bármi nevet viseljenek, s akár az állam, a községek, testületek vagy magánosok birtokában legyenek is azok, ezennel végkép megszünnek.

Hasonlókép ezen folyón jövendőre semmiféle más illetékek vagy adók nem szedethetnek be, mint a melyek jelen hajózási okmány határozatai által világosan rendeltetnek.

20. §.

A dunai hajózásnál meg nem szüntetett adók.

A megelőző §. által megszüntetett adók alatt nem értetnek:

a) a tulajdonképeni be-, ki- és átviteli illetékek, melyek az

átalános vámtörvényekhez vagy az illető szerződési határozatokhoz képest fizetendők. Ha azonban valamely árú az egész vámterületen keresztül csak vizen szállittatik, úgy az, az átviteli vámtól mentes;

b) bármiféle elhasználási illetékek és fogyasztási adók, melyek elhasználás alá kerülő tárgyaktól az illető törvények vagy szerződési határozatok szerint megfizetendők.

Az *a*) és *b*) alatt emlitett adók tekintetében az azok alá eső tárgyak kevesb kedvezményben nem részesítendők akkor, midőn vizen, mintsem akkor, midőn szárazon szállíttatnak.

c) a bizonyos közintézetek, p. o. darucsigák, mérlegek, padlók (Bohlwerke) és egyéb mesterséges kikötőhelyek, raktárak stb. használatáért; továbbá teljesitett munkákért, p. o. révkalauzi és kormányosi szolgálattételekért, zsilipek és hidak fölnyitásáért stb. járó illetékek.

Ezen illetékek azonban a hajó vagy a rakomány származása nélkül egyaránt, meghatározott és közhirré tett dijszabások szerint és csak a valósággal használt intézetekért és valósággal teljesitett munkákért szedendők be.

Úgyszinte a már létező ilyes intézetekérti illetékek, a jelenlegi mennyiségnél fölebb ne emeltessenek, és az újonnan fölállitott vagy tetemes költségekért lényegesen javitottakért magasabbra ne határoztassanak, mint a mennyi a föntartási költségek födözésére a fölállitási költség kamataival együtt megközelitőleg szükséges.

21. §.

Fizetendő hajózási illetékek megnevezése, megszabása.

Hajózási illetékek szedethetnek be:

1. Azon munkákért és állandó intézetekérti költségek födözése végett, melyeket az európai bizottmány a Duna torkolatainál a hajózás biztositása és könnyitése végett az 1856. márczius 30-án kelt párisi szerződvény 16. §-ához képest kijelölni és létesittetni fog.

2. A Duna hajózhatóságának föntartását és javitását tárgyazó egyéb oly munkákért és állandó intézetekért járó költségek födözése végett, melyeket a parti államok bizottmánya közegyetértéssel a hajózás érdekében szükségeseknek tart. Azonban az ilyes illetékek, azoknak összege és beszedési módja hasonlókép ne állapittassanak meg közmegegyezés nélkül, és magasabbra ne szabassanak, mint a mennyi az előállitási és föntartási költségek födözése vagy kamatozása végett megközelitőleg szükségesnek látszik.

22. §.

A hajóvezetők kötelessége az államjövedék biztositása és a csempészet meggátlása körül.

A hajóvezetők kötelesek megtartani azon szabályokat, melyek mindegyik parti területben a vam és egyéb államjövedékek beszedésének biztositása és a csempészet meggátlása végett léteznek, vagy létezni fognak, — ezen szabályok akár a parti országok beltörvényhozásából, akár pedig külön egyezvényekből keletkezzenek.

A vámkezelés könnyitésének meghatározása.

A parti országok kormányai gondoskodni fognak az a végetti eszközökről, hogy a dunai hajózásra alkalmazandó eljárásban minden a körülményekhez képest lehető könnyebbségek behozassanak. Hogy az árúk átvizsgálása azoknak valamely vámhatáron keresztül be- vagy kilépésénél a mennyire lehet, egyszerüsittessék, enyhittessék, vagy a hol lehetséges, egészen mellőztessék, az emlitett kormányok különösen következő intézkedéseket teendnek, jelesen:

a) a vámhivatalok egyesitését, vagy egymás mellé tételét;

b) az a végre alkalmas szerkezetü hajóknál, a rakür vámhivatali lezárását;

c) a már valamelyik vámterületben egyetértőleges szabályok szerint alkalmazott csomó- vagy űrzár kölcsönös elismerését;

d) a vámőröknek a hajókrai fölvételét s egyéb közös intézkedéseket.

Ezen határozatok jelen okmány megkötése után legrövidebb idő alatt foganatba veendők.

Ezenkivül mindenik parti állam tüstént megteendi a szükséges intézkedéseket a végett, hogy vámhivatalnokai által a hajózás önkényesen ne zaklattassék.

23. §.

A kikötő és rakodóhelyek meghatározása.

Mindenik területen meghatározandja a kormány azon kikötőket, rakodóhelyeket, a hol a hajóknak a be- vagy kirakodás megengedendő, és egy jármű vezetőjének sem szabad másutt kikötnie, azon eseteket kivéve, melyek a 25. §-ban elősorolvák.

24. §.

Fuvarlevél (szállítólevél) nélkül egy hajóvezetőnek sem szabad útra indulni.

Egy vezető se vegyen föl addig semmiféle árút, vagy legalább a rakodóhelyről addig el ne induljon, míg ő az elküldőtől oly fuvarlevelet nem kapott, melyből az árú neme, mennyisége és átvevője kivehető.

A fuvarlevél kellékei.

A fuvarlevélnek ennélfogva magában kell foglalnia:

1. a rakodás helyét;

2. a csomónak mennyiségét, számjeleit és jegyeit, az abban foglalt árúk neménok és mennyiségének, továbbá rendeltetésének előadásával;

3. az elküldő aláirását.

Ha a rakomány oly árúkat tartalmaz, melyekről több fuvarlevelek adattak ki, ezekről a *C.* minta szerinti nyilatkozvány szerkesztendő, melyben az egyes fuvarlevelek folyószámok alatt elősorolandók.

Hogy a fuvarlevél vagy nyilatkozvány, vámbevallás, árúbevallás helyett szolgálhasson, annak az e tekintetben kiszabott kellékekkel kell ellátva lennie.

25. §.

A rendes kikötőkön kivül megállás esetében a hajóvezető teendője.

Ha valamely hajóst oly esemény ér, mely őt utazásának szabályszerű folytatásában gátolja, megengedendő neki, miszerint járművét és rakományát a 26. §-ban kijelöltektől különböző helyeken is biztosságba helyezze, a rakomány akár átvitelre, akár pedig azon országbani elhasználásra legyen rendelve, a hol az esemény történt.

A hajós azonban köteles arról a legközelebbi adóhivatalnokot, vagy a legközelebbi helybeli felsőbbséget tüstént értesiteni a végett, hogy azon kényszer, mely őt a kikötésre birta, megállapittassék, és arról jegyzőkönyv vétessék föl. Önhatalmú intézkedéseket lehetőleg kerüljön.

Ha a jármű vezetője, útjának folytatása végett, a szükségből szárazra tett árúkat ismét fölrakja, azoktól be-, ki-, vagy átviteli illetékeket nem kell fizetnie.

26. §.

Szabad lerakó-helyek állitása s az itt lerakott árúk esetleges vámmentessége.

A parti országok kormányai az átalános kereskedés és hajózás érdekéből arra kötelezik magukat, miszerint a területükön belül egy vagy több kikötőt fognak kijelölni, mely szabad lerakóhelynek szolgáland és hol minden nemzeteknek erre alkalmas árúi, rövidebb vagy hosszabb időre vámhivatali felügyelet alatt, raktárakba betároztathassanak.

Ily árúk ezután a folyamoni továbbszállitásra is bocsáttathatnak, a nélkül, hogy bármi adónak vettetnének alá, a mennyiben nem magába az országba elhasználás vagy átvitel végett hozatnak be.

Magától értetik mindazáltal, miszerint lerakodásuk idejére a helyenkint létező raktári, révparti, csiga- és mérlegdijak stb. megfizetendők.

27. §.

A hajóvezető megbüntetésének illetékessége, a vámszabályok ellen kihágás esetében.

Ha valamely hajóvezető a vámszabályok ellen kihágást követ el, úgy azon ország törvényei szerint, mely ellen a kihágás irányozva volt, lesz megbüntetendő.

A parti országok vámhivatalai kölcsönös ellenőrző eljárása.

Ha az egyik parti ország vámhivatalnokai a másik parti ország vámszabályai ellen elkövetett valamely kihágást tapasztalnának, úgy a szomszéd parti ország legközelebbi vámhivatalát erről lehető gyorsan értesiteni kötelesek.

28. §.

A vesztegintézetek szerkezete, meghatározása

A Dunán levő vesztegintézetek szabályai oly módon legyenek szerkesztve, hogy az egészségügyi rendészeti célt elérhessék a nélkül, hogy a hajózást szükségtelenül akadályoznák.

29. §.

A tengerből a Dunába jövő hajók utazási idejének beszámitása a veszteglési időszakba.

Addig, míg a Dunához közelfekvő tájakon levő egészségi állapot aggodalomra alkalmat nem szolgáltat, azon időszak, melyet a tengerből érkező hajók a folyóba behajózásuk óta töltöttek, azoknak a szabályzatok által előszabott felügyeleti és veszteglési időszakba be fog tudatni.

30. §.

A veszteglési intézkedések foganatositásának feltétele.

Azon hajók, melyek a Dunán mennek, semmi veszteg intézkedés alá ne vétessenek, ha tizenkét hónapnak tartama alatt, sem az európai Törökországban, sem a nevezett folyó egyéb parti országaiban valamely ragályos kór gyanuja fön nem forog. Magától értetik, hogy a tengerből érkező hajók ugyanazon kedvezményben részesülendnek, a mint érkezésük minőségéhez képest a szabályzatok által megállapitott intézkedéseknek alávonattak.

31. §.

A veszteglési rendszer egyszerüsitése.

A parti országok kormányai a hajózás érdekében föntartják maguknak mindazon egyéb határozatokat meghozni, melyeket a tapasztalat javasland, hogy a vesztegrendszer minél inkább egyszerüsittessék.

32. §.

Hajótörés vagy egyéb szerencsétlenség esetén a helyhatóságok teendői.

Hajótörés vagy egyéb szerencsétlenség esetén azon ország helyi hatóságai, melyekben a baleset történt, a körülmények által kivánt mentési és biztosítási intézkedéseket azonnal megteendik. Magától értetik, hogy a partjog megszüntetik.

33. §.

Révkalauz-szolgálat szervezésére kötelezés.

Oly célból, hogy szerencsétlenségek a Dunán, a mennyire csak lehet, kikerültessenek, valamint a hajózás nagyobb biztonsága és könnyítése tekintetéből, minden kormány az alkalmas helyeken, kellőleg szervezett révkalauz-szolgálatról fog gondoskodni.

Azon hajók, melyek a Dunán hajóznak, kötelesek törvényesen jogosított révkalauzokat a folyam azon vonalain fölfogadni, hol ez jelenleg elő van szabva, vagy jövőre elő fog szabatni és magukat az illető rendeleteknek alávetni.

A parti országok bizottmánya a révkalauz-kényszer létező szabályok megvizsgálását fogja eszközölni.

34. §.

A hajózási és folyamrendőri szabályok megállapitása és pótlása föltételei.

A parti országok kormányai föntartják maguknak, közös egyetértésben, az állandó bizottmány által a részletes hajózási és folyamrendőrségi szabályokat megállapitani.

Egyelőre a parti országok mindegyikében fönálló vagy netalán még megjelenő ilynemü törvények és szabályok mindazon esetekre alkalmazandók, melyek jelen hajózási egyezvényben elő nem voltak látva.

Azon intézkedések, melyeket a dunai torkolatok hajózása tekintetében az európai bizottmány ideiglenesen tenni szükségesnek találand a végre, hogy az 1856. márcz. 30-án kelt párisi szerződvény 16. §-a értelmében neki adott föladványát teljesithesse, mindaddig hatályban maradandnak, míg az, szükségesnek fog találtatni.

35. §.

A tutajokról intézkedés.

Jelen hajózási okmánynak határozatai a Dunának tutajok általi bejárására is, a mennyiben lehetséges, alkalmazandók lesznek.

A 16. §-ban előszabott hajós-oklevél helyett a tutaj vezetőjének egy a *D.* alatti minta szerint, valamely parti állam illetékes hatósága által kiadott tutajos-oklevéllel kell ellátva lennie. A tutajos-oklevelek (Flösserpatent) kiadására és bevonására nézve egyébiránt ugyanazon elvek szerint kellend eljárni, melyek a 16. és 17. §§-ban kimondattak.

A 14. §-ban előszabott hajólevélre a tutajosnak nincs szüksége. Mindazonáltal minden tutajvezetőnek azon papirokkal kell ellátva lennie, melyek által tulajdonosa és elküldője, annak származása és rendeltetése kivehető — és azokat a hajózási hatóság kivánságára előmutatni tartozik.

36. §.

A Duna-szabályozási munkálatok létesitésére kötelezettség s a munkálatok elkészitése és föntartási költségei födözése.

A parti államok kormányai kötelezik magukat, miszerint mindegyik a magát illető részben azon munkálatokat létesitteti, melyeket a parti államok bizottmánya kölcsönös egyetértésben az 1856. márcz. 30-án kelt párisi szerződvény 17. §-nak 3. sz. értelmében szükségesnek találand.

Ezen munkálatok elkészitési és föntartási költségeinek a jelen szerződvény 21. §-ának 2. számához képest fog történni.

37. §.

A Dunaszabályozási munkálatok kijelelése.

A fentebbi czikk határozatainak foganatositása tekintetéből a bizottmány szakértőket fog megbizni, a végre, hogy a Duna különféle részeit azon ponttól, a hol hajózhatóvá válik, Isaktsáig bejárják, hogy azon természeti akadályok minőségét, melyek a folyóban jelenleg találhatók, megvizsgálják, s ennek folytán a nekiek szükségeseknek tetsző munkálatokat kijelöljék.

Magától értetik, hogy a Vaskapu nevezete alatt ismeretes folyamrész ezen vizsgálatnak főtárgyát képezendi.

A bizottmány ennek folytán ezen tanulmányok eredményeinek alapján közös egyetértésben kijelölendi azon munkálatokat, melyek az előbbi §-ban emlitett sorozatba tartoznak.

38. §.

Az Isaktsán alól eső Dunarész szabályozása.

A mi a folyónak hajózhatóságát Isaktsától lefelé illeti, a parti államok bizottmánya az 1856. márcz. 30-án kelt párisi szerződvény 17. §-ának 4. számában s a 18. §-ban foglalt határozataihoz fogja magát tartani.

39. §.

A hajózás könnyitésére szolgáló helyiérdekű munkálatok foganatositásáról.

A parti országok kormányai a dunai forgalom és hajózás érdekében megigérik, miszerint minden gondjukat arra fogják forditani, hogy ezen folyó hajózhatása mindinkább oly intézkedések által is javittassék, melyek a nélkül, hogy a 36. §. által kijelölt kötelezett munkálatok rovatába esnének, nekik mindazáltal hasznosaknak vagy szükségeseknek fognak tetszeni.

40. §.

A hajózást semmi folyami vagy parti mű, sem malmok és hidak által nem akadályozhatni.

Nem leend szabad oly folyam- vagy parti műveket a Dunán megengedni, melyek ezen folyam hajózhatásának ártalmára válhatnának.

A parti kormányok azonfelül a szükséges intézkedéseket megteendik, nehogy malmok vagy bárminemű más művek, melyek ezen folyón léteznek, vagy jövőre felállittatnak, a hajókázásnak soha akadályára válhassanak.

Hasonlókép a hidak alatti szabad átmenet a hajóknak és tutajoknak lehető gyorsasággal engedtessék meg.

41. §.

A vontató-utak jó karban tartása, — ezek kárositásáért a hajóvezetők felelőssége.

A Duna partjain létező vontatási utak, a mennyiben ezt a hajózás szüksége igényli, jó karban lesznek tartandók.

A hajóvezetők, járműveik legénysége vagy vontató állataik által a vontatási utakon, vagy azok közelében okozott károkért felelősek.

42. §.

A rakodó- és kikötő-helyek s árúraktárak fölállitása iránti kötelezettség.

A parti országok kormányai kötelezik magukat, mindegyik saját erületén, a szükséges intézkedéseket megtenni a végre, hogy

rakodó- és kikötő-helyek a mutatkozó szükséglethez képest előállittassanak és hogy a mennyiben elérhető, az árúk számára elégséges számú rakfárak és rakhelyek létezzenek.

43. §.

Vizmértékek fölállitandók, s a vizállás világlatban tartandó.

A Dunának minden alkalmas helyén vizmértékek lesznek fölállitandók és a vizállás fölött szabályszerü szemléletek lesznek tartandók.

44. §.

A Duna-hajózási okmány foganatositása és határozmányai föntartására ügyelés.

Az állandó parti állambizottmány, hatáskörének határai között, a jelen hajózási okmány foganatositására és föntartására ügyelend.

A parti államok bizottsága szervezésének elhalasztása.

További egyezmény fogja ezen hatáskört, valamint a bizottmány szerves szerkezete iránti határozatokat megállapitani.

45. §.

A régibb hajózási okmányok érvényben tartásának föltétele.

Mindenben, a mi a jelen hajózási okmány által nem szabályoztatott, a parti államok között már eddig fönálló szerződvények, egyezvények és megegyezések hatályban maradnak.

46. §.

A Duna-hajózási okmány érvénybe léptének határideje.

Jelen hajózási okmány 1858. január 1-ével lépend hatályba és a parti országok kormányai a foganatositási intézkedések iránt a szükséges közléseket egymásnak megteendik.

47. §.

A Duna-hajózási okmány jóváhagyatása módja.

Ezen hajózási okmány jóvá fog hagyatni és a jóváhagyások Bécsben hat hét alatt és ha lehetséges előbb is ki fognak cseréltetni.

Minek bizonyságául az illető küldöttek ezen okmányt aláirták és pecsétjüket ráillesztették.

Kelt Bécsben egyezernyolczszázötvenhetedik év november havának hetedik napján.

A) melléklet (a 14. §-hoz).

Hajó-levél.

Az *)..................-nak **)...............-ben ***)............ nevű .... számmal ellátott és ez alatt az itteni hajójegyzékbe beiktatott .... teherképességű és az .... évben újon épült {evező hajója / vitorlás hajója / gőzhajója} az a végett kirendelt és meghitelt szakértők által minden részeiben és tartozékaiban megvizsgáltatván, a dunáni hajózásra jónak és alkalmasnak találtatott.

Ezen műtani bizonyitvány alapján az emlitett hajó tulajdonosának megengedtetett, azt a Dunahajózásra mindaddig használhatni, míg az emlitett jó karban fog találtatni. Minek bizonyságául jelen hajólevél hivatalos pecsét alatt kiadatott.

Kelt ....-ben ....-én.

(P. H.) Neve a hatóságnak.

(Aláírás.)

NB. Gőzhajóknak adott engedélyeknél l. a 13. §. zárpontját.

B) melléklet (a 16. §-hoz).

Hajós-oklevél.

Ezen hajós-oklevél előmutatója N. N. ....-ból a Dunahajózásnak {evezős hajók- / vitorlás hajók- / gőzhajók-}-kali üzésére megkivántató ismeretek és képességek iránt magát olyképen igazolta, miszerint neki a Dunán járó minden {evezős hajónak / vitorlás hajónak / gőzhajónak} vezetésérei engedély mai napon minden aggály nélkül megadatott.

Részéről megelőzőleg tett azon fogadvány folytán, miszerint a vezetésére bizandó járművet minden gondossággal és elővigyázattal

---

*) Neve a tulajdonosnak.
**) Lakhelye a tulajdonosnak.
***) A hajó nevének vagy annak hiányának előadása.

vezetendi, attól minden kárt, szerencsétlenséget vagy veszélyt, — melybe a rajta levő árúkkal és személyekkel együtt kerülhetne, minden kitelhető erejével elháritand és hajózása közben a Dunahajózási okmány határozatait, valamint a hajózási és folyamrendőrségi szabályokat szorosan követendi, — neki erről jelen hajós-oklevél hivatalos pecsét alatt kiadatott.

Kelt ....-ben ....-én.

(L. S.) Neve a hatóságnak.

(Aláirás.)

C) melléklet (a 24. §-hoz).

Nyilatkozvány.

...............-ben lakó .... hajós számára ....-ból ....-be .... nevü hajóvali utazás végett.

Jegyzet.

1. A hajóvezető a bevallást sajátkezűleg köteles aláirni, mi által az abban foglalt adatok valósága és teljességére nézve felelőssé válik.

2. Minden le- vagy hozzárakást a le- vagy hozzárakodási helyen utólagozni és aláirásával az emlitett módon ellátni tartozik.

3. Az árúk a kereskedelmi rendnél szokásos nevezet alatt iktatandók be és netáni értelmezések a jegyzetekbe melléklendők.

4. Azon árúknál, melyek a kereskedelmi szokás szerint nem súly szerint jelöltetnek meg, ha lehetséges, a mennyiségnek más valamely mértéke teendő ki. A mennyiség rovatában vagy szükség esetére a jegyzetekben, ha lehetséges, kiteendő, mely országos súly vagy mérték, vajjon brutto vagy netto értetik alatta.

5. Ha a bevallás egynél több ívből áll, úgy annak lapozva és egybefűzve kell lenni.

6. Csekély szállítmányoknál, rövid vonalokon, valamint a tutajokon szállitott árúknál, az alakszerü bevallás helyett egyszerü rakománykimutatás elegendő.

C. melléklethez.

1	2	3	4	5	6	7		8	9	10
A teherlevél-nek f.-száma	Az elküldő neve és lakhelye	Rendeltetési hely és átvevő	A csomóknak		Az áruknak a kereskedelemben szokásos nevük szerinti megnevezése	Mennyiség			Jegyzetek	A vám-ellenőrzés iránti jegyzések
			száma és megnevezése	jegye és száma		súly		egyéb n. érték		
						mázsa	font			
1	Regensburg Cardos Péter	Passau I. Strausz és T.	6 1 da 1 vászonban	△ 20/25 # I	Posztó Selyemáruk	30 2	50 —		A súlya vámegyleti suly szerint adatott elő	
2	detto	Bécs Mayer György	4 oxthof. boriték hordókban, 1 anker boriték hordókban elmálházatlanul	□ 1/4 =L 30	Bor Áruk Dongák	— — —	— — —	4 oxthof 1 anker 500 db		
3	Regensburg Sauer Péter	Sauer Péter								
4	Ulm Müller János	Lincz Streicher Gy.	60 tonna 50 zsák, 50 köteg málházatlan	IM KK 1|50	Hering Rizs Nyers dohánylevelek	— 100 150	— — —	60 tonna — —	brutto netto	
5	Donauwörth Kolb János	Lincz rendeletre			Buza	—	—	30 bajor mérő		

Regensburg, 1857. julius 1-én. *Ziegler János*, hajóvezető.

Kirakattak az I. szám alatti fuvarbeli áruk.

1	2	3	4	5	6	7 mázsa	7 font	8	9	10
6	Passau Lauftenegger K.	Hozzárakatott Lincz Müller János	1 tonna málházatlanul	IM	Só Nyers marhabőrök	— —	— —	1 tonna 20 db		

Passau, 1857. julius 3-án. *Ziegler János*, hajóvezető.

1	2	3	4	5	6	7 mázsa	7 font	8	9	10
7	Engelhardtszell Dietrich János	Hozzárakatott Bécs Dietrich J.	1 bőrláda	czim	Utipodgyász	2	—	—	—	

iegler János, hajóvezető.

D) melléklet (a 35. §-hoz).

Tutajos-levél.

Miután ezen tutajos-levél előmutatója N. N. ....-ből magát a szükséges ismeretek és képességek iránt igazolta, annálfogva neki a Dunán hajózó bármi tutajnak vezetésérei engedély mai napon minden aggály nélkül megadatott.

Az általa tett azon fogadvány folytán, miszerint a vezetésére bizott tutajt, minden gondoskodással és elővigyázattal vezetendi, attól minden kárt, szerencsétlenséget vagy veszedelmet minden kitelhető erejével elháritand és utazásai közben a Dunahajózási okmány határozatait, valamint a hajózási és folyamrendőrségi szabályokat szorosan megtartandja, — annálfogva neki ezirántjelen tutajos-levél hivatalos pecsét alatt kiadatott.

Kelt ....-n ....-én.

(L. S.) Neve a hatóságnak.

(Aláirás.)

1895. évi XLVIII. törvényczikk

a Közép-Duna egységes szabályozásáról, valamint az ország egyéb jelentősebb folyóvizein első sorban szükséges szabályozási munkálatokról.

(Szentesitést nyert 1895. évi deczember hó 6-án. Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1895. évi deczember hó 10-én.)

1. §.

Felhatalmaztatik a földmivelésügyi m. kir. minister, hogy a Duna folyamnak Duna-Radványtól Báziásig terjedő szakaszán szükséges szabályozási munkálatokat, a bemutatott tervek elvei alapján 1907. év végéig, 20 millió forint keretén belül végrehajtassa.

2. §.

Felhatalmaztatik továbbá a minister, hogy az ország egyéb jelentősebb folyóvizein közgazdasági, hajózási és egyenletes árvízlefolyási szempontokból sürgősen szükséges szabályozási munkálatokat és pedig:

a) a Dunának dévény-dunaradványi szakaszán,

b) a Tiszán és Bodrogon,

c) a Körösökön,

d) a Szamoson,

e) a Maroson,
f) a Temes- Bégán,
g) a Morván,
h) a Vágon,
i) a Dráván,
j) a Murán,
k) a Száván és végre
l) a téli kikötőknél
ugyancsak az 1. §-ban jelzett határidőig, összesen 31 millió forint keretén belül végrehajtassa.

3. §.

A földmivelésügyi ministerium költségvetésében, vizi beruházások címén, 1896. évtől kezdve 18 éven át évenként 3.000,000 frt. veendő fel.

4. §.

A mennyiben a szabályozás okszerű kivitele szükségessé teszi, a költségvetésben fedezetet találó évi három millión túl az 1896., 1897. és 1898. évek mindegyikében további két-két millió forint, 1898-tól pedig bezárólag 1907-ig minden évben további egy-egy millió forint erejéig is végrehajthatók a munkálatok; s a mennyiben a többlet sem a költségvetésben fedezve, sem a pénztári készletekből előlegezhető nem volna, felhatalmaztatnak a pénzügyi és földmivelésügyi ministerek, hogy a többlet erejéig kötelezettséget vállaljanak, oly módon azonban, hogy az utóbbi esetben a későbbi években kifizetendő összegek a földmivelésügyi tárczába beállított évi három millió forintos beruházási tételekből legkésőbb 1913. év végéig törlesztessenek. A később fizetendő többletek után az állam terhére $4^1/_2$%-nál magasabb kamat nem vállalható, és a kamatok 1907. évig bezárólag az állami adósságok fejezetében számolandók el, azontúl pedig a földmivelésügyi tárcza költségvetésében beállitott három millió forintos beruházási tételekből fedezendők.

5. §.

A földmivelésügyi minister az évenkénti költségelőirányzatok indokolásában köteles jelentést tenni azokról a munkálatokról és azoknak a már megkötött vállalati szerződések szerint vagy egyébként számitott hozzávetőleges költségeiről, a melyeket az évben az 1. és 2. §-ok alapján végrehajtani szándékozik, valamint köteles jelentést tenni a megelőző évben foganatositott munkálatokról és azok költségeiről.

6. §.

Az 1. és 2. §§ ban felsorolt szabályozási munkálatok céljaira az 1895. évi állami költségvetésben „Beruházások“ V. fejezet, 5. címe alatt fölvett 2,680,000 frtnyi összegen felül az 1895. évre további 700,000 frtnyi póthitel engedélyeztetik, mely összeg a pénztári készletekből fedezendő.

7. §.

Jelen törvény kihirdetése után azonnal életbe lép és annak végrehajtásával a földmivelésügyi és pénzügyi m. kir. ministerek bizatnak meg.

1885. évi XV. törvényczikk

a Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról, valamint Győr város és Győrsziget község árvédelmi biztosításáról.

(Szentesítést nyert 1885. évi május hó 27-én. Kihirdettetett az „Országos Törvénytár“-ban 1885. évi junius hó 1-én.)

1. §.

Felhatalmaztatik a közmunka- és közlekedési minister, hogy a Rába folyó szabályozását Sárvártól Győrig, a Rábcza folyó szabályozását Beő-Sárkánytól Győrig, a hansági csatorna kiásását Pomogytól a Rábczáig, a Marczal folyó végszakaszának rendezését, valamint az ezen munkálatokkal szoros kapcsolatban álló belvizcsatornázásokat és a kis Duna partján az ártér széléig szükséges védtöltések kiépitését legfölebb hat év alatt a Rába-szabályozó társulatnak helybenhagyott tervei alapján eszközölhesse, — felhatalmaztatik továbbá arra is, hogy a Győr szab. kir. város és Győrsziget község árviz ellen való biztositására szükséges munkálatokat a bemutatott tervek alapján az 1885. év végeig végrehajtassa.

Az 1889 : XVIII. t.-cz. értelmében a közm. és közl. minister alatt a földmivelésügyi minister értendő.

2. §.

A Rába-szabályozó társulat ügyeinek vezetésére a munkálatok végrehajtásának egész tartamára kormánybiztos rendelendő ki, s ennek oldala mellé az ártér nagyobb birtokosainak s az érdekelt községek képviselőinek meghallgatásával az érdekeltek soraiból, tekintettel az ártér különböző vidékeire, a közmunka és közlekedési minister által véleményező bizottság alakítandó, melynek hatáskörét és ügyrendjét a minister állapitja meg.

A Győr város és Győrsziget község árvédelmi munkálatai kizárólag állami közegek által hajtandók végre.

A munkálatok befejezése után a társulati építmények a Rába-szabályozó társulatnak, Győr város és Győrsziget védelmi építményei pedig ezen városnak és községnek saját költségükön leendő további fentartás végett átadandók.

Lásd 1. §. megjegyzését.

3. §.

A Rába-szabályozó társulat tervei alapján és az 1. §. bevezetésében emlitett mérvben végrehajtandó munkálatok költségei 6.600,000 frtban, Győr város és Győrsziget község árvédelmi munkálatainak költségei pedig 426,000 frtban állapíttatnak meg.

4. §.

A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy az előző szakaszban részletezett összesen 7.026,000 frtnyi effektiv szükséglet fedezésére a Rába-szabályozó társulat érdekeltségének s illetőleg Győr város és Győrsziget községnek terhére kölcsönt vehessen fel, mely a munkálatoknak az előző §-ban megállapított költségei arányában terhelendi a Rába-szabályozó társulat érdekeltségét s illetőleg Győr város és Győrsziget községét.

A Rába-szabályozó társulat érdekeltségét terhelő kölcsönrész biztositásául a társulat ártérfejlesztése alapján megállapított terület is leköthető.

5. §.

A Rába-szabályozó társulat érdekeltségét terhelő kölcsönrész időközi kamatainak fedezésére az ártéri birtokosok a munkálatok tartama alatt csak oly hozzájárulást kötelesek fizetni, mely átlagban számitva évenként és katasteri holdanként a munkálatok három első évében 15 krajczárnak és az épitkezés többi éveiben 25 krajczárnak megfelel.

Az illetéktelenül beszedett időközi járulékok megtérítése illetőleg kiegyenlítése az ezen szakasz negyedik bekezdése értelmében eszközlendő ideiglenes kiigazítás befejezése után fog megtörténni.

A munkálatok befejezését követő évtől kezdve a kölcsön esedékes kamatai és tőke törlesztési járulékai kizárólag az érdekeltség által viselendők.

A közmunka- és közlekedési minister utasíttatik, hogy az osztályozást és teherviselési kulcsot az ezen törvény által elrendelt munkálatok folytán elért haszon arányában a 2. §-ban alakíttatni rendelt véleményező bizottság s a kormánybiztos meghallgatása mellett ideiglenesen kiigazíttassa arra az időre, míg a szabályozás azon hátralevő része is, mely ezen törvény tárgyát nem képezi, be fog fejeztetni.

Ezen törvény életbe léptével a közmunka- és közlekedési minister által megállapíttatik azon kulcs is, mely szerint a társulati védtöltések, vagy más szabályozási műveletek által védett körtöltések, utak, vasutak, csatornák és épületek tulajdonosai a szabályozási költségekhez oly arányban tartoznak hozzájárulni, a mennyivel többe kerülne saját építményök fentartása, illetőleg azok biztositása, ha a védmű nem léteznék.

Lásd az 1. §. megjegyzését.

6. §.

A Győr város és Győrsziget község védelmi munkálataira eső kölcsönrész törlesztéséhez a munkálatok befejezését s az építmények átadását követő évtől kezdve minden egyes félévben előlegesen Győr város 34 éven át 2250 forintot, Győrsziget község 30 éven át 400 forintot s Győrmegye 24 éven át 400 forintot fizetnek.

7. §.

A Rába-szabályozó társulat érdekeltségére eső kölcsönrész időközi kamatainak az 5. §-ban megállapitott hozzájárulás által nem fedezett részét a munkálatok tartama alatt, illetőleg azon év végéig, melyben a munkálatok befejeztetnek, az államkincstár viseli; hasonlókép az államkincstár által viselendő a Győr város és Győrsziget község védelmi munkálataira eső kölcsönrésznek a 6. §-ban megállapított hozzájárulások által nem fedezett része.

8. §.

A Rába-szabályozó társulat érdekeltségére a munkálatok tartama alatt kivetendő, valamint az azok befejezése után az 5. §. 4-ik bekezdése szerint megállapítandó járulékok, nemkülönben Győr város, Győrsziget és Győrmegye hozzájárulásai, az 1883. évi XLIV. törvényczikkben a közadókra megállapított módon hajtandók be.

9. §.

A Rába-szabályozó társulat érdekeltségére háramlandó teher nem lehet nagyobb, mint azon értékemelkedés, mely az egész szabályozás végrehajtása folytán éretett el.

A társulati érdekeltség által viselhető legnagyobb teher az 1884. évi XIV. törvényczikk 23. § ának értelmében a szabályozás teljes befejezése után külön eljárás szerint fog megállapittatni.

10. §.

Ezen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedésügyi minister, valamint a pénzügyminister bizatnak meg.

Lásd az 1. §. megjegyzését.

1893. évi XVII. törvényczikk

a Rábán és mellékfolyóin az 1885. évi XV. törvényczikkel elrendelt szabályozás hátralévő részének befejezéséről.

(Szentesítést nyert 1893. évi junius hó 20-án. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1893. évi julius hó 1-én.)

1. §.

Utasíttatik a földmivelésügyi m. kir. minister, hogy a Rába és mellékfolyóinak az 1885. évi XV. törvényczikkel elrendelt szabályozásából még hátralevő munkálatokat két év alatt olyképen fejezze be, hogy a Hanság-csatorna eredetileg tervbe vett 6 méter fenékszélesség helyett 15 méter fenékszélességgel ásassék ki.

2. §.

Felhatalmaztatik a magyar kir. pénzügyminister, hogy az előbbi szakaszban jelzett munkálatok végrehajtására szükséges 1.760,000 forint effectiv költség fedezése céljából a Rábaszabályozó társulat érdekeltségének a tiszai alap rendelkezésre álló pénzeiből, előleget adhasson.

3. §.

A Rába és mellékfolyóinak érdekeltségét úgy az előző szakasz értelmében adandó előleg, valamint az 1885. évi XV. t.-cz. alapján felvett kölcsön után terhelő járulékoknak végleges megállapitása és felosztása iránt a törvényhozáshoz a folyó év végéig előterjesztés teendő.

A törvényhozás további intézkedéseig az árterületnek az 1885:XV. t.-cz. értelmében ármentesitett része után katasteri holdanként átlag 1 frt. 25 kr., a nem ármentesitett rész után pedig kat. holdanként továbbra is az 1885. évi XV. t.-cz. 5. §.-ában megállapitott 25 krajczár fizetendő.

4. §.

Ezen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a földmivelésügyi minister és a pénzügyminister bizatik meg.

1895. XIII. törvényczikk

a Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról szóló 1885. évi XV. és 1893. évi XVII. törvényczikkek végrehajtása folytán szükséges teendőkről.

(Szentesítést nyert 1895. évi junius hó 5-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1895. évi junius hó 11-én.)

1. §.

Az 1885. évi XV. t.-cz. törvényczikk alapján a Rába-szabályozó társulat érdekeltségének terhére felvett 7.040,000 frt. kölcsön, kamat és tőke törlesztési járulékai 1895. évtől kezdve az idézett törvényczikk értelmében ideiglenesen kiigazitott osztályozás és teherviselési kulcs szerint a Rába-szabályozó társulat árterületére kivetendők.

2. §.

Az 1893. és 1894. években a társulati ártér egy részére a régi osztályozás alapján átlag kat. holdanként kivetett 1 frt. 25 kr. időközi járulékok az új szabályozás alapján 1895. évben helyesbítendők és az érdekeltekkel a leszámolás megejtendő; az 1885. évi XV. törvényczikk 5-ik §-ának 2-ik bekezdése pedig hatályon kívül helyeztetik.

3. §.

Az 1893. évi XVII. törvényczikk értelmében a tiszai alapból engedélyezett 1.760,000 forint előleg, valamint az eddigi szabályozás kiegészitő részét képező és attól elválaszthatatlan munkálatokból, továbbá a társulat által elvállalt és elodázhatatlan kötelezettségekből felmerülő kiadások 850,000 forintnyi költségei a Rába-szabályozó társulat által az 1895. év folyamán felveendő hosszabb lejáratú törlesztéses kölcsön útján fedezendők.

A mennyiben a társulat ezen kölcsön felvételét el nem határozná, felhatalmaztatik a pénzügyi magy. kir. minister, hogy a nevezett társulati érdekeltek terhére 1895. év végéig ily kölcsönt vehessen fel, melynek kamat- és tőketörlesztési járulékai 1896. évtől kezdve a megállapitott kivetési kulcs szerint a társulati érdekeltekre kivetendők.

4. §.

Ezen törvény kihirdetése napján lép érvénybe, végrehajtásával a magy. kir. pénzügyi és földmivelésügyi ministerek bizatnak meg.

Az erdőtörvénynek (1879: XXXI. t.-cz.) a tutajozásra és faúsztatásra vonatkozó intézkedései.

II. FEJEZET.

Szállitás a vizen.

181. §.

Átalános határozatok a tutajozás és úsztatásra nézve.

A tutajozás a hajózható folyókon, valamint azon folyószakaszokon vagy patakokon, melyeken mesterséges vizépitmények létesitése nélkül, eddig is tényleg állandóan gyakorlatban van, a fennálló folyó, csatorna és tói hajózási rendszabályok megtartása mellett, mindenki által szabadon gyakorolható.

Azon nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig, melyeken annak előmozdítása érdekében mesterséges építmények létesíttettek, csak hatósági engedély mellett gyakorolható.

A faúsztatás a hajózható folyók azon szakaszain, melyek hajózásra tényleg használtatnak, átalában nem gyakorolható: a nem hajózható folyókon, folyószakaszokon és patakokon pedig csak az alább meghatározott feltételek alatt szerzett engedély mellett eszközölhető.

182. §.

Engedélyező hatóság.

A faúsztatásra vagy tutajozásra és az e célra szolgáló vizépítmények felállítására az engedélyt az illető hatóság, vagy a törvényhatóságok meghallgatása mellett, a közlekedési ministerrel egyetértőleg, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister adja meg.

Az 1889: XVIII. t.-cz. értelmében az engedély megadása immár egyedül a földmivelésügyi minister hatáskörébe tartozik. Lásd az 1889. évi 1500 eln. számú ministeri tájékoztató rendeletet az I. k. 284. lapján.

183. §.

A tutajozásra vagy faúsztatásra az engedély csak annak adható meg, a ki az okozható károkra nézve, elegendő bíztosítékot képes nyujtani.

4. §.

Olyan folyókon vagy patakokon, melyek mentén, árvédelmi célokból szabályozási munkák hajtattak végre, vagy vannak folyamatban, az engedély csak azon esetben adható meg, ha az úsztatás gyakorlása által az árvédelmi építkezések nem veszélyeztetnek.

185. §.

Az engedély a vállalat és befektetendő tőke nagyságával arányban álló időtartamra, legfeljebb azonban 50 évig terjedhető időre adható.

186. §.

Engedély-okmány kellékei.

Az engedélyben:

a) megállapitandó azon famennyiség, melyet az engedélyes évenként leszállítani jogosítva van;

b) világosan felsorolandók és megállapitandók azon vizépítmények, melyek a tutajozás vagy úsztatás céljából, nemkülönben azok, melyek a partbirtokosok vagy a viz másnemű használatára jogosítottak érdekében létesítendők;

c) esetleg megállapitandó azon évi járulék, melyet az előtte már engedélyt nyert engedélyeseknek a 191. §. *a*) pontja értelmében fizetni tartozik; és

d) meghatározandó azon határidő, a meddig tervszerinti berendezésük befejezendő.

187. §.

A tutajozás vagy úsztatás csak a berendezés teljes befejezése után kezdhető meg.

A szállítandó tutajfák és épületfák, a szállító bélyegével megjelölendők.

A tüzifa csak kötetlen hasábokban szállítható.

188. §.

Szállítási engedély oly vizekre, hol az úsztatás vagy tutajozás gyakorlatban van.

Oly vízen, melyen faúsztatás vagy tutajozás gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott ki, újabb engedély

csak a jelenlegi jogélvezők, illetőleg engedményesek meghallgatása után adható; még pedig:

1. a mennyiben kitünik, hogy az illető viz az eddigi jogélvezők számára szállítani engedélyezett famennyiségen felül, még több fa leszállítására is alkalmas, ezen többlet erejéig, történt legyen a kérelmezés akár a faúsztatási jog tettleges gyakorlatba vétele után;

2. az esetben, ha az illető viz, csak a tényleges jogélvezők számára adott engedélyben foglalt famennyiséget képes leszállítani, de bebizonyittatik, hogy az engedmény birtokosai, a berendezés befejezésétől számitott öt éven át egyszer sem szállították az engedményben foglalt összes fatömeget, akkor azon tömeg leszállitására adható újabb engedély, mely az illető engedményesek által valamely évben szállitott legnagyobb famennyiség és az engedélyezett összeg közti különbözetnél nem nagyobb; végül

3. ha valamely viz a tényleges jogélvezők számára szállitani engedélyezett tömegnél több faanyag leszállitására alkalmas, az illetők azonban a berendezés befejezésétől számitott öt év alatt, az engedélyezett tömeget egyszer sem szállitották le; ez esetben szállítási engedély adható azon tömegre, mely a szállításra engedélyezett és a tettleg leszállított tömeg közötti különbözetből, valamint az engedélyezett tömeg határán felül elszállítható mennyiségből áll.

Ily esetben a jogosítottak mindenikének úsztatási idő szabatik, mely alatt az úsztatást, kártérítés terhe alatt, befejezni tartozik.

189. §.

Szállítási engedély oly vizekre, hol az úsztatás vagy tutajozás kizárólagos joggal gyakoroltatik.

Ha a jogtulajdonos időhöz nem kötött kizárólagos jogot képes kimutatni, másnak újabb engedély, a jelen törvény kihirdetése után számitott 50 év alatt, csak a kizárólagos jogtulajdonos beleegyezésével adható.

A kizárólagos úsztatási vagy tutajozási joggal birók azonban kötelesek a szállítás tekintetében, az illető usza-vizre utalt erdőbirtokosoknak — a mennyiben azokkal a faúsztatás teljesí-

tésére nézve megegyezni nem tudnának s a mennyiben saját fájuk leszállitása ez által nem akadályoztatnék, az úsztatást vagy tutajozást megengedni, vagy azoknak a szállitásra előkészített fakészleteit, a helyi árak mellett megvenni, vagy a költségek megtéritése mellett leúsztatni.

Ha az illető usza-vízre utalt valamennyi erdőbirtokos fája nem lenne leszállítható, akkor az elsőség azt illeti, kinek fája a kizárólagos úsztatási vagy tutajozási jog birtokosának leszállitandó fakészletéhez legközelebb esik.

190. §.

Többeknek együttesen adott úsztatási engedély.

Ha ugyanazon vizen többeknek adatik úsztatási engedély, mindenik engedélyesnek úsztatási idő szabandó meg, mely alatt az úsztatást kártérités terhe alatt befejezni tartozik.

Az egyes engedélyeseknek megszabandó úsztatási idő megállapitásánál az elsőség a korábbi jogélvezőket illeti, a többi szállítani óhajtókra nézve, a kellőleg felszerelt folyamodvány benyujtásának ideje, az ugyanazon időben beadott folyamodványoknál, a szállítandó fa nagyobb becsértéke ad elsőséget.

191. §.

Szállitók kötelezettségei egymás irányában.

Az, ki oly vizen nyer szállítási engedélyt, melyen az úsztatás vagy tutajozás már gyakorlatban van, tartozik:

a) Az addigi jogélvezőknek, a vállalat berendezésére tett költségek megtéritése fejébea, a szállítandó famennyiség és használati idő arányában, az engedélyben megállapitandó évi járulékot fizetni; úgyszintén a fentartási költségeket, valamint az esetleges kártérítéseket is, az engedélyben megállapítandó részben viselni.

b) A szállítás céljából általa netán újabban létesített folyó- vagy patak-szabályozások, vagy más a szállításra szolgáló épitmények használatát a raktári helyiségek és mesterséges kikötők kivételével, a szállításra korábbi jogosultaknak ingyen, a későbbi engedményeseknek pedig ezen §. *a*) pontja szerint megengedni. Az általa létesitett építmények költségeinek a szállitásra korábbi jogosultak által leendő megtéritésére igényt nem tarthat.

A közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. 74. §-a értelmében a földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen, melylyel a faúsztatásra vagy tutajozásra adott újabb szállítási engedély esetében a berendezési költségek aránylagos részének az újabb engedélyes által az eddigi jogélvezők részére való megtérítése, illetőleg évi járulék fizetése és a fentartási költségeknek részarányos viselése tárgyában intézkedik: a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

192. §.

Engedélyért folyamodás s annak kellékei.

A tutajozásra vagy faúsztatásra szükséges engedély iránti folyamodás, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumnál nyujtandó be.

Folyamodó köteles a szállitandó famennyiséget és annak választékát (sortiment) kimutatni és kérvényéhez a folyó vagy patak azon szakaszának tervrajzát mellékelni, melyen a tutajozás vagy úsztatás érdekében vizműveket létesíteni kiván.

Ezen tervrajzban úgy a már létező vizépítmények, különösen malomgátak, minden csatornák, véd- és szabályozási művek, valamint az úsztatás vagy tutajozás céljaira felállítani szándékolt vízépítmények, nemkülönben a folyó vagy patak medrét vagy vizjárását módosító munkálatok, világosan feltüntetendők.

Köteles végre folyamodó tüzetesen kimutatni azt, miként szándékozik a tutajozás vagy faúsztatás érdekeit a folyón vagy patakon létező malmok vagy más iparüzletek, vagy az öntözési telepnek a viz használata iránt korábbi szerzett jogaival összeegyeztetni.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerium helyett 1889. évi junius hó 15. óta földmivelésügyi ministerium értendő (1889. évi XVIII. t.-cz.).

193. §.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister a folyamodványt mellékleteivel együtt, véleményezes végett leküldi a érdekelt törvényhatóságnak vagy esetleg törvényhatóságoknak.

Lásd az előző szakasz megjegyzését.

194. §.

Ha olyan vizen való tutajozásra vagy úsztatásra kéretik az engedély, melyen a tutajozás vagy faúsztatás a folyamodvány beadását megelőző legalább öt egymásután következő éven át

nem gyakoroltatott, vagy ha a tutajozás vagy úsztatás volt ugyan gyakorlatban, de az engedélyért folyamodó az úsztatás céljából az illető folyón vagy patakon új vizépítményeket szándékozik létesíteni, az érdekelt és jelesen a folyó vagy patak mentén levő községek, továbbá a folyón vagy patakon létező malom- vagy más iparüzletek és az öntözési telepek tulajdonosai, a törvényhatóság alispánja vagy hasonállású tisztviselője által a folyamodványnak a törvényhatósághoz leérkezése után, 8 nap alatt kézbesítés útján értesítendők.

A tervek a kihirdetési napon túl, közszemlére 30 napig kitéve maradnak.

Minden a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok és észrevételek az illetékes hatósághoz ezen idő alatt nyujtandók be.

Később beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

195. §.

Ha oly vizen való tutajozásra vagy úsztatásra kéretik az engedély, melyen tutajozás vagy úsztatás már gyakoroltatik, vagy a melyen erre engedély már adatott és újabb vizépítményeket a folyamodó létesíteni nem szándékozik, azok, kik a tutajozást vagy úsztatást tényleg gyakorolják, vagy erre engedélyt nyertek, a törvényhatóság alispánja vagy hasonállású tisztviselője által, a folyamodványnak a törvényhatósághoz leérkezése után, 8 nap alatt kézbesítés útján értesítendők.

A tervek az értesítés napján túl 30 napig általok megtekinthetők.

Minden, a tervezetre vonatkozó nyilatkozatok vagy észrevételek ezen idő alatt nyujtandók be.

Később beadott észrevételek tekintetbe nem vétetnek.

A 30 nap eltelte után az összes iratok és tervek az érdekeltek részéről beérkezett nyilatkozatokkal együtt, legfeljebb további 15 nap alatt a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministerhez felterjesztendők, ki az engedély tárgyában, a 182. §. szerint végérvényesen határoz.

Lásd a 192. §. megjegyzését.

196. §.

A faúsztatás vagy tutajozás joga megszünik:

a) ha az idő, melyre az engedélyeztetett, lejárt;

b) ha a jogosított a vállalat berendezését az arra megszabott idő alatt elmulasztotta.

A közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. 74. §-a értelmében a földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen, melylyel a faúsztatás vagy tutajozás jogának megszünése körül keletkezett vitás ügyekben dönt a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

197. §.

Az esetben, ha a szállítási jog a jelen törvény kihirdetése előtt bármi cím alatt 50 évnél hosszabb vagy határozatlan időre szereztetett meg, a szállítási jog, a jelen törvény kihirdetésétől számított 50 év után megszünik, még az esetben is, ha a jog annak idejében kizárólagosan szereztetett volna meg, ezen utóbbi esetben azonban, a volt kizárólagos jogtulajdonos az újabbi engedély megnyerésére előjoggal bir.

198. §.

Kisajátítási jog, a vizen való szállítás érdekében.

A kisajátítási jog, a jelen törvény értelmében engedélyezendő tutajozás és faúsztatás céljából szükséges folyó- vagy patakszabályozások, vagy másnemű vizépítmények végrehajtására, vagy az úsztatott és tutajozott fának a gereblyéknél való kifogására és elhelyezésére szükséges területek megszerzésére, az 1868. évi LV. törvényczikk értelmében, az engedélyesnek megadatik.

199. §.

Szállítók kötelezettségei partvédelmi tekintetben.

A faúsztatást vagy tutajozást gyakorlók tartoznak azon partrészeket, épületeket, viz- és útépítményeket, melyek a tutajozás vagy faúsztatás által veszélyeztetnek, saját költségükön védművekkel biztosítani.

A mennyiben az engedélyben felsorolt ilynemű vizépítmények azon célra, hogy a veszélyeztetett partrészeket, épületeket, viz- és útépítményeket, a tutajozás vagy faúsztatás által való károsítástól megóvják, a gyakorlatban elégtelennek bizonyulnának, a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister, a közmunka- és közlekedési ministerrel egyetértőleg, a tutajozás vagy faúsztatás megkezdésétől számitandó három évig újabb biztositási építkezések létesítését, vagy a meglevők átalakítását

az engedély különbeni megszüntetésének terhe alatt elrendelheti.

A tutajozási vagy úsztatási engedély megadása után, mások által saját céljaikra felállított épületeket és vizépítményeket a tutajozás vagy faúsztatás általi megkárosítás ellen tulajdonosaik, nem pedig az úsztatást gyakorlók tartoznak megvédeni.

Az 1889. évi XVIII. t.-cz. értelmében a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister alatt a földmivelésügyi minister értendő, kire átszállott a volt közmunka- és közlekedési minister illetékessége is.

A közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. 74. §-a értelmében a földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen, melylyel a tutajozás vagy faúsztatás által veszélyeztetett partrészek, épületek, viz- és útépítményeknek védművekkel való biztosítása tárgyában, a faúsztatást vagy tutajozást gyakorlók és a birtokosok között felmerülő vitás kérdésekben eljár, a közigazgatási biróság előtti eljárásnak van helye.

200 §..

Másnemű vállalkozók kötelezettségei, a vizen való szállítás érdekeivel szemben.

A zsilip-, gát- és malomtulajdonosok vizépítményeiknek a tutajozók vagy úsztatók költségén és a hatóság által megengedett módon leendő olynemű átalakítását, hogy ezáltal a tutajozás vagy úsztatás lehetővé tétessék, nem gátolhatják.

Ha a tutajozás vagy úsztatás másként eszközölhető nem lenne, kötelesek beleegyezni abba, hogy üzletük bizonyos, az úsztatási engedélyben előre meghatározott vagy a szükség szerint, a hatóság által később megállapitandó időszakban és tartam alatt szüneteljen, mely szünetelésért a tutajozást vagy úsztatást gyakorlók a hatóság által megállapitandó kártérítést a szünetelés beállta előtt előre megfizetni kötelesek.

Valamely malomtulajdonos tehát a faúsztatás kényelmesebbé tételét célzó munkálatokra nem kötelezhető, mert a törvényes alapon fennálló vizimüvek ily célú átalakítását a jelen törvényszakasz szabályozza és ezt az átalakítást a tutajozók és faúsztatók terheként írja elő. (F. M. 57.198/92.)

A közigazgatási bíróságról szóló 1896. XXVI. t.-cz. 74. §-a értelmében a földmívelésügyi minister azon határozata ellen, melylyel a vízépítményeknek a faúsztatás vagy tutajozás érdekében hatóságilag megengedett átalakításából és a vízhasználatok korlátozdsából származó kártérítési ügyeket eldönti: a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye.

201. §.

Szállítás által okozott, másrészről pedig a szállítóknak okozott károk megtérítése.

Az úsztatás vagy tutajozás által okozott károkért a vállalkozó teljes kártérítéssel tartozik, ha azonban a kár nem csupán

tutajozás vagy úsztatás miatt támadt, akkor annak csak aránylagos része térítendő meg a vállalkozó által.

Azok, kik az úsztatási vagy tutajozási jog gyakorlására szolgáló építményeket, utakat, partokat stb. megrongálják, vagy a jogosan gyakorolt úsztatást és tutajozást akadályozzák, az illető jog birtokosának mindenben teljes kártérítéssel tartoznak.

A közigazgatási biróságnak illetékessége ezen szakaszra is kiterjed.

Érdekes jogeset került döntésre a m. kir. Curiának 1891. évi 7666. számú itéletével.

Egy községi biró az árviz által elsodort tutajokat, melyek a megyei hidat veszélyeztették, felfogatta s a viz partjára huzatta. A tutajok tulajdonosa nevében később több ember jelent meg és követelte a fák átadását. A bíró azonban a kiadást megtagadta, mivel sem a fák tulajdonosainak nevét meg nem nevezték, sem pedig a mentési költségeket fizetni nem akarták. A fák későbben — valószinüleg vizáradás által — elsodortattak. A járásbiróság és a kir. tábla a birót elmarasztalta, a kir. Curia azonban a keresetet elutasította.

202. §.

Szállítók jogai a partbirtokosokkal szemben.

A faúsztatásra vagy tutajozásra jogosítottak s azok munkásai, amennyiben ez a szállítás eszközlése szempontjából elkerülhetlenül szükséges, közvetlen a viz partján fekvő földeken szabadon járhatnak.

Az okozott károkat azonban a vállalkozók, a föld birtokosának megtériteni kötelesek.

203. §.

Úsztatás megkezdése.

A faúsztatók kötelesek a szállítás megkezdését legalább 8 nappal megelőzőleg mindazon törvényhatóságoknak bejelenteni, melyeknek területén az úsztatás eszközöltetni fog, — kötelesek továbbá a faúsztatók a leúsztatandó anyagok útjába eső malom-, gát- és zsiliptulajdonosokat az úsztatás inditásáról legalább 24 órával előbb értesíteni.

Oly kisebb vizeknél azonban, melyeken az úsztatás megkezdhetése közvetlenebbül van az időjáráshoz kötve, az úsztatásnak (a kedvező körülmények be nem állta esetében) a bejelentett napon meg nem kezdése, mulasztásnak nem tekinthető, ha az a 8 napnak letelte után beállott legelső kedvező vizállásnál megindíttatik.

204. §.

Úsztatás befejezése.

Az úsztatás befejezését a faúsztatók az azt követő 8 nap alatt úgy a törvényhatóságoknak, valamint mindazon községeknek is tartoznak bejelenteni, melyeknek területén az úsztatás történt.

A községek kötelesek újabb 3 nap alatt az érdekelt partbirtokosokat hirdetmény útján felhívni, hogy az úsztatás által netalán szenvedett káraikra nézve, ha keresetet akarnak indítani — a mennyiben ezt még nem tették volna, — az illetékes biróságnál 15 nap alatt az alább leírt következmények terhe alatt megtegyék.

A hirdetmény szokásos módon közzéteendő s a községházánál 15 napon át nyilvánosan kifüggesztendő.

A megtörtént kihirdetésről jegyzőkönyv veendő fel, melyben a hirdetmény szóról-szóra beiktatandó, s úgy a községi biró, valamint a községi jegyző és két helybeli lakos által, kik a kihirdetésnek tanui voltak, aláírandó.

205. §.

Kártérítési kereset.

A ki a kihirdetés után következő 30 nap alatt, kártérítési igénye iránt, a keresetet meg nem indítja, az kereseti jogát elveszti.

206. §.

Büntető határozatok.

A ki engedély nélkül fát úsztat vagy oly folyó vagy patakszakaszokon, melyeken engedély kivántatik meg (181. §.), tutajoz, vagy a ki engedély nélkül vagy a hatósági rendelettől eltérőleg, vizépítményeket állít fel, vagy az úsztatás és tutajozás céljaira szükséges építkezéseket, folyó- és patakszabályozási munkálatokat tesz (182. §.), erdőrendészeti áthágást követ el, s 100—1000 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A ki az úsztatás megkezdését vagy annak befejezését kellő időben be nem jelenti (203. és 204. §-ok), 10—100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Az 1899: XXXVI. t.-cz. értelmében frt. helyett koronaérték értendő.

207. §.

Ha az engedély nélküli építkezés vagy az úsztatás és tutajozás céljaira engedély nélkül foganatosított folyó- és patakszabályozás másokra nézve káros, tartozik az építkező, a pénzbüntetésen kivül, az előbbeni állapotot saját költségén helyreállítani, különben az az ő költségére eszközlendő.

FÖLDMIVELÉS-, IPAR- ÉS KERESKEDELEMÜGYI M. KIR. MINISTER.

$\frac{29.280}{1883.}$ szám.

Az ország határát képező patakokra vonatkozó úsztatási engedély megadásánál és illetve az ez ügyben benyujtott folyamodványok tárgyalásánál követendő eljárás ügyében a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. Ministeriummal egyetértőleg értesítem a törvényhatóságot, hogy az ország határvonalát képező folyók medrei és vizek, fele részben Magyarország oly kizárólagos tulajdonának és birtokának tekintendők, melyekre az úsztatási engedély az 1879. évi XXXI. t. cz. alapján a külföldi hatóságok meghallgatása nélkül is megadható, s miután a folyó másik felén gyakorlandó úsztatásra vonatkozó engedélynek megszerzéséről az illető felek tartoznak gondoskodni, a közös patakokon gyakorlandó úsztatás vagy tutajozás végett benyujtott folyamodványok szintén az 1879. évi XXXI. t. cz. értelmében tárgyalandók és elintézendők, azon egyedüli különbséggel, hogy az adandó úsztatási engedélyben határozottan kikötendő az, hogy az engedményes az illetékes külföldi hatóság engedélyét is kinyerni tartozik, s hogy ennélfogva a folyó egész szélességében való úsztatást vagy tutajozást csak azon esetben gyakorolhatja, ha ebbe az illetékes külföldi hatóság is beleegyezett. A mi továbbá a közös patakokon az úsztatás vagy tutajozás előmozdítása vagy lehetővé tétele tekintetéből felállítandó s a legtöbb esetben mindkét partot érintő viziművek felállításának kérdését illeti, erre nézve értesitem a Címet, hogy az ily építkezések engedélyezésénél a külföldi hatóságok ez iránti engedélye mulhatatlanul szükséges, s hogy az ily építkezések felállítására vonatkozó folyamodványok tárgyalásánál ugyanazon eljárás követendő, mely a másnemű viziművek létesítésénél az osztrák hatóságokkal szemben követtetik, t. i. hogy minden egyes esetben az állam politikai hatóságát a vegyes küldöttségi tárgyaláshoz közvetlenül hívja meg, mely ország területére az úsztatásnak vagy tutajozásnak s ezzel kapcsolatban a szükséges vízépítmények létesítésének engedélyezése kéretett, a két állam határos politikai hatóságai által megejtett helyszini tárgyalásnak eredményéhez képest azután mindkét állam illetékes hatóságától fog függni, hogy a kérdéses építkezési engedélyt megadja-e, vagy nem, — de az együttes helyszini tárgyalás eredményéhez képest minden állam illetékes hatóságának módjában áll a szomszédos érdekelt állam illetékes hatóságával tárgyalásokba bocsátkozni. Utasítom ennélfogva a Címet, hogy az ország határát képező patakokon és folyókon gyakorlandó úsztatás végett benyujtott folyamodványok tárgyalásánál a fentebbiek értelmében járjon el, — s a mindkét partot érintő viziművek felállításának kérdését a külföldi illetékes állami hatóságával egyetértőleg intézze el.

Budapest, 1883. évi julius hó 6-án.

A minister helyett:

Matlekovits s. k.
államtitkár.

1888. évi IV. törvényczikk

a helyi érdekü vasutakról szóló 1880. évi XXXI. t.-cz. módositásáról és kiegészitéséről.

Szentesítést nyert 1888. évi február hó 24-én. — Kihirdettetett az «Országos Törvénytár»-ban 1888. évi február hó 28-án.)

(Az 1884 : XIV. és 1885 : XXIII. t.-cz.-et érintő szakaszok.)

3. §.

Az 1880. évi XXXI. t.-cz. 3. §-a helyett:

Az építést, fölszerelést és üzletet illetőleg mindazon könnyitések és kedvezmények engedélyezhetők, melyek az üzlet biztonságát nem veszélyeztetik.

4. §.

Az 1880. évi XXXI. t.-cz. 4. §-ához:

a) A helyiérdekű vasutak felmentetnek a jelenleg érvényben álló vasuti üzletrendtartás 89. §-ában jövedéki és rendőri felügyelet címén előírt fizetések és szolgálmányok alól, úgy nemkülönben az 1884. évi XIV. t.-cz. 15. §-ában és az 1885. évi XXIII. t.-cz. 110. §-ban említett ármentesítési, illetőleg vizrendezési társulati költségekhez való hozzájárulás alól is, azonban arra, hogy ezen vasuti vonalak által a vizlefolyások kártékonyan meg ne gátoltassanak, vagy meg ne nehezíttessenek, a közigazgatási bejárásoknál különös gond fordítandó.

1889. évi XXX. törvényczikk

a talajjavitási kölcsönről.

I. FEJEZET.

1. §.

A kölcsönök engedélyezése.

A magyar földhitelintézet által a jelen törvényben meghatározott feltételek alatt engedélyezett szabályozási és talajjavitási kölcsönökre és az adott kölcsönök következtében keletkezett jogviszonyokra, a nevezett intézetnek az 1871 : XXXIV. és az 1879 : XLV. törvényczikkben (az 1881 : LX. törvényczikk 258. §-ában foglalt módositás szerint) biztositott külön jogai megfelelő alkalmazással kiterjesztetnek azon kiegészitéssel, hogy jövőre a földhitelintézetre nézve az 1879 : XLV. t.-cz. által reá kiterjesztett 1878 : XXV. t.-cz. némely szakaszainak azon határozatai helyett, melyek az 1887 : XXVI. t.-cz. által módositást

szenvedtek, az ezen törvényben foglalt határozatok (1887 : XXVI. t.-cz. 11. §. *a*), *b*), *c*), *e*), *f*), *g*), *h*) pontjai, továbbá 47. és 48. §-ai) alkalmazandók.

2. §.

A hitelképesség azon határa, a meddig a magyar földhitelintézet egy-egy vizrendezési társulatnak kölcsönt rendszerint engedélyezhet, a társulati ártér katasteri tiszta jövedelmének tizenkétszeresében állapíttatik meg.

Ha azonban egyes esetekben az előző pontban emlitett alapon engedélyezhető hitel a vizrendezési társulat hiteligényét nem fedezné, a kölcsön a társulati ártérnek, a nevezett intézet által eszközlendő becslés útján kiderített becsértéke 50%-áig emelkedhetik.

Az intézet által foganatositandó becslésnél úgy a kormánynak, mint a társulatnak képviselői részt vehetnek, a nélkül azonban, hogy ezek az intézetet a becsérték megállapításában befolyásolhatnák vagy korlátozhatnák.

3. §.

A földhitelintézet a jelen törvény alapján engedélyezendő szabályozási és talajjavitási kölcsönök alapján szabályozási és talajjavitási zálogleveleket bocsát ki, azon kölcsönkövetelések erejéig, a melyek a jelen törvénynek megfelelően engedélyeztettek és a jelen törvényben megállapitott fedezettel birnak.

A jelen törvény alapján kibocsátott szabályozási és talajjavitási zálogleveleket köteles a földhitelintézet a forgalomból azon arányban visszavonni, a mely arányban a jelen törvény alapján engedélyezett és fedezetül szolgáló szabályozási és talajjavitási kölcsönköveteléseinek összege a visszafizetés folytán, vagy más okból csökkent.

A földhitelintézetnek a jelen törvény alapján engedélyezett szabályozási és talajjavitási kölcsönkövetelései, a melyeknek alapján zálogleveleket bocsát ki, ezen záloglevelek összeségének biztosítékául szolgálnak; azokra végrehajtás nem intézhető s azokra vonatkozólag a csőd folytán való értékesítés eseteit kivéve, harmadik személyek jogokat egyátalán nem szerezhetnek.

Egyébként az 1876 : XXXVI. t.-cz. 22—35. §-ainak a záloglevelek biztosítására szolgáló rendelkezései — a 24. §. első bekezdésének, a 29. §. 4-ik pontjában a külön biztositásra rendelt alap elhelyezésére vonatkozó rendelkezésének, a 32. §. 4., 6., 7. pontjainak és a 34. §. 1. és 5. pontjainak kivételével — a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelő értelemben — a jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelekre is alkalmazandók.

4. §.

A magyar földhitelintézet az általa a jelen törvény értelmében engedélyezett kölcsönöket ugyancsak a jelen törvényben meghatározott elsőbbség fedezete alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelekben adja, a melyeknek készpénzzé tételét, illetve értékesítését bármely az intézet javára eshető nyeremény mellőzésével önmagának tarthatja fenn.

5. §.

Ezen szabályozási és talajjavitási záloglevelek kamatlába 4%-ban állapittatik meg; a kölcsönök törlesztési időtartama ötven (50) évnél hosszabb nem lehet. Az utólagos félévi részletekben fizetendő évi járadék, melyben a kamat, a tőketörlesztési és a kezelési költségjárulék is benfoglaltatik, minden névértékű 100 frt. kölcsönösszeg után $4^{3}/_{4}$ forintnál, az ezen összegbe már betudott kezelési költségjárulék pedig $^{1}/_{8}$%-nál nagyobb nem lehet.

Ha azonban a pénzpiacz viszonyaira való tekintettel a fent megállapitottnál alacsonyabb kamatlábú szabályozási és talajjavitási zálogleveleknek kibocsátása válnék indokolttá, úgy az előbbi pontban körülirt járadék arányosan megváltoztatandó, illetve leszállítandó lesz; a költségjárulék azonban ez esetben sem lehet $^{1}/_{8}$%-nál magasabb.

6. §.

A földhitelintézet által a jelen törvény alapján engedélyezett szabályozási kölcsönök után fizetendő járadékok a társulatnak jogszerűen megállapított árterébe eső birtokrészleten felül mindazon birtokrészletet terhelik, a melyek az árverés foganatosításával befejezett végrehajtásra vonatkozó végrehajtási zálogjegy bekebelezése vagy végrehajtási jog feljegyzése alkalmával a társulatnak jogszerűen megállapított árterébe eső birtokrészlettel együtt egy telekkönyvi jószágtestet képeznek. Ezen egész telekkönyvi jószágtesten az engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok oly dologi terhet képeznek, melyek az elsőbbséggel biró állami és községi adók után minden más adósságoknak, még a telekkönyvileg bekebeleztetteknek is, megelőzésével elégítendők ki.

Ennélfogva ezen kölcsönnek évi járadékai az illető jószágtesten fekvő oly dologi terhet képeznek, melyek a kölcsönnel járó összes kötelezettségekkel együtt bármely birtokváltozás esetén az új tulajdonosra áthárulnak.

Ha ily birtokváltozás birói árverés útján történik, ezen dologi teher a vevőt az árverés napjától kezdve terheli s a

kölcsönnek, a jogérvényes árverés napjától visszafelé három évre számított járadékai, illetve részletei, nemkülönben a kölcsönjáradékoknak a törvényen és kötelezvényen alapuló járulékai, valamint a behajtási költségek az árverési vételárból oly előnyös tételként elégítendők ki, mely a fenti sorrendnek megfelel.

7. §.

A jelen törvény alapján a magyar földhitelintézettől kölcsönt vett társulatok mindaddig fel nem oszolhatnak, mig ezen kölcsönök tekintetében elvállalt összes kötelezettségeiknek teljesen eleget nem tettek.

8. §.

A jelen törvényben tárgyalt kölcsönök felvételére, legombolyítására, valamint az ily kölcsönökből törlesztendő korábbi kölcsönök és előlegek visszafizetésére vonatkozólag kiállított mindennemű beadványok és okiratok, ideértve a kölcsönről kiállitandó főkötvényt is, úgy nemkülönben az intézet által ezen kölcsönügyekben jövendőre kiállítandó mindennemű okiratok és beadványok bélyeg- és illetékmentesek.

9. §.

A magyar földhitelintézet által a jelen törvény szerint kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelek és az azokhoz kiadandó kamatszelvények a tőkekamat és a járadék, valamint az átalános jövedelmi pótadó és szelvény-bélyegilleték alól, úgy minden más bélyegkötelezettség, illeték és adó alól felmentetnek és azok részére a teljes bélyegilleték- és adó-mentesség a jövőre nézve is biztosíttatik.

10. §.

Ugyanily bélyeg-, illeték- és adó-mentesség biztosíttatik ezentúlra a rendes jelzálogi kölcsönök alapján a magyar földhitelintézet és a kisbirtokosok országos földhitelintézete által eddig kibocsátott vagy jövőben az 1876: XXXVI. t.-cz. határozmányaihoz képest kibocsátandó, valamint az osztrák-magyar bank által alapszabályainak megfelelőleg eddig kibocsátott vagy a bankszabadalom tartama alatt ezentúl kibocsátandó egyéb záloglevelek és ezek szelvényeire.

Az adómentesség kiterjesztetik mindazon záloglevelekre és azok szelvényeire, melyeket az 1876: XXXVI. t.-cz. határozmányaihoz képest oly jelzálog-üzlettel foglalkozó részvénytársulatok és szövetkezetek bocsátottak vagy ezentúl bocsátanak ki, melyeknek az 1876: XXXVI. t.-cz. 4. és 11. §-ai értelmében alkotott tartalékalapja legalább 1,500.000 forintot teszen.

11. §.

A jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavitási és a fenti 10. §. második bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelő, hitelintézetek által kibocsátott záloglevelek óvadékképeseknek és arra alkalmasaknak nyilváníttatnak, hogy azokba a községek, testületek, alapítványok, nyilvános felügyelet alatt álló intézetek, továbbá gyámoltak és gondnokoltak (1885: VI. t.-cz. 13. §.) pénzei, úgyszintén a hitbizományi és a letéti pénzek gyümölcsözőleg elhelyeztessenek és végre, hogy szolgálati és üzleti biztosítékokra fordíttathassanak akkor, a mikor a biztosítékok az azok tekintetében létező szabályok szerint nem készpénzben teendők le.

12. §.

A magyar földhitelintézetet portomentesség illeti azon egyszerű és ajánlott levelezések tekintetében, melyeket a jelen törvény alapján keletkező kölcsönügyletek akár az ország hatóságaival, akár a vizitársulatokkal folytat, ha az intézet ily levelei a borítékon ezen megjegyzéssel: «vizszabályozási» vagy «talajjavitási ügyben» el vannak látva.

13. §.

A vizi társulatok kölcsöneire vonatkozólag az eddigi vagy még alkotandó törvényekben biztosított előnyök és jogok, a mennyiben azok a jelen törvényben eltérőleg szabályozva nem lennének, a magyar földhitelintézet által a jelen törvény szerint adott kölcsönökre is kiterjesztetnek.

II. FEJEZET.

Tartalékalap és tőke képzése.

14. §.

A jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelek biztosítékainak növelésére és a netaláni veszteségek pótlása céljából a magyar földhitelintézet minden egyes, a jelen törvény szerint általa engedélyezett kölcsönnek 10%-át tartalékalap gyanánt visszatartandja. Ezen tartalékalap záloglevelekben tartandó vissza és mindenkor külön kezelendő.

Ezen tartalékalap fogja a jelen törvény alapján engedélyezendő kölcsönök, illetve kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelek külön biztosítása céljából az 1876. évi XXXVI. törvényczikkben, valamint más törvényekben netán

kikötött külön biztosítékalapokat helyettesíteni, miért is sem a nevezett intézettől, sem a kölcsönt vevő társulatoktól a jelen törvény tárgyát képező kölcsönök alkalmából más külön tartalék vagy biztosíték képzése nem kivánható.

Az említett tartalékalap más, mint a jelen törvényben megjelölt célokra sem fel nem használható, sem birói vagy közigazgatási úton le nem foglalható.

15. §.

A kölcsönjáradékok pontos befizetése esetében a magyar földhitelintézet köteles az emlitett tartalékalap félévenként esedékes szelvény-kamatait azok lejártakor és azon esetben, midőn a kölcsönjáradékok az egyenes adók módjára az arra hivatott közegek által szedetnek be, a pénzügyministernek előzőleg kieszközlendő hozzájárulása alapján a társulat rendelkezésére bocsátani.

A tartalékalapnak azon része, melylyel ez, idővel, a még meglevő kölcsöntőke-tartozásnak tiz százalékát meghaladja, százzal osztható kerek összegben, nemkülönben a kölcsön után fizetendő kezelési költségjáruléknak ezen tartalékalapra eső része szintén a társulat javát képező külön tartaléktőke képzésére fordítandó, melynek első sorban rendeltetése az, hogy abból oly esetekben, midőn a jelen törvény 19. és 21. §-ai értelmében megállapitott egyetemlegesség igénybevételének szüksége fordulna elő, a hiány fedeztessék.

A társulat kötelezettségének megszüntével ezen külön tartaléktőke az illető társulatnak a pénzügyminister előző hozzájárulása esetén szintén azonnal kiszolgáltatandó.

Ha a kölcsönjáradékok pontosan nem fizettetnének, akkor úgy a tartalékalap kamatai, mint a tartalékalapnak azon része, melylyel ez idővel a még meglevő tőketartozás 10%-át meghaladja, a hátralékok fedezésére fordítandó; a kezelési költségjáruléknak a tartalékalapra eső része ez esetben az intézetet illeti.

A pénzügyminister úgy a jelen §. első, mint annak második bekezdésében kikötött hozzájárulását megtagadhatja, illetve az esedékes összegeket az államkincstár javára bevételezni és a magyar földhitelintézet azokat beszolgáltatni köteles, midőn a társulati kölcsönjáradékok behajtását a pénzügyminister eszközölvén (28—31. §§.), az államkincstár a járadékhátralékok vagy veszteségek címén a társulat ellen visszköveteléssel bir.

Azon összegek, melyek az államkincstár ezen visszköveteléseinek fedezése után, illetve a leszámolás eredményéhez képest

netán fenmaradnának, az illető társulatnak késedelem nélkül kiszolgáltatandók lesznek.

16. §.

Midőn valamely társulat, a mely a magyar földhitelintézettől a jelen törvény szerint kölcsönt kapott, adóvisszatérítésben részesül, akkor ezen adóvisszatéritési összeg mindaddig, míg ez az illető társulatnak kijár, a pénzügyminister által a nevezett intézetnél fizetendő, mely abból a lejárt kölcsönjáradéknak esetleg fedezet nélkül maradt részét kiegyenlíti és a maradványt a társulat rendelkezésére bocsátani köteles.

Hogy mennyiben van helye annak, miszerint a pénzügyminister a magyar földhitelintézetnél fizetendő adóvisszatérítési összeget, vagy annak maradványát az államkincstár netáni visszkövetelései fedezésére is igénybe vehesse, azt a fenti 15. §. ötödik bekezdése határozza meg.

III. FEJEZET.

A kölcsönjáradékok befizetése és behajtása a társulat, illetve a magyar földhitelintézet által.

17. §.

A kölcsönjáradékoknak a törvényes kulcs és módozat szerinti egyénenkinti kivetését a társulat eszközli.

Ugyancsak a társulat köteles a kölcsönjáradékokat beszedni, illetve behajtani és a befolyt összegeket a magyar földhitelintézetnél befizetni azon esetben és mindaddig, ha és a míg a nevezett intézet vagy a társulat a jelen törvény 28. és következő szakaszaiban szabályozott beszedési, illetve behajtási és befizetési módozatokat igénybe nem veszi.

Az egyénenkinti kivetés rendszerint a kölcsön után fizetendő évi járadék egész összegére kiterjed s a szükséglet pontos befolyásának biztositása végett mindazon esetekben, melyekben a társulat adóvisszatéritésben nem részesül, a kivetésnek a járadékot rendszerint 5%-kal meg kell haladnia; oly esetekben azonban, midőn a társulatot illető adóvisszatéritések a kölcsönjáradékot egészben vagy részben fedezik, a földmivelésügyi ministerrel egyetértőleg a pénzügyminister megengedheti, hogy az egyénenkinti kivetés a kölcsönjáradéknak csak azon részére szoritkozzék, mely az adó visszatérítésében fedezetet nem talál. Az egyénenkinti kivetésnek azonban ez esetben is rendszerint 5%-kal meg kell haladnia a kölcsönjáradékoknak az adóvisszatérités által nem fedezett részét.

Ha azonban ily eljárás mellett a kölcsön után fizetendő

járadékok teljesen be nem folynak, jogában áll az intézetnek s illetőleg a földmivelésügyi ministernek az adóvisszatéritésnek a kivetésnél való számbavételétől eltekinteni s a kölcsön után fizetendő évi járadék egész összegének kivetését követelni, illetőleg elrendelni.

Az egyénenkinti kivetésnek a pénzügyminister által megállapitott alakban, összeállitott egy példánya a magyar földhitelintézetnek a kölcsön tényleges felvételét megelőzőleg megküldendő.

Uj árterek bevonása esetében az ennek megfelelően újonnan eszközlendő egyénenkinti kivetés egy példánya, a pénzügyminister által megállapított alakban, a nevezett intézetnek szintén megküldendő.

A járadék-befizetés utólagos félévi részletekben történik azon további módozatok, feltételek és következmények mellett, melyeket a jelen törvény, illetve a kölcsönfőkötvény megállapit.

Az elkésve befizetett járadékok után, azoknak lejárta napjától, a befizetés tényleges megtörténte napjáig 5% késedelmi kamat lesz a nevezett intézetnél fizetendő.

18. §.

Hátralékban maradt járadéki részletek behajtása végett az intézet a társulati tagok, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó ártéri birtokok tulajdonosai ellen közvetlen végrehajtással csak akkor léphet fel, ha az illető társulat által a jelen törvény szerint felvett kölcsönnek az egymásután félévenkint esedékessé vált járadék-részletekből kiegyenlítetlenül maradt hátralékai együttvéve a kölcsönösszegnek három teljes félévi járadékát túlhaladó összegig emelkednének.

Ily esetben jogositva van az intézet az összes esedékessé vált járadék és ennek járulékai behajtása végett a birói végrehajtást közvetlenül a hátralékban levő társulati tagok ellen megindíttatni, s a mennyiben az illető társulat e célra a hátralékok pontos és teljes kimutatását az intézettől vett felszólítás vétele napjától számitandó 90 nap alatt az intézethez be nem szolgáltatná, a hátralékok egész összegét a társulat összes tagjaira, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó ártéri birtokok tulajdonosaira a fenti 17. §-ban említett kivetési kulcs szerint felosztani és az egyes tagokra ily módon eső összegeket azoktól végrehajtás útján behajtani.

Az ekként folyamatba tett végrehajtás meginditásakor még le nem járt, de annak folyama alatt esedékessé váló járadékok behajtása céljából a végrehajtás az egyes társulati tagok ellen

az őket terhelő évjáradéki részletek eredeti (17. §.) egyénenkinti kivetése alapján inditandó meg.

19. §.

Ha az előző 18. §. szerint a társulat tagjai, illetőleg a hátralékosok ellen vezetett és befejezett végrehajtási eljárás után a végrehajtásilag követelt összegből kiegyenlitetlen hátralék maradna, e hátralékot járulékaival és felmerült behajtási költségeivel a társulat megtériteni tartozik és a mennyiben e célra a társulat közös alappal nem rendelkeznék, a hátralék a fennebb (17. és 18. §-ok) körülirt kulcs és mód szerint a társulat tagjaira, illetőleg a társulati kötelékbe tartozó birtokok tulajdonosaira kivetendő.

20. §.

Az így kivetett pótlék az illető társulati tagnak az arányos szétosztás idejét megelőzőleg esedékessé vált utolsó félévi járadéki részletéhez csatoltatik és mint ennek kiegészítő alkatrésze, az azt megillető és a vizjogi törvényben meghatározott elsőbbségben részesül.

21. §.

Ha a hátralékok nem emelkednének oly összegig, hogy azok behajtása végett az intézet a fennebbi 18. §. szerint a birói végrehajtást meginditani jogosítva volna, de a kölcsönnek valamely félévi járulékából, ennek lejárati napjától számitva három év eltelte után is bármi okból még kiegyenlitetlen hátralék maradna, e hátralék a társulat tagjaira az előző 20. §. szerint megállapitott eljárással és jogi következményekkel szintén kivetendő.

22. §.

A hátralékos követelés valódisága s fennállása tekintetében az intézet által kiállitott könyvkivonatok és számlák az 1871. évi XXXIV. t.-cz. 7. §-a szerint teljes bizonyitó erővel birván, az egyes tagoktól, illetőleg a társulat kötelékébe tartozó ártéri birtokok tulajdonosaitól ez alapon a 17—20. §-ok értelmében követelt összegek behajtására nézve az intézet jogositva van az 1871 : XXXIV. t.-cz. 1. §-a, illetőleg az 1871 : XXXI. t.-cz. 25. §-a *d*) pontja szerint illetékes biróságnál egyenesen a végrehajtást kérelmezni. Ezen végrehajtás foganatositására nézve a magyar földhitelintézet jelzálogkölcsöneire vonatkozólag megállapitott eljárásnak van helye.

23. §.

Az intézet követelése ellen azon kifogásnak, hogy a követelt összeg bárhol — az intézet saját pénztárát kivéve — már kiegyenlíttetett, helye nincs.

24. §.

A birói végrehajtás tényleges meginditását megelőzőleg négy héttel tartozik a magyar földhitelintézet erről ajánlott levelekben úgy a társulatot, mint a pénzügyministert értesiteni.

25. §.

A magyar földhitelintézet által birói végrehajtás útján beszedendő hátralékok után 6% késedelmi kamat számitható; azonkivül pedig a behajtási költségek is megtéritendők.

26. §.

A 18—20. §-ok értelmében eszközlendő kivetés megtörténtéről a társulati tagok a társulat útján értesitendők.

Az ezen kivetés, illetve az annak alapján a fenti 21—25. §-ok szerint foganatositandó behajtás következtében a társulati tagok között netán szükségessé válható leszámolást és kiegyenlitést maga a társulat eszközli.

A társulatnak ezen leszámolásból eredő követelése a fenti 20. §-ban meghatározott módozat szerint és elsőbbséggel érvényesithetők az illető társulati tagok ellen.

27. §.

Félévi előzetes felmondás után, mely azonban úgy intézendő, hogy lejárata az intézetnél fizetni köteles egy járadék határnapjával összeessék, rendkivüli-, teljes- vagy rész-kölcsöntörlesztést a magyar földhitelintézet az adós társulattól dijtalanul elfogadni köteleztetik. Ezen esetben azonban első sorban mindig a netán hátralékban maradt kölcsönjáradékok fedezendők és pedig mindenkor készpénzben. A rendkivül tőketörlesztés akár a jelen törvény alapján kibocsátandó szabályozási és talajjavitási záloglevelekkel ezek névértékében, akar készpénzben eszközölhető.

Ez utóbbi esetben az emlitett záloglevelek beváltásának ¼%-nyi bankári dija az intézetnek megtéritendő.

IV. FEJEZET.

A kölcsönjáradékok behajtása a pénzügyminister által.

28. §.

A magyar földhitelintézet vagy a kölcsönt vevő társulat bármikor kérheti, hogy a jelen törvény szerint adott kölcsön járadékai az egyenes adók módjára az erre hivatott közegek által hajtassanak be.

E kérelem a legközelebbi kölcsönjáradék esedékessé váltát megelőzőleg négy hóval terjesztendő a pénzügyminister elé.

A pénzügyminister az intézet így előterjesztett kérelmének teljesitését az illető társulat egyidejű megkérdezése mellett elrendeli.

Ily esetben a jelen törvény szerint felvett kölcsön járadékainak kivetése és beszedése tekintetében a jelen törvény 17. §-ában foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazása mellett átalában azon határozmányok, melyeket a vizjogi törvény megszab, az alábbi módositásokkal és kiegészitésekkel szintén alkalmazandók.

29. §.

Az előző 28. §. második bekezdésében említett és már az egyenes adók módjára beszedendő, illetve behajtandó kölcsönjáradékok esedékessé váltának időpontjáig esetleg felmerült hátralékok és veszteségek pótlása iránti intézkedés és gondoskodás kizárólag a magyar földhitelintézetet illeti, ellenben az imént meghatározott időponttól kezdve, az egyenes adók módjára, az erre hivatott közegek által tényleg beszedett vagy behajtott kölcsönjáradékok, ha csak a pénzügyminister az intézettel más kiegyenlitési mód iránt meg nem állapodnék, a magyar földhitelintézethez minden hó végével beszolgáltatandók.

Az egyenes adók módjára eszközlendő eme beszedés, illetve behajtás folyamán netán keletkezett hátralékok fedezése tekintetében megállapittatik, hogy a pénzügyminister minden egyes lefolyt évre eső kölcsönjáradéki hátralékokat, az azon évet követő harmadik év április hava végéig a magyar földhitelintézetnél, az illető társulat elleni visszkereseti jognak fentartásával, az állam egyéb jövelmeiből egyenlitse ki.

Az államkincstár ezen visszkövetelésének érvényesithetése céljából egyébiránt a társulatnak és tagjainak a jelen törvényben megállapitott kötelezettsége ezen esetekre is kiterjed, valamint kiterjednek azokra és ideértőleg alkalmazandók a jelen törvény 18—20. §-aiban foglalt határozmányok is.

Az ezek értelmében eszközlendő kivetés megtörténtéről a társulati tagok a társulat útján értesitendők.

Az ezen kivetés és az annak alapján eszközlendő beszedés, illetve behajtás következtében a társulati tagok között netán szükségessé válható leszámolást és kiegyenlítést maga a társulat eszközli.

A társulatnak ezen leszámolásból eredő követelései a fenti 20. §-ban meghatározott módozat szerint az elsőbbséggel érvényesithetők az illető társulati tagok ellen.

30. §.

A pénzügyminister intézkedni fog, hogy az illetékes kir. adófelügyelő a társulatnak félévenkint oly kimutatásokat küldjön, melyekből kitünjék, hogy az egy évnél régebben lejárt járadéknál mutatkozó hátralékok mely társulati tagok tartozásaiból képződnek.

31. §.

Ha az ártéri birtokos az egyenes adók, községi pótlék és kölcsönjáradék, illetőleg társulati költségjárulék cimén fenlevő tartozásaira oly összeget fizet le, vagy attól ugyanazon cimeken oly összeg hajtatott be, mely ezen összes tartozásait nem fedezi, akkor a befizetett vagy behajtott összeg első sorban az állami és községi adók mult évekből származó hátralékainak, másodsorban a kölcsönjáradék, illetőleg a társulati költségjárulék ugyancsak a mult évekből származó hátralékainak törlesztésére fordítandó.

Ha azonban a társulati kölcsönjáradékok ezen hátralékai nagyobb összegre rugnának, mint a milyet még a jelen törvény 14. §-ában emlitett tartalékalap kamatjai, illetve az egész tartaléktőke (15. §.) sem lennének képesek fedezni, akkor a magyar földhitelintézet kérelmére a pénzügyminister intézkedni fog, hogy az adózó társulati tagok által befizetett, vagy az azoktól beszedett összeg azon arányban fordittassék az állami és községi adó, valamint a kölcsönjáradéki s illetőleg társulati költségjáruléki hátralékok fedezésére, a mely arányban az illető társulati tag ezen adóhátralékai egyfelől és ugyanannak kölcsönhátralékai és társulati költségjárulékai együttvéve másfelől egymáshoz viszonylanak.

A hátralékok kiegyenlitése után befizetett összegek első sorban a folyó évre közigazgatásilag előirt és esedékessé vált adók és állami és községi pótadó-tartozások, másodsorban a társulati kölcsön folyó évi esedékessé vált járadékának, illetőleg a folyó évre esedékessé vált társulati költségjárulékok fedezésére forditandók.

Midőn valamely társulatnak más, mint a jelen törvény szerint felvett kölcsöne is lenne, a kölcs njáradékokra eső összeg, mely kölcsönjáradék javára leendő forditásának sorrendjét a kölcsönnek kelte állapitja meg.

32. §.

Ha a fenti 28. és következő §-ok szerinti behajtási mód mellett a kölcsönjáradékok után három félévi részlettel felérő hátralékok maradnának a magyar földhitelintézetnél kiegyenli-

tetlenül, az intézet számára mindig fenmarad a jog a közvetlen végrehajtást — ha ezt célszerűnek találná — a jelen törvény 17—25. §-ai értelmében igénybe venni.

V. FEJEZET.

Külön intézkedések a talajjavitási kölcsönökre vonatkozólag.

33. §.

Az 1885: XXIII. t.-cz. hatálya alá tartozó talajjavitási munkálatok (patakszabályozás, vizmosások megszüntetése, lecsapolás, mocsár-kiszáritás, alagcsövezés, sankolás és öntözés) költségének fedezésére az országos kulturmérnöki hivatal vezetése alatt készült terv és költségvetés alapján és a nevezett hivatal szoros felügyelete és ellenőrzése alatt a jelen törvényben tárgyalt kölcsönben, az abban körülirt módozatok mellett az e célra alakult társulatok is részesithetők.

34. §.

A hitelképesség azon határa, a meddig a magyar földhitelintézet talajjavitási kölcsönt engedélyezhet, azon egész telekkönyvi jószágtest kataszteri tiszta jövedelmének hatszorosában állapittatik meg, mely az alábbi 35. és 36. §-ok értelmében a kölcsön biztositékául szolgál.

35. §.

A földhitelintézet által talajjavitás céljából engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok a talajjavitási műveletbe beleeső birtokrészleten felül mindazon birtokrészletet terhelik, a melyek a 36. §-nak megfelelő telekkönyvi kitüntetés alkalmával a talajjavitási műveletbe belevont birtokrészlettel együtt egy telekkönyvi jószágtestet képeznek. Ezen egész telekkönyvi jószágtesten az engedélyezett kölcsön után fizetendő járadékok oly dologi terheket képeznek, melyek az elsőbbséggel biró állami és községi adók, úgyszintén az illető jószágtestet netalán terhelő vizrendezési kölcsönjáradékok és társulati költségjárulékok után minden más adósságok, még a telekkönyvileg bekebelezetteknek is megelőzésével elégitendők ki.

Ennélfogva ezen kölcsönnek évi járadékai az illető telekkönyvi jószágtesten oly dologi terhet képeznek, melyek a kölcsönnel járó összes kötelezettségekkel együtt bármely birtokváltozás esetén az új tulajdonosra áthárulnak. Ha ily birtokváltozás birói árverés útján történik, ezen dologi teher a vevőt az árverés napjától kezdve terheli s a kölcsönöknek a jogérvényes árverés napjától visszafelé három évre számitott

járadékai, illetve részletei, nemkülönben a kölcsönjáradékoknak a törvényen és kötelezvényen alapuló járadékai, valamint a behajtási költségek az árverési vételárból oly előnyös tételként elégitendők ki, mely a fenti sorrendnek megfelel.

36. §.

Az esetre, ha a talajjavitási munkálat céljából kölcsön vétetett fel, mindazon telekkönyvi jószágtestnél, a melynek habár csak egy parczellája is a műveletbe esik, kitüntetendő az a körülmény, hogy az illető terület talajjavitás tárgyát képezi.

Felhatalmaztatik az igazságügyminister, hogy az erre vonatkozó eljárást a földmivelésügyi ministerrel egyetértőleg a magyar földhitelintézet meghallgatása után rendeleti úton szabályozza.

37. §.

A talajjavitás céljából a magyar földhitelintézet által engedélyezett kölcsönök alapján a foganatositott munkálatoknak az illetők által jó karban való tartását azon egész időn keresztül, míg az engedélyezett kölcsön teljesen vissza nem fizettetik, az ez iránt részletesen megállapitandó szabályok szerint az orsz. kulturmérnöki hivatal tartozik ellenőrizni.

Ha valamely társulat vagy birtokos a jó karban tartást elhanyagolná, az e célból szükséges összegeket a földmivelésügyi miniszter veti ki és azok beszedése, illetőleg behajtása a jelen törvény 28. és következő §-ainak megfelelő alkalmazása mellett történik.

38. §.

A jelen fejezetben tárgyalt kölcsönökben talajjavitási munkákat létesíteni szándékozó egyesek és érdekeltségi csoportok is részesithetők.

Az ily kölcsönök engedélyezésének módját és feltételeit, figyelemmel a jelen törvény ide érthető határozataira, a pénzügyminister, a földmivelésügyi és igazságügyi ministerrel egyetértőleg, a magyar földhitelintézet meghallgatása után, állapitja meg.

Egyes egyének vagy érdekeltségi csoportok részére engedélyezett ilyetén kölcsönöknél a járadékot a magyar földhitelintézet a kötelezettektől közvetlenül maga hajtja be.

39. §.

A földmivelésügyi minister felhatalmaztatik, hogy a talajjavitási kölcsönök engedélyezésére, kiszolgáltatására és ellen-

őrzésére vonatkozó részletes eljárást, különös tekintettel arra, hogy a felvett kölcsönök más, mint a kitűzött célra fordithatók ne legyenek, a pénzügyi és igazságügyi ministerrel egyetértőleg, a magyar földhitelintézet meghallgatása után, rendeleti úton szabályozza.

A kölcsönök kiszolgáltatása minden esetben akként szabályozandó, hogy a kiszolgáltatás ne előre a kölcsönvevő kezéhez történjék, hanem hogy a kölcsön csak a munka teljesitésének arányában legyen a kulturmérnöki hivatal láttamozása ellenében egyenesen a kitűzött célra fordítható.

VI. FEJEZET.

Zárhatározatok.

40. §.

A pénzügyminister felhatalmaztatik, hogy a földmivelésügyi ministerrel egyetértőleg a jelen törvénynek 7., 8., 9. és 13. §-aiban, a 14. §. harmadik bekezdésében, továbbá a törvény 16. s 28—31. §-aiban foglalt határozmányokat azon társulatoknál is alkalmazhassa, a melyek nem a magyar földhitelintézettől vettek vagy vesznek fel kölcsönöket, ha ezt az érdekelt társulatok kérnék és úgy ők, valamint a nekik kölcsönt nyujtó intézetek magukat a jelen törvény határozmányainak s különösen a 2., 3., 4. és 5. §-okban a 14. §. első és második bekezdésében, a 15. és 27. §-okban foglalt határozmányoknak alávetik. A fentebb idézett törvényhatározmányok kiterjesztésének a 9. §-ban, valamint a 29. §. második bekezdésében biztositott kedvezmény kivételével az esetben is helye van, ha a kölcsönt nyujtó intézet nem vizszabályozási záloglevelekben, hanem kötvényekben vagy készpénzben adja a kölcsönt.

Felhatalmaztatik továbbá a pénzügyminister, hogy egyetértőleg a földmivelésügyi és igazságügyi ministerrel, azon társulatoknál, melyek részint a jelen törvény szerinti kölcsönnel, részint más kölcsönnel lennének terhelve, a különböző kölcsönjáradékok behajtása, úgyszintén azoknak elsőbbségi igénye és biztositékai körül a létező törvények netáni különböző intézkedései nyomán esetleg felmerülő eltéréseket a jelen törvény korlátai között szabályozhassa.

41. §.

Ezen törvény a törvénytárban történő megjelenése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyminister, a földmivelésügyi minister és az igazságügyi minister bízatnak meg.

1891. évi 38,596. szám.
földmivelésügyi min.

A földmivelésügyi és pénzügyi ministerek rendelete, a talajjavitási kölcsönök tárgyában.

A talajjavitási kölcsönök engedélyezési módjának és feltételeinek, valamint az ily kölcsönök engedélyezésére, kiszolgáltatására és ellenőrzésére vonatkozó részletes eljárásnak szabályozása végett az 1889: XXX. t.-cz. 38. és 39. §-aiban nyert fölhatalmazás alapján az igazságügyministerrel egyetértőleg, a magyar földhitelintézet meghallgatása után, a következőket rendeljük:

I. Átalános határozatok.

1. §.

Talajjavitási kölcsönök csakis az 1889: XXX. t.-cz. 33. §-ában körülirt munkálatok, u. m. patakszabályozás, vizmosások megszüntetése, lecsapolás, mocsárkiszáritás, alagcsövezés, sankolás és öntözés költségének fedezésére engedélyezhetők.

2. §.

Talajjavitási kölcsönök egyesek vagy érdekeltségi csoportok részére csakis új, ezentúl foganatositandó munkálatokra, továbbá a már létezők sikereistésére, kibővitésére vagy az 1889: XXX. t.-cz. értelmében felvett kölcsönök esetleges konvertálására;

az 1885: XXIII. törvényczikk alapján a jelen rendelet 1. §-ában emlitett célokra alakult társulatoknak ellenben régebbi kölcsöneik konvertálására is engedélyezhetők.

3. §.

Ha valamely talajjavitási munkálattal ipari vállalatok is vannak kapcsolatban, kölcsön csakis a talajjavitási munkálatokra engedélyezhető.

4. §.

Talajjavitás céljából az 1889: XXX. t.-cz. 34. §-ában megállapitott összeg határán belül csak azon esetben engedélyezhető kölcsön, ha a kulturmérnöki kimutatásból kitünik, hogy a fennálló gazdasági kezelés és várható célszerű kihasználás, úgyszintén megfelelő fentartás mellett, a tervbe vett munkálat a felveendő kölcsön után fizetendő évi járuléknak legalább is kétszeresével fogja emelni a talajjavitási munkánál érdekelt birtok jövedelmét.

5. §.

A talajjavitási munkálatok költségeibe a tervezési és a tervek foganatositásánál felmerülő felügyeleti költségek is befoglalhatók.

II. A talajjavitási kölcsönök engedélyezését megelőző intézkedések.

6. §.

A ki az 1889: XXX. t.-cz. alapján engedélyezendő kölcsön igénybevételével akar talajjavitási munkálatot végrehajtani, az e tárgyban a földmivelésügyi ministerhez bélyegmetes (1889. évi XXX. t.-cz. 8. §.) kérvényt tartozik benyujtani.

7. §.

A földmivelésügyi minister által utasitott kerületi kulturmérnöki hivatal, a mennyiben a foganatosítani szándékolt munkálatot a megejtendő helyszinelés alapján kivihetőnek és célszerűnek találja, részletes tervet és költségvetést készít s egyúttal az iránt is nyilatkozni tartozik, vajjon a munkálat által remélhető jövedelmi szaporulat felér-e azon gazdasági haszonnal, melyet a jelen rendelet 4. §-a előir. A kerületi kulturmérnöki hivatal az elkészült tervet, költségvetést és számitást a folyamodónak kézbesiti.

Ha a kerületi kulturmérnöki hivatal a tervezett munkálatot kivihetőnek és célszerűnek nem tartaná, erről a folyamodót közvetlenül értesiti; kinek, a mennyiben a kerületi kulturmérnöki hivatal felfogását nem osztaná, jogában áll a földmivelésügyi ministernél újabb helyszinelés elrendelését kérelmezni.

8. §.

Ha a kerületi kulturmérnöki hivatal által készitett tervek alapján foganatositandó munkálatok az 1885: XXIII. t.-cz. 42. §-a értelmében hatósági engedély alá esnek, az érdekeltek további intézkedés előtt tartoznak a hatósági engedély kinyerése végett a vizjogi törvény és a vonatkozó rendeletek értelmében eljárni.

9. §.

Az érdekelt fél erre a kerületi kulturmérnöki hivatal által készitett terveket, az összefüggő iratokat, nemkülönben ha a munkálatok foganatositása hatósági engedélyre szorul, az erre vonatkozó engedély-okiratot, valamint az azonositás és a katasteri tiszta jövedelem megállapitása céljára szolgáló kimutatást (11. §.) az országos vizépitészeti és talajjavitási hivatalhoz *beterjeszti.

Az országos vizépitészeti és talajjavitási hivatal alatt immár az 1899. évi 1897. eln. sz. földmiv. min. rendelettel életbeléptetett m. kir. országos vizépitési igazgatóság értendő.

10. §.

Az országos vizépitészeti és talajjavitási hivatal megvizsgálja, vajjon a bemutatott tervek és iratok megfelelnek-e a törvény és rendeletek által előirt föltételeknek; a mennyiben e tekintetben kifogása nincs, a bemutatott terveket, valamint költségvetéseket pecsétjével és aláirásával ellátja, az azonositás foganatositása és a katasteri tiszta jövedelem megállapitása végett pedig a kerületi kulturmérnöki hivatalnak megküldi.

Lásd a 9. §. megjegyzését.

III. Az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapitása.

11. §.

Az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapitására irányuló eljárás előkészitése végett a folyamodó a jelen rendelethez ·/. alatt mellékelt és telekkönyvi hatóságokként külön-külön készitendő táblázatos kimutatás rovatait, a mennyiben a szükséges adatokat megszerezheti, kitölti s a 9. §-ban emlitett iratokhoz az ekképpen kiállitott kimutatást is csatolja.

12. §.

A telekkönyvi azonosság és a katasteri tiszta jövedelem megállapitása első sorban három tagú bizottság által történik, melynek tagjai a kerületi kulturmérnöki hivatal kiküldöttének elnöklete alatt: az illetékes telekkönyvi hatóság egyik telekkönyvvezetője vagy segédtelekkönyvvezetője és az illetékes kir. pénzügyigazgatóság egyik katasteri szakközege.

Ezen bizottság feladata hitelesen kideriteni és megállapitani, hogy a talajjavitási tervben foglalt ingatlanok minő telekjegyzőkönyvekben (betétekben), minő telekkönyvi helyrajzi számok alatt foglaltatnak és minő telekkönyvi jószágtesteknek képezik alkotó részeit; továbbá, hogy ezen telekkönyvi jószágtestek katasteri tiszta jövedelme a földadó katasteri fölvétel szerint mily összeget tesz ki.

A három tagú bizottságnak a helyszini szemle és eljárás folyamán fölmerülő költségeit további intézkedésig az államkincstár viseli; minden egyéb esetleg előforduló költség ellenben a folyamodót terheli.

13. §.

A kerületi kulturmérnöki hivatal megkeresi az illetékes telekkönyvi hatóságot és pénzügyigazgatóságot azon közegének kijelölése végett, a ki a 12. §. szerint alakitandó bizottságban közreműködni fog. Megküldi egyszersmind a pénzügyigazgató-

sághoz a kijelölendő katasteri közeg részére előzetes tanulmányozás végett a talajjavitási munkálat tervét és megkeresi a pénzügyigazgatóságot az iránt is, hogy a ·/. alatt csatolt kimutatást, a mennyiben az a 11. §. értelmében bemutattatott, a katasteri szakközeggel katasteri szempontból átvizsgáltassa, esetleg kiegészittesse vagy helyesbittesse: a mennyiben pedig ilyen kimutatás a 11. §. értelmében be nem nyujtatott, a katasteri közeg által telekkönyvi hatóságonként készitendő kimutatásnak a katasteri adatok alapján kitölthető rovatait töltse ki. A pénzügyigazgatóságtól ekkép visszaérkező kimutatást a talajjavitási tervvel együtt a kerületi kulturmérnöki hivatal előzetes tanulmányozás végett a telekkönyvi hatósághoz küldi.

14. §.

A bizottság tagjai a kerületi kulturmérnöki hivatal által kitüzendő helyen és időben összegyülnek s mindenekelőtt helyszini szemle nélkül a rendelkezésre álló adatok alapján kisérlik meg a 12. §-ban eléjük szabott feladat megoldását.

15. §.

Ha a bizottság feladatát a 14. §-ban körülirt módon meg nem oldhatná, helyszíni szemlét tart, melyre a folyamodót megidézni tartozik s ezenfelül esetleg más, a helyi viszonyokkal ismerős egyéneket is meghívhat.

Folyamodónak, valamint a helyi viszonyokkal ismerős egyéneknek bármely okból történt elmaradása azonban a helyszini szemle megtartását nem akadályozhatja s ezen körülmény jogorvoslat alapjául nem szolgálhat.

16. §.

A bizottság a 11. §-ban emlitett minta szerint készitett külön kimutatásba foglalja a talajjavitási tervbe eső azon ingatlan részleteket, melyekre nézve a bizottság tagjai között, akár a 14. §-ban emlitett eljárás, akár a helyszini szemle alkalmával egyetértő megállapodás jött létre az iránt, hogy azok minő telekjegyzőkönyvekben (betétekben), minő telekkönyvi helyrajzi számok alatt vannak fölvéve, minő telekkönyvi jószágtesteknek képezik alkotó részeit és hogy ezen telekkönyvi jószágtestek katasteri tiszta jövedelme a földadókatasteri fölvétel szerint mily összeget tesz ki.

Ha a talajjavitási tervbe eső ingatlan részletek között olyanok is vannak, melyekre nézve ilyen egyetértő megállapodás nem jött létre, azokat a bizottság külön kimutatásba foglalja s

a fenforgó nehézségeket az utóbbi kimutatáshoz csatolandó jelentésben részletezi.

A jelen szakasznak úgy első, mint második bekezdésében említett kimutatást a bizottság minden tagja aláirja.

17. §.

A bizottság munkálatait a kerületi kulturmérnöki hivatal a talajjavitási tervvel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére teszi ki s erről a folyamodót közvetlenül, a többi érdekelteket pedig a hivatalos- és egy helyi lapban egyszer közzéteendő hirdetmény útján értesiti.

A hirdetménynek magában kell foglalni a felveendő kölcsön nagyságát, a talajjavitási tervezet rövid ismertetését, a tervek és a 16. §-ban említett bizottsági munkálatok kitételének helyét végül pedig azon fölhivást, hogy az érdekeltek és ezek között a jelzálogos hitelezők is, a három tagú bizottság munkálataira felszólalásaikat naptárilag megjelölendő határnapig a kerületi kulturmérnöki hivatalnál írásban annál inkább adják elő, mert különben a további intézkedések meghallgatásuk nélkül fognak megtétetni.

A kerületi kulturmérnöki hivatal a hirdetmény közzététele alkalmával annak egy-egy példányát kifüggesztés végett, — a 16. §. szerint készitett kimutatás vagy kimutatások egy-egy hiteles másolatát pedig széljegyzós végett megküldi átirat kiséretében mindazon telekkönyvi hatóságoknak, a melyeknek területén az illető talajjavitási műveletbe egészen vagy részben beleeső egy vagy több birtokrészlet fekszik.

A kitüzött 30 napi határidő elteltével a kerületi kulturmérnöki hivatal minden egyes, az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapitására vonatkozó kimutatáson igazolja, hogy az közszemlére ki volt-e téve és hogy az ellen adatott-e be felszólalás vagy sem.

18. §.

A kerületi kulturmérnöki hivatal az ekként igazolt kimutatásokat a tervekkel s az összes többi iratokkal, valamint a hivatalos lapnak a hirdetés közzétételét kitüntető számával, nemkülönben a netalán beadott felszólalásokkal együtt bemutatja az országos vizépitészeti és talajjavitási hivatalnak.

Abban az esetben, ha a bizottság tagjai között a 16. §. első bekezdésében emlitett egyetértő megállapodás a talajjavitási tervbe eső valamennyi ingatlan részletre nézve létrejött és a 17. §-ban meghatározott 30 napi határidőn belül ellenvetés senki részéről be nem adatott, az országos vizépitészeti és talajjavitási

hivatal a kölcsön engedélyezhetésére nézve bizonylatot állit ki s azt az összes iratokkal és tervekkel a kölcsön kieszközlése céljából a folyamodónak megküldi.

A jelen rendelet 1. § ában felsorolt célra alakult társulatoknál a bizonylat addig ki nem állitható, míg az 1885. évi XXIII. t.-cz. 93. § a értelmében a kölcsön kötésére vonatkozó közgyűlési határozatot be nem mutatták és annak a földmivelésügyi minister által a pénzügyministerrel egyetértőleg történt jóváhagyását be nem igazolták.

Lásd a 9. §. megjegyzését.

19. §.

A mennyiben a 18. §. második bekezdésében foglalt eset fenn nem forogna, az országos vizépitészeti és talajjavitási hivatal az összes iratokat és terveket saját véleménye kiséretében a földmivelésügyi minister elé terjeszti, ki az igazságügyministerrel egyetértőleg s a mennyiben a nehézségek katasteri szempontból merültek fel, a pénzügyministernek meghallgatása és esetleg újabb helyszini szemle elrendelése után a három tagú bizottságnak munkálata, valamint az esetleg beadott felszólamlások fölött végérvényesen határoz; ennek megtörténte után az összes iratokat és terveket az országos vízépitészeti és talajjavitási hivatalhoz küldi vissza, mely a megelőző §. 2-ik bekezdésében érintett bizonylatot ugyanezen szakasz 3-ik bekezdésében foglaltak szem előtt tartásával kiállitja s azt az összes iratokkai és tervekkel folyamodónak megküldi.

Ha a jelen §. első bekezdésében emlitett tárgyalások során az tünnék ki, hogy egészben vagy részben oly telekkönyvi jószágtestek vonandók be a talajjavitási műveletbe, a mely jószágtestek a 17. §-ban körülirt hirdetményi eljárás tárgyát még nem képezték: az esetben mielőtt a földmivelésügyi minister a jelen §. első bekezdése értelmében határozna, a szóban forgó jószágtestekre vonatkozólag a 17. §-ban emlitett hirdetményi eljárást foganatosittatja.

A hirdetmény egy példányának és a kimutatások hiteles másolatának a telekkönyvi hatóságokhoz való megküldésére nézve a 17. §. rendelkezése ezen esetben is alkalmazandó.

Lásd a 9. §. megjegyzését.

20. §.

Ha a talajjavitási kölcsönre vonatkozó közigazgatási tárgyalások a telekkönyvi hatóságokhoz a 17. §. 3-ik bekezdése értelmében intézett közlések után az illető társulatnak, érdekeltségi csoportnak vagy egyes félnek a kölcsön felvételétől való visszalépése folytán vagy bármi más oknál fogva meghiusulnak, a

kerületi kulturmérnöki hivatal tartozik erről az illető telekkönyvi hatóságokat az elrendelt széljegyzetek törlése végett értesíteni.

IV. A talajjavítási kölcsön kiszolgáltatása.

21. §.

Folyamodó a kulturmérnöki hivatal által leküldött tervek és iratok csatolása mellett a kölcsön engedélyezését a magyar földhitelintézetnél kérelmezi, mely intézet ezen kérelem alapján folyamodó féllel a kölcsön engedélyezése iránt hozott határozatát közli és egyúttal kiadja a kölcsönvevő által kiállítandó kötelezvény szövegét.

A kötelezvény szövegébe határozottan befoglalandók a következő kikötések: A talajjavítási kölcsönből az egyes telekkönyvi jószágtestek bármelyikét évjáradékuk arányában terhelő tőkeösszegnek még nem törlesztett része a felvett talajjavítási egész kölcsön törlesztése előtt is visszafizethető, de a visszafizetendő kölcsön félévenként előzetesen mondandó fel és a felmondás úgy intézendő, hogy lejárata az intézetnél fizetni köteles járadék határnapjával összeessék. Ilyen fizetés alapján a magyar földhitelintézet a telekkönyvi rendeletek alaki kellékeinek megfelelő nyilatkozatot fog kiállítani, mely alkalmas lesz arra, hogy a telekkönyvi tulajdonos az 1891. évi 16.386. számú igazságügyministeri rendelet 12. §-a értelmében a teljesítet fizetésnek telekkönyvi feljegyzését kérhesse, a mely telekkönyvi feljegyzés azonban nem érinti az 1889:XXX. t.-cz. 18—21. §§-ain alapuló s az idézett t.-cz. 33. §-ánál fogva a talajjavítási kölcsönökre is kiterjedő kötelezettségeket, sem pedig az 1889:XXX. t.-cz. 37. §-ából származó felelősséget. Ha a magyar földhitelintézet az előadottakhoz képest megajánlott fizetést elfogadni és a megfelelő nyilatkozatot kiadni vonakodik, jogában áll a telekkönyvi tulajdonosnak a telekkönyvi jószágtestet évjáradéka arányában terhelő kölcsönrészletet a telekkönyvi hatóságnál bírói kézbe letenni és az 1891. évi 16.386. számú igazságügyministeri rendelet 12. §-ának alkalmazását kérni.

Ha a kölcsönkérvények oly számban adatnának be a magyar földhitelintézethez, hogy azok a záloglevelek értékesítése szempontjából nem volnának egyidejűleg figyelembe vehetők, ezen akadály a földhitelintézet részéről a földmívelésügyi ministernek bejelentendő, ki a kölcsön kiszolgáltatásának sorrendjét a munkálatok sürgősségére és fontosságára való tekintettel állapítja meg.

22. §.

A kötelezvény aláírása — talajjavító társulatoknál ezenkívül a kölcsön-kötelezvények a földmívelés- és pénzügyministerek egyetértő jóváhagyása — után azon körülménynek telekkönyvi kimutatása, hogy az illető jószágtest vagy annak egyes parczellája talajjavítási műveletbe esik, az 1891. évi 16.386. számú igazságügyministeri rendelet értelmében történik.

23. §.

A telekkönyvi kitüntetés megtörténte után a fél kérelmére a kellőleg kiállított kötelezvény alapján a magyar földhitelintézet a kölcsön kiszolgáltatása iránt intézkedik.

24. §.

E tekintetben az eljárás kétféle: aszerint, a mint kérelmező csak a munkálat teljes vagy önálló részletet képező egyes részeinek befejezése után (25. §.) vagy a munkálatok befejezésére való tekintet nélkül (26. §.) kívánja a kölcsönt igénybe venni.

25. §.

Ha a kérelmező csak a munkálat teljes vagy önálló részletet képező egyes részeinek befejezése után kívánja a kölcsönt igénybe venni: abban az esetben az illető munkálat, illetőleg önálló részének befejezéséről és annak czélszerű foganatosításáról a kerületi kulturmérnöki hivatal bizonyítványt állít ki, nemkülönben felülvizsgálja a felszámított költségeket. Az engedélyezett kölcsön, illetőleg megfelelő részlete ezen bizonyítvány és kimutatások alapján az országos vizépítészeti és talajjavítási hivatal láttamozására a kérelmező félnek kiszolgáltatik.

Ily esetben több költség fel nem számítható, mint a mennyi a tervezetben elő van írva.

Lásd a 9. §. megjegyzését.

26. §.

Ha a kérelmező a munkálat költségeit, a munkálat egyes részeinek befejezése előtt már az engedélyezett kölcsönből kívánná fedezni: abban az esetben a kölcsönt a vállalkozó vagy kölcsönvevő által teljesitett s a kerületi kulturmérnöki hivatal által felülvizsgált és ellenjegyzett kereseti kimutatással igazolt munka arányában, ha pedig a munkálat a kerületi kulturmérnöki hivatal saját kezelésben házilag hajtja végre, az általa érdembe hozott kereseti összegeket, a kimutatásoknak és szerződéseknek a kölcsönvevő vagy megbizottja által történt láttamozása után, az országos vizépítészeti és talajjavítási hivatal a magyar

földhitelintézetnél a teljesített munka arányában kifizetésre utalványozza.

Lásd a 9. §-nál tett megjegyzést.

27. §.

A mennyiben az előirányzott összegből megtakarítás éretnék el, ez a kölcsönvevőnek ki nem szolgáltatható, hanem a felvett kölcsön egy vagy többi évi tőketörlesztési részletének megfelelő összeg a törlesztési idő megrövidítésére, a még ezenfelül fennmaradó kisebb összeg pedig a legközelebbi évi járadék részbeni fedezésére fordítandó.

28. §.

Ha ellenben az előirányzott költség, illetőleg engedélyezett kölcsön nem elégséges a tervbe vett munkálatok befejezésére, azonban az engedélyezett összeg az 1889:XXX. törvényczikk 34. §-ában meghatározott hitelképességet ki nem meríti, a még szükséges összegek kieszközlésére okadatolt műszaki előterjesztés és költségvetés nyujtandó be, mely az országos vizépítészeti és talajjavító hivatal által a 18. §. értelmében felülvizsgálandó. A további eljárás ugyanazon módozatok szerint történik, mint az új kölcsönök engedélyezésénél.

Lásd a 9. §-nál tett megjegyzést.

29. §.

Az egyes egyének és érdekeltségi csoportok által a nyert talajjavítási kölcsönök járadékai közvetlenül a magyar földhitelintézetnél fizetendők (1889:XXX. t.-cz. 38. §.); a társulatokat terhelő kölcsönök járadékai tekintetében pedig az illető társulat, mint a magyar földhitelintézet a pénzügyministernél bármikor kérheti, hogy azok az egyenes adók módjára, az erre hivatott közegek által szedessenek be. (1889:XXX. t.-cz. 28—32. §§.)

V. A talajjavítási munkálatok felügyelete és jó karban tartása.

30. §.

A kész talajjavítási munkálatok jó karban tartását az országos vizépítészeti és talajjavítási hivatal a kerületi kulturmérnöki hivatalok útján felügyeli és ellenőrizteti; ebbeli feladatáról és intézkedéseiről pedig a magyar földhitelintézet igazgatóságát évenként értesíti.

Lásd a 9. §-nál tett megjegyzést.

31. §.

Ha a birtokos, érdekeltségi csoport vagy a társulat a jó karban tartást elmulasztaná, a kerületi kulturmérnöki hivatal a birtokossal, érdekeltségi csoporttal vagy társulattal figyelmeztetéseit és útbaigazításait írásban közli, a szükséges pótlások és javítások megtételére pedig záros határidőt tűz ki.

32. §.

A mennyiben a birtokos, érdekeltségi csoport vagy társulat a javítási munkálatokat a kitűzött záros határidő alatt nem teljesítené, a kerületi kulturmérnöki hivatal az azok jó karba hozására vonatkozó költségelőirányzatot, esetleg tervekkel, valamint az egyes adósokra eső részletek egyéni kimutatásával felszerelve, az országos vizépítészeti és talajjavítási hivatal útján a földmívelésügyi ministerhez terjeszti föl, ki a munkálatok jó karba hozására szükséges összegeket az 1889. évi XXX. t.-cz. 37. §-a értelmében az érdekeltekre kiveti és azok beszedése illetőleg behajtása czéljából a pénzügyministert megkeresi.

Ennek megtörténte után a földmívelésügyi minister a szükséges munkálatok végrehajtása iránt hivatalból intézkedik.

A mennyiben a munkálatok sürgősen volnának foganatosítandók, az országos vizépítészeti és talajjavítási hivatal előterjesztésére a költségek előlegképen való fedezéséről a földmívelésügyi minister a pénzügyministerrel egyetértőleg gondoskodik.

Lásd a 9. §-nál tett megjegyzést.

33. §.

A kerületi kulturmérnöki hivatalok által foganatosítandó ilynemű fentartási és javítási munkálatoknál a tervezési és felügyeleti költségek is a mulasztó fél terhére esnek.

34. §.

A munkálatok jó karban tartásának kötelezettsége mindaddig fennáll, míg az egész talajjavítási kölcsön teljesen törlesztve nem lett.

A munkálatok jó karban tartásának kötelezettsége tehát nem szűnik meg azáltal, ha a több jószágtestre közösen felvett talajjavítási kölcsönnek egyik jószágtestre eső része a törlesztési idő előtt az igazságügyi minister által 1891. évi 16.386. sz. alatt kiadott rendelet alapján visszafizettetett, hanem mindaddig fennál, míg a többi jószágtesteket terhelő közös kölcsön teljesen törlesztve nincs.

Kelt Budapesten, 1891. évi november hó 13-án.

Gr. Bethlen András s. k.
Wekerle Sándor s. k.

⁄. Melléklet a $\frac{38596}{1891.\ \text{földm. m.}}$ számhoz.

Kimutatás

az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapításáról.

Folyó szám	A talajjavítási műveletbe egészen vagy részben beleeső katasteri birtokrészlet				Ama telekkönyvi jószágtesteknek, melyekben a talajjav. műveletbe egészen vagy részben beleeső birtokrészlet foglaltatik:			Jegyzet
	kat. helyr. sz.	tulajdonosainak neve	minő telekjegyzőkönyvekben (betétekben) foglaltatik	minő t.-könyvi helyrajzi számú birtokrészleteknek képezi alkotó részét, vagy mely birtokrészletekkel azonos	megjelölése	katasteri tiszta jövedelme		
						kor.	fill.	

Minták

a talajjavítási kölcsön iránti folyamodványok elintézésénél követendő eljáráshoz.

Nagyméltóságú m. kir. Minister Úr!

Alulirott a 38596/91. sz. ministeri rendelet 6. §-a értelmében azzal a kéréssel járulok Nagyméltóságodhoz, miszerint a Z. községhez tartozó, tulajdonomat képező Gy. pusztai $37^{549}/_{1600}$ holdon foganatosítandó alagcsövezéshez szükségelt összegnek talajjavítási kölcsönkép leendő beszerzéséhez az 1889: XXX. t.-cz.-ben előirt előmunkálatok megtételére az illetékes kerületi kulturmérnöki hivatalt utasítani szíveskedjék.

Kelt...............

F. T.
földbirtokos.

(Külzet.)

Az 1889:XXX. t.-cz. 8. §-a értelmében bélyegmentes.
Nagyméltóságú Földmívelésügyi m. kir. Minister Úrnak

Budapest.

F. T. földbirtokos (lakik..............)

folyamodik Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezés czéljából az 1889:XXX. t.-cz. alapján adandó talajjavítási kölcsön elnyerése iránt.

..........ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
..........számhoz I.

Műszaki leírás

F. T........... Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezésének tervéhez.

A mellékelt tervekben kitüntetett rétterületek, külön jelzéssel elkülönített s $37^{549}/_{1600}$ holdnyi kiterjedésű része annyira el van mocsárosodva, hogy annak gazdasági értéke mai állapotában majdnem egyenlő a semmivel. Okai ennek az állapotnak: *a*) a talaj rendkívül forrásos volta; *b*) a P. vizfolyás teljesen eliszaposodott és elhanyagolt állapota; *c*) a gy..........i malom vizduzzasztó művének indokolatlan nagy magassága.

A malom gyakorlatának szabályozása S. megye alispánja által a vizj. törv. értelmében amúgy is eszközlendő lévén, ezen alkalommal figyelmen kívül lehet hagyni. A másik két ok okozta bajon segíteni legczélszerűbben a mocsaras és forrásos terület

alagcsövezésével, továbbá a P. vizfolyás kitisztogatásával lehetséges. A mellékelt műszaki terv ennek megfelelően van összeállítva s abban úgy a lerakandó csővonalak, azok belső világossága, mint a P. vizfolyás kitisztogatásának méretei világosan ki vannak tüntetve.

Az alagcső-szükséglet a következő:

Rendszer	Fő gyüjtő	Mellék gyüjtő	Szívó vonal	Alagcső-szükséglet átmérő szerint					Alagcső árkok összes hossza	Jegyzet
száma				0·03 *m*	0·05 *m*	0·08 *m*	0·10 *m*	0·15 *m*	méterben	
I.	1	3	5	2178	924	—	—	—	940	
II.	1	4	7	2540	1062	530	—	—	1250	
III.	1	3	7	2740	1520	90	—	—	1315	
IV.	1	3	9	3894	363	643	—	—	1485	
V.	1	—	4	1460	775	—	—	—	677	
VI.	1	—	4	1980	825	—	—	—	850	
VII.	1	3	11	3730	1105	50	—	—	1480	
VIII.	1	4	8	3072	1122	462	—	—	1410	
Összesen	—	—	—	21594	7696	1775	—	—	9707	
				31064						

Mindezen műveletek költségelőirányzata a következő:

29290 drb szívócső ezrét 0·3 koronával számítva ...	878·70 K
1775 drb gyüjtőcső ezrét 0·4 „ „ ...	71·00 „
9407 f. m. árokásás 14 fillérrel ...	1316·98 „
8 drb csőszáj 20 koronával ...	160·00 „
P. vizfolyás tisztogatása 3198 m³ à 24 fillér ...	767·52 „
Felügyelet és előre nem látottakra az összköltség 10%-a ...	319·42 „
Alagcsősajtók ára ...	336·— „
Összesen ...	3849·62 K

vagyis kat. holdankint 102 K 08 f.

Abból a körülményből ítélve, miszerint az ugyanazon vizfolyás mentén fekvő szomszédos rétterületek, melyek a fent felsorolt bajok által nem szenvednek, egyébképen teljesen hasonló talajvegyülék és viszonyok mellett kielégítő közepes takarmánytermést adnak, míg ezen alagcsövezendő területek termésének értéke mai állapotában majdnem egyenlő a semmivel, továbbá azon tapasz-

talatok alapján, melyek főleg S. és Z. vármegyékben egészen hasonló körülmények közt foganatosított alagcsövezéseknél tétettek, bizton lehet arra számítani, miszerint a tervezett műveletek létesítése következtében, gondos fentartás mellett, két-három esztendő elmultával, holdankint legalább 12—14 koronával több értékű takarmány lesz szóban forgó területről nyerhető, mi a 37·34 kat. holdnyi területnél 448·08—522·76 K értéktöbbletnek felelne meg.

Kelt.....................

A hivatal főnöke:

N. N.

kir. főmérnök.

.........ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.

.........számhoz II.

Szakértői nyilatkozat

F. T.................Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és annak foganatosításához szükségelt pénzösszegnek talajjavítási kölcsön útján való beszerzése tárgyában.

Szóban forgó művelet a költségelőirányzat szerint 3849·62 koronába fog kerülni.

Azon telekkönyvi jószágtesteknek katasteri tiszta jövedelme, melyben szóban forgó alagcsövezési műveletbe egészen vagy részben beleeső birtokrészletek benfoglaltatnak: ....K. Tehát a fent szükségelt összeg még benfoglaltatik azon határban, melyet az 1889:XXX. t.-cz. 34. §-a a hitelképességre nézve kiszab. A 3849·62 K talajjavítási kölcsönnek törlesztési hányada az 1889:XXX. t.-cz. 5. §-a értelmében 182·86 K.

A műszaki leírásban részletezett indokolás alapján bizton remélhető, miszerint a foganatosítani szándékolt talajjavítás az érdekelt birtok jövedelmét, gondos fentartás mellett, a fizetendő évi járadék kétszeresénél, 365·72 koronánál többel fogja emelni.

Kelt...................

A hivatal főnöke:

N. N.

kir. főmérnök.

Tekintetes m. kir. Országos Vízépítési Igazgatóság!

Alulirott a 38596/91. sz. ministeri rendelet 9. §-a értelmében tisztelettel ide mellékelve nyujtom be mindazon adatokat, melyek a nm. földmívelésügyi m. kir. minister úrhoz .... sz. a. beadott folyamodványban körülirt s Z.......... községhez tartozó, tulajdo-

nomat képező Gy. pusztai alagcsövezéshez szükségelt talajjavítási kölcsön elnyeréséhez szükségesek.

Kérem azok alapján az előirt tárgyalások megtartását elrendelni és ennek eredményéről engem értesíteni.

Kelt.................

F. T.
földbirtokos.

(A folyamodvány külzete.)

Az 1889:XXX. t.-cz. 8. §-a értelmében bélyegmentes.

A tekintetes m. kir. Országos Vizépítési Igazgatóságnak
Budapest.

F. T. földbirtokos
(lakik..............)
beterjeszti a Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezés czéljából kérelmezett talajjavítási kölcsöne kinyeréséhez szükséges adatokat.

............drb melléklet.

M. kir. Orsz. Vizépítési Igazgatóság.
.........szám.

A ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatalnak.

F. T. földbirtokos beterjesztette az Országos Vizépítési Igazgatósághoz a Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezés czéljából kérelmezett talajjavítási kölcsön kinyeréséhez szükséges adatokat.

Tekintettel arra, hogy a bemutatott tervek és iratok megfelelnek a törvény és rendeletek által előírt feltételeknek, a talajjavítási kölcsönök tárgyában kiadott 38596/91. számú rendelet 10. §-a alapján megküldöm a hivatalnak az összes terveket és egyéb iratokat azon utasítással, hogy az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapítására az eljárást a hivatkozott rendelet értelmében haladéktalanul indítsa meg.

Budapest.................

N. N.,
az Országos Vizépítési Igazgatóság főnöke.

..........ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.

..........szám.

M. kir. pénzügyigazgatóságnak.

Hivatkozással az 1889. évi XXX. t.-cz.-re vonatkozó s a földmívelésügyi m. kir. minister úr által 38596/91. sz. a. kiadott rendelet 13. §-ára, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községi, Gy. pusztai alagcsövezéséhez kérelmezett talajjavítási kölcsön tárgyában az összes iratok, tervek és a telekkönyvi azonosság megállapítására vonatkozó kimutatások mellékléseével hivatalos tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint a fenti rendelet 12. §-a alapján összehivandó bizottságban közreműködő közegét kijelölni, ezen közegének az összes iratokat, terveket és a telekkönyvi azonosság megállapítására vonatkozó kimutatásokat előzetes tanulmányozás, katasteri szempontból való átvizsgálás, esetleg kiegészítés vagy helyesbítés végett kiadni, mindennek megtörténte után pedig az összes iratokat és terveket hivatalomnak megküldeni szíveskedjék.

Kelt..................

N. N.
a ....ker. m. kir. kulturmérnöki ivatal főnöke.

Magy. kir. pénzügyigazgatóság.
..........szám.

A ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatalnak

....

Hivatkozással a f. é. ....hó ......n kelt .... számú becses átiratára, hivatalos tisztelettel értesíttetik a m. kir. kulturmérnöki hivatal, hogy F. T. földbirtokos Z. községi Gy. pusztai alagcsövezéséhez kérelmezett talajjavítási kölcsön tárgyában ide áttett iratok, tervek és a telekkönyvi azonosság megállapítására vonatkozó kimutatások e helyütt tanulmányoztattak, katasteri szempontból átvizsgáltattak s a földmívelés- és pénzügyi m. kir. ministerium által 1891. évi november hó 13-án kiadott 38596. számú rendelet III. rész 13. §-a értelmében készített kimutatás a rendelkezésre álló hivatalos adatok alapján kiegészíttetett.

Kelt..................

N. N.
m. kir. pénzügyigazgató.

.............ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.
.............szám.

M. kir. járásbíróságnak.

Hivatkozással az 1889. évi XXX. t.-cz.-re vonatkozó s a földmívelésügyi m. kir. minister úr által 38596/91. sz. a. kiadott rendelet 13. §-ára, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községi, Gy. pusztai alagcsövezéséhez kérelmezett talajjavítási kölcsön tárgyában az összes iratok, tervek és a telekkönyvi azonosság megállapítására vonatkozó kimutatás mellékléssével hivatalos tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint a fenti rendelet 12. §-a alapján összehivandó bizottságban közreműködő közegét kijelölni, ezen közegének az összes iratokat, terveket és a telekkönyvi azonosság megállapítására vonatkozó kimutatásokat előzetes tanulmányozás, hiteltelekkönyvi szempontból való átvizsgálás, esetleg kiegészítés vagy helyesbítés végett kiadni, mind ennek megtörténte után pedig az összes iratokat és terveket hivatalomnak megküldeni szíveskedjék.

Kelt.......................

N. N.
a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

A ....kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság.
.............szám.

A ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatalnak.

A f. é. ....hó ....n sz. átirata kapcsán kiadott, F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó, Gy. pusztai alagcsövezési munkálatához kérelmezett talajjavítási kölcsönre vonatkozó összes iratok, tervek és kimutatások azon értesítés mellett tétetnek át hivatalos tisztelettel, hogy az 1889. évi XXX. t.-cz.-re vonatkozó 38596/91. számú földmívelésügyi ministeri rendelet 12. §-a értelmében alakítandó bizottságba ezen ....i hatóság részéről szakközegül K. T. telekkönyvvezető jelöltetett ki, a kinek az összes iratok, tervek és kimutatások előzetes tanulmányozás, átvizsgálás és esetleges kiegészítés vagy helyesbítés végett kiadattak.

Nevezett szakközeg feladatát teljesítvén, eljárásáról ....tk. sz. alatt benyujtotta véleményes jelentését, mely tudomásvétel végett ·/. alatt az iratokhoz csatolva szintén megküldetik.

A kir. járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság.

Kelt.......................

N. N.
kir. járásbíró.

....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.

............számhoz III.

M. kir. pénzügyigazgatóságnak.

Vonatkozással ....évi ....hó ......n ......számú becses átiratára, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése s talajjavítási kölcsöne tárgyában hivatalos tisztelettel értesíteni, miszerint az 1889. évi XXX. t.-cz. tárgyában 38596/91. sz. a. kiadott földmívelésügyi ministeri rendelet 14. és 15. §-aiban előírt eljárás megtartása végett folyó év ....hó ......ának d. e. 9 óráját, összejöveteli helyül Gy. pusztát tűzöm ki.

Kérem ....számú becses átirata értelmében kijelölt közegét S. F. kir. nyilvántartási biztost fentiekről hivatalosan értesíteni.

Kelt....................

N. N.

a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

............ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.

............számhoz IV.

M. kir. járásbíróságnak.

Vonatkozással ......évi ....hó ......n sz. a. kelt becses átiratára, van szerencsénk F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavítási kölcsöne tárgyában hivatalos tisztelettel értesíteni, miszerint az 1889. évi XXX. t.-cz. tárgyában 38596/91. sz. a. kiadott földmívelésügyi ministeri rendelet 14. és 15. §-aiban előírt eljárás megejtése végett f. é. ....hó ......ának d. e. 9 óráját, összejöveteli helyül Gy. pusztát tűzöm ki.

Kérem becses átirata értelmében kijelölt közegét, K. T. telekkönyvvezetőt fentiekről hivatalosan értesíteni, miszerint a helyszini eljáráshoz szükséges adatokat magával hozni ne terheltessék.

Kelt....................

N. N.

a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

............ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
............számhoz V.

Nagyságos F. T. földbirtokos úrnak.

Van szerencsém a Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezés és talajjavítási kölcsöne tárgyában hivatalos tisztelettel értesíteni, miszerint az 1889:XXX. t.-cz. tárgyában 38596/91sz. a. kiadott földmívelésügyi ministeri rendelet 14. és 15. §-aiban előírt eljárás megtartása végett f. é. ....hó ....ának d. e. 9 óráját, összejöveteli helyül Gy. pusztát tűzöm ki.

Kérem szíveskedjék azon személyesen résztvenni, esetleg írásbeli felhatalmazással ellátott megbizottjával magát képviseltetni és a határokkal ismerős néhány tanut előállítani.

N. N.
a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

Az 1889:XXX. t.-cz. 8. §-a értelmében bélyegmentes.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai talajjavítási kölcsönére vonatkozó ügyben, az 1888:XXX. t.-cz. tárgyában a földmívelésügyi m. kir. minister úr által 38,596/91. sz. a. kiadott rendelet 14. és követő §-aiban körülírt eljárás alkalmával Gy. pusztán f. é. ....hó ....n.

Jelen voltak az alulirottak.

Mindenekelőtt felolvastatott ezen műveletre vonatkozó s a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal által ....számhoz I. alatti műszaki leirás, ...számhoz III. alatti szakértői nyilatkozat, folyamodó F. T. által ....évi ....hó ....n. a m. kir. országos vizépítési igazgatósághoz benyujtott folyamodvány, a m. kir. ....pénzügyigazgatóság ....sz. átirata, a m. kir. ....i járásbíróság, mint tlkvi hatóság ....számú átirata, végül a földmívelésügyi m. kir. minister 38596/91. sz. rendeletének ide vonatkozó fejezete.

Megállapíttatott, miszerint a mai tárgyalás idejéről úgy a ....i m. kir. pénzügyigazgatóság, a kir. ....járásbíróság, valamint folyamodó F. T. ....i lakos, a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal ....számhoz III., IV., V. számai alatt idejekorán értesítve lettek.

Ezek után bizottság az eredetiben bemutatott, Z. községre vonatkozó hiteltelekkönyvi részletlajstrom, hiteltelekkönyvi vázlatrajz, kat. helyszinelési vázlat (Indications Skizze) és osztálykivonat alapján egyhangulag megállapítja a következőket:

a) a megjelent kulturmérnök a már többször említett .... számú tervben kimutatja a bizottság előtt a szóban forgó alagcsövezés által érdekelt területeket;

b) megjelent m. kir. telekkönyvvezető a hiteltelekkönyvi részletlajstrom és a hiteltelekkönyvi vázlatrajz alapján kijelöli azt, miszerint az előbbi módon bemutatott, talajjavítás által érdekelt területek Z. község ....sz. tlkjvében ....tól ....ig tljkvi h. r. számú birtokrészletekből álló telekkönyvi jószágtestnek képezik alkotó részét;

c) megjelent m. kir. nyilvántartási biztos a kat. helyszinelési vázlat és osztálykivonat alapján kijelöli mindazon kat. h. r. számú parczellákat, azok mívelési ágát, azok kat. tiszta jövedelmét, melyek a *b)* pont alatt körülírt területekkel azonosak.

Mindezek után a bizottság egyhangulag összeállítja s külön ív papiroson ide mellékelve becsatolja a szóban forgó alagcsövezésnél érdekelt ingatlanok telekkönyvi azonosságának és kat. tiszta jövedelmének helyesen összeállított kimutatását, a melyből kivehetőleg (pl. 1539/1, 1539/2, 1540, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550/1, 1550/2, 1550/3, 1553, 1554, 1555, 1557, 1560, 1561/2, 1562/1, 1562/2, 1562/3, 1564, 1565, 1566/1, 1566/2, 1567, 1568/1, 1568/2) kat. h. r. számú parczellák a z...............i .... számú tlkjvben (pl. 1058/2-től 1058/157-ig) számú tljkvi h. r. számú birtokrészletekből álló jószágtestet képezik, melynek kat. tiszta jövedelme (pl. 1734 kor. 60 fill., azaz egyezerhétszázharmincznégy korona 60 fillér).

Ezzel a jegyzőkönyv felolvasva, helybenhagyatott s bent említett kimutatással együtt aláiratott.

Kelt ....

N. N.	*N. N.*	*N. N.*
kulturmérnök.	kir. nyilvántartási biztos.	kir. tlkvvezető.

Az 1889:XXX. t.-cz. 8. §-a értelmében bélyegmentes.

A földmívelésügyi m. kir. minister 38596/91. sz. rendeletének 14. §-a értemében összeállított bizottság által elkészített

Kimutatás

F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezésénél érdekelt ingatlanok tlkvi azonosságának s kat. tiszta jövedelmének megállapításáról.

Folyó szám	A talajjavítási műveletbe egészen vagy részben beleeső kat. birtokrészlet: kataszteri helyrajzi száma	tulajdonosának neve	minő tljkvben (betétekben) foglaltatik	minő tljkvi h. r. számú birtokrészleteknek képezik alkotó részét, vagy mely birtokrészletekkel azonos?	Azon tljkvi jószágtestnek, melyhez a talajjavítási műveletbe egészen vagy részben beleeső birtokrészlet tartozik: művelési ágának megjelölése	kat. tiszta jövedelme K	f	Jegyzet
1	1539/1	F. T.			szántóföld	16	26	
2	1539/2	„ „			rét	29	90	
3	1540	„ „			rét	29	44	
4	1545	„ „			szántóföld	218	54	
5	1546	„ „			rét	38	16	
6	1547	„ „			rét	143	—	
7	1548	„ „			szántóföld	2	42	
8	1549	„ „			szántóföld	3	62	
9	1550/1	„ „			kert	4	74	
10	1550/2	„ „			szántóföld	255	50	
11	1550/3	„ „			terméketlen	—	—	
12	1553	„ „			terméketlen	—	—	
13	1554	„ „			legelő	1	28	
14	1555	„ „	240	1058/2-től 1058/157-ig	szántóföld	5	42	
15	1557	„ „			szántóföld	107	80	
16	1560	„ „			terméketlen	—	—	
17	1561/2	„ „			legelő	3	14	
18	1562/1	„ „			szántóföld	33	74	
19	1562/2	„ „			kert	26	94	
20	1562/3	„ „			terméketlen	—	—	
21	1564	„ „			szántóföld	267	92	
22	1565	„ „			terméketlen	—	—	
23	1566/1	„ „			legelő	17	16	
24	1566/2	„ „			szántóföld	14	20	
25	1567	„ „			erdő	55	86	
26	1558/1	„ „			szántóföld	459	56	
27	1568/2	„ „			terméketlen	—	—	
			Összesen			1734	60	

Kelt..

N. N.	N. N.	N. N.
kulturmérnök.	kir. nyilvántartási biztos.	kir. tlkvvezető.

(Ezen „Kimutatás"-ra következő két bizonylat rávezetendő a közszemlére kitétel után.)

..................szám.

Hivatalosan bizonyíttatik, hogy ezen kimutatás az összes ezen ügyre vonatkozó műszaki tervek és kimutatások, illetve leírásokkal együtt alulírt bíróság telekjegyzőkönyvi osztálya hivatalos helyiségében (a telekkönyvtárban folyó évi .... hó ....tól .... hó ....ig (30 napig) bárki által megtekinthetés céljából közszemlére kitéve volt.

A kir. járásbíróság, mint tlkvi hatóság.

Kelt...

N. N.
kir. járásbíró.

..................szám.

Hivatalosan bizonyíttatik, miszerint ezen kimutatás ellen folyó évi ....hó ....-ának déli 12 órájáig alulirott hivatalnál észrevétel nem adatott be.

Kelt...

N. N.
a ....ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

.............ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
...... - ....szám.

M. kir. járásbíróságnak

....

F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavítási kölcsöne tárgyában van szerencsém a földmívelésügyi m. kir. minister úr által 38596/91. sz. a. kibocsátott rendelet 17. §-a értelmében hivatalos tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint a fentiekre vonatkozó s iratjegyzék kapcsán ide mellékelt műszaki terveket, leírásokat s a telekkönyvi azonosságra, valamint a katasteri tiszta jövedelemre vonatkozó kimutást hivatalos helyiségében folyó évi ....hó ....-tól, ...hó ....-ig közszemlére kitenni szíveskedjék.

Fent körülirt idő letelte után kérem a közszemlére kitett tervek és iratok között levő s a háromtagú bizottság által Gy. pusztán ....évi ....hó ....-én elkészített kimu-

tatás hátlapjára a közszemlére kitétel tartamának és megtörténtének igazolását hivatalos alakban rávezetni s a közszemlére kitetteket hivatalomhoz visszaszármaztatni.

Kelt ....

N. N.
a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal
főnöke.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

M. kir. járásbiróságnak

....

Vonatkozással az 1889: XXX. t. cz. tárgyában az igazságügyi m. kir. minister úr által 16386/91. szám alatt kiadott rendelet 1. §-ára, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése s talajjavitási kölcsöne tárgyában 1 drb kimutatást hiteles másolatban, továbbá 1 drb. hirdetményt eredetiben oly megkereséssel hivatalos tisztelettel idemellékelten megküldeni, miszerint azokkal az előbb emlitett §-ban körülirt módon eljárni sziveskedjék.

A közszemlére kitétel idejének elmulta után kérem a hirdetmény hátlapján a kifüggesztés tartamát s megtörténtét hivatalosan bizonyitani, s ezt hivatalomhoz visszaszármaztatni.

Kelt ....

N. N.
a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal
főnöke.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

Nagyságos F. T. földbirtokos úrnak

....

Vonatkozással a földmivelésügyi m. kir. minister úr 38596/91. sz. rendeletének 17. §-ára, van szerencsém Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavitási kölcsöne tárgyában kibocsátott hirdetményt oly megkereséssel ide mellékelve megküldeni, miszerint a szintén ide mellékelt vétlevelet keltezéssel ellátva és aláirva, hivatalomnak visszaküldeni sziveskedjék.

Kelt ....

N. N.
a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal
főnöke.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

A Budapesti Közlöny tekintetes kiadóhivatalának

Budapest.

Vonatkozással a nmltságú földmivelésügyi m. kir. minister úr által az 1889: XXX. t. cz. tárgyában 38596/91. sz. a. kiadott rendelet 17. §-ra, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavitási kölcsöne tárgyában hivatalos tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint az ide mellékelt hirdetményt legközelebbi számukban egy izben közölni, a közlés költségeire vonatkozó szabályszerű számlát a fél nevére kiállitva, a hirdetményt tartalmazó szám melléklésével hivatalomnak megküldeni szíveskedjék.

Kelt ....

N. N.

a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

A .... tekintetes kiadóhivatalának

....

F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavitási kölcsöne tárgyában van szerencsém hivatalos tisztelettel az iránt megkeresni, miszerint az ide mellékelt hirdetményt legközelebbi számukban egy izben közölni, a közlés költségeire vonatkozó, szabályszerüen kiállitott számlát a fél nevére kiállitva, a hirdetményt tartalmazó lappéldány melléklésével hivatalomnak megküldeni szíveskedjék.

Kelt ....

N. N.

a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

Hirdetmény.

F. T. földbirtokos .... vármegyei Z. községhez tartozó Gy. pusztai birtokának részét képező $37\frac{549}{1600}$ holdnyi kiterjedésű, elmocsárosodott rétterületét az azt átszelő P. vizfolyásnak kitisztogatása s a terület alagcsövezése segélyével javitani s az e végből szükséges 3849 korona 62 fill.-nyi összeget az 1889: XXX. t. cz.-ben körülírt talajjavitási kölcsön útján beszerezni óhajtja.

Az erre vonatkozó s a .... kerületi m. kir. kulturmérnöki hivatal által .... számhoz I. alatt elkészitett műszaki tervek és leirások, az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapitására vonatkozó, s a fenti t.-cz. tárgyában a nméltsgú földmivelésügyi m. kir. minister úr által 38596/91. sz. a. kibocsátott rendelet III. fejezetében körülirt háromtagú bizottság által elkészitett kimutatás f. é. .... hó ....tól ....hó ....ig a ....i kir. járásbiróság hivatalos helyiségében közszemlére ki vannak téve, s azt a hivatalos órákon belül bárki által betekinthetők.

Felhivatnak az érdekeltek s ezek között az esetleg létező jelzálogos hitelezők, hogy az ingatlanok telekkönyvi azonosságára s katasteri tiszta jövedelmére vonatkozólag a már fent emlitett háromtagú bizottság által elkészitett kimutatásra vonatkozó esetleges észrevételeket a .... kerületi m. kir. kulturmérnöki hivatalnál (székhely és cim pontos megjelölése) f. é. .... hó ....-ának déli 12 órájáig irásban annál is inkább beadják, mert különben a további intézkedések meghallgatásuk nélkül fognak megtétetni.

Kelt ....

N. N.
a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal főnöke.

A ....i kir járásbiróságtól, mint telekkönyvi hatóságtól.
.... szám.

A .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatalnak

....

F. é. .... hó .... n .... számú átiratával megküldött, F. T. Gy. pusztai alagcsövezése és talajjavitási kölcsönügyére vonatkozó — közszemlére kitett — műszaki tervek és leirások, az ingatlanok telekkönyvi azonosságának és katasteri tiszta jövedelmének megállapitását tárgyazó kimutatás, valamint a 16386/91. sz. igazságügyministeri rendelet 1. §-ában érintett és kifüggesztési záradékkal ellátott hirdetmény további eljárás céljából hivatalos tisztelettel visszaszármaztatnak azon értesitéssel, hogy az idézett rendelet értelmében a hirdetmény, illetve átirat iktatói száma a Z. községi 204. sz. tjkvben széljegyzésbe vétetett.

A kir. járásbiróság, mint tlkvi hatóság.

Kelt ....

N. N.
kir. járásbiró.

.... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal.
.... szám.

M. kir. Országos Vizépitési Igazgatóságnak

Budapest.

Vonatkozással .... évi .... hó .... n. .... szám alatt kelt rendeletére, van szerencsém F. T. földbirtokos Z. községhez tartozó Gy. pusztai alagcsövezés céljából kérelmezett talajjavitási kölcsön tárgyában az összes iratokat s terveket a 38596/91. sz. ministeri rendelet 18. §-a értelmében iratjegyzék mellett hivatalos tisztelettel oly megjegyzéssel beterjeszteni, miszerint a .... számú hirdetményben kitüzött határidőn belül e tárgyban hivatalomnál felszólalás be nem adatott, s miszerint a 16836/I. M. 891. sz. ministeri rendelet 1. §-ában körülirt megjegyzés a ....i kir. járásbiróság f. é. .... hó .... n. .... számú átiratának tanusága szerint megtörtént.

Kelt ....

N. N.
a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal
főnöke.

Bizonylat.

F. T. birtokos a Z. községi 204. sz. tljkvben 1058/2-től 1058/157-ig tljkvi h. r. számú birtokrészletből álló telekkönyvi jószágtesthez tartozó területen a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal által ....sz. a. kiadott tervben kitüntetett munkálatokat talajjavitási kölcsön igénybe vétele mellett foganatositani szándékozván: a m. kir. Országos Vizépitési igazgatóság az 1889: XXX. t.-cz. alapján 38596/91. sz. a. kiadott földmivelésügyi s pénzügyministeri rendelet 18. §-ának intézkedéseihez képest, a kérelmezendő talajjavitási kölcsönt engedélyezhetőnek tartja.

A m. kir. Országos Vizépitési Igazgatóság megjegyzi azonban, hogy a kérdéses talajjavitási munkálatok a .... ker. m. kir. kulturmérnöki hivatal vezetése alatt még a mult évben foganatba vétettek s jelenleg is folyamatban vannak.

Budapest, ...

A m. kir. országos vizépitési
igazgatóság főnöke:

....

A közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. törvényczikknek a vizjogi ügyekre vonatkozó rendelkezései.

A törvény következő szakaszai szerint a közigazgatási biróság csak az administratio jogköréhez tartozó kérdésekben bíráskodik, ellenben a tulajdonképeni *magánjogi jogviszonyok* elbírálása ezentúl is a rendes biróságok elé tartozik.

A közigazgatási biróság által eldöntendő vizjogi kérdésekben nincs helye *a törvény rendes útján* való orvosláskeresésnek (T. 18. §.), valamint *a ministeri felülvizsgálatnak* sem, úgy hogy felügyeleti jog cimén sem lehet a ministertől ez ügyekben intézkedést kérni. (T. 20. §.)

A közigazgatási biróság hatásköréből a rendőri ügyek egyátalán ki lévén zárva, a biróság joghatósága a *vizrendőri ügyekre* sem terjed ki.

1896: XXVI. törvényczikk.

V. Cim.

Vizjogi ügyekben.

54. §.

Az alispánnak, törvényhatósági város polgármesterének és a székes főváros tanácsának azon határozata ellen, melylyel

1. a meder- és parttulajdonos s a vizhasználatra jogosultak között a vizhasználat gyakorlása körül felmerülő vitás ügyeket eldönti (1885: XXIII. t.-cz. 6. §-a);

2. szabad rendelkezés alatt álló vizeknek mások által a birtok területén kivül hatósági engedély vagy tényleg fennálló jog alapján való használata körül, a vizhasználatra jogosultak és a terület birtokosa között előforduló vitás ügyekben dönt (i. t. 11. §-a);

3. a hajózásnak a folyamrendőri szabályok megtartásával való szabad gyakorlása körül egyesek vagy testületek között keletkező vitás ügyekben dönt (i. t. 19. §-a);

4. a vizhasználatnak a hajózás, tutajozás és faúsztatás sérelme nélkül való gyakorlása tekintetében a vizhasználatra jogosult és a hajózás, tutajozás és faúsztatásra jogositottak között felmerülő vitás kérdésekben dönt (i. t. 27. §-a);

5. a partvédelem és biztositás, nemkülönben a meder- és parttisztitás érdekében a part birtokosa által engedély nélkül végezhető munkálatok fentartása vagy eltávolitása ügyében dönt (i. t. 41. §-a);

6. engedélyezett munkálatok és vizhasználatok birtokosát, törvény, rendelet vagy engedélyokiratba ütköző intézkedésre kötelezi, vagy a vizhasználatban törvény, rendelet vagy engedélyokirat ellenére korlátozza.

55. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel eldönti: vajjon valamely viz azon vizek közé tartozik-e, melyek felett a birtokos, mások szerzett jogainak épségben tartása mellett, szabadon rendelkezhetik (1885: XXIII. t.-cz. 10. §-a).

56. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a vizhiány tűrése iránt intézkedik (1885: XXIII. t.-cz. 34. §-a);

2. a vízhasználatra nyert engedélyt megszüntnek nyilvánitja (i. t. 36. §-a);

3. az idegen birtokon fentartott vizvezető árokból vagy csatornából jövő viz használatára a birtokosnak adott hatósági engedély következtében, ennek a már létező munkálatok, valamint az e munkálatok fentartásának, s a rajtuk szükséges változtatásoknak költségeihez való hozzájárulását megállapitja (i. t. 37. §-a 2. és 3. pontjai).

57. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a medernek és partoknak jó karban tartása körül a hozzájárulás kötelezettségét és arányát megállapitja (1885: XXIII. t.-cz. 40. és 46. §-ai);

2. az idegen földbirtok tulajdonosát, a vizrendezési és lecsapolási munkálatok folytán birtokában előállott értéknövekedés esetében, a kérdéses munkálatok költségeinek haszonaránylagos viselésére kötelezi (i. t. 43. §-a);

3. valamely érdekeltnek a már létező munkálatok, valamint fentartásuk s a rajtok szükséges változtatásoknak költségeihez való hozzájárulását elrendeli (i. t. 44. §-a);

4. a töltések mögött az ármentesitett területen kivül keletkező eső- hó- és talajvizek lefolyásának fokozatos elzárására és leeresztésére hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét eldönti (i. t. 48. §-a);

5. töltések közé fogott folyóknál a töltések közötti előtérnek a fáktól, növényektől és más anyagoktól hatóságilag elrendelt kitisztitása és az előtér területén a müvelési módoknak ugyancsak hatóságilag elrendelt megváltoztatása következtében felmerülő költségekhez az érdekeltek részéről való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét eldönti s a mivelési módok megváltoztatásából eredő értékcsökkenés megtéritését és mennyiségét kimondja (i. t. 49. §-a);

6. a viz lefolyásában beállott változás folytán másokra nézve károsnak bizonyult vizmű átalakitása szempontjából hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét megállapitja (i. t. 50. § a);

7. az utakon és vasutakon levő műtárgyaknak, átereszeknek és hidaknak a viz természetes lefolyására elégtelenné válása esetén azoknak átalakitását elrendeli és megállapitja azt, hogy az elrendelt átalakitási munkálatok költségei kit és mily arányban terhelnek (1885: XXIII. t.-cz. 51. §-a és 1890. I. t.-cz. 65. §-ának 1. bekezdése);

8. a vizmosások keletkezésének s már meglevő vizmosások továbbfejlődésének megakadályozására vagy megszüntetésére hatóságilag elrendelt munkálatok költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és mértékét megállapitja (1885: XXIII. t.-cz. 55. §-a).

58. §.

A közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel

1. a vizi szolgalmak használata és megszünése tárgyában a jogositott és terhelt között előforduló vitás kérdéseket eldönti (1885: XXIII. t.-cz. 60. és 62. §-ai);

2. a vizhasználatra jogositott által a közlekedésre szükséges átjáróknak, hidaknak és átereszeknek a szolgalom megállapitásakor fennálló viszonyok szerint leendő elkészitését elrendeli i. t. 63. §.).

59. §.

A földmivelésügyi ministernek azon határozata ellen, melylyel

1. a feladat megoldására alkalmas határokkal nem biró vízszabályozó és ármentesitő társulatok egyesitésének, illetőleg új beosztásának feltételeit és módozatait megállapitja (1885. XXIII. t.-cz. 81. és 125. §-ai és 1884: XIV. t.-cz. 2. §-a);

2. a magaslatok által elzárt területeknek külön társulatokká alakitása esetében az értekemelkedés tárgyában dönt (1885: XXIII. t.-cz. 82. §-a és 1884: XIV. t.-cz. 3. §-a);

3. a több társulat árterébe eső területnek megosztása következtében felmerülő vitás pénzügyi kérdéseket elintézi (1885: XXIII. t.-cz. 82. §-a és 1884: XIV. t.-cz. 3. §-a);

4. oly vizrendező társulatoknál, melyek az ártérfejlesztést különböző vizszinek szerint eszközölték, a különböző vizszínek között és a felvett legalacsonyabb vizszin alatt fekvő területek egymás közötti hozzájárulásának arányát megállapitja (1884: XIV. t.-cz 15. §-a);

5. a közérdekből fentartandó vizrendező társulatok maximális megterhelése és az államnak a társulat költségeihez való hozzájárulása tárgyában, a hozzájárulás kötelezettsége és mértéke

iránt intézkedik (1885: XXIII. t.-cz. 115. §-a és 1884: XIV. t.-cz. 23. §-a);*)

6. a felett a kérdés felett, hogy csakugyan a társulat érdeke is teszi-e szükségessé és mennyiben az állam által létesitendő partbiztositást, valamint az esetre, ha ez a társulat érdekében is szükséges, de a hozzájárulás iránt egyezség nem jön létre, a társulat hozzájárulásának kérdésében intézkedik (1894: III. t.-cz. 3. §.).

60. §.

A földmivelésügyi ministernek, illetőleg a közigazgatási bizottságnak azon határozata ellen, melylyel a társulati védtöltések vagy egyéb vizrendezési munkálatok által védett csatornák, épületek, körtöltések, utak és vasutak tulajdonosai részéről a társulat költségeihez való hozzájárulás kötelezettségét és arányát eldönti (1884: XIV. t.-cz. 15. §-a, 1885: XXIII. t.-cz. 110. §-a, és 1890: I. t.-cz. 65. §-ának utolsó előtti bekezdése).

A törvény harmadik része.

A közigazgatási biróság előtti eljárásról.

I. Fejezet.

A panaszról és vádiratról.

84. §.

A panasz joga megilleti:

1. a közigazgatási biróság hatásköréhez tartozó ügyekben tett hatósági intézkedések és hozott határozatok által okozott bármely sérelem orvoslása céljából az érdekelteket, ide értve a jogi személyeket és hatóságokat is.

2. a közigazgatási hatóságok hatáskörének és az állami (kincstári) közérdeknek védelmére:

a) a főispánt (főpolgármestert) a törvényhatósági és a közigazgatási bizottság intézkedése és határozata ellen;

b) az alispánt (törvényhatósági város polgármesterét), a pénzügyigazgatót, a tanfelügyelőt, az államépitészeti (folyammérnöki) hivatal főnökét és az erdőfelügyelőt, mint az illető közigazgatási ágak főhatóságait, az általok képviselt ág körében a közigazgatási bizottság intézkedése és határozata ellen;

*) A m. kir. közigazgatási biróság 1207/1901. sz. végzésében kimondta, hogy ezen ügyekben való határozatnak meghozatalára a fennálló és a biróság által elfogadott gyakorlat szerint nem a földmivelésügyi, hanem a pénzügyminister illetékes és ennek határozata ellen kereshető a biróságnál orvoslás.

c) az adófelszólamlási bizottság előadóját az adófelszólamlási bizottság határozata ellen.

A 2. pont eseteiben a panaszjog az illető hatósági közegek helyetteseire is átszáll.

A főispán, illetőleg helyettese a panaszjogot a törvényhatósági bizottság intézkedése és határozata ellen csak akkor érvényesitheti, ha ez iránti szándékát az intézkedés, illetőleg határozat kihirdetése alkalmával nyilvánosan kijelentette.

85. §.

Az érdekelt felek panasza azon közigazgatási hatóságnál, melynek intézkedése vagy határozata ellen irányul, akár irásban benyujtható, akár élő szóval bejelenthető.

A szóbeli panaszt köteles a hatóság a határozat kihirdetése alkalmával a jegyzőkönyvben följegyezni, illetőleg ha a bejelentés később történik, arról jegyzőkönyvet felvenni.

A panasz bejelentése csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére, s a fél kérésének kifejezésére terjedhet ki.

86. §.

A főispán, a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza mindig irásban nyujtandó be, és pedig:

1. a főispán panasza az ügyiratokkal felszerelve (100. §.), közvetlenül a közigazgatási biróságnál;

2. a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza azon hatóságnál, melynek intézkedése vagy határozata ellen intézve van.

87. §.

A főispán, a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadója kötelesek az emelt panaszról egyidejűleg az illető ministerhez jelentést tenni.

A minister, ha szükségesnek látja, a közigazgatási hatóságok hatáskörének, illetőleg az állami (kincstári) közérdeknek védelmére, tárgyalás előtt a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhet, illetőleg a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhet.

88. §.

A főispánnak a törvényhatósági bizottság ellen intézett panasza esetében a bizottság a főispán (illetve helyettesének) kijelentését (84. §.) jegyzőkönyvbe iktatja, egyszersmind a birósági eljárásban megbizott által leendő képviseltetéséről, illetőleg saját köz- és vagyoni ügyeinek védelméről intézkedik.

A főispánnak és a közigazgatási főhatóságoknak a közigazgatási bizottság ellen intézett panaszáról egyidejűleg a bizottság is értesitendő, hogy a birósági eljárásban megbizott által leendő képviseltetéséről, illetőleg saját köz- és vagyoni ügyeinek védelméről idejekorán intézkedhessék.

89. §.

A törvényhatósági és közigazgatási bizottságoknak a 88. §. alapján kiküldendő megbizottait mindazon jogok megilletik és mindazon kötelességek terhelik, melyeket ezen törvény a bepanaszolt félre ruház.

90. §.

A panasziratnak magában kell foglalnia:

1. a bepanaszolt fél, illetőleg a hatóság megnevezését, ki vagy mely ellen intézve van;

2. a sérelmes intézkedésre vagy határozatra való hivatkozást;

3. a tényállás és az ennek igazolására szolgáló bizonyitékok rövid leirását;

4. a panasz tárgyát képező intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek megjelölését;

5. a jogalap kitüntetését;

6. a kérés szabatos kifejezését.

91. §.

A panasziratban az ügyre vonatkozó oly ténykörülményt és bizonyitékot is fel lehet hozni, mely az előzetes közigazgatási eljárás folyamában fenn nem forgott.

92. §.

A bizonyitó iratot, melylyel panaszló igényét támogatni véli, eredetiben, vagy másolatban, ha pedig a bizonyitó iratnak csak egyes részei birnak jelentőséggel, legalább kivonatban a panasziratához kell csatolni.

Ha a fél panasza az eljárt hatóságon kivül más fél ellen is van intézve, a panasziratához ennek és összes mellékleteinek egy másodpéldányát is kell csatolni.

A hatósági panaszt, ha az csupán hatóság ellen van intézve: két példányban, egyébként három példányban kell benyujtani.

93. §.

A panaszt minden esetben 15 nap alatt kell benyujtani (bejelenteni) az illető hatósághoz vagy a közigazgatási bírósághoz (85. és 86. §-ok).

94. §.

A panasz benyujtására (bejelentésére) szolgáló határidő az érdekelt felekre nézve a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesitését, a főispánra (főpolgármesterre), a közigazgatási főhatóságokra és adófelszólamlási bizottság előadójára nézve pedig a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését közvetlenül követő naptól kezdve számittatik.

A határidő, ha utolsó napja vasárnapra vagy Gergely naptár szerinti ünnepnapra esik, a legközelebbi köznapon jár le.

Posta útján való benyujtás esetében a feladás időpontja határoz.

Az ezen szakaszban foglalt intézkedések a jelen törvényben szabályozott többi határidőkre is kiterjednek.

95. §.

Testületi szervezettel biró hatóságok nevében ezeknek elnöke van hivatva a panaszirat átvételére, illetőleg a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe iktatására s az ezen törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott további teendők végzésére.

Ezen szabály alól kivételnek van helye a törvényhatósági bizottságra nézve, melynek nevében az alispán (polgármester), és az adófelszólamlási bizottságra, melynek nevében a pénzügyigazgató veszi át a panasziratot, illetőleg foglalja jegyzőkönyvbe a szóval előterjesztett panaszt és végzi az ezen törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott többi teendőket.

96. §.

A panasz tárgyalás nélkül hivatalból visszautasitandó, ha a kiszabott határidő (93. §.) eltelte után nyujtották (jelentették) be.

A visszautasitást indokolni s az erre vonatkozó határozatot a benyujtónak (bejelentőnek) irásban kézbesiteni kell.

97. §.

A visszautasitás joga megilleti, a 96. §. esetében a magánpanaszszal szemben az eljárt közigazgatási hatóságot, a hatósági panaszszal (főispán, közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panaszával) szemben pedig a közigazgatási biróságot.

98. §.

Az eljárást közigazgatási hatóság visszautasitó határozata ellen a közigazgatási birósághoz intézendő felfolyamodásnak van helye.

99. §.

Az érdekelt fél, ha ő maga vagy meghatalmazottja a panasziratot valamely elháríthatlan akadály miatt nem adhatta be a kellő időben (93. §.): igazolási kérelmet terjeszthet elő.

A hitelt érdemlően indokolandó igazolási kérelmet a panasziratal együttesen, az elmulasztott határidő utolsó napját követő 15 nap alatt irásban az eljárt közigazgatási hatóságnál kell benyujtani.

Az igazolási kérelmet a főügytől elkülönitve, ezt megelőzőleg kell tárgyalni és eldönteni.

Ha a biróság az igazolási kérelemnek helyet nem ad, a panaszt a főügybe való avatkozás nélkül visszautasitja.

100. §.

Az eljárt középfokú közigazgatási hatóság, illetőleg minister a hozzá benyujtott panaszt, ha ezt a 97. §. értelmében reá ruházott jognál fogva a 96. §. alapján hivatalból visszautasitandónak nem találja: az összes — és pedig a mennyiben nem elsőfokúlag járt el, az alsófokú hatóságoktól is bekivánandó — tárgyiratokkal felszerelve, felvilágositó irat kiséretében nyolcz nap alatt felterjeszti, illetőleg átteszi a közigazgatási birósághoz.

101. §.

Magánpanasz esetében az eljárt közigazgatási hatóság, ha a panaszt a közigazgatási hatóságok hatáskörébe tartozónak véli, vagy az állami (kincstári) közérdekbe ütközőnek találja: köteles a felterjesztésben vagy átiratban (100. §.) a birósági hatáskör ellen kifogást emelni, illetőleg a fenforgó állami (kincstári) közérdeket megjelölni, s erről a középfokú közigazgatási hatóság az illető ministerhez egyidejüleg jelentést tenni.

A minister a közigazgatási hatóságok hatáskörének és az állami (kincstári) közérdeknek védelmére a tárgyalás előtt a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhet, illetőleg a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhet.

102. §.

Ha a magánpanasz az eljárt középfokú közigazgatási hatóság köz- és vagyoni ügyeit sértőleg érinti: a hatóság a felterjesztésben (100. §.) a keletkezhető sérelem mibenlétét s veszélyeztetett jogainak és érdekeinek védelmét kifejti, s esetleg magát vagy kiküldendő megbizottját a szóbeli tárgyalásra megidéztetni kéri.

A hatósági köz- és vagyoni ügyeket fenyegető sérelem fenforgása esetében az eljárt közigazgatási hatóságot, illetőleg meg-

bizottját, mindazon jogok megilletik és mindazon kötelességek terhelik, melyeket ezon törvény a bepanaszolt félre ruház.

103. §.

A közigazgatási birósághoz intézett panasz benyujtása (bejelentése) rendszerint felfüggeszti a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását.

Oly esetekben azonban, melyekben a törvény (rendelet, szabályrendelet) szerint csak birtokon kivül volt helye a közigazgatási vagy pénzügyi birósági felebbvitelnek: a közigazgatási intézkedések és határozatok végrehajtását a biróság előtt megindított eljárás sem akadályozza meg.

A birósági eljárásra való tekintet nélkül végrehajtható a közigazgatási intézkedés és határozat akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatatlan kár következnék be. Ezen esetekben a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell.

104. §.

A közigazgatási biróság a panaszt mindenekelőtt a 96. §. alapján veszi vizsgálat alá s azt tárgyalás nélkül hivatalból visszautasitja:

a) ha a hatóság panasza a kiszabott határidő (93. §.) eltelte után lett benyujtva;

b) ha az elkésve beadott magánpanaszt a közigazgatási hatóság a 97. §-ban reá ruházott jognál fogva vissza nem utasitotta.

A visszautasitás jogát a biróság nevében az előadó az elnökkel egyetértőleg gyakorolja. Egyetértés hiányában maga a biróság dönt.

105. §.

Csekélyebb fontosságú tartalmi és alaki hiányok és hibák esetében a biróság, illetőleg ennek nevében az előadó az elnökkel egyetértőleg a panasziratot a benyujtónak visszaadja azon meghagyással, hogy a biróság utasitásai szerint kiegészitve (kiigazítva) záros határidő alatt közvetlenül oda ismét nyujtsa be.

Az ismételt benyujtásra kitüzött határidő elmulasztása esetében a 104. §-ban rendelt eljárásnak van helye.

Ha pedig a panaszirat oly lényeges alaki vagy tartalmi hiányban szenved, vagy a kiegészitésre sem látszik alkalmasnak, úgy az hivatalból vissza is utasitható.

106. §.

Ha a panaszirat ellen a 96. §. alapján észrevétel nem merült fel, vagy ha a 105. §. első bekezdése értelmében visszaadatni

rendelt panaszirat a kellő időben és módon ismét be lett nyujtva: a biróság annak második s esetleg harmadik teljes példányát a bepanaszolt félnek (92. §.) kézbesittetni rendeli azon figyelmeztetéssel, hogy jogában áll ezzel szemben a kézbesitéstől számitott 15 nap alatt védiratot benyujtani.

Ha több bepanaszolt fél van, a panaszirat másodpéldányát közülök annak kell kézbesiteni, ki a közigazgatási eljárásban vagy panasziratban legelől volt megnevezve, a többiek pedig értesitendők, hogy a panasziratot és mellékleteit az elől nevezett bepanaszoltnál vagy a biróságnál megtekinthetik s 15 nap alatt együttes vagy külön védiratot nyujthatnak be.

Ha a magánpanasz kizárólag a hatóság ellen irányul, vagy ha csak panaszbejelentés történt, de panasziratot nem adtak be: védirat benyujtásának sincs helye.

107. §.

Ha a biróság a hozzá felterjesztett ügyiratokból annak jut tudomására, hogy a meginditott eljárás által harmadik személyek is érdekelve vannak, a panaszirat másodpéldányának kiadásával egyidejűleg ezeket is figyelmeztetheti a panasziratnak és mellékleteinek a biróságnál való megtekintésére, illetőleg saját védiratuknak 15 nap alatt lehető benyujtására.

Az érdekelt harmadik személyeket a biróság saját kivánatukra vagy a felek előterjesztésére később is bevonhatja az eljárásba mindaddig, míg a tárgyalás határnapja ki nincs tűzve.

A biróság előtti eljárásba bevont harmadik személyeket a fenforgó jog- vagy érdekazonossághoz képest a panaszló vagy a bepanaszolt féllel mind a jogokra, mind a kötelességekre nézve egyenlőknek kell tekinteni.

108. §.

A védiratot közvetlenül a birósághoz két példányban kell benyujtani. Ezen példányok egyikét a panaszlónak haladéktalanul kézbesiteni kell.

109. §.

A védirat benyujtásának elodázása vagy elmulasztása az eljárás folyamát nem akadályozza.

110. §.

A felek az ügy állásának tisztázására — a tárgyalásig — a panasziraton és védiraton kivül is intézhetnek irásbeli előterjesztéseket a birósághoz. Ezen előterjesztéseket az ellenféllel esetről-esetre közölni kell.

21.973/96.
M. E.

A m. kir. ministerium rendelete a m. kir. közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. végrehajtása tárgyában.

(A vármegyei és városi törvényhatóságoknak, a közigazgatási bizottságoknak, a főispánoknak Budapest székesfőváros főpolgármesterének), a törvényhatóságok első tisztviselőinek, a törvényhatósági városok tanácsainak, a székesfővárosi államrendőrség főkapitányának, a pénzügyigazgatóságoknak (a székesfővárosi kir. adófelügyelőnek, a m. kir. központi díj- és illeték-kiszabási hivatalnak), a tanfelügyelőknek, az államépitészeti (folyammérnöki) hivatalok főnökeinek, az erdőfelügyelőknek.)

Az 1896. évi XXVI. t.-cz. 160. §-a alapján a m. kir. közigazgatási biróságról szóló törvény 1897. évi január hó 1-én lép hatályba.

Habár ez a törvény a közigazgatási pörben a tulajdonképeni biráskodás jogával csak a közigazgatási biróságot ruházza föl, mindazonáltal nem csekély azon feladatok száma és súlya, melyeket e törvény végrehajtása alkalmából a közigazgatási hatóságoknak kell megoldaniok.

Mert azonkivül, hogy a hatóság a közigazgatási pörben mint fél vehet részt (T. 84., 88., 89. és 102. §.) a közigazgatási folyamatban eljárt hatóság a közigazgatási peres eljárásban hatóságilag is közreműködik és erre vonatkozó részint közvetitő, részint intézkedő jogköre a következőkben nyilvánul:

A törvény 85. §-a szerint a közigazgatási folyamatban eljárt hatóság átveszi az irásban benyujtott, illetőleg jegyzőkönyvbe foglalja a szóval bejelentett panaszt, az elkésve benyujtott vagy bejelentett magánpanaszt hivatalból visszautasitja (97. §.), a törvényes határidőben benyujtott vagy bejelentett panaszt pedig felvilágositó nyilatkozat kiséretében a birósághoz felterjeszti (100. §.), esetleg a közigazgatási hatáskör és az állami (kincstári) közérdek védelmére a biróságnál hatásköri kifogást emel, illetőleg a fenforgó állami (kincstári) közérdeket megjelöli és erről az illető ministerhez jelentést tesz (101. §.), átveszi az igazolási kérelmet (99. §.), a végrehajtási panaszt (151. §.), és azt a birósághoz juttatja, foganatositja a biróság által elrendelt bizonyitási eljárást (113. §.), a birósági kiadványok kézbesitését eszközli (138. §.), végül a birósági határozatok végrehajtását elrendeli és foganatba vételi. (149. §.)

Kétségtelen ezek szerint, hogy a közigazgatási perből kifolyólag a hatóságoknak is jelentékeny feladat jutott osztályrészül és e feladatnak helyes megoldása magoknak a hatóságoknak is érdekükben áll, mert az eljárásuk közben elkövetett

esetleges hibákat vagy mulasztásokat ismét csak ők lesznek kénytelenek helyesbiteni, illetőleg pótolni, eljárásukat pedig a biróság is figyelemmel kiséri (133. §.), ezenfelül a hibás hatóság vagy hatósági közeg az eljárási költségek viselésére kötelezhető (145. §.), és a közigazgatási biráskodási ügykörben felmerülő kötelességsértések miatt a fegyelmi felelősség is érvényesithető.

A közigazgatási biróság kifogástalan működésének egyik alapfeltétele levén a konkrét ügyek tényálladékának helyes megállapitása, a közigazgatási hatóságoknak kötelessége leend fokozottabb mértékben arra ügyelni, hogy az előttük folyamatban levő jogvitás ügyekben a ténykérdés teljesen tisztáztassék és a tényállás a fenforgó körülmények, adatok és tények tárgyilagos figyelembevétele mellett kiderittessék, miután az e téren előforduló hiányok pótlása vagy a birói eljárást szerfelett hosszúra nyujtaná, vagy pedig a ténykérdés helytelen megállapitása károsan kihatna a tulajdonképeni birói tevékenységre, a törvény alkalmazására, a jogkérdés megoldására.

Ezen átalánosságban megjelölt, a közigazgatási szervekre háramló sokoldalú feladatokra való tekintettel, az 1896. évi XXVI. t.-cz. zavartalan végrehajtása érdekében a ministerium, az idézett törvény 160. §-a alapján, követve a törvény szakaszainak sorrendjét, az 1896. évi november hó 18-án tartott ministertanács határozatához képest, a következőket rendeli:

1.
Kölcsönös jogsegélynyujtás. (T. 15. §.)

A közigazgatási biróság úgy a középfokú (állami, törvényhatósági), mint az alsófokú (állami, járási, községi) közigazgatási hatóságokhoz közvetlenül fordulhat; az alsófokú közigazgatási hatóságok azonban — saját kezdeményezésre — csupán a középfokú közigazgatási hatóság közvetitésével érintkezhetnek a közigazgatási birósággal.

A biróság az alsó- és középfokú közigazgatási hatóságokhoz meghagyásokat intéz, ezek pedig a birósághoz felterjesztéseket (jelentéseket) tesznek.

2.
Szabályrendeletek a birói hatáskör szempontjából. (T. 16. §.)

Azok a vitás kérdések, melyek — magának a közigazgatási biróságról szóló törvénynek az alapján — a közigazgatási biróság hatáskörébe tartoznak, egyenként fel vannak sorolva a törvény második részének II. fejezetében. (22—83. §-ok.)

Ezenkivül a törvény 16. §-a megadja a lehetőséget ahhoz, hogy a közigazgatási biróság hatásköre rendeleti úton (és pedig ministertanácsi felhatalmazás alapján kiadott ministeri rendelet útján), kiterjesztessék oly vitás ügyek végérvényes elbirálására, melyek ministeri rendelettel, vagy szabályrendelettel szabályozott kérdésekben merülhetnek fel, s melyek magában a közigazgatási birósági törvényben fel nem sorolvák. Erre való tekintettel a törvény 156. §-a azt rendeli, hogy a hatályban levő ministeri rendeleteket és szabályrendeleteket, a biróság hatáskörének rendeleti úton való kiterjeszthetése szempontjából, az illető ministereknek a közigazgatási biróságról szóló törvény életbeléptetésétől számitott öt év alatt át kell vizsgálniok.

Ezen átvizsgálás iránt annak idején külön intézkedés fog tétetni; e részben tehát a szabályrendeletet alkotó törvényhatóságoknak és rendezett tanácsú városoknak egyelőre nem kell intézkedniök, illetőleg nem szükséges a ministeriumhoz javaslatokat terjeszteniök. A mi pedig a jövőben alkotandó szabályrendeleteket illeti, annak eldöntése, vajjon a szabályrendelet tárgyát képező kérdésekben felmerülő vitás ügyek a közigazgatási biróság hatáskörébe utalhatók-e: esetről-esetre fog megtörténni.

3.

Közigazgatási és közigazgatási birói ügyek összefüggése. (T. 17. §.)

A törvény 17. §-a szerint oly esetekben, midőn a közigazgatási birósághoz tartozó vitás főkérdéssel más oly, különben közigazgatási hatáskörhöz tartozó mellékkérdés kapcsolatos, melynek előzetes vagy együttes elbirálása nélkül a főkérdés el nem dönthető: a mellékkérdés felett is a közigazgatási biróság határoz. Oly esetekben tehát, midőn szorosan összefüggő kérdéseknek elválasztása csak bonyodalmakra vezetne: a törvény a döntés jogát a kérdések összességére nézve birói hatáskörbe utalta.

Önként értetik, hogy azok a kérdések, melyek ugyanazon közigazgatási intézkedés vagy határozat folytán keletkeznek ugyan, de a felsőbb közigazgatási hatóság (ministerium) és a biróság által külön-külön minden hátrány nélkül elintézhetők, természetükhöz képest és a helyzet által kivánt sorrendben az illetékes közigazgatási hatóság (minister) vagy a biróság által tárgyalandók és döntendők el.

Azt, hogy melyek a szorosan összefüggő és melyek az elválasztható kérdések: esetről-esetre a konkrét ügy fogja

megjelölni s a kifejlendő bírói és közigazgatási gyakorlat fogja szabályozni.

Arról a megforditott esetről, midőn a közigazgatási hatáskörben hagyott főkérdéssel, a közigazgatási birói hatáskörbe utalt valamely mellékkérdés áll elválaszthatlan kapcsolatban, a törvény nem rendelkezik. Ily esetekben a közigazgatási hatóság törvényes felhatalmazás hiányában, nem vághat ugyan a bírói hatáskör területére, de a főkérdést a mellékkérdés kifejezett eldöntése nélkül mégis érdemlegesen birálja el; a mellékkérdés végeldöntése tekintetében fenmaradván a birói út igénybevételének lehetősége. Áll ez különösen olyan közérdekű, határozott időponthoz kötött vagy csak felsőbb jóváhagyással elintézhető ügyek tekintetében, melyeknek közigazgatási úton való érdemleges és végleges elbirálását az a körülmény, hogy egy esetleg kapcsolatos mellékkérdés eldöntése birói hatáskörbe tartozik: meg nem akadályozhatja. Igy pl. a törvény 26. és 42. §-a alapján birói hatáskörben eldöntendő vitás szavazati jogkérdésnek felmerülése nem függesztheti föl egy községi vagy törvényhatósági költségvetésnek vagy más közérdekű határozatnak idejében jogerőre emelkedhetését, még ha ekként a mellékkérdésben hozandó birósági határozatnak néha tárgytalanná, illetőleg csupán a jövőre irányadó elvi jelentőségüvé kell is válnia.

A 17. §. utolsó bekezdése szerint, ha közigazgatási biróság eljárása folytán a közigazgatás körében valamely intézkedés válik szükségessé: a határozatról az intézkedés tételére hivatott közigazgatási hatóság is értesitendő. Igy például, ha a közigazgatási biróság (a törvény 25. vagy 41. §-a alapján) egy községi vagy törvényhatósági legtöbb adót fizetőnek a névjegyzékbe felvételét vagy törlését rendelte el: az illetékes közigazgatási hatóságot a birói határozatról azért kell értesiteni, hogy ez a határozat természetes következményekép a virilis névjegyzék helyesbitése (egy régi tag törlése, vagy egy új tag felvétele) iránt intézkedhessék.

4.

A kormányhatósági felügyeleti jognak a közigazgatási birósághoz utalt vitás ügyekben való megszünése. (T. 20. §.)

A törvény második részének II. fejezetében felsorolt ügyekben hozott középfokú határozatok vagy intézkedések ellenében a ministerekhez semminemű fellebbezésnek, felfolyamodásnak, rendkivüli felülvizsgálati kérvénynek, egyátalán semmi néven nevezendő közigazgatási felebbvitelnek nincs helye; ily közép-

fokú határozatok vagy intézkedések tekintetében tehát a kormány az 1886. évi XXI. t.-cz. 10. §-a alapján sem intézkedhetik.

5.

Birósági döntvények jelentősége. (T. 21. §.)

A közigazgatási biróság által hozandó döntvényeknek a közigazgatási hatóságokra nézve irányadó voltát a törvény 21. §-a ugyan nem mondja ki, e döntvények azonban, melyeknek közhirré tételéről gondoskodás történik, a dolog természete szerint az összes közigazgatási hatóságok állandó figyelmét megérdemlik. A döntvényekben foglalt elvi jelentőségű megállapodások ugyanis a közigazgatási biróság illető osztályának tanácsaira nézve mindaddig kötelezők lévén, míg azokat újabb osztályülés meg nem változtatja; a közigazgatási hatóságok előre tudhatják, hogy a biróság hasonló ügyben hasonló álláspontra helyezkedik, az ezzel ellentétes közigazgatási hatósági határozatot vagy intézkedést megváltoztatja, tehát a közigazgatási hatóságnak kilátása alig lehet, hogy a birói döntvénynyel ellentétes felfogása érvényre emelkedhessék.

A birósági döntvényeknek gondos tanulmányozása és adandó esetben való helyes alkalmazása nem csak a felek érdekében, de a közigazgatási hatóságok tekintélyének fentartása és növelése szempontjából is szükséges; mivel a közigazgatási határozatoknak és intézkedéseknek a biróság által sűrűn történő megváltoztatása a hatósági tekintélyt csorbítja, míg a hatóságok iránt való közbizalom fokozására alig van alkalmasabb eszköz, mintha a nagy közönség arról győződik meg, hogy a közigazgatási folyamatban a hatóságok részéről kifejezésre jutott felfogást a birói végdöntés is helyeselte és szentesitette.

6.

A birói hatáskör részletesen. (T. 22—83. §-ok.)

A törvény második részének II. fejezete (22—83. §-ok) tizenhat cim alatt kimeritően felsorolja mindazokat a közigazgatási jogvitás ügyeket, melyek végeldöntése a törvény alapján a közigazgatási biróság hatáskörébe tartozik. A vonatkozó törvényszakaszok idézése mellett egyenként felsorolvák mindazok az ügyek, melyekben és pedig a többnyire szintén névszerint megjelölt közigazgatási hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések birói panasz tárgyát képezhetik.

Elvül szolgál az, hogy részint az egyes ministereknek (állami számvevőszék elnökének) első fokban, részint a középfokú hatóságoknak (u. m. közigazgatási és a törvényhatósági

bizottságnak, a törvényhatósági városi tanácsnak, a törvényhatóság állandó biráló választmányának, a főispánnak, törvényhatóság első tisztviselőjének, az államrendőrség főkapitányának, a pénzügyigazgatóságnak és az adófelszólamlási bizottságnak) első, másod- illetőleg harmadfokban hozott határozatai vagy tett intézkedései képezik panasz tárgyát.

Az alsófokú hatóságok (községi, járási hatóság stb.) előtt kezdődő ügyek rendes közigazgatási úton ezentúl is felkerülnek a középfokú hatóságig, melynek másod- (néha harmad-) fokban hozott határozata vagy tett intézkedése ellen jelenleg az egyes ministerekhez intézhető felebbezés, felfolyamodás, felülvizsgálati kérelem, egyszóval a jelenleg igénybevehető közigazgatási jogorvoslatok helyébe a biróság előtt érvényesíthető panaszjog lép; vagyis a törvényben taxative felsorolt jogvitás ügyekben a ministerek helyett ezentúl a közigazgatási biróság dönt végérvényesen.

Közelebbi megvilágositásul szolgáljon a következő néhány példa:

a) A község és az egyes, valamint az ugyanazon szolgabirói járás községei között felmerülő illetőségi vitás ügyekben (T. 24. §. I., 1. pont) jelenleg az elsőfokban a főszolgabiró, másodfokban az alispán dönt, kinek a főszolgabirói határozattól eltérő, valamint az illetőséget a járás egész területére megtagadó határozata harmadfokú döntés végett a közigazgatási bizottsághoz, ennek határozata pedig, a mennyiben az illetőséget a járás egész területére megtagadta, negyedfokú végleges döntés végett a belügyministerhez felebbezhető (1886. évi XXII. t.-cz. 18. §-a).

Jövőre a helyzet egész a harmadfokig változatlan marad, vagyis az illetőségi vitás ügyek, úgy a mint eddig történt, felmennek a közigazgatási bizottsághoz, melynek az illetőséget akár a megállapitó, akár megtagadó határozata ellen magán- avagy hatósági panaszszal (T. 84. §.) a birósághoz lehet fordulni.

b) A községi legtöbb adót fizetők névjegyzékébe való felvétel vagy abból leendő törlés kérdésekben (T. 25. §. 1. pont) jelenleg első fokban a főszolgabiró, másodfokban az alispán, harmadfokban a közigazgatási bizottság határoz, melynek határozatát a belügyminister a főispán felterjesztésére felülbirálhatja. (1886. évi XXII. t.-cz. 52. §.)

Jövőre az eddigi eljárás egész a harmadfokig változatlanul marad, a közigazgatási bizottságnak harmadfokú határozata ellen azonban magán- avagy hatósági panaszszal (T. 84. §.) a birósághoz lehet fordulni.

c) A községi közlekedési (vicinál) utak építéséhez, fentartásához és kezeléséhez való hozzájárulás kötelezettségét és százalékarányát (T. 63. §. 2. pont) jelenleg első fokban az alispán, másodfokban a közigazgatási bizottság állapitja meg, és az érdekeltek csupán a két alsófokú határozatnak egymástól eltérő volta esetében felebbezhetnek a kereskedelemügyi ministerhez (1890: I. t.-cz. 36. §.).

Jövőre a helyzet a másodfokig változatlanul marad, a közigazgatási bizottság határozata ellen azonban, akár eltér az alispáni határozattól, akár egybehangzó azzal, panaszt lehet emelni a közigazgatási biróságnál.

d) A cseléd- munkás- és napszámos-ügyekben (T. 79. §.) jelenleg a közigazgatási bizottság (Budapestet kivéve) harmadfokúlag határoz, de két lényegileg összhangzó alsóbbfokú határozat ellen hozzá való felebbezésnek nincsen helye. (1876. évi XIII. t.-cz. 115. és 116. §.)

Jövőre a helyzet annyiban változatlan, hogy az ügyek a közigazgatási bizottságig az eddigi módon kerülnek föl, de a harmadfokú közigazgatási bizottsági határozat ellen — mely a rendkivüli fölülvizsgálat esetét kivéve, jelenleg végérvényes — panaszt lehet emelni a közigazgatási biróságnál.

A felsorolt példákból világosan látható, hogy a közigazgatási biróság felállitása nemcsak annyiban nyujt az eddiginél hatályosabb intézményi jogvédelmet, a mennyiben a jogvitás ügyek egy részét ezentul biróság dönti el végérvényesen; de maga a panaszjog jelentékenyen szélesebb körű lesz a mostani közigazgatási jogorvoslatoknál, a mennyiben a törvény panaszjogot nyit oly középfokú közigazgatási határozatok és intézkedések ellenében is, melyek jelenleg vagy végérvényesek, vagy csak hatósági felebbezéssel támadhatók meg, vagy a magánfél által kizárólag csak akkor felebbezhetők, ha a középfokú határozat az alsóbbfokú határozattal meg nem egyezik.

Miután pedig a törvényben foglalt taxatió természete azt hozza magával, hogy birósági panasz tárgyát csakis a törvényben névszerint felsorolt ügyekben és az ott névszerint megjelölt hatóságok által hozott határozatok és tett intézkedések képezhetik: kiváló gondot kell forditani a hatósági illetékességi fokok szigorú megtartására, vagyis arra, hogy az ügyek mielőtt a birósághoz kerülnek, a törvényes hatósági fokokon keresztülmenjenek, nehogy a biróság az ügynek közigazgatási úton elbirálására illetékes forumok sorrendjének be nem tartása indokából legyen kénytelen új eljárást vagy pótlást elrendelni s így az ügyet közigazgatási útra visszaterelni.

Végül a jogkereső közönség érdekében a közigazgatási biróság hatáskörébe utalt ügyekben hozott középfokú hatósági határozatban kifejezetten kiteendő, hogy a határozattal meg nem elégedő fél a törvényes határidőben birósági panasz jogorvoslatával élhet.

7.

A panaszjog körülirása. (T. 84. §.)

A törvény 84. §-a szerint a panasz kétféle: magán és hatósági panasz.

A magánpanasz joga az összes érdekelt feleket, tehát úgy a természeti (fizikai), mint a jogi személyeket, beleértve a testületeket, hatóságokat, cégeket stb., szóval a jogszerzés összes alanyait megilleti.

A közigazgatási hatóság vagy bármely közigazgatási közeg tehát, mint valamely közigazgatási határozat vagy intézkedés folytán érdekelt fél, a panaszjog tekintetéből egészen a magánfél fogalma alá esik, reá a törvénynek a magánfelekre és a magánpanaszra vonatkozó összes rendelkezései irányadók.

A magánpanasz joga a törvény szerint (107. §.) nincs csupán a közigazgatási eljárásban szerepelt felekre szoritva. A közigazgatási biróság hatáskörébe utalt esetek jelentékeny részében a biróság előtti eljárás okát képező közigazgatási határozat vagy intézkedés előzetes panasz és tárgyalás nélkül jő létre s így gyakran csak annak kibocsátása után, esetleg foganatositása közben állapitható meg, hogy az kit és miben érint sértőleg.

A magánpanasz továbbá a törvény szerint bármely sérelem orvoslására kiterjed, vagyis a magánpanasz bármely hatóság intézkedése vagy határozata ellenében, úgy a jog, mint az érdeksértés orvoslására, úgy a magán, mint a közérdek védelméro emelhető.

De bármily tágkörű is a magánpanasz, azért a hatósági panasz még sem válik feleslegessé és nélkülözhotővé. Fennálló törvényeink (1886 : XXI. t.-cz. 57. és 70. §-ai, 1876 : VI. t.-cz. 22. §-a) feljogositják a főispánt. a tiszti főügyészt és a különböző közigazgatási ágak képviselőit, hogy a törvényhatósági és a közigazgatási bizottságnak törvényt, rendeletet és szabályrendeletet sértő, vagy az állami és közigazgatási érdekbe ütköző intézkedéseit és határozatait, a végrehajtást felfüggesztő hatálylyal megfelebbezhessék; az 1886 : XXI. t.-cz. 10. §-a pedig kimondja, hogy a kormány a törvényhatósági és közigazgatási bizottságoknak illetéktelen vagy törvénybe ütköző határozatait bizonyos határidő alatt felülvizsgálati uton

megsemmisítheti. Minthogy pedig a kormány jövőben a közigazgatási bírósághoz utalt ügyekből keletkező vitás kérdésekbe a törvény 20. §-a alapján semmi cimen, felügyeleti cimen sem avatkozhatik, nehogy a közigazgatási hatáskör és az állami (kincstári) közérdek az önkormányzati testületek részéről megsértés veszélyének legyen kitéve, közvetitőről kellett gondoskodni, melynek segitségével a közérdek a bekövetkező új helyzetben is sikeresen megvédelmezhető.

Ez adja meg létjogosultságát a hatósági panasznak, mely által védeni szándékolt közérdeket tisztán a tetszés szerint, tehát nem kötelességszerűen igénybe vehető magánpanasz oltalmára bizni nem lehetett.

A hatósági panaszt azonban a törvény a magánpanasznál jóval szűkebb körre szoritja. Egyfelől ugyanis csupán az önkormányzati testületeknek (törvényhatósági és közigazgatási bizottságnak, valamint az adófelszólamlási bizottságnak) határozatai és intézkedései ellen nyujt az arra hivatott közegeknek panaszjogot; másfelől annak céljaként csupán az illetékesség megóvását és az állami (kincstári) közérdek megvédését tűzi ki.

Azt, hogy a hatósági panasz igénybevételének egyik esetét képező «állami közérdek» tényleg mikor fordul elő, hogy az miben nyilvánul és mennyiben veendő figyelembe: a kifejlendő birói gyakorlat fogja közelebbről megállapitani.

A mi pedig a hatósági panasz jogával felruházott közegeket illeti: a törvény e jogot a törvényhatósági és a közigazgatási bizottságban elnöklő főispánra és a középfokú (törvényhatósági) hatóságok vezetőire (alispán, polgármester, pénzügyigazgató, tanfelügyelő, államépitészeti (folyammérnöki) hivatal főnökére és az erdőfelügyelőre), illetőleg ezek helyetteseire ruházza akként, hogy a főispán vagy helyettese úgy a törvényhatósági, mint a közigazgatási bizottságnak bármily határozatát hatósági panaszszal támadhatja meg, míg a középfokú hatóságok vezetői, vagy ezek helyettesei csupán a közigazgatási bizottságnak az általuk képviselt ág körében hozott határozatait és intézkedéseit támadhatják meg hatósági panaszszal.

A tiszti főügyésznek, mint a ki intézkedési és határozási joggal (imperiummal) nem birván, a közigazgatásnak egy ágát sem képviseli, a törvény külön hatósági panaszjogot nem nyujt. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy a tiszti főügyész (ügyész), mint a törvényhatóság jogtanácsosa nézetét a fő- és alispán (polgármester) útján érvényesitse, sőt igenis szükséges a tiszti főügyész közremunkálása a tekintetben, hogy az indokolt

hatósági panasz megtétele el ne maradjon, illetőleg kivánatos, hogy az ő jogi tanácsát a hatósági panasz tételére jogosult hatósági közegek tényleg igénybe vegyék.

A földmivelésügyi tárcza érdekeinek, különösen a mezőgazdasági, mezőrendőrségi és állategészségügyi közérdekeknek védelme szempontjából feltétlenül szükséges lévén az, hogy az e tárcza képviseletében eljáró, de hatósági panasz emelésének jogával fel nem ruházott állami közegek indokolt esetekben a hatósági panaszjog érvényesitésére hatályosan befolyhassanak, e tekintetben a ministerium a következőket rendeli:

1. A hatósági panasz tételére jogozult s a T. 84. §. 2-ik pontjában felsorolt hatósági közegek bármelyike, a középfokú hatóságok területén önálló hatáskörben működő földmivelésügyi egyéb állami közegek indokolt előterjesztései alapján a tudomására hozott panaszt bejelenteni köteles.

2. A főispán mint a vármegyei állandó választmány elnöke, a választmánynak a földmivelésügyi tárcza ügykörébe vágó határozatait a földmivelésügyi kormány illető szakágának vezetőjével oly időben közölje, hogy ez a hatósági panaszjog érvényesitése végett a főispánhoz indokolt előterjesztést tehessen, melyet a főispán, illetőleg helyettese a törvényhatósági bizottság határozata, vagy intézkedése ellenében rendszerint képviselni köteles.

3. A közigazgatási bizottságnak a földmivelésügyi tárcza ügykörébe vágó határozait és intézkedéseit a főispán az érdekelt földmivelésügyi kormány-szakág vezetőjével az esetleg emelendő hatósági panaszjog érvényesitésére vonatkozó indokolt előterjesztés sürgős megtétele végett közölje.

Az adófelszólamlási bizottság határozataival szemben a közérdek védelmére a bizottság előadója, mint hivatásszerű szakközeg, a legalkalmasabb. (84. §. 2. *c*) pont.)

A 84. §. végső bekezdése szerint a főispán (illetőleg helyettese) a panaszjogot a törvényhatósági bizottság intézkedése és határozata ellen csak akkor érvényesitheti, ha ez iránti szándékát az intézkedés, illetőleg határozat kihirdetése alkalmával nyilvánosan kijelentette. A törvény e rendelkezésének indoka az, hogy a főispánnak e nemű panasza esetén a határozó testület ellentétbe jut saját elnökével, tehát gondoskodnia kell arról, hogy saját köz- és vagyoni ügyeinek védelmére a szükséges intézkedéseket idejekorán megtehesse; az intézkedésekkel pedig a következő közgyülésig várni nem lehet, illetőleg elejét kell venni annak, hogy csupán e célból új közgyűlés összehivásának szüksége álljon elő.

8.

A panasz beadásának helye és módja.

(T. 85. és 86. §.)

A panasz előterjesztésének helye tekintetében az az átalános szabály, hogy a panaszt annál a közigazgatási hatóságnál kell előterjeszteni, melynek határozata vagy intézkedése ellen irányul.

Így a közigazgatási bizottság határozata ellen irányuló panasz egyenesen a közigazgatási bizottságnál, illetőleg elnökénél (T. 95. §.) adandó (vagy jelentendő) be, még az esetben is, ha a panasz tárgyává tett határozatot a közigazgatási bizottság másod- vagy harmadfokban hozta. A másod- vagy harmadfokú határozat ellen irányuló panaszt az első- vagy másodfokban eljárt alsóbb hatóságnak még közvetités, vagyis az illetékes felsőbb hatósághoz juttatás céljából sem szabad elfogadni, nehogy a panaszemelési határidőnek a hatósági közvetitésből származó esetleges lejártából vitás kérdések támadjanak.

Ez az átalános szabály alkalmazandó a hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panaszra is (T. 84. §. 2. pont), azzal a kivétellel, hogy a főispán (főpolgármester) által emelhető panaszt mindig a közigazgatási biróságnál kell előterjeszteni.

A mi a panasz emelésének módját illeti: a törvény különbséget tesz a hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panasz (T. 84. §. 2. pont) és a magánpanasz (T. 84. §. 1. pont) között. A hivatalból emelt, vagyis a tulajdonképi hatósági panasz mindig (tehát úgy a főispán, mint a közigazgatási főhatóságok és az adófelszólamlási bizottság előadójának panasza) irásban nyujtandó be, ellenben a magánpanasznál az érdekelt fél tetszésére van bizva, hogy panaszát irásban nyujtja be, vagy csak élőszóval jelenti be.

A hatóságnak, mint érdekelt félnek panasza, magánpanasznak lévén tekintendő, nincs kizárva, hogy az ilyen panasz is élőszóval jelentessék be. De minthogy a panaszt tevő hatóságokra nézve nem állanak fenn azok a nehézségek, melyek magánfeleknél fenforognak és a melyeknek tekintetbevételével a törvény a magánpanasz szóbeli bejelentését megengedte; minthogy továbbá úgy a hatályosabb jogoltalom, mint az eljárt közigazgatási hatóság érdeke itt feltétlenül, a szóbeli panasz mellőzését kivánja: a hatóságok magánpanasza rendszerint irásban nyujtandó be.

A szóbeli panasz az eljárt közigazgatási hatóságnál akár a határozat kihirdetése alkalmával, akár később, a 15 napos

törvényes határidőn belül (T. 93. §.) bejelenthető. A hatóság a panaszbejelentést az első esetben egyszerűen a jegyzőkönyvben folytatólagosan feljegyezni, ha pedig a bejelentés később történt, erről külön rövid jegyzőkönyvet felvenni köteles.

A szóbeli panasz bejelentése a törvény 85. §-ának utolsó bekezdése szerint minden esetben csak az intézkedés vagy határozat sérelmes részeinek kijelölésére s a fél kérésének kifejezésére terjedhet ki. Indokolásnak, újténykörülmény vagy bizonyiték felhozatalának, úgy, mint ez a panasziratban (T. 90. §. 3. és 5. pont) történik, itt helye nincs; következőleg a szóbeli panaszról felvett jegyzőkönyvnek kizárólag csak a sérelem megjelölésére és a kérés szabatos feltüntetésére szabad kiterjeszkednie.

A panaszjegyzőkönyv a fél vagy felek előtt felolvasandó, a magyarul nem értőknek megmagyarázandó; úgy a felvevő hatósági közeg, mint a panasztevő fél által aláirandó, vagy ha az utóbbi irni nem tud, annak szokott kézjegyével ellátandó. Ha a fél a jegyzőkönyvet aláirni vagy kézjegyével ellátni vonakodik, vagy nem képes, ez a körülmény a jegyzőkönyvben megemlitendő.

9.

A hatósági panaszról a ministerhez teendő jelentés. (T. 87. §.)

A hatósági panasz (T. 84. §. 2. p.) benyujtására jogosult, illetőleg kötelezett főispán (főpolgármester), közigazgatási főhatóságok és adófelszólamlási bizottság előadója az általuk emelt panaszról egyidejűleg az illető ministerhez jelentést tenni tartoznak. (T. 87. §.) Szerepük a közigazgatási perben ezzel véget ér, a biróság előtti további lépések az illetékes ministerek feladata.

10.

A hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottság védelme.

(T. 88., 89. §.)

A hatósági panaszszal (T. 84. §. 2. p.) megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottság jogi állása a pörben ugyanaz, mint akármely más bepanaszolt félé; következőleg úgy a törvényhatósági bizottság, mint a közigazgatási bizottság a birói eljárásnál megbizott által leendő képviseltetéséről, egyáltalában köz- és vagyoni ügyeinek minden rendelkezésre álló eszköz igénybevételével való megvédéséről gondoskodik. Megbizottját is a T. 89. §-a értelmében mindazon jogok meg-

illetik s mindazon kötelességek terhelik, melyeket a törvény a bepanaszolt félre ruház.

11.

A panaszirat kellékei. (T. 90. §.)

A törvény 90. §-a a panaszirat kellékeit hat pont alatt foglalja össze. E kellékek egyaránt vonatkoznak a hatósági és magánpanaszra, úgy a magánfelek, mint a hatóságok irásbeli panaszára. A törvényben megállapitott eme kellékek az összes közigazgatási hatóságok által, irásbeli panasz benyujtása alkalmával annyival inkább gondos figyelemben tartandók, mert a hiányos panasziratnak a biróság által a T. 105. §-a értelmében pótlás végett történő visszaadásából, vagy épen visszautasitásából esetleg többé nem orvosolható hátrányok származhatnak.

12.

A panaszirat tartalma. (T. 91. §.)

A törvény 91. §-a szerint a panasziratban az ügyre vonatkozó oly ténykörülmény és bizonyiték is fölhozható, mely az előzetes közigazgatási eljárásban nem érvényesittetett, úgy, hogy a vitás kérdés tárgyalása a közigazgatási pörben új alapokra fektethető, a biróság előtt újra kezdhető, ép úgy, mintha közigazgatási uton előzetesen mi sem történt volna, mely intézkedés az esetleg hibás közigazgatási eljárás gyökeres kiigazitásával a jogvédelem hatályát minden irányban fokozza.

13.

Panaszirat felszerelése. (T. 92. §.)

A panasziratnak a bizonyitó irattal felszerelésére vonatkozólag a T. 92. §. első bekezdésében foglalt rendelkezés úgy a magán-, mint a hatósági panasznál egyaránt alkalmazást talál.

Az itt emlitett «másolat» kifejezés alatt csak egyszerű másolat értendő. A másolat hitelesitésére azért nincs feltétlen szükség, mert a biróság akár az ellenfél kifogására, akár hivatalból, a másolatban csatolt okmányok eredetijét megtekintés, vagy összehasonlitás czéljából a bizonyitási eljárás folyamán úgy is bekivánhatja. (112. §. 5. pont.)

14.

Panaszbeadási határidő. (T. 93., 94. §.)

A panasz beadásának határidejét átalában 15 napra tette a törvény. A 15 napos határidő úgy a magán-, mint a ható-

sági, úgy a közigazgatási hatóságnál, mint a közigazgatási biróságnál benyujtandó, úgy a szóbeli, mint az irásbeli panaszra egyaránt vonatkozik.

A közigazgatási birósághoz utalt ügyek egy részénél, a fenforgó kivételes szempontokra való tekintettel eddig 15 napnál hosszabb volt a közigazgatási felebbvitel benyujtására kiszabott határidő, tehát e tekintetben a közigazgztási biróság felállitásával némi jogmegszoritás áll elő; ámde az abból származható hátrányok az egységes, tehát félremagyarázhatatlanul világos felebbezési határidővel járó előnyökkel szemben elenyésznek. Különben is a panaszirat törvényes határidőben benyujtásának valamely elhárithatlan akadály miatti elmulasztása esetén a törvény 99. §-a értelmében igazolási kérelemnek van helye.

A panasz benyujtásának (bejelentésének) határideje magánpanasz tekintetében a sérelmes intézkedés vagy határozat kihirdetését, illetőleg kézbesitését közvetlenül követő naptól kezdve számít, a szerint, a mint a fél a határozat hozatalánál jelen volt, avagy nem volt. Hatósági panasznál mindig a határozat kihirdetését közvetlenül követő napon nyilik meg a panaszjog, mivel a hatósági panasz tételére jogosultak a panasz tárgyává teendő határozat meghozatalánál rendszerint jelen lévén: a határozat kézbesitésére nem kell várniok.

A határidő, ha utolsó (15-ik) napja vasárnapra. vagy Gergely-naptár szerinti ünnepnapra esik: a legközelebbi köznapon jár le; tehát kettős ünnepnap esetén a határidő két nappal is meghosszabbodik.

Posta útján való benyujtás esetében a feladás, nem pedig a tényleges beérkezés időpontja határoz. Vagyis a határidő 15-ik napján (ünnep esetén 16-ik vagy 17-ik napján) feladott panasz még törvényes határidőben benyujtottnak tekintetik. A félnek semminemű postai késedelem nem okoz joghátrányt.

Magától értetik azonban, hogy úgy a közvetlen benyujtás (bejelentés), mint a postára feladás csak az esetben számit, ha a panasz elfogadására törvény szerint illetékes közigazgatási hatósághoz vagy birósághoz intéztetett.

A kellő időben, de illetéktelen helyre beadott panasz joghatálylyal nem bir.

15.

A panaszirat átvételére, szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott közigazgatási közegek. (T. 95. §.)

A törvény 95. §-a értelmében a panaszirat átvételére, valamint a szóbeli panasz jegyzőkönybe iktatására, egyátalán a

törvényben az eljárt közigazgatási hatóságra ruházott további teendők ellátására, az idézett szakasz második bekezdésében tett két kivételt leszámitva, a testületi szervezettel biró hatóságok nevében azok elnöke hivatott.

Ezek szerint a testületi hatóságok határozatai vagy intézkedései ellen irányuló irásbeli panasz átvételére, illetőleg szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalására hivatott:

a) közigazgatási bizottságnál (és ennek küldöttségeinél, szakbizottságok, albizottságoknál) a főispán,

b) törvényhatósági bizottságnál az alispán (polgármester),

c) székesfővárosi és törvényhatósági városi tanácsnál: a polgármester,

d) állandó biráló választmánynál: a főispán,

e) adófelszólamlási bizottságnál: a pénzügyigazgató.

Miután azonban úgy a fő- és alispán, mint a pénzügyigazgató a panaszirat átvételét, illetőleg a szóbeli panasz jegyzőkönyvbe foglalását egyéb hivatalos elfoglaltsága miatt személyesen nem teljesitheti és miután a közönség kényelme is e feladatnak az illetők által nem személyesen leendő teljesitését igényli: az irásbeli panaszok átvételével a törvényhatósági, illetőleg pénzügyigazgatósági rendes iktató bizandó meg; a szóbeli panaszok jegyzőkönyvbe foglalását pedig a főispáni, illetőleg az alispáni (polgármesteri) és a pénzügyigazgatósági irodában az illetők nevében, azok felelőssége mellett, a főispáni titkár (vagy a főispáni titkári teendőkkel felruházott közeg), illetőleg a törvényhatóság vagy pénzügyigazgatóság fogalmazói szakának egyik, e célra külön megbizott tagja teljesiti.

16.

Irásbeli és szóbeli panasz átvétele, kezelése.

Az irásbeli panasz úgy az egyes, mint a testületi szervezettel biró hatóságoknál az iktatásra kiszabott rendes hivatalos órák alatt nyujtható be, illetőleg veendő át.

A szóbeli panasz felvételére az illető hatóságok minden köznapon egy, állandóan meghatározott óráját tűzik ki.

A szóbeli panasz felvételére meghatározott idő a hivatalos helyiségben szembeötlő módon értesitvény alakjában megjelölendő.

Az irásbeli panaszok és a szóbeli panaszokról felvett jegyzőkönyvek egyesitett, a többi közigazgatási ügyektől elkülönített iktatókönyvbe iktatandók s a beérkezés, vagy felvétel napján az illető hatóság főnökének vagy elnökének, illetőleg helyettesének (T. 95. §.) bemutatandók.

17.

A panasz visszautasítása. (T. 96—98. §.)

A T. 93. és 94. §-ai szerint elkésve előterjesztett panasz visszautasítandó.

A visszautasítás jogát a szerint, a mint magán- (T. 84. §. 1. p.) vagy hatósági (T. 84. §. 2. p.) panaszról van szó, a T. 97. §-a értelmében vagy az a közigazgatási hatóság, melynek határozata vagy intézkedése ellen a panasz intézve van, vagy a közigazgatási biróság gyakorolja.

E szerint az eljárt közigazgatási hatóság a nála elkésve benyujtott irásbeli vagy elkésve bejelentett szóbeli magánpanaszt hivatalból visszautasítani köteles. Ha a közigazgatási hatóság úgy találja, hogy az élőszóval bejelentett panasz elkésett s e miatt visszautasítandó, figyelmeztesse a felet erre a körülményre; ha azonban a fél ennek daczára ragaszkodik panaszához, a panasz jegyzökönyvbe foglalása nem tagadható meg.

Úgy a szóbeli, mint az irásbeli panasz visszautasítását irásban indokolni s a végzést a benyujtónak (bejelentőnek) három nap alatt kézbesiteni kell.

A visszautasító határozat ellen a fél 15 napon belül — az eljárt közigazgatási hatóságnál benyujtandó — felfolyamodással élhet a közigazgatási birósághoz. (T. 98. §.)

A hatósági panaszszal (T. 84. §. 2. p.) szemben az eljárt közigazgatási hatóság semmi körülmények között nem gyakorolhatja a visszautasítás jogát, tehát a közigazgatási főhatóságoknak még oly elkésve benyujtott panaszát is a birósághoz felterjeszteni köteles.

18.

Igazolási kérelem. (T. 99. §.)

A panasz előterjesztésére szolgáló határidő elmulasztása esetében igénybe vehető igazolási kérelemről a törvény 99. §-a intézkedik.

Igazolási kérelemnek csak magánpanasznál (T. 84. §. 1. p.) van helye; hatósági panasz (T. 84. §. 2. p.) kellő időben benyujtásának elmulasztásánál az igazolás ki van zárva.

Ha a fél igazolással él, a magánpanaszt már csak az igazolási kérelemmel együtt és csak irásban nyujthatja be.

Az igazolási kérelem csupán oly esetben terjeszthető elő, ha a panasziratot az érdekelt fél vagy meghatalmazottja valamely elháríthatlan akadály miatt nem adhatta be a kellő időben.

Az igazolási kérelmet a panasziratta1 együttesen a közigazgatási hatóságnál kell benyujtani, melynek még az elkésve beadott igazolási kérelemmel szemben sincsen visszautasítási joga, hanem az igazolási kérelmet minden esetben a közigazgatási birósághoz felterjeszteni köteles.

19.

A panasz felterjesztése. (T. 100. §.)

A törvény 100. §-a több rendbeli kötelességet ró az eljárt közigazgatási hatóságra.

Mindenekelőtt szükséges, hogy a közigazgatási hatóság a birósághoz a panasz felterjesztése alkalmával megfelelő felvilágosító jelentést tegyen.

A felvilágosító jelentés az ügyre vonatkozó összes tárgyiratokkal pontosan fel legyen szerelve. A midőn a felterjesztő hatóság az ügyben nem elsőfokúlag járt el, az ügyre vonatkozó iratok az eljárt alsóbbfokú hatóságoktól is sürgősen bekivánandók és amennyiben az alsófokú határozat vagy annak mellékletei idegen nyelvűek volnának, azok magyar nyelvű fordítással ellátva terjesztendők fel.

Különösen nem hiányozhatik a közigazgatási határozatnak vagy határozatoknak hiteles, tisztán és olvasható alakban kiállitott másolata, nemkülönben a kézbesitési vevények, postán érkezett panaszoknál a boríték is és az iratjegyzék. Ha valamely lényeges ügyirat bármi okból nem lenne egyidejűleg felterjeszthető, e körülményt a jelentésben fel kell említeni.

Az iratjegyzék a következőket foglalja magában:

a) a folyó számokat,

b) az ügyiratok iktatói számát és keltét időrend szerint,

c) a csatolmányok megnevezését,

d) a felterjesztett ügyiratok összes számát.

Az iratjegyzékben felsorolt iratok és csatolmányok az iratjegyzék folyó számával egyenkint feltünőleg megjelölendők és ugyane folyó számok szerint rendezve, az eljárt hatósági fokozatok szerint elkülönítve terjesztendők fel.

A felszerelési szabályok pontos megtartásáért első sorban az illető hatósági kiadó felelős. Maga a jelentést tevő hatóság vagy hatósági közeg is köteles azonban a felterjesztendő iratokat a jelentés aláirása alkalmával megvizsgálni s a netáni hiányok pótlását azonnal foganatosittatni.

Végül a felterjesztésre kitüzött 8 napi határidő is betartandó, sőt a biróság által soronkivüli elintézést igénylő ügyek lehetőleg azonnal terjesztendők fel. A késedelem minden esetben igazolandó és indokolandó.

20.

A közigazgatási folyamatban eljárt hatóságnak a hatáskör és közérdek védelmére érvényesitendő kifogása, valamint saját köz- és vagyoni ügyeinek védelmére szolgáló intézkedései.

(T. 101—102. §)

A hatósági panaszjoggal egyenlő fontosságú és rendeltetésű a közigazgatási folyamatban eljárt hatóságnak a T. 101. §-ában adott az a jog, illetőleg ráruházott az a kötelesség, hogy a mennyiben a nála tett magánpanaszt közigazgatási hatáskörbe tartozónak, vagy pedig állami (kincstári) közérdekbe ütközőnek véli, e panaszszal szemben a birósághoz intézett felterjesztésben hatásköri kifogást emeljen, egyuttal a fenforgó közérdeket megjelölje s erről az illető ministerhez egyidejűleg jelentést tegyen.

E rendelkezésnek az a célja, hogy a minister figyelme a netán fenforogható birósági hatáskörtullépésre, vagy az állami (kincstári) közérdeket fenyegető veszélyre idejében felhivassék s így lehetővé váljék, hogy — a mennyiben a minister az eljárt hatóság álláspontjára helyezkednék — a közigazgatási hatáskör s az állami (kincstári) közérdek védelmére a birósághoz irásbeli nyilatkozatot intézhessen, vagy a szóbeli tárgyalásra megbizottat küldhessen, tehát a vitás kérdés ez oldalról is teljesen megvilágítva kerülhessen a biróság elé.

A közigazgatási folyamatban eljárt, de saját köz- és vagyoni ügyeiben nem fenyegetett hatóság további beavatkozása ép úgy megszünik a közigazgatási perben, mint a hogy hatósági panasz esetén a panaszt emelő hatóságra további szerep nem vár.

Ha azonban a magánpanasz az eljárt középfokú közigazgatási hatóság köz- és vagyoni ügyeit sértőleg érinti: akkor a T. 102. §-a szerint kell eljárni.

21.

A panasz beadásának hatálya. (T. 103. §.)

Átalános szabály az, hogy a panasz emelése felfüggeszti a közigazgatási intézkedés vagy határozat végrehajtását, vagyis a panaszszal megtámadott közigazgatási határozat vagy intézkedés rendszerint végre nem hajtható.

Az átalános szabály alul két kivételt tesz a törvény.

Egyik az, hogy oly ügyekben, melyekben jelenleg törvény, rendelet vagy szabályrendelet értelmében közigazgatási vagy pénzügyi birósági felebbvitelnek csakis birtokon kivül van

helye, azaz a hol a felebbvitel a végrehajtást eddig sem függesztette fel; a közigazgatási vagy pénzügyi birósági felebbvitel helyébe lépő birósági panasz szintén nem akadályozza meg a megtámadott közigazgatási intézkedés vagy határozat végrehajtását. Tehát e tekintetben a közigazgatási biráskodás életbeléptetése nem változtat a jelenlegi állapoton.

Másik kivétel az, hogy a bepanaszolt közig. intézkedés vagy határozat a birósági eljárásra való tekintet nélkül végrehajtható akkor is, ha ezt az állami közérdek szempontja követeli, vagy ha a végrehajtás elhalasztásából helyrehozhatlan kár következnék be.

Ily esetekben a végrehajthatóság kérdésében való döntés joga a közigazgatási hatóságra van bizva, melynek gondosan mérlegelnie kell a két eshetőséget, hogy t. i. a fenforgó körülmények között a végrehajtást az állami közérdek szempontja megköveteli-e, vagy hogy a végrehajtás foganatositásából vagy elhalasztásából támadhat-e helyrehozhatatlan kár? Közelebbi útmutatásul megjegyeztetik: hogy a közigazgatási pörben szereplő bármely felet, tehát úgy magánfelet, mint hatóságot, úgy a panaszlót, mint a panaszlottat fenyegető és helyrehozhatlannak mutatkozó kár esetén a végrehajtás elrendelendő; hogy továbbá — a mint ezt a törvény is kifejezetten hangsúlyozza — a végrehajtást elrendelő határozatot körülményesen indokolni kell, tehát csupán a közérdekre vagy a támadható helyrehozhatlan kárra való átalános hivatkozás nem elég, hanem annak mibenlétét konkrét adatokkal és ténykörülményekkel részletezni kell.

A közigazgatási határozatnak vagy intézkedésnek az esetleg beadandó panaszra való tekintet nélkül végrehajthatóságát a határozat meghozatalával vagy az intézkedéssel egyidejüleg is ki lehet mondani. A birósági eljárásra való tekintet nélkül elrendelt végrehajtás ellen intézett panasz (T. 151. §.) a végrehajtás foganatositását nem akadályozza.

22.

A közigazgatási hatóságok szerepe a bizonyitási eljárásban. (T. 112—117. §.)

A bizonyitási eljárásban fontos szerep vár a közigazgatási hatóságokra.

A törvény a közigazgatási hatóságok felvilágositó nyilatkozatát és a szakközegek véleményét, a közigazgatási per természetére való tekintettel, a bizonyitás módjai közé sorozza. (112. §. 4. pont.) Miután tehát a hatóság nyilatkozata vagy a hatósági

közeg véleménye a közigazgatási perben döntő lehet: annak szerkesztésénél lelkiismeretes gonddal kell eljárni.

A felek személyes meghallgatását, a tanu és szakértő kihallgatását és a helyszini szemle tartását pedig a biróság a T. 113. §-a értelmében rendszerint a közigazgatósági hatóság által foganatosittatja. Igy a közigazgatósági hatóság, a biróság megbizásából, birói természetű teendőt teljesit, ennélfogva valóságos birói alaposságot és tárgyilagosságot kell tanusitania és szorosan a birói eljárási szabályokhoz alkalmazkodva kell eljárnia.

A bizonyitási eljárás részleteit a T. 113—115. és 117. §-ai, valamint a közigazgatási biróság ügyrendje tartalmazzák, melynek ide vonatkozó rendelkezései, nemkülönben a közigazgatási biróság által a felmerülő esetben kiadott törvényszerű utasitások a birói megbizatásban eljáró közigazgatási hatóságokra és közegekre nézve is szigorúan irányadók.

23.

A hatóságok képviselete a közigazgatási biróság előtt. (T. 118. §.)

A hatóságokat, a mennyiben a törvény másként nem intézkedik, a biróság előtt az erre törvényesen hivatott rendes képviselők képviselik. (T. 118. §.)

Kivételt tesz pedig a törvény:

a) a hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottságokra, továbbá

b) a magánpanaszszal megtámadott és saját köz- és vagyoni ügyeit védő eljárt hatóságra, végül

c) a panaszló fél minőségében szereplő községi képviselőtestületre és elöljáróságra nézve.

A két előbbit illetőleg a törvény 88. és 102. §-ai úgy intézkednek, hogy az említett hatóságok külön megbizott által képviseltethetik a birósági eljárásban magukat, a jogoltalom hatályosabb érvényesitésének követelménye lévén, hogy a saját köz- és vagyoni ügyeiket védő (majdnem kizárólag testületi szervezettel biró) hatóságok, nemkülönbeu a hatósági panaszszal megtámadott törvényhatósági és közigazgatási bizottságok saját képviseletükről esetről-esetre legjobb belátásuk szerint, tehát a hatóság álláspontjában nem osztozó testületi tagok mellőzésével is intézkedhessenek.

A községi elöljáróságot, a T. 118. §-a értelmében, a községi biró és községi (kör-) jegyző együtt, a községi képviselőtestületet pedig ugyanezek vagy más, a képviselő-testület által megbizott egyén képviselik a biróság előtt, mert az elöljáróság és képviselő-testület élén álló községi biró községeink nagy

részében a közig. biróság előtti eljárásnál közreműködésre képtelen lenne.

A felsorolt kivételeket leszámitva, a hatóságokat mindig a rendes törvényes képviselők képviselik; az állami (kincstári) közérdek, valamint hatósági hatáskör védelmének a biróság előtt a ministeri megbizott által képviseletéről pedig a T. 87. és 101. §-a gondoskodik.

A hatósági megbizottat a T. 89. és 102. §-ai szerint a bepanaszolt fél összes jogai és kötelességei megilletik.

A T. 119—121. §-ai a hatóságokra és a hatósági megbizottakra nem vonatkoznak.

A hatósági megbizott igazolásául az illető hatóságnak a birósághoz intézett felterjesztése, vagy a megbizott által bemutatandó hatósági kiküldetési végzés szolgál.

24.

Birósági határozatok kézbesitése. (T. 138. §.)

A birósági határozatok kézbesitését a T. 138. §-a értelmében a közigazgatási folyamatban eljárt, vagyis az a közigazgatási hatóság eszközölteti, mely a panaszt a birósághoz felterjesztette.

Az összes közigazgatási birósági határozatokat (itéletek és végzéseket) a közigazgatási hatóság, az 1875 : X. törvényczikkben meghatározott rendes községi kézbesitők által a közigazgatási eljárásban érvényes, különösen pedig az alantabb kiemelt szabályok szerint teljesitteti.

A kézbesitendő iratokat boriték alatt kell a kézbesitő kezeihez juttatni.

A községi kézbesitők kötelesek a kézbesités végett hozzájuk érkezett közigazgatási birósági iratokat külön (a 2036/75. sz. bel- és igazságügyministeri körrendeletben megállapitott mintának megfelelő) jegyzékbe a megérkezés sorrendje szerint beiktatni. A jegyzék folyó számai az év kezdetétől végeig szakadatlanul folytatandók s az év leteltével lezárt jegyzékek a törvényhatósági irattárba beszolgáltatandók.

A kézbesitések a meghagyás érkeztének sorrendje szerint teljesitendők, a sürgősnek jelzett iratok pedig haladéktalanul kézbesitendők.

Ha a kézbesitendő irat tartalma szerint valakinek a biróság előtt való megjelenés hagyatik meg: az idézvényt mindig a megidézendő saját kezeihez kell kézbesiteni.

Ha az, kinek megidézése elrendeltetett, meghalt vagy távol van és a kézbesitő tudomással bir arról, hogy a megjelenésre

kitüzött határnapig vissza nem tér: köteles erről a közigazgatási hatóság útján a biróságot haladéktalanul értesiteni.

A kézbesítő gondoskodni tartozik, hogy az, kinek az irat kézbesittetett, az átvételt s annak napját a kézbesitési vevény illető két rovatában nevének sajátkezű bejegyzése mellett elismerje. Ha az, kinek az irat kézbesittetett, irni nem tudna: e körülmény megjegyzése mellett mindkét rovatot a kézbesitő tölti ki. Ugyanaz történik akkor is, ha a fél a kézbesitendő iratot elfogadni vonakodik; az irat nála hagyatik, mely körülmény a kézbesitési vevényen szintén megjegyzendő.

A kézbesitési vevényt a kézbesitő is köteles aláirni.

A kézbesitési vevényt mindjárt a kézbesités megtörténte után, valamint a kézbesithetlen ügydarabot is a kézbesitést gátló ok tüzetes körülirása mellett a község pecsétjével ellátott boriték alatt a közigazgatási hatósághoz kell juttatni, mely a kézbesithetlen ügydarabot, valamint a megtörtént kézbesitést igazoló vevényt haladéktalanul a birósághoz terjeszti fel.

A nem kézbesitett iratok visszaküldésének napját a kézbesítési jegyzékbe szintén be kell vezetni.

A kézbesitő, ha az átvevőt személyesen nem ismeri, annak személyazonosságáról kellő meggyőződést szerezni köteles.

A kézbesitő a kézbesités teljesitéséért a felektől dijt vagy jutalmat nem követelhet.

25.

Újrafelvétel. (T. 139—144. §.)

Újrafelvételi panaszt a törvény 139. §-a szerint kizárólag csak a magánfelek nyujthatnak be.

Az újrafelvételi panasz a T. 140. §-a értelmében egyenesen a közigazgatási biróságnál lévén benyujtandó, a közigazgatási hatóság az esetleg nála benyujtott újrafelvételi panaszt a törvény idézett szakaszára való hivatkozással feltétlenül visszautasitani köteles.

26.

Eljárási költségek. (T. 145., 146. §.)

Adó- és illetékügyekben eljárási költségek nem állapithatók meg.

A közigazgatási hatóságok az eljárási költségektől rendszerint mentesek; de ezen átalános szabály alól kivételt képeznek oly esetek, midőn a bepanaszolt hatóság nyilván törvénytelenül járt el.

Önként értetik azonfelül, hogy a közigazgatási hatóságoknak és közegeknek polgári, magán- és büntetőjogi, valamint fegyelmi uton való felelősségre vonásának joga a közigazgatási biróság

elé utalt ügyekben, tehát a közigazgatási biróság életbeléptével beálló új helyzetben is a maga teljes épségében fenmarad.

27.

Bélyeg- és illeték-kötelezettség. (T. 148. §.)

A közigazgatási biróság előtti eljárás a hatósági közegekre nézve bélyeg- és illetékmentes. Tehát a hatósági közegek bármely minőségben szerepeljenek is a közigazgatási pörben s bármily természetű beadványt intézzenek is a közigazgatási birósági ügyekben a közigazgatási hatósághoz vagy bírósághoz, minden esetben a bélyeg- és illetékmentességet élvezik.

Magánfeleket illetőleg irányadóul szolgál az, hogy a közigazgatási biróság illetékességi körébe utalt ügyekre vonatkozó beadványok, jegyzőkönyvek, mellékletek, másolatok, kiadványok, ideértve a birói határozatokat is, valamint egyéb iratokra azok a bélyeg- és illetéktörvények és törvényesitett szabályok alkalmazandók, melyek a rendes biróságok előtti eljáráson kivül a közigazgatási eljárásban a közigazgatás különféle ágazataira való tekintettel érvénynyel birnak. Ugyanez az elv alkalmazandó a törvények és törvényesitett szabályok szerint fennálló, úgy tárgyi, mint személyes illetékmentesség tekintetében is. Ehhez képest kell a közigazgatási hatóságoknak a panaszirat és mellékleteivel, egyátalán a magánfelek összes beadványaival szemben a felülbélyegzés, illetőleg leletezés tekintetében eljárni.

28.

Birói határozatok végrehajtásáról. (T. 149—151. §.)

A közigazgatási birósági határozatoknak végrehajtása a közigazgatási hatóságok ügykörébe van utalva.

A végrehajtás elrendelése és foganatosítása az illető ügyre nézve érvényben levő szabályok és a belügyminister által a T. 150. §-a alapján kibocsátandó külön rendelet szerint történik azzal a különbséggel, hogy a közigazgatási hatóságok itt a biróság nevében, és birói ellenőrzés (151. §.) mellett járván el: a végrehajtás tekintetében fennálló törvényszerű rendelkezések megtartására, egyátalán a gyors és pontos végrehajtásra kiváló gondot kötelesek fordítani.

A felek a végrehajtás elrendelése tárgyában hozott közigazgatási határozat ellen, nemkülönben a végrehajtás foganatosítása körül felmerült jogsérelmek esetén, a T. 151. §. értelmében nyolcz nap alatt végrehajtási panaszt intézhetnek a közigazgatási birósághoz.

A végrehajtási panaszt a közigazgatási folyamatban eljárt, tehát minden esetben a végrehajtást elrendelő közigazgatási

hatóságnál kell és pedig irásban benyujtani. A végrehajtási panaszszal szemben a bepanaszolt közigazgatási hatóság semmi esetben nem gyakorolhatja a visszautasitás jogát, hanem azt haladéktalanul és pedig a tárgyiratokkal, iratjegyzék kiséretében, pontosan felszerelve, megfelelő felvilágositó jelentés kiséretében tartozik a közigazgatási birósághoz felterjeszteni.

29.

Átmeneti intézkedések. (T. 152. §.)

A törvény 152. §-ához képest a közigazgatási biróság előtt csak azon közigazgatási intézkedések és határozatok ellen kereshetni orvoslást, melyek a törvény hatálybalépte, vagyis 1897. január 1. napja után keletkeztek; míg az előzőleg, vagyis bezárólag 1896. deczember 31-ig tett közigazgatási intézkedéseket és hozott határozatokat a közigazgatási folyamatban erre hivatott hatóságok tárgyalják tovább és döntik el végérvényesen.

Tehát a középfokú közigazgatási hatóságoknak 1897. január 1-től kezdve hozandó első-, másod- vagy harmadfokú határozatai ellenében birósági panasznak van helye, habár a felebbviteli fokozatban eljárt hatóság határozatának vagy intézkedésének alapjául szolgált első- vagy másodfokú alsóbb hatósági határozat vagy intézkedés 1897. január 1-ét megelőzőleg kelt is. Viszont mindazoknak a bármi néven nevezett felebbviteleknek vagy panaszoknak végérvényes elintézésére, melyek 1896. deczember 31-ig keletkezett középfokú hatósági határozatok ellen irányulnak, a mennyiben törvény vagy rendelet által a további jogorvoslat kizárva nincs, az illető ministerek hivatvák.

Vagyis nem a panasz vagy felebbvitel benyujtásának, de azon határozat vagy intézkedés hozatalának időpontja az irányadó, mely ellen a panasz vagy felebbvitel intéztetik.

Igy például, ha egy, a törvény által a közigazgatási biróság illetékességi körébe utalt ügyben, az I. fokú (főszolgabirói) határozat 1896. augusztusban; a II. fokú (alispáni) határozat októberben, a III. fokú (közig. bizottsági) határozat deczemberben kelt: az utóbbi ellen 1897. januárban benyujtott felebbezés még az illetékes minister elbirálása alá tartozik.

Ha azonban a közigazgatási bizottságnak emlitett harmadfokú határozata már 1887. januárban hozatott (bár az alapjául szolgáló főszolgabirói és alispáni határozatok még 1896. évi keletűek is), ez ellen már csupán birósági panasznak van helye.

A közigazgatási folyamatban eljárt hatóság ugyan a nála benyujtott beadványt, a szerint, a mint az közigazgatási felebb-

vitelnek vagy birósági panasznak van nevezve, a beadvány tartalmának érdemleges birálata nélkül a ministerhez vagy a birósághoz juttatni köteles.

Átmenetileg a törvény életbeléptetésének első évében azonban, midőn a jogkereső felek az új rendszerbe még nem élték bele magukat, az eljárt közigazgatási hatóság a nála benyujtott beadványt, elnevezésére való tekintet nélkül, a benne foglalt kérelem elbirálására törvény szerint világosan illetékes birósághoz vagy ministerhez terjeszsze fel, nehogy a kezdetben még tájékozatlan felek csupán ez okból sérelmeik orvoslásától elessenek.

30.

Hivatalból felterjesztés. (T. 157. §.)

A T. 157. §. értelmében az állategészségügyről szóló 1888: VII. t.-cz. 109. §-ának, valamint a közutak és vámokról szóló 1890: I. t.-cz. 65. §-ának ott érintett rendelkezése hatályát vesztvén, a kiirtott állatok vagy megsemmisitett tárgyak után járó kártéritésre, valamint az állami kezelés és fentartás alatt álló utak és mütárgyakra vonatkozó első-, illetőleg másodfokú határozat ezentul nem lesz hivatalból felsőbb hatósági felülvizsgálat és jóváhagyás végett felterjesztendő, hanem felebbezés hiányában mindjárt az elsőfokú határozat, illetőleg a birósághoz intézett panasz hiányában a másodfokú közig. határozat jogerős és végérvényes lesz. A bezárólag 1896. évi deczember hó 31-ig hozott ilynemű elsőfokú határozat azonban a másodfokú hatósághoz, illetőleg a deczember 31-ig hozott másodfokú határozat az új törvénynek időközben életbeléptére való tekintet nélkül az illetékes ministerhez hivatalból felterjesztendő.

Ezeket kivánta a ministerium a közigazgatási hatóságoknak a közigazgatási birósági törvény életbeléptetése alkalmával felvilágositás és miheztartás végett tudomására hozni.

És habár a legközelebb megalkotandó birósági ügyrend, valamint az egyes ministerek által kibocsátandó külön rendeletek ismerete kétségkivül csökkenteni fogja az 1896. évi XXVI-ik törvényczikk végrehajtása körül, különösen az átmeneti időszakban felmerülő nehézségeket, mindazonáltal emez új intézmény gyakorlati értékének legfőbb biztositéka a törvény végrehajtásánál közreműködni hivatott tényezők összhangzatos buzgalmában rejlik.

A ministerium e tudatban az összes közigazgatási hatóságoknak a jogállam hivatása iránti helyes érzékére és kötelemérzetére számit.

Kelt Budapesten, 1896. november 20-án.

Br. Bánffy s. k.

Földmivelésügyi m. kir. minister.

2500 / eln. 1896. sz.

Utasitás a magyar királyi közigazgatási biróságról szóló 1896. évi XXVI. t.-czikk végrehajtása alkalmából a magyar királyi ministerium által 1896. évi november hó 20-án 21.973/M. E. szám alatt kibocsátott rendelethez.

(Valamennyi erdőfelügyelőségnek, valamennyi kerületi állami állatorvosnak, valamennyi kultur- és folyammérnöki hivatalnak és az országos halászati felügyelőségnek.)

Ama fontos feladatok helyes megoldásánál, melyek a közigazgatási biróság végérvényes döntése alá tartozó közigazgatási vitás ügyekből kifolyólag a vezetésem alatt álló földmivelésügyi ministeriumnak a középfokú hatóságok területére kihelyezett közegei közreműködését igénylik, a magyar királyi ministerium által kibocsátott s egyúttal tudomás és miheztartás végett egy példányban idezárt 21.973/M. E. számú általános Végrehajtási Rendelet határozmányain kivül még a következők tartandók szem előtt:

A földmivelésügyi ministeriumnak a törvényhatóságok területén alkalmazott s a törvényhatósági közigazgatás egyes ágainál közreműködő szakközegeinek — (ide értve a közgazdasági előadókat is) — jövőben fokozott figyelemmel kell kisérniök úgy az első, mint a középfokú hatóságok azon határozatait, a melyek a m. kir. közigazgatási biróságokról szóló 1896. évi XXVI. t.-cz. Második Rész II. fejezete V., VIII., IX., X., XI. és XII. cim alatt foglalt határozmányai szerint a közigazgatási biróság végérvényes döntése alá tartoznak, s így ellenük a hatósági panaszjog érvényesitésének van helye.

E végből tehát szoros felelősség terhe alatt utasitom a vezetésem alatt álló földmivelésügyi ministerium ügykörébe tartozó összes külső hivatalokat és önálló hatáskörben működő közegeket, hogy a hatáskörüket érintő minden egyes ilynemű határozatok és intézkedések felől maguknak alkalmas módon, esetleg az illető hatóságokkal értekezleti tárgyalás alapján megállapitott uton tudomást szerezzenek s minden oly esetben, a mikor

a) a közigazgatási hatáskör megóvásának vagy

b) az állami (kincstári) közérdek megvédésének szüksége felmerül, a hatósági panaszjog érvényesitése iránt az átalános Végrehajtási Rendelet 7. szakasz 1. és 2. pontjaiban megjelölt módon járjanak el.

A hatósági panasz érvényesitésénél kiváló gond forditandó a panaszirat kellékeire, annak tartalmára és felszerelésére, figyelemmel az átalános rendelet 11., 12. és 13. szakaszaiban foglaltakra.

A panasziratnak a törvény 90-ik szakasza szerint magában kell foglalnia:

1. a bepanaszolt fél, illetőleg hatóság megnevezését, ki vagy mely ellen intézve van;

2. a sérelmes intézkedésre vagy határozatra való hivatkozást;

3. a tényállás és az ennek igazolására szóló bizonyítékok rövid leirását;

4. a panasz tárgyát képező intézkedés vagy határozat sérelmes részének megjelölését;

5. a jogalap kitüntetését;

6. a kérés szabatos kifejezését.

A hatósági panasz beadására kitüzött 15 napi határidő pontos betartása különös figyelmet igényel annál fogva, mivel annak elmulasztása esetén, igazolási kérelemnek többé helye nincs (Törvény 99. §., Átalános Végrehajtási Rendelet 18. pont) s a panasz újrafölvételét is a törvény 139-ik szakasza csak a magánfeleknek engedi meg.

Tekintve pedig azon körülményt, hogy a hatósági panaszt a tárczám ügykörébe vágó határozatokkal és intézkedésekkel szemben csak a törvény 84-ik szakasza 2. pontjában felsorolt hatósági közegek illetékesek benyujtani, felelősség terhe mellett kötelességévé teszem a vezetésem alatt álló földmivelésügyi tárcza keretébe tartozó s a középfokú hatóságok területén önálló hatáskörben működő hivatalok és szakközegeknek, hogy a hatósági panaszjog érvényesitése érdekében előterjesztéseiket a fentebb idézett törvényben megjelölt hatósági közegekhez oly időben tegyék meg, hogy azok a hatósági panaszt még a törvényes határidőn (15 napon) belül az illetékes helyre benyujthassák.

Különösen felhivom a folyam- és kulturmérnöki hivatalok figyelmét azon rendeletemre, a melyet valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságához, valamennyi alispánhoz, a székesfőváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok

polgármestereihez «az 1885. évi XXIII. t.-czikk alapján a magánosok, illetve társulati szervezettel nem bíró érdekeltségek által létesitett vizi munkálatok költségeihez való hozzájárulás megállapitása körüli eljárás tárgyában» folyó évi deczember hó 29-én 80.500 szám alatt intéztem.

Az állami állatorvosok figyelmét pedig felhivom:

«a ragadós tüdőlob kiirtásáról szóló 1893. évi II. t.-czikk 2. szakasza alapján kisajátitott állatok becsértékének megállapitására vonatkozó, valamint a kártalanitási igény jogosultságát és a kártalanitási összeg nagyságát megállapitó határozmányok tárgyában» a törvényhatóságokhoz folyó évi deczember hó 29-én 80.400 szám alatt kibocsátott rendeletemre.

Ez utóbbi rendeletem kapcsán szoros kötelességévé teszem valamennyi kerületi állatorvosnak, hogy minden oly alkalommal, a midőn a kártalanitási határozat hozatalának esete előállott, ezen határozat közlése iránt az 1888. évi VII. t.-czikk 125. szakaszában megjelölt elsőfokú hatóságokat vagy a tárgyalási jegyzőkönyv során kifejezett vagy esetleg külön tett előterjesztéssel keressék meg és a jelen Utasításom alapján s erre való hivatkozással a kártalanitási határozat ellen 15 nap alatt az illetékes elsőfokú hatóságnál adják be indokolt felebbezésüket mindazon esetekben, a mikor:

a) a kártalanitási igény megállapitása fennálló szabályok szerint kifogás alá eshetik;

b) az elsőfokú határozat a kártalanitás összegét a becsértékhez képest helytelenül állapitja meg;

c) a megállapított kártalanitási összeg 300 frtnál nagyobb, tekintet nélkül arra, hogy a kártalanitási határozat egyébként kifogás alá esik-e vagy sem.

A kerületi állami állatorvosok kötelesek beadott indokolt felebbezésük másolatát hozzám 48 óra alatt felterjeszteni, illetve a c) pont értelmében esetleg csak bejelentett felebbezésükről hozzám ugyanazon idő alatt jelentést tenni.

A hatóságoknak ezen ügyekben másodfokban hozandó határozatai jövőben közvetlenül a vezetésem alatt álló ministeriumnak lévén kézbesitendők, az ily másodfokú határozatok ellen a panaszjognak érvényesitése érdekében szükséges intézkedéseket saját hatáskörömben fogom megtenni.

Kelt Budapesten, 1896. évi deczember hó 29-én.

Darányi s. k.

1900. évi XXX. törvényczikk
közérdekű öntöző csatornák létesítése tárgyában.*)

(Szentesítést nyert 1900. évi deczember hó 25-én. — Kihirdettetett az „Országos Törvénytár“-ban 1900. évi deczember hó 30-án.)

I. FEJEZET.
Az öntözőtársulatokról és a közérdekű öntözőcsatornákról.

1. §.

A földmivelésügyi minister felhatalmaztatik, hogy közérdekből, vagy magasabb közgazdasági szempontból külön öntöző társulatok alakulását, ezek, nemkülönben egyéb vízi társulatok (vizrendezési, lecsapolási stb.) által tervezett öntöző csatornák létesítését az általa előzetesen elbirálandó tervek alapján előmozditsa, az ilyen társulatoknak működését támogassa és azokat a jelen törvényben biztositott kedvezményes jogokban és állami anyagi támogatásban részesíthesse.

A jelen szakaszban emlitett közérdek vagy magasabb közgazdasági érdek fenforgását a földmivelésügyi minister állapitja meg s részben e célból, részben pedig, hogy a vállalat helytelen alapokra ne fektettessék, feltételül ki van kötve, hogy a tervek kormányhatóságilag felülvizsgáltassanak ép úgy, mint azok az ármentesitő munkálatok tervei, amely munkálatok az 1884:XIV. t.-cz. és az 1885:XXIII. t.-cz. rendelkezései szerint az ármentesitésre alakult társulatok által állami kedvezmények mellett létesittetnek.

2. §.

Az öntöző csatornák vize rendszerint csak öntözési célra, — ezen cél veszélyeztetése nélkül azonban ipari és más célokra is használható. Az ipari és más célú vizkiszolgáltatás feltételeit a 3. és 9. §. szabályozza.

Az ezen szakaszban foglalt alapelvnek szükséges volt kifejezést adni, mert a főcél, a melynek előmozditására a jelen törvény szolgál, s a melynek megvalósítása érdekében az állam jelentékeny pénzbeli áldozatokat is hoz, az öntözés fejlesztése s terjesztése, ezen elv kimondása nélkül pedig a társulati befektetések más célokra az öntözési érdekek hátrányával is kihasználhatók lennének.

3. §.

A rendes házi szükségletekre, cséplőgépek működésben tartására, ültetvények öntözésére vizet meríteni, — itatásra, mosatásra, úsztatásra, fürdésre és jégtermelésre, úgyszintén egyéb vizhasználatok céljaira a csatornából vizet kiemelni vagy kivezetni csakis a társulat által e célra kijelölt helyeken, az

*) Az egyes szakaszokhoz fűzött magyarázatok a ministeri indokolásból vétettek.

általa megállapitott és a földmivelésügyi minister által helybenhagyott külön szabályzatban előirt feltételek mellett, — oly módon szabad, hogy ez által a csatorna ne rongáltassék.

Oly esetben, midőn a társulati csatornában az összes vizhasználatok kielégitésére elegendő viz nincs, a rendelkezésre álló vizből első sorban az öntözési igények elégitendők ki.

Ha a társulat a vizhasználatokat a saját hatáskörében megtagadná, vagy ha a társulat s a vizet használó egyéb érdekeltek között a vizhiány következtében ellentétek keletkeznének, a felmerült vitás kérdésekben a földmivelésügyi minister dönt.

A vizhasználatok gyakorlása céljából szükséges vizi munkálatok engedélyezésére nézve az 1885 : XXIII. t.-cz. rendelkezései irányadók.

A vizhasználatokért a társulat közgyűlése által elfogadott és a földmivelésügyi minister részéről helybenhagyott külön árszabályzatban megállapitott dijat szedhet.

A jelen szakaszban említett vizhasználatok, a cséplőgépek működésbentartása érdekében gyakorolt vizhasználat kivételével ugyanazok, melyek a vizjogi törvény 25. §-ában szabadnak nyilvánittattak. Ezen törvényszakasz rendelkezésétől eltérőleg azonban a jelen törvény a viz dijtalan használatát a házi célokra nem biztositja, mert nem méltányos, hogy akkor, midőn vizfolyásokból a viz mesterségesen, nagy költségű munkálatok segélyével vezettetik oly területekre, hol eddig viz nem volt, az egyesek ily célra vizszükségletüket a viz odavezetésének költségeihez való minden hozzájárulás nélkül elégithessék ki.

Nem volna méltányos a kérdéses vízhasználatok dijtalan gyakorlásának biztositása már azért sem, mert az illetők ezen vizszükségleteiket addig más helyről fedezték s abban, hogy szükségleteik kielégitésének módjában esetleg kényelmesebb változás állott be, egyátalán nem működtek közre.

Ugyanez okból vizhiány esetén ezen vízhasználatok csak a másként szükségleteiket ki nem elégithető vizhasználatok, vagyis azon vizhasználatok után következnek: melyeknek gyakorlása a csatorna vizére van alapítva.

A kérdéses vízhasználatok gyakorlására nézve előirt korlátozások mellőzhetők nem voltak, mert kétségtelen, hogy a természetes vizfolyásokon a vizjogi törvény által biztosított szabad vizhasználatok olyanok, a melyeknek gyakorlása a gyakorlási módozatok rendezése nélkül a csatorna állagát jelentékeny rongálásoknak teheti ki s így a csatorna fentartása szempontjából nemcsak nem mellékes, de felette fontos, hogy azok gyakorlására nézve a csatorna rongálását kizáró módozatok állapittassanak meg.

4. §.

Azok az érdekeltek, a kik jelen törvény értelmében öntöző társulatot kivánnak alakítani, tartoznak az öntöző csatornahálózatról az összes öntözhető terület feltüntetésével átalános műszaki tervezetet, az abban alapul vett öntözött területek kimutatását, költségvetést és a társulat öntözési műveletébe

valószinűleg belépő földbirtokokról összeállitott kimutatást és alapszabálytervezetet késziteni és az összes érdekeket közgyűlésre összehivni.

5. §.

Valamely érdekeltség a jelen törvény alapján csak abban az esetben alakulhat öntöző társulattá, ha a tervezett főcsatorna vizmennyiségével öntözhető terület legalább $^1/_3$-ának belépése a társulatba végérvényesen akként van biztositva, hogy az érdekeltség a társulat kötelékébe bejelentett területek után a társulati évi összes költségeknek legalább felét viseli.

Azok, kik a társulat alakulása alkalmával lépnek a társulatba, a társulat alapitó tagjai.

Az alakulásnál senki sem vonható be a társulat kötelékébe akarata ellenére.

Ezen szakasz azon feltételeket szabja meg, melyek mellett az öntöző társulat ezen törvény hatálya alatt megalakulhat.

E részben a törvény akként intézkedik, hogy az állami hozzájárulás csak akkor igényelhető, ha a társulat évi költségeinek, tehát a berendezések költségeinek évjáradéka és a társulat évi kezelési költségei összegének legalább fele biztositva van, s ha a társulatba való belépésre a tervezetnél alapul vett területnek legalább $^1/_3$-a a társulatba való felvételre jelentkezett.

Ez utóbbi rendelkezésnek kettős célja van. Egyik az, hogy a kezdeményezésnél a társulati alapot már oly terület képezze, mely a fele évi költség viselésére a vállalat gazdaságos jellegének koczkáztatása nélkül képesitve van, a másik pedig, hogy a társulat megalakitása már az esetre is lehetségessé tétessék, ha a beruházásoknál alapul vett terület fele része még ugyan a társulatba való felvételre nem jelentkezett, de az évi költségek felének viselését a bejelentett $^1/_3$ terület tulajdonosai elvállalják.

Ezen szakaszban kifejezésre van juttatva továbbá még azon felette fontos körülmény, hogy öntözőtársulatok alakulásánál a belépés önkéntes, vagyis az alakulásnál egyesek a társulatba való belépésre még azon esetben sem kényszerithetők, ha területeik oly fekvésűek, hogy azok bevonása nélkül a társulásra hajlandó csoportok területeiket az öntözésre okszerűen be nem rendezhetik.

Ha ugyanis a társulat későbbi fejlődése szempontjából feltétlen szükséges kényszer elve az alakulásnál is iránytadónak vétetnék, ügyes csoportositás mellett megtörténhetnék, hogy a megalakulás alapfeltételéül megszabott $^1/_3$ terület egy jelentékeny részét a bevont területek képeznék, ez pedig meghamisitása volna azon alapnak, melyen a társulásnak a jelen törvény szerint nyugodnia kell s kijátszása lenne azon követelményeknek, hogy a társulat megalakitása életképes, a cél sikerétől áthatott, tehát a fejlődést egyéb külső feltételek fenforgása esetén is az alakulás módjánál fogva biztositó gazdaközönség által kezdeményeztessék.

Egyébként ezen intézkedésnek az államkincstári érdekek s a társulat fejlődésképessége szempontjából egy lényeges következménye az, hogy ezen az alakitásnál számba nem vehető tényezők a társulat megalakulása után a belépésben akadályozva nem lévén, már a társulati működés első éveiben lehetővé tétetik, hogy a társulat kerete fejlesztessék s az eredeti cél azontúl gazdaságosabb alakban megvalósittassék. Vagyis a társulást megnehezitő ezen körülmény, megalakulás esetén, a társulat egészséges fejlődésének leghelyesebb biztositékát képezi.

6. §.

A közgyülést a megjelent érdekeltek által e célra kijelölt elnök vezeti; annak menetéről jegyzőkönyv vezetendő; a közgyülés jegyzőjét az elnök jelöli ki.

Az elnök a terv, költségvetés és költségelosztás ismertetése, valamint a megalakulásra vonatkozó nyilatkozatok után a szavazatokat az öntözésre bejelentett terület holdjának mennyisége szerint számba veszi és a jegyzőkönyvbe is egyénenként felvéteti, kik mennyi területtel vannak a társulat megalakitása mellett, és a mennyiben a társulás mellett nyilatkozóknak öntözésre bejelentett területe az előző 5. §-ban megállapitott mennyiséget képviseli, a társulatot megalakultnak jelenti ki, az alapszabályokat letárgyaltatja és ennek megtörténte után az elnököt és választmányt megválasztatja.

A közgyülés ezután még a műszaki tervezetet tárgyalja, a munkák kiviteli sorozatát, nemkülönben a végrehajtási határidőket megállapitja s a felvett jegyzőkönyvet az alapszabályokkal, a tervezettel s egyéb csatolmányaival együtt az illetékes törvényhatóság alispánja útján a földmivelésügyi ministerhez a társulat megalakulásának és alapszabályoknak jóváhagyása és a jelen törvény szerinti kedvezmények biztositása végett felterjeszti.

A közgyülésről felvett jegyzőkönyvet az elnökön kivül legalább két, a gyülésen jelen lévő választmányi tagnak kell aláirni.

A társulat működését csak megalakulásának és alapszabályainak jóváhagyása után kezdheti meg.

7. §.

Az illetékes törvényhatóság alispánja köteles a társulatnak a 6. §. szerint hozzá beérkezett beadványát csatolmányaival és saját véleményes jelentésével együtt 8 nap alatt a földmivelésügyi ministerhez felterjeszteni.

8. §.

Ha az alakulandó társulat működése több törvényhatóság területére terjed ki, az érdekeltek felterjesztése alapján a földmivelésügyi minister jelöli ki azon alispánt, kihez az előző szakaszban emlitett, nemkülönben a jelen törvény szerinti eljárásokban a társulatot illető beadványok bemutatandók lesznek; erről a többi érdekelt törvényhatóság alispánja is értesitendő.

9. §.

A társulat tagjai mindazok, a kik a vizet a társulat kötelékébe tartozó területeik öntözésére használják, míg azok, a

kik azt egyéb célokra használják, nem tagjai a társulatnak és ezeknek a társulattal szemben való viszonyát nem az alapszabályok, hanem a 3. §-ban emlitett szabályzat, esetleg kötendő szerződés, egyezség és a hatósági engedély szabályozza.

A ki oly területet szerez meg, a mely valamely a jelen törvény alapján működő társulat kötelékébe tartozik, ez által a társulat tagjává válik.

A törvény ezen szakasza a társulati tagságot szabályozza oly módon, hogy társulati tagokul csak azok tekinthetők, a kik öntöznek, míg azok, a kik a vizet a 2. §-ban felsorolt egyéb célokra használják, nem tagok, hanem ezek viszonyát szerződés, esetleg a hatósági engedély-okirat szabályozza.

Szükséges ez intézkedés, hogy az öntöző társulat ügyeinek intézésében más, az öntözéssel esetleg ellentétes befolyás ne érvényesüljön.

Lehetséges ugyan, hogy a társulati tag egyúttal vizdij fizetése mellett más célra is használja a csatorna vizét s így a társulati rendelkezések által más, nemcsak az öntözéssel kapcsolatos érdekeiben is érintve lesz, miből folyólag a társulati tagokat megillető jogokat esetleg ezen mellék, de reája nézve talán fontosabb érdek javára fogná érvényesiteni, ezen eshetőséget azonban méltányos alapon kizárni nem lehet, de nem is szükséges, mert annak a társulati élet rendszeres menetére nézve káros befolyása már azon okból sem igen képzelhető, mivel az ily esetek a dolog természeténél fogva csakis ritkábban fognak előfordulni s mivel a helyes alapon alakult társulatoknál az öntözés-el kapcsolatos lényeges pénzügyi érdekek az ily szempontból kiinduló elfajulásnak lehetőségét különben is kizárják.

10. §.

Minden társulati tag követelheti, hogy a társulat az öntöző vizet birtokának vagy öntözhető területének széléig vezesse és a csurgalékot birtoka szélétől ismét elvezesse.

Ezen szakasz rendelkezésének célja az egyes birtokost abba a helyzetbe hozni, hogy a viznek birtokán kivül eső dolgaival foglalkoznia ne kelljen és figyelmét teljesen birtokán belül központosithassa. De különben egyetlen egy birtokos sincs abban a helyzetben, hogy a viznek birtokán kivül fekvő területen való vezetéséről oly könnyen gondoskodhassék, mint azt a társulat teheti, a melynek a csatornák számára szükséges terület elfoglalása az 1881. évi XLI. törvényczikk értelmében kisajátitás utján biztositva van.

Ebből természetszerűleg következik, hogy minden birtokos az öntöző viz felett csak határain belül rendelkezik és a csurgalékvizet minden fentartás nélkül a társulat további rendelkezésébe kell bocsátania.

A birtokon belül teljesitendő öntözési berendezések létesitése a társulati feladatok közé azon okból nem lett felvéve, mert egyrészt a belső berendezések kivitele körül egyesek oly megtakaritásokat érhetnek el, mely a társulatnak még házi kezelésben való kivitel esetén is alig lehetséges, mert továbbá arra is figyelemmel kellett lenni, hogy a kölcsönért szavatoló jószágtestek katasteri tiszta jövedelmének hatszorosa, mely a hitelképesség határaként lett megjelölve, a társulat által teljesitendő beruházások költségeire kellő fedezetet nyujtson s mert végül félő, hogy az esetre, ha a teljes öntözési berendezések a gazdaközönségnek minden előzetes kiadás nélkül rendelkezésükre bocsáttatnának, egyes csoportok a kellő megfontolás nélkül jelentkeznének a vállalatba való felvételre, a mi az egészséges társulati fejlődést komoly veszélynek tenné ki. Viszont azonban gondolni kellett azok érdekeire is, kik a viszonyokkal s pénzügyi helyzetükkel számolva, a társulástól vonakodnak, de

a szavazattöbbség törvényes kényszerének hatálya következtében a társulatba bevonattak s ez okból a törvény 14. §-ában intézkedés történt az irányban, hogy azok öntözendő területeinek belső berendezése kivánatukra szintén a társulat által foganatosittassék s illetőleg, nehogy a társulatba való belépésre akaratuk ellenére kényszeritett gazdák törvényes rendelkezések által hozassanak oly helyzetbe, hogy beruházásokat személyes hitelből foganatositsanak, vagy ily hitel hiányában a berendezés kivitele s igy a viznek használata nélkül terheltessenek társulati terhekkel.

11. §.

Minden társulati tag az öntöző csatornából részére kivezetett viz felett csak öntözött birtokrészleteinek határán belül rendelkezik és azt a 3. §-ban előirt külön engedély megszerzése nélkül csakis öntözésre használhatja.

Jelen §-ban az öntöző társulati tagoknak a viz feletti rendelkezési jogi akként van szabályozva, hogy a társulati csatornából kivett vizet mindenk csak birtoka határán belül s csak arra a célra használhatja, a melyre azt eredetileg kivette, vagyis csak öntözésre, minthogy a 9. §. szerint társulati tagok csak azok lehetnek, a kik a vizet öntözésre használják s igy a kivezetés eredeti célja ezeknél más mint az öntözés nem lehet.

Ez azonban nem azt jelenti, hogy a birtok határán kivül az illető társulati tag a csatorna vizére más cimen használati jogot nem nyerhet, vagy hogy a ki a vizet öntözésre használja, birtoka határán belül azt ipari vagy más célra egyátalán fel nem használhatja, hanem azt jelenti, hogy a birtok határán túl a viz felett a társulat rendelkezik, hogy továbbá a társulati tag az öntöző vizet más célra csakis újabb engedély (3. §.) alapján a társulat hozzájárulásával használhatja.

12. §.

A jelen törvény hatálya alá tartozó öntöző társulatnak müködésére, társulati kölcsön felvételére és a kölcsön törlesztési járulékainak, — nemkülönben a kivetett társulati évi költségjárulékoknak beszedésére, müködésének ellenőrzésére, müvei fentartására, feloszlására stb. vonatkozólag az 1885. évi XXIII. törvényczikknek a 75., 83., 84., 85., 86., 87., 88., 89., 90., 91., 92., 93., 94., 95., 96., 97., 98., 99., 100., 101., 102., 117., 122., 123., 124., 125., 128., 133., 134. és 136. §§-ai megfelelően alkalmazandók.

A törvény e szakasza az alapszabályok tartalmára, a kormányhatósági jóváhagyás eseteire s az évi költségelőirányzatokra, a társulati tisztviselők választása ellen beadott felebbezések tárgyalására, a társulati tisztviselők fegyelmi vizsgálat alá vonására, a közgyülési s választmányi jegyzőkönyvek felterjesztésére, a társulat feloszlására, a feloszlás után fenmaradó vagyon hovafordítására, az évi költségjárulékok s azok, valamint a hátralékok beszedésére, a kölcsönkötésre vonatkozó közgyülési határozatok jóváhagyása céljából szükséges kölcsönadatokra s a kölcsöntörlesztési részletek behajtására s végül a postadijmentességre nézve az 1885. évi XXIII. t.-cz. azon rendelkezéseinek hatályát is kiterjeszti, melyek kizárólag a vizrendező társulatokra vonatkoznak. A szavazatjog gyakorlásának módjára, a társulati működés megakadása vagy a társulati kötelezettségek nem teljesitése esetére pedig azon rendelkezések hatályát terjeszti ki, melyek a vizrendező és lecsapoló társulatokra közös érvényűek.

A társulatnak vizikönyvbe való bevezetésére, a választmányra, a társulat képviseletére, a közgyülés összehivására, a közgyülés jogkörére, a társulat feloszlásának a vizikönyvben való kitüntetésére s a társulatok egyesülésére, továbbá arra nézve, hogy a társulat mikor tekinthető megalakultnak s a társulat nevében a megalakulást megelőzőleg eljárt egyéneket mily felelősség terheli, továbbá, hogy az átalános és részletes tervezetek miként változtathatók meg, végül, hogy a közgyülés összehivására nézve a tagoknak mily jogok biztositandók, a vizhasználatra alakult társulatokra vonatkozó rendelkezések hatályosak.

A vizjogi törvénynek a vizrendezésre s vizhasználatra alakult társulatokra egyaránt érvényes azon rendelkezései, melyek az elnök és választmány megválasztásának igazolására s a társulati alakulás és igazgatás körül előirt alakszerüségek alól való felmentésre vonatkoznak, az öntöző társulatokra ki nem terjesztettek, részben, mert az ott lefektetett elvek a jelen javaslatban más intézkedésekkel kapcsolatban kifejezésre juttattattak, részben pedig, mert az elnök és választmány megválasztásának igazolására vonatkozó alakszerüségek fentartására a jelen törvényben részletezett felügyelet mellett különös szükség nincs s mert e törvényben kerülve van minden felesleges alakiság s csakis oly mérvben és ott lett előirva, a hol a jogok védelme s kötelezettségek megállapítása azt mellőzhetetlenné teszi, s a mily mértékben e célból annak előirása szükséges, úgy, hogy azon célszerüségek alól, melyek a jelen törvényben kifejezetten elő vannak irva, felmentés az emlitett elv veszélyeztetése nélkül adható sem volna.

A vizhasználatra alakult társulatokra vonatkozó rendelkezésekkel szemben jelentkező eltérések abban találják indokolásukat, hogy az állami felügyeletet ezen társulatok müködése felett közvetlenebbé kellett tenni, már azon jelentékeny állami terhek folytán is, melyek jelen javaslat alapján hozzájárulás címén elvállaltatnak s erre a célra sokkal inkább alkalmasak azon rendelkezések, melyek a vizrendezésre alakult társulatok müködésére vonatkoznak.

13. §.

A társulat viziműveinek s a társulat céljaira szükséges viznek engedélyezése az 1885 : XXIII. t.-cz. VI. fejezetében körülirt eljárás alapján történik.

Ha a vizimunkálatok az engedélyokiratban megjelölt idő alatt el nem készülnek, a határidő a földmivelésügyi minister által újabb engedélyezési eljárás nélkül meghosszabbitható. Nemkülönben ha az öntöző társulat a részére engedélyezett vizmennyiséget müködése első idejében egész mérvében fel nem használná, azért a fel nem használt vizmennyiségre való jogosultságát el nem veszti és új tagok belépése folytán az öntözendő területek szaporodása vagy a gazdasági viszonyok változása esetére a társulat az engedélyokiratban kitüntetett, de eddig ki nem használt vizet is minden további vagy újabb eljárás nélkül szabadon felhasználhatja.

A törvény 13. §-a a társulati vizimunkálatok engedélyezésének módját állapitja meg s azt a rendes engedélyezési formákhoz köti.

Ezen eljárás ugyan hosszadalmasabb, mint a vizrendező társulatok munkálatainak engedélyezésére vonatkozó eljárás, minthogy azonban az utóbbi eljárás mellett engedélyezendő munkálatok elbirálásánál úgyszólván egyedül a közérdek az irányadó s így magánérdekek érvényesitésére ezen eljárás

során megfelelő keret alakitása szükséges sem volt, a jelen esetben, midőn a közérdek mellett számtalan magánérdek is érintve lehet, melyek kielégitést s védelmet csakis az engedélyezési eljárás során nyerhetnek, ezen egyszerűbb eljárás alkalmazása mindenesetre hátrányos következményekkel járna.

A rendes engedélyezési eljárás során letárgyalt esetekből szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a fokozatos felebbviteli útra még azon részletes alakszerűségek mellett is szükség van, mely alakszerűségek ezen eljárásnál követendők s mely eljárás során minden egyes érdekelt a müvelet tárgyalásának összes mozzanatairól tudomást szerezhet, a tárgyi jog rovására esnék azért, ha ezen esetekre a társulati munkálatok engedélyezésének formája alkalmaztatnék, mivel ezen keretben az egyéni értesités hiányos, a határozatot tárgyalás meg nem előzi s a határozatra vonatkozó észrevételek megtételének az azokban foglalt tévedésekre való reáutalásnak lehetősége elől az út el van zárva az által, hogy az illető hatóság a hozott határozatot az érdekeltekkel való közlés nélkül terjeszti fel jogerős döntés végett.

E szakasz 2. és 3. pontjában azonban minden idegen érdek megkárositása nélkül már egyszerűsitést találunk, midőn az engedélyezési határidő meghosszabbithatása a földmivelésügyi ministerre ruháztatik és az egyszer már engedélyezett vizmennyiségnek később történő felhasználhatására minden további vagy újabb eljárás nélkül is mód nyujtatik.

14. §.

Oly esetben, ha valamely községben egy összefüggő terület tulajdonosainak többsége egy már megalakult öntöző társulatba belépni óhajt, az illető összefüggő terület kétharmad többsége a kisebbség ellenében az egész összefüggő területnek a társulatba való belépését elhatározhatja, feltéve, hogy:

a) az illető összefüggő terület legalább 100 katast. holdat tesz ki;

b) a bevonandó területek addig állandó rétet vagy legelőt képeztek;

c) a kisebbség területének bevonása nélkül a többség területén az öntözési munkálat célirányosan nem eszközölhető.

A kisebbség területének bevonása felszólamlás esetén csakis a földmivelésügyi minister jóváhagyása után válik jogerőssé.

A társulat keretébe a jelen §. alapján akarata ellenére bevont érdekelt követelheti, hogy öntözendő területének berendezését az ő terhére az öntöző társulat teljesitse. A berendezési költségeknek megfelelő részletekben való kivetése és behajtása a rendes járulékokkal együtt történik.

Azt, hogy a berendezési költségek milyen részletekben vettessenek ki és hajtassanak be, a mennyiben a társulat és az érdekelt megegyezni nem tudna, a földmivelésügyi minister állapitja meg.

A törvény ezen szakasza az esetre intézkedik, midőn egyesek a társulatba belépni kivánnak, de öntözendő területeik egymástól vagy a társulati területtől közbenső területek által elválasztva vannak.

Ezen intézkedésnél a vizjogi törvénynek az öntözési célra szervezendő társulatok alakitására hatályos 131. §-a vétetett alapul, a mely szakasz kimondja, hogy valamely összefüggő terület $^2/_3$ többsége bizonyos feltételek alatt a kisebbség ellenében is elhatározhatja a társulat megalakulását. A kényszer elve tehát már előző törvényhozási intézkedésekben is kifejezést nyert s bár az 5. §-nál kifejtett indokokból az öntöző társulatoknál előirt különleges alakulási feltételek folytán ezen elv eredeti alkalmazásában ki nem terjeszthető, mivel a megalakult társulatokhoz való csatlakozásnál, illetőleg a már meglevő társulati keretbe való belépésnél felmerülhető hasonló akadályok elháritása nélkül a társulati keret okszerű fejlesztése lehetséges nem lenne, a kényszernek a talajjavító társulatok alakulásánál alkalmazott elvét az öntöző társulatokba való későbbi belépésnél szintén el kellett fogadni.

Lásd még a 10. §. magyarázatának utolsó pontját is.

15. §.

Ha valamely a megelőző szakasz alapján akarata ellenére bevont érdekelt kimutatja, hogy a munkálatoknak hatóságilag megállapitott befejezése után legkevesebb öt év alatt a kitüzött cél saját területére el nem éretett, jogositva van teljesitett járulékainak visszafizetését és a birtokán netán feleslegessé vált munkálatok eltávolitását követelni.

A társulat közgyülésének hasonlólag jogában áll egyes érdekelteket kirekeszteni hatósági engedély és megfelelő kártalanitás mellett, ha a kirekesztendő területeknek vizzel való további ellátása oly nagy vizveszteséggel és ezen körülmény megszüntetése oly nagy áldozatokkal járna, hogy ezzel a társulat a kirekesztendő terület után fizetett évi járulék mellett meg nem terhelhető, a kirekesztendő területek tulajdonosai pedig az e célból szükséges munkálatoknak kivitelét vagy az arányban álló holdankénti magasabb járulékot magokra nem vállalják.

Egyes érdekelt kirekesztése iránt hozott közgyülési határozat azonban csakis a földmivelésügyi minister hozzájárulásával emelkedik jogerőre.

Az erre vonatkozó eljárást a földmivelésügyi minister rendeleti úton fogja szabályozni. Egyébként a közigazgatási hatóság határozatában meg nem nyugvó fél birtokon kivül a törvény rendes útján kereshet orvoslást.

A törvény 15. §-a biztositja a kényszer útján bevont társulati tag részére a vizjogi törvény 132. §-ában a vizhasználatra alakult társulat akarata ellenére bevont tagjának azt a jogát, hogy a mennyiben kimutatta, hogy a munkálatoknak hatóságilag megállapitott befejezése után legkevesebb 5 év alatt a kitüzött cél saját területére el nem éretett, teljesitett járulékainak visszafizetését és a birtokán netán feleslegessé vált munkálatok eltávolitását követelheti.

Ezen intézkedés egyik lényeges pontját képezi a törvénynek, mert bár nem új, hanem csak már alkalmazásban levő törvényes elvnek ezen társulatokra való kiterjesztéséről van szó, a jelen esetben különös fontosságot nyer az állami hozzájárulás módjának a törvény 24. §-ában megállapitott módja következtében.

Idézett szakasz szerint ugyanis a társulati területek után befolyó évi járulékból, nemkülönben a társulat egyéb jövedelmeiből nem fedezhető évi költségeket az állam viseli, vagyis alkalmazva ezen rendelkezést a jelen esetre, kétségtelen, hogy az ily időközi kilépések az állam terhének esetleges növekedésével fognak járni.

Valószinű azonban, hogy ezen teher ellensúlyozást fog találni a későbbi belépések következtében előálló bevétel-többlet által.

Maga az elv alkalmazása feltétlen szükséget képez, mert a törvény célja a meglevő értékek fokozása s így ott, hol ezen cél megvalósitása bármely, az illető egyén hibáján kivül eső okból kizártnak tekinthető, az illető a társulatba akarata ellenére bevont érdekelteknek módot kell nyujtani arra, hogy a terhek alól felmentessenek s tett kiadásai megtérittessenek.

A vizjogi törvény rendelkezéseitől eltérőleg intézkedik ezen szakasz a társulatból való kirekesztést illetőleg, a mennyiben ezen szakasz szerint egyesek kirekesztésének csakis az esetben lehet helye, ha az illetők területeinek vizzel való ellátása oly nagy vizveszteséggel járna, hogy a vizveszteség megakadályozása érdekében szükséges munkálatok rendkivüli áldozatokat igényelnének. Sőt még az esetben sem rekeszthetők ki egyesek a társulatból, ha a vizveszteség elhárítása céljából szükséges munkálatok kivitelét magukra vállalják.

Az indokolatlan kirekesztések meggátlásának további biztositékául ki van egyébként még ezen szakaszban kötve az is, hogy a kirekesztés iránti közgyülési határozat csakis a földmivelésügyi minister hozzájárulásával emelkedik jogerőre, még abban az esetben is, ha a közgyülési határozat ellen felebbezés nem is adatott volna be.

16. §.

A társulat köteles igazgatásának biztositása, a csatornáknak és műtárgyaknak felügyelete és kezelése érdekében a szükséges tisztviselő személyzetet és kellő számú csatornaőröket alkalmazni.

A tisztviselő- és szolgaszemélyzet, valamint a csatornaőrök létszámának és dijazásának, úgyszintén azok hatáskörének megállapitásához közgyülési határozaton felül a földmivelésügyi minister jóváhagyása szükséges.

A csatornaőrök ugyanoly jogokkal és bizonyitási képességgel ruháztatnak fel, mint a mezőőrök és az azok részére megállapitott eskűminta szerint esketendők fel.

Társulati mérnöknek csak az választható, a ki mérnöki oklevelén kivül az 1883. évi I. törvényczikk 10. §-a értelmében az állami kulturmérnököktől megkivánt gazdasági vizsga letételét is igazolja.

Öntözéssel is foglalkozó egyéb vizitársulatok műszaki tisztviselőire nézve az 1884. évi XIV. törvényczikk 10. §-a, illetőleg az 1885. évi XXIII. t.-cz. 97. §-a továbbra is érvényben marad.

Ezen szakasz intézkedik a társulati tisztviselőkről s a segéd-, valamint felügyelő személyzetről, megállapitja a társulatok műszaki tisztviselőinek minősitését s egyben kötelezi a társulatot, hogy elegendő számú csatornaőröket alkalmazzon, a kik a mezőőrökhöz hasonlóan felesketendők.

Tekintve, hogy ily társulatoknál a mérnöknek, a rétművelésnek, továbbá fűnemeknek s azok termelési módjának, végül pedig a különféle vegyi hatásoknak teljes és részletes ismeretével kell birnia, ezen társulati mérnökök minősítésénél kimondatott, hogy azok a mérnöki oklevélen kivül az 1883. évi I. t.-cz. 10. §-a értelmében az állami kulturmérnököktől megkivánt gazdasági vizsga letételét is igazolni kötelesek.

Gondoskodás történt azonban arról is, hogy már működő azon társulatok alkalmazásban levő mérnökei, mely társulatok az öntözést csak később vették fel alapszabályszerű feladataik közé, ezen különleges rendelkezés hatálya alól kivétessenek, mert nem volna méltányos, hogy ezektől oly minősítés követeltessék, mely minősítés a társulat megalakulásakor megállapitott társulati feladat alapján az illető mérnök megválasztásának feltételét nem képezte.

17. §.

Minden a jelen törvény alapján működő társulat köteles a vizkiosztás módját, nemkülönben a vizhiány tűrésének megállapitására vonatkozó eljárást szabályzatban rendezni és a földmivelésügyi ministernek jóváhagyás végett bemutatni.

Ugyancsak ezen szabályzatban határozza meg a társulat azt is, hogy a viz mily egység alapul vétele mellett, mily összegű dijért engedtetik át a társulati tagoknak.

A társulat hibáján kivül előállott vizhiányból származó károsodásokért a tagok a társulat ellenében kártéritési igényt nem tarthatnak.

A 17. §. a vizkiosztás módjának, a vizegységnek és vizdijnak megállapítása s a vizhiány tűrésének sorrendje iránt intézkedik.

Öntöző társulatoknál a viznek célszerű kihasználása és surlódások elkerülése érdekében szükséges, hogy a víznek felhasználási sorrendje az érdekeltek közt megállapitva legyen, hogy ki-ki előre tudja, mikor, mily hosszú időn át fogja a társulati csatornából a vizet kivezethetni, hogy ehhez képest saját belső berendezésén megtehesse az összes előintézkedéseket az öntöző viznek tökéletes és célszerű felhasználására.

Fontos továbbá, hogy arra az esetre, ha pl. valamely előre nem látott körülmény folytán az öntöző társulat a folyóból nem kapja időszakosan azt a vizet, a mely részére a hatóságtól engedélyezve lett, előre megállapittassék, hogy ezen vizhiányt a tagok mily módon tartoznak tűrni.

Öntöző társulatoknál ugyanis a vizjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-czikk 34. §-ában foglalt jogszabály kötelezőleg alkalmazást nem nyerhet, mert eltekintve attól, hogy ily alapon az egyidőben társulatba lépett érdekeltek között a kérdés meg sem oldható, vizhiány esetén a rendelkezésre álló viz helyes kihasználása teljesen az adott viszonyoktól s azok alakulásától függ.

Hogy egyébként a sorrendnél a viz leghelyesebb kihasználásának elve fog szem előtt tartatni, másrészt, hogy a viz kiszolgáltatásánál, mint a viz felhasználásánál úgy a társulat, mint a társulati tagok érdekei egyaránt megvédetnek, annak biztositására szolgál a törvény azon rendelkezése, mely szerint a vonatkozó szabályzat érvényéhez — mely szabályzatban egyúttal a vizegység és vizdij is megállapitandó — a földmivelésügyi minister jóváhagyása is kiköttetik.

Kimondatik továbbá ezen szakaszban, hogy a társulat hibájának be nem tudható vizhiányból eredő károkért a társulat a társulati tagokkal szemben kártéritéssel nem tartozik.

Gondoskodni kellett ennek kifejezéséről, mert különben a társulat a viz

hiány esetén vizet nem kapott érdekeltek részéről folytonos zaklatások lehetőségének lenne kitéve.

Önként értetik azonban, hogy a társulati közegek esetleges mulasztása következtében beálló károsodás esetén ezen rendelkezés az illető társulati közeget a magánjogi felelősség alól nem mentesiti.

18. §.

A társulat tartozik tartalékalapot képezni, melynek összege a befektetés 10%-ában állapittatik meg.

A tartalékalap fokozatos képzésére és esetleges kiegészitésére a társulati tagokra külön kivetés eszközlendő; e kivetés évi összege a társulat évi költségjárulékösszegének 5%-át meg nem haladhatja; a 3. §-ban felsorolt és az ipari célokra szolgáló vizhasználatok után befolyt jövedelem fele része, az állami hozzájárulás megszünte után pedig annak egész összege, úgyszintén a tartalékalap kamatai hasonlóan a tartalékalap növelésére, illetőleg kiegészitésére forditandók addig, míg az alap a megállapitott magasságot eléri.

A tartalékalap a társulat pénzeitől külön és akként kezelendő, hogy mindig rendelkezésre álljon.

Ezen szakasz a vizjogi törvény 118. §-ának rendelkezéséhez hasonlóan kötelezi a közérdekű öntöző társulatokat tartalékalap képzésére és ezen pénzeknek külön való kezelésére, hogy valamely előre nem látott körülmény, vagy baleset következményeinek elháritására szükséges összeg a társulati tagok megterhelése, vagy kölcsön felvétele nélkül bármikor rendelkezésre álljon.

E tartalékalap, melynek mérve a társulati beruházások 10%-ában állapíttatott meg, akként lesz képezendő, hogy az évi költségelőirányzatban e cimen a közgyűlés által a földmivelésügyi minister hozzájárulásával a viszonyokhoz mérten megállapitandó, de az évi költségjárulék összegének 5%-át meg nem haladható hányad fog felvétetni, s a tagokra a rendes társulati költségjárulékokon s kölcsönjárulékokon felül kivettetni.

Ha a társulatnak a tagok járulékain kivül más fajta jövedelmei is vannak, a tartalékalap képzésére az állami hozzájárulás ideje alatt első sorban ezen jövedelmek fele része, az állami hozzájárulás megszünte után annak egész összege forditandó, mindaddig, míg a tartalékalap a megállapitott magasságot el nem éri.

Ugyanezen eljárás követendő az esetre is, ha a tartalékalap részben vagy egészben rendeltetésszerűleg felhasználtatott.

A tartalékalap a társulat rendes kiadásainak fedezésére nem forditható s azért a társulati pénzektől elkülönitetten kezelendő.

19. §.

Jelen törvény hatálya alá tartozó társulat köteles összes épitkezéseinek tervét műszaki elbirálás és az állami hozzájárulás előzetes biztositása végett a földmivelésügyi ministernek bemutatni.

E szakasz rendelkezése természetes folyománya az állami hozzájárulás biztositásának, mert az épitkezések tervének előzetes elbirálása nélkül a társulatok felesleges, vagy a szükséget meghaladó fényűzésbe és kalandos épitke-

zésekbe mehetnének bele, a melyek pénzügyi következményeit az állam beleszólás nélkül viselné, ha módjában nem lenne a tervek elbirálásával a társulat befektetéseibe szabályozólag beleszólani.

20. §.

Társulati öntöző munkálatok befejezése után azok állami felülvizsgálatát a földmivelésügyi minister foganatosittatja; a társulat köteles a felülvizsgálatnál talált hiányokat pótolni, mulasztás esetén a hiányt a minister a társulat terhére pótoltatja.

Ezen szakasz rendelkezése önként következik a társulati művek közérdekűségéből, továbbá az állam közvetlen érdekeltségéből. Egyébként ezen rendelkezés egészen azonos a közérdekű ármentesitő társulatokra vonatkozó rendelkezésekkel.

21. §.

Jelen törvény alapján működő társulatoknál a földmivelésügyi minister jogositva van a társulati öntöző müveknek jó karban tartására és felügyeletére szükséges összegnek a költségelőirányzatba való felvételét és a társulati tagokra eső összegnek azokra való kivetését hivatalból elrendelni.

A társulatnak joga van ezen rendelet ellen annak vételétől számított 15 nap alatt ugyanazon minister előtt felszólalni, ha azonban a minister ezen felszólalás daczára is ragaszkodnék rendeletéhez, a társulat azt nyomban végrehajtani köteles.

A társulati választmány tagjai kötelesek a megállapitott költségvetésben felvett összeget a társulati tagokra kivetni és annak behajtásáról gondoskodni.

Lásd a 22. §. jegyzetét.

22. §.

Ha a jelen törvény alapján müködő és az abban biztositott kedvezményeket élvező társulat kötelezettségeinek eleget nem tenne, vagy a minister által helyszini vizsgálat alapján szükségesnek jelzett munkákat a minister rendeletére a kellő időben meg nem inditaná, vagy a kellő gyorsasággal végre nem hajtaná, a földmivelésügyi minister ezen kötelezettség teljesitésére, valamint a szükségesnek jelzett munkálatok végrehajtására záros határidőt tűz ki.

Ha a társulat kötelezettségének a kitüzött záros határidő alatt sem tenne eleget, a minister a munkák végrehajtásáról és fentartásáról a társulat terhére gondoskodik és az ekként végrehajtandó munkákra szükséges összegeknek a társulati érdekeltséget terhelő részét a végrehajtás meginditásakor azonnal a társulat kötelékébe tartozó holdak arányában kivetheti.

A minister által ily célból kivetett összegek a társulati járulékok módjára hajtatnak be.

A beszedett járulékok a hozzájárulás arányában utólag helyesbitendők és kiegyenlitendők.

A törvény 21. és 22. §-a azon esetre tartalmaznak intézkedést, ha az öntöző társulatok a társulati művek jó karban tartására s felügyeletére szükséges összegekről az évi költségelőirányzatokban nem gondoskodnának, vagy ha kötelezettségüket nem teljesítenék s a szükséges fentartási munkálatokat végre nem hajtanák.

Első esetben a szükséges összeg felvételét s kivetését a földmivelésügyi minister hivatalból elrendelheti s bár ezen rendelkezés ellen a társulat részére felszólalási jog biztosíttatik, az esetre, ha a mellett a minister megmarad, azt a társulat végrehajtani köteles.

A második esetben a fentartás elhanyagolásából a társulatra háramló károsodás elkerülése érdekében feljogosittatik a földmivelésügyi minister, hogy a mennyiben a társulat a szükséges munkálatokat záros határidő alatt nem foganatosítaná, azokat a társulat terhére végrehajtathatja s az e célból szükséges összegekből a társulatot terhelő hányadot az érdekeltekre, a társulat kötelékébe tartozó területeik arányában ki is vetheti. Ezen összegek azután a társulati járulékok módjára hajtatnak be.

Minthogy azonban a tagok holdankénti hozzájárulása esetleg nem egyforma, gondoskodás történt egyuttal arról is, hogy ezen kényszerjárulék utólag megfelelően helyesbittessék.

Ezen intézkedések különben azonosak a közérdekből fentartandó vizrendező társulatokra vonatkozólag az 1885:XXIII. t.-cz. 113. és 114. §-aiban foglalt rendelkezésekkel s természetes folyománya azon érdekeltségnek, a mely az állami hozzájárulás következtében fenforog.

23. §.

Az alapitó tagok a megalakuláskor az öntöző társulat kötelékébe az 5. §. szerint bejelentett területeik után a társulati évi költségeknek legalább felét viselik. A megalakulás után belépő tagok az alapitó tagokkal egyenlő elbánásban részesülnek és belépésüktől kezdve évenkint ugyanannyival járulnak hozzá a társulati közös költségekhez, a mennyit az alapitók viseltek a megfelelő években.

A holdankénti járulék sem az alapitó, sem a később belépő tagok területe után a felvett kölcsön teljes törlesztéséig az alakuláskor elvállalt holdankénti maximum fele alá nem szállhat.

A holdankinti évi járuléknak azonban a fokozatos csökkenés során is minden esetre akkorának kell lennie, hogy abból a kölcsön évjáradékát fedezni lehessen.

A társulati terület után befizetett járulékból esetleg eredő többlet felett a közgyülés a földmivelésügyi minister hozzájárulásával határoz.

24. §.

Az előbbi szakasz szerint a társulati területek után befolyt járulékból, nemkülönben a társulat egyéb jövedelmeiből nem fedezhető évi költségeket az állam viseli.

A bejelentett, illetőleg bevont új területek után fizetett járulék összege az állami hozzájárulás csökkentésére forditandó.

Ha az állami hozzájárulás az eredetinek felére szállott alá, az újonnan belépő területek után fizetett évi összeg felerészben az állam, felerészben a társulati tagok járulékainak leszállitására fordittatik.

Ezen szakasz az állam hozzájárulását rendezi azon évekre, a meddig ily társulatok saját jövedelmükből kiadásaikat fedezni nem tudják.

Alig képzelhető, hogy valamely öntöző csatorna létesítésekor az összes vízmennyiséggel öntözhető terület egyszerre bejelentessék társulás alapjául s a valószínűség a mellett szól, hogy egy kisebb területmennyiség lesz az, melynek tulajdonosa a biztos eredmény tudatában a társulat megalakitásában részt vesz, míg a nagyobb része fogja várni az eredményt és később fog csatlakozni. A társulat megalakulását lehetővé kellett tenni, még mielőtt az egész terület, melynek vizzel való ellátására valamely öntöző csatorna megtervezve lett, az öntözésre kötelezőleg jelentkezett.

Ez azonban csak úgy lehetséges, ha az öntözésre bejelentett területek tulajdonosai a beruházásokat, melyek nagyobb területekre vonatkoztatva lettek tervezve, saját erejükből teljesitik, vagy ha helyettök ezen terhet más valaki elvállalja.

Az első esetben társulat egyáltalán nem lenne alakitható, mivel egyesek azon reményben, hogy a jövőben belépő tagok járulékaiból az előlegezett összegek megtérülhetnek, erre alig vállalkoznának, valamint alig remélhető, hogy pénzvállalatok a jövő koczkázatot az érdekeltség túlságos megterhelése nélkül elvállalnák s így nem maradt más hátra, mint hogy az évi költségek azon hányadát, a mely a társulat alakulásakor részes érdekeltségre nem irható, illetőleg a mely hányadot az összköltségből a társulati tagok magukra vállalni nem hajlandók, az állam viselje mindaddig, míg új tagok nem jelentkeznek s ezen terhek rájuk át nem háríthatók.

Ezen szükségszerüségre van alapítva az állami hozzájárulás és annak mértéke.

Önként értetődik, hogy ezen elv alkalmazásánál gondoskodni kellett, hogy megjelöltessék azon pont, a melynél az állami hozzájárulás kezdődik.

E részben a törvény 5. §-a intézkedik.

Összevetve a most idézett szakasz azon rendelkezését, hogy a társulati tagok a társulati évi terhek legkevesebb felének viselésére kell hogy vállalkozzanak s a 24. §. azon intézkedéseit, hogy a társulati területek után befolyt járulékokból s a társulat egyéb jövedelmeiből nem fedezhető évi költségeket az állam viseli, azt látjuk, hogy e megosztás szerint már a társulat megalakulásakor a teher viselése rendezve s az évi kiadásokról gondoskodva van, úgy hogy minden a társulatba belépő tag járulékai s a társulatnak vizdíjakból származó esetleges bevételei, mint társulati jövedelem jelentkeznek.

Ezen jövedelem tekintetében a törvény akként rendelkezik, hogy az a 18. §. szerint a tartalékalap-képzésre forditandó rész kivételével az állami hozzájárulás apasztására forditandó.

Önként értetődik azonban, hogy ha új területek belépése folyamán a csatornahálózat kiegészitésére, kiterjesztésére és így új beruházásra lenne szükség, az ennek fedezésére esetleg felveendő kölcsönösszeg évjáradéka a társulat évi költségeihez hozzászámitandó, és az állam hozzájárulása egyrészt ennek betudásával, másrészt az új tagok évi járulékainak levonásával lesz folytatólag megállapitandó.

Méltányos a szakasznak azon rendelkezése, hogy az újonnan belépő tagok hozzájárulásával csökken az állam évi terhe, mert az állami hozzájárulás éppen ezen későbben belépők járulékainak helyettesitésére szolgál s így ha azok belépése később tényleg teljesül, első sorban az államnak kell a helyettesités terhe alól mentesülni.

Viszont azonban kétségtelen az is, hogy az alapitó tagok a legtöbb esetben szintén részt vesznek a jövő reményére alapitott koczkázatban oly alakban, hogy az öntözendő területek felénél kisebb területtel alakitják meg a társulatot, mivel ily esetben az öntöző területekre holdankint eső járulékoknál nagyobb járulékokat kénytelenek viselni.

Ezen okból intézkedik a törvény akként, hogy ha az állami évi hozzájárulás az eredetinél felére szállott le, a társulati jövedelem le nem kötött része már nem egészen az állami hozzájárulás csökkentésére, hanem fele részben a társulati tagok járulékainak leszállitására forditandó. De szükséges ezen intézkedés azon további okból is, hogy a társulati tagoknak érdekükben álljon az öntözés eszméjének terjesztésében részt venni, hogy holdankénti évi járulékuk mielőbb csökkenjen.

Bár, mint ezekből látszik, az új tagok jelentkezése, úgy a társulat, mint az állam szempontjából pénzügyi előnynyel jár s így azok belépésének megnehezitése okszerűnek nem látszik, még sem lenne indokolható, hogy a később belépők az alapitó tagokkal egyformán élveznék a járulék leszállitásának kedvezményét, miért is, hogy az alapitók és később belépők egyenlő elbánásban részesüljenek, és utóbbiak az alapitókkal szemben pénzbeni előnyt ne élvezzenek, a törvény gondoskodik, hogy később belépők a belépéstől kezdve évenkint, ugyanannyival járuljanak a társulati költségekhez, a mennyit az alapitók viseltek a megfelelő években. Ezen elv keresztülvitele alsó határ megjelölése nélkül azonban azt eredményezné, hogy a holdankénti évi járulék folytonos változásnak lenne kitéve, hol leszállana, hol emelkednék, sőt az alapitó tagok illetéke egy bizonyos idő múlva újból az eredetire is felemelkednék és így a kitűzött cél elérve nem lenne.

Ennek az eshetőségnek veszi elejét a törvény 23. §-ának azon intézkedése, a mely szerint a holdankénti járulék a kölcsön törlesztéséig az alakuláskor elvállalt holdankénti maximum fele alá nem sülyedhet: s mivel ezen határ megszabásával a társulati vizdijból esetleg időszakosan egy jövedelmi többlet is állhat elő, annak hovafordítását a földmivelésügyi minister hozzájárulásával a közgyülésre kellett bizni.

25. §.

Egyéb vizi társulatoknál az öntözésnek a társulati feladatok közé való felvételét a közgyülés határozza el akkor, ha a tervben alapul vett vizmennyiséggel öntözhető terület legkevesebb egyharmada az öntözésből származó évi költségeknek legalább felét elvállalja.

Ez esetben az öntözési müvek kiépitését a társulat intézi, a fedezetről ugyancsak a társulat gondoskodik s átalában a társulat teljesiti mindazt, a mi az öntöző érdekeltségnek külön öntöző társulattá szervezése esetében az öntöző társulat feladatát képezné.

Az öntözési járulékokat a társulattal szemben első sorban aránylagosan azok viselik, a kiknek ingatlanai az öntözési müveletbe tartoznak. E járadékok ugyanoly módon hajthatók be, mint a társulat egyéb járulékai.

A mennyiben a társulatnak költségjárulékai dologi terhet képeznek, a társulat által öntözési célra felvett kölcsön-járadékai is ekképen terhelik az öntözött területet.

Egyébként az 1889: XXX. t.-cz. alapján felvett kölcsönökre az idézett törvény és a jelen törvény II. fejezetének határozmányai irányadók.

Az öntözésre kötelezőleg bejelentett területek után befolyt évi járulékból, nemkülönben az öntöző érdekeltséget megillető egyéb jövedelemből nem fedezhető évi költséget a 24. §-ban megállapitott módon az állam viseli.

A mennyiben a társulatnak meglevő művei és munkálatai is felhasználtatnának az öntözés céljaira, az öntözés terhére csakis azok átalakitásának, illetőleg kiegészitésének és fentartásának több költségei számithatók fel.

Az öntözés érdekében alkalmazott külön személyzet dijait, eltérő egyezség hiányában, az öntöző érdekeltség viseli.

Egyéb kezelési költséggel az öntöző érdekeltség nem terhelhető.

A közgyülési határozat, jelen törvény 4. §-ában körülirt általános műszaki terv, költségvetés és az öntöző érdekeltség kötelékébe bejelentett területekről összeállitott kimutatással, a közgyülési határozat jóváhagyása és a jelen törvény szerinti kedvezmények biztositása végett a földmivelésügyi ministerhez bemutatandó.

Egyebekben pedig a jelen törvénynek az öntöző társulatokra vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazással az ezen szervezettel biró érdekeltség viszonyaira is irányadók.

A törvény 25. §-a módot óhajt nyujtani egyéb vizi társulatoknak, hogy az öntözésre alkalmas területek öntözését a jelen törvényben biztositott kedvezmények mellett lehetővé tegyék a nélkül, hogy a társulat keretén belül öntöző társulat alakittatnék.

Az öntözést azonban az egyéb vizi társulatok feladataik közé a törvény jelen szakasza szerint csak akkor vehetik fel, ha az alakulás azon törvényes feltételei, melyeket a törvény az öntöző társulatok alakulására nézve előir, meg vannak, és ez esetben az illető vizi társulat teljesiti azután mindazt, a mi külön öntöző társulat szervezése esetén az öntöző társulat feladatát képezné.

A társulat egyéb járulékai módjára behajtható öntözési járulékokat aránylagosan azok viselik, a kiknek ingatlanai az öntözési müveletbe tartoznak; az öntözési költségek alatt azonban csak azon költségek értendők, melyek az öntöző viznek a birtok széléig való vezetését szolgáló munkálatok létesitése, továbbá azok fentartása következtében előállanak, valamint az esetleges kezelési költségek s ha a vizi társulat művei a vizvezetésre felhasználtatnak, azon több-költség, mely a felhasznált vizimüvek átalakitása s a fentartás költségesebb volta folytán előáll.

Az állami hozzájárulás ily esetben is ugyanazon módon csökken, mint a külön szervezett öntöző társulatoknál s jelen törvénynek az öntöző társulatokra vonatkozó rendelkezései megfelelő alkalmazással ezen esetben is alkalmazandók.

26. §.

Ha egyéb vizi társulatok alapszabályszerüleg vállalkoznak az előző szakaszban emlitett öntöző érdekeltség külön szervezése nélkül kizárólag öntözési érdekből csatornázási munkálatokat létesiteni, az állam az öntöző csatorna létesítés költségeihez az épitési tőke egy részének megfelelő és legfeljebb 50 évre terjedő évi járadékban járulhat hozzá.

A járadék nagyságát a földmivelésügyi minister állapitja meg.

A társulat az öntözés céljaira tett befektetés költségének az öntözött terület tulajdonosaitól való haszonaránylagos megtéritését igényelheti, a befektetési költségből azonban az állami hozzájárulás összege levonandó s csak a fenmaradó költség megtéritése követelhető.

Jelen szakasz azon esetre vonatkozik, midőn a vizi társulatok *alapszabályszerüleg* vállalkoznak arra, hogy az öntözőcsatornát kiépitik s így az öntözéshez a lehetőséget, mielőtt az öntözési érdekeltség szervezve volna, megszerzik.

Ezen eset akkor merülhet fel, ha a vizi társulat egyéb munkálataival kapcsolatban létesiti az öntözési csatornákat, midőn ugyanis a társulat eredeti feladatának megoldása keretében aránylag csekély költséggel az öntözési célt is megvalósithatja, vagy ha munkálatait akként létesiti, hogy azok öntözésre is felhasználhatók.

Az állami hozzájárulás mértékét illetőleg határozott rendelkezés ezen szakaszba nem volt tehető, mert a hozzájárulás ily esetben mindig a különleges viszonyoktól s azon teher nagyságától függ, a mely teher az öntözés lehetővé tétele céljából szükséges munkálatok következtében a vizi társulatokra hárul.

Ez esetben a társulat áldozatot hoz, teljesen méltányos tehát az utolsó pont azon rendelkezése, hogy az öntöző birtokosoktól az öntözési befektetés költségeinek haszonarányos megtérítését igényelheti, levonva azokból természetesen az állami hozzájárulás összegét.

Méltányolja ezen áldozatkészséget az állam is, midőn megosztja a terhet, a mely az öntözési feladatok felkarolása következtében a társulatra háramol.

Minthogy azonban az állami hozzájárulás oly formája, hogy a hozzájárulási összeg egyszerre utalványoztassék, a rendelkezésre álló évi hitelt rendkivül igénybe venné s mert a társulatok munkálataik kivitelét legtöbb esetben különben is kölcsön útján biztosítják, ezen szakaszban gondoskodni kellett arról, hogy az állami hozzájárulás a kölcsön törlesztési időtartamára, legfeljebb azonban 50 évre elosztható legyen s illetve, hogy a földmivelésügyi minister felhatalmaztassék, hogy az állami hozzájárulást ily alakban engedélyezhesse.

27. §.

A földmivelésügyi minister az államkincstár érdekeinek megóvása szempontjából a jelen törvény alapján működő társulat mellé állandó biztost rendelhet ki, a kinek jogában áll a közgyüléseken és választmányi üléseken, nemkülönben a közgyülés és választmány által netán kiküldött külön bizottság ülésein részt venni és az államkincstár érdekeivel ellenkező

határozatokat megfelebbezni, sőt a minister elhatározásáig fel is függeszteni.

Az állam ezen külön képviseltetése az állami hozzájárulással egyidőben szünik meg.

Ezen külön képviseltetés költsége az államot terheli.

Az ezen szakasz értelmében kirendelhető biztos hatásköre s kirendelésének célja is lényegesen különbözik a törvény 12. §-a alapján a vizjogról szóló 1885. évi XXIII. törvényczikknek ezen társulatokra is hatályos 124. §-a értelmében kirendelt ministeri biztos feladatától és hatáskörétől, a mennyiben míg ez utóbbi kirendelésével a társulat önkormányzata bizonyos mértékig felfüggesztetik s a ministeri biztos a társulati szervek teendőit saját felelősségére intézi, addig a jelen szakasz alapján a biztos a társulat mellé rendeltetik s csupán ellenőrző szerepe van.

28. §.

Az állam által a 24—26. törvényszakaszok alapján elvállalandó hozzájárulás 1900. és 1901. évben 100.000 koronán 1902. évtől pedig évi 300.000 koronán túl nem terjedhet. Az ezen cimen 1900. és 1901. évben felmerülő szükséglet a földmivelésügyi tárcza átmeneti kiadásainak illető fejezete alatt felvett, illetve felveendő hitelből fedezendő, a további évek szükséglete 100.000 koronáig a fenti fejezet, a 200.000 korona többlet pedig a vizi beruházások alatt előirányzandó hitel terhére lesz elszámolandó.

A vizi beruházási kitelnek részben öntözési célokra történt igénybe vételéből kifolyólag azonban a vizi beruházási hitelnek az 1895:XLVIII., illetőleg az 1898:XX. t.-czikkel megállapitott kerete és évi részlete nem emelhetők.

Ezen hitelből az állami hozzájárulás legfeljebb 50 év tartamára engedélyezhető.

A 28. §. megállapitja, hogy az állam terhére évenkint mily összegű állami hozzájárulás engedélyezhető.

Ezen szakaszban továbbá azon elv is érvényre emeltetett, hogy az állami hozzájárulás az állami kiadások növekedésének kizárásával is történjék. Ki van ugyanis mondva, hogy 1900. és 1901. évben az állami hozzájárulás azon 100.000 koronából fedezendő, mely az állami költségvetésben öntözési célokra eddig is felvéve volt, 1902-től a hozzájárulás 100.000 koronáig ugyancsak a fentebbi cimen előirányzandó hitelből, a további 200.000 korona pedig a beruházások terhére számolandó el.

A „beruházások"-nál ezen összeg előreláthatólag a megtakarításokból fedezhető lesz s így azon érdekek, melyek az illető költségvetési cim alatt rendelkezésre álló összegekből nyertek kielégitést, a fentebbi intézkedések által hátrányt szenvedni nem fognak.

Azon leghosszabb idő, a meddig az állami hozájárulás évi járadék alakjában engedélyezhető s így egyuttal azon idő, a meddig az évi hitel ily célon leköthető, 50 évben jelöltetett meg, mivel ez azon idő, a melyre a törlesztéses kölcsönök általában engedélyeztetnek.

Az ezen szakaszban hivatolt 1895:XLVIII. t.-cz. „A Közép-Duna egységes szabályozásáról, valamint az ország egyéb jelentősebb folyóvizein első sorban szükséges szabályozási munkálatokról" szól. (Lásd a 106. lapon.)

Az ezen törvényczikk egyes rendelkezésének módositásáról szóló 1898. évi XX. t.-cz., mely szentesítést nyert 1898. évi julius hó 10-én és kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1898. évi julius hó 16-án, a következő:

1. §.

„Az 1895. évi XLVIII. törvényczikk 4. §-a akkép módosittatik, hogy a földmívelésügyi ministerium a költségvetésébe az idézett törvény alapján vizi beruházásokra évenként felveendő három millió osztrák értékü forint terhére teljesithető munkálatokon felül az 1898. évben két millió forint helyett három millió forint és az 1899. évben egy millió helyett két millió forint, az 1900-tól 1907-ig bezárólag terjedő 8 év alatt pedig évente egy millió forint helyett 750.000 o. é. forint erejéig szintén ily munkálatok hajthatók végre.

Az 1895. évi XLVIII. törvényczikk 4. §-ának egyéb rendelkezései változatlanul érvényben hagyatnak.

2. §.

Ha a földmivelésügyi ministerium költségvetésében az 1895. évi XLVIII. törvényczikk 3. §-ának rendelkezései szerint vizi beruházásokra felveendő összegeken felül, a jelen törvény 1. §-ában adott engedély alapján további összegek terhére vizi beruházások foganatba vétetnek és az e beruházások céljaira engedélyezett összegek az illető számadási év végéig fel nem használhatók, a fel nem használt maradványok a következő években is felhasználhatók.

Az 1909-iki számadási év végén tul azonban ily felhasználásnak helye nincs.

3. §.

Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a földmivelésügyi és pénzügyi magyar királyi ministerek bizatnak meg".

II. FEJEZET.

Az öntöző társulatok kölcsönéről.

29. §.

A jelen törvény alapján működő öntöző társulatnak (6. és 25. §§.) az 1889: XXX. törvényczikk szerint felveendő kölcsönei esetében, a munkálati terv és költségvetés készitésére, valamint a munkálat végrehajtásának és karbantartásának ellenőrzésére nézve az 1899: XXX. törvényczikk 33. és 37. §-ainak rendelkezései helyett a jelen törvény megfelelő rendelkezései nyernek alkalmazást.

A hitelképesség határát az idézett törvényczikk 34. §-a szabja meg.

Az ugyanazon törvényczikk 36. §-ának első bekezdése által megszabott telekkönyvi kitüntetésben azt a körülményt kell feljegyezni, hogy az illető jószágtestet öntözési kölcsön terheli.

Ezen szakaszban kifejezés van adva annak, hogy a jelen törvény értelmében működő öntöző társulatok által felveendő ama kiváltságos földhitelintézeti kölcsönök tekintetében, melyekre nézve az 1889. évi XXX. t.-cz. (lásd a 124. lapon) hatályos és a melyek felvehetésének előfeltétele gyanánt a most idézett törvény 33. és 37. §-ai a kormánynak a tervek s költségvetés kész-

tésénél valamint a munkálatok foganatositásának s karbantartásának ellenőrzésénél bizonyos beavatkozási jogot s ellenőrzési hatáskört biztositanak, eme beavatkozási és ellenőrzési jog helyébe azon átalánosabb és szélesebb jogkör lép, melyet a kérdéses öntöző társulatokkal szemben a kormánynak a jelen törvény megad.

Kétségek megelőzése végett e szakasz egyszersmind kimondja, hogy a hitelképesség határa tekintetében az idézett törvény 34. §-ának rendelkezései az irányadók.

Előirja továbbá ezen szakasz, hogy az esetre, ha a társulat kölcsönt vesz fel, azon körülmény telekkönyvileg feltüntettessék mindazon telekkönyvi jószágtesteken, melyeknek, habár csak egy része is, a társulat kötelékébe tartozik.

Ezen esetre az 1889. évi XXX. t.-cz. 36. §-a is intézkedik ugyan, ennek első kikezdése értelmében azonban a telekkönyvi feljegyzés annak kitüntetésére irányul, hogy az illető telekkönyvi jószágtest valamely része talajjavitás tárgyát képezi. De mivel ez a feljegyzésnek célját szabatosan kifejezésre nem hozza, az idézett törvénynek a kitüntetés tárgyára vonatkozó rendelkezése az öntöző társulatoknál a fentebbiekhez képest módosulást szenved.

A) *Közigazgatási eljárás.*

30. §.

A 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés végett az öntöző társulat, a megterhelendő jószágtestek közigazgatási megállapitását az illetékes alispánnál tartozik kérni.

A kérvényhez csatolandók:

a) eredetiben vagy hiteles másolatban a társulat alakuló közgyülésének jegyzőkönyve;

b) hiteles másolatban a földmivelésügyi minister által jóváhagyott társulati alapszabály;

c) eredetiben vagy hiteles másolatban a földmivelésügyi ministernek a társulat megalakitását jóváhagyó rendelete;

d) eredetiben vagy hiteles másolatban a kölcsön felvételére vonatkozó és a kormány jóváhagyási záradékával ellátott közgyülési határozat;

e) eredetiben vagy hiteles másolatban a kölcsönadó hitelintézetnek az a határozata, melylyel a kölcsönt engedélyezte;

f) végül a megterhelendő jószágtesteknek térképe és összeirása két példányban, községi telekkönyvenként külön-külön összeállitva.

Jelen törvény 30—36. §-ai azon jószágtestek közigazgatási megállapitásának módját szabályozzák, a melyeken az előző szakasz rendelkezéseihez képest a kölcsönfelvétel telekkönyvileg kitüntetendő.

Az 1889. évi XXX. t.-cz. alapján kiadott kormányrendeletekkel szabályozott eljárás szerint a telekkönyvi kitüntetéshez szükséges azonositás és kapcsolatos tennivalók oly nehézkesek, hogy azon törvény alapján biztositott kedvezményes kölcsön alig vétetett igénybe s azon fontos gazdasági cél, melynek megvalósitása az idézett törvény által terveztetett, a megkövetelt vizsgálatok hosszadalmassága miatt teljesen meghiusult.

Ezen előző tapasztalatok folytán feltétlenül szükséges volt, hogy a telekkönyvi kitüntetés körüli eljárás a lehetőségig egyszerüsittessék s miként a

vizjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-cz által szabályozott szolgalmak megállapitása és feljegyzése körül történik, azon körülménynek tisztázása, hogy mely jószágtesteknek alkatrészei esnek az öntözési müveletbe s hogy következőleg mely jószágtestek szolgálnak a felveendő kiváltságos kölcsönnek biztositékául, kizárólag a közigazgatási hatóság eljárásának keretébe utaltassék s a telekkönyvi hatóság feladata csak arra szorittassék, hogy az illető közigazgatási hatóság által megfelelő eljárás alapján a feljegyzést — az adatok helyességének minden további kutatása nélkül — foganatositsa.

Ezen eljárás egyébként akként terveztetett, hogy annak keretében minden tulajdonosnak egyéni értesités, egyéb érdekelteknek pedig — ideértve a jelzálogos hitelezőket s egyéb telekkönyvi érdekelteket is — hirdetmény útján felhivatik a figyelmük arra, hogy mindazokra a jószágtestekre nézve, melyeknek, hacsak egy része is, az öntözési müveletbe belé esik, a kölcsön felvétele telekkönyvileg ki fog tüntettetni, úgy hogy azoknak kivétel nélkül meg lesz adva a mód, miszerint észrevételeiket előzetesen megtehessék s az esetleges hibák orvoslásáról saját érdekükben kellő időben gondoskodhassanak.

Ha mindazáltal a jogérvényes közigazgatási összeirásba olyan jószágtest is felvétetett, melynek egy része sem esik az öntözési müveletbe s a kölcsönnek megfelelő dologi teher ez alapon a mondott jószágtestre nézve telekkönyvileg is ki lett tüntetve: az ez által jogaiban sértett fél bármikor igénybe veheti a törvény rendes útját s perrel is kieszközölheti a helytelen telekkönyvi kitüntetésnek törlését. (48. §.)

Midőn tehát a közigazgatási eljárás befejeztével a feljegyzés iránti megkeresés a telekkönyvi hatósághoz a közigazgatási hatóság részéről áttétetik, tulajdonképen a feljegyzés az összes érdekeltek tudtával s hozzájárulásával történtnek tekinthető, úgy, hogy az esetleg mégis becsúszott hibák kiküszöbölésével járó későbbi kellemetlenségeket az illető fél egyszerűen saját mulasztásának tulajdonithatja.

Ezen eljárás részleteit foglalják magukban a 30—36. §-ok.

31. §.

I. A 30. §. *f)* alatt emlitett térképen feltüntetendő:

a) minden egyes jószágtest, a mely, ha csak részben is az öntözési müveletbe beleesik;

b) azon dűlő telekkönyvi és közhasználati neve, a melyben a jószágtest, ha csak részben is, fekszik;

c) az *a)* alatti jószágtestekhez tartozó birtokrészletek telekkönyvi helyrajzi számai; a telekkönyvi tulajdonosoknak neve és az illető telekjegyzőkönyv száma.

II. Az összeirás a térképpel összhangzásban legyen s a következő rovatokat foglalja magában:

a) a jószágtest sorszáma, mely egyen kezdődik;

b) a telekkönyvi tulajdonos neve; úgyszintén foglalkozása vagy állása és lakása, a mennyiben ez utóbbi adatokat a társulat megtudhatja;

c) a telekjegyzőkönyv száma;

d) azon jószágtest telekkönyvi megjelölése, a mely ha csak részben is, az öntözési müveletbe belé esik;

e) a jószágtestet alkotó birtokrészleteknek telekkönyvi helyrajzi száma;

f) azon dűlőnek telekkönyvi és közhasználati neve, melyben a jószágtest, ha csak részben is, fekszik;

g) a telekkönyvi birtokrészleteknek a telekkönyvben kitett területe;

h) a jószágtestből az öntözésre bejelentett terület kat. holdakban;

i) az *e*) alatt érintett telekkönyvi birtokrészletekkel, vagy legalább ezeknek területileg összefüggő mindegyik csoportjával azonos katasteri birtokrészletek katasteri helyrajzi számai;

j) észrevételek.

Ezen felül az összeirásban még egy rovat nyitandó, melyben a pénzügyigazgatóság utólag az *i*) alatt felsorolt katasteri birtokrészleteknek katasteri tiszta jövedelmét iktatja be. (35. §.)

Ezen szakasz a térkép és összeirás adatait részletezi, súlyt helyezvén arra, hogy a biztositékul szolgáló ingatlanok telekkönyvszerűen meg legyenek jelölve, hogy továbbá a hitelképesség maximális határa e munkálat alapján megállapitható legyen és hogy végül a felvett adatok az alacsonyabb értelmi fokon álló egyének által is áttekinthetők legyenek, mivel azoknak célja épen az, hogy az érdekeltek tájékozást nyerjenek arról, hogy helyesen lett-e az ingatlan feltüntetve s hogy ily módon az esetleges hibák kijavitása az eljárás során lehetővé tétessék.

32. §.

Az alispán a beérkezett a térkép és összeirás adatainak felülvizsgálása, az esetleg hibásan felvett adatoknak kiigazítása iránti javaslatának és átalában fenforgó észrevételeinek megtétele végett a hatósági szakértőnek (1885: XXIII. t.-cz. 162. §.) kiadja.

A hatósági szakértő köteles az előző bekezdésben érintett munkálat helyességére nézve, — szükség esetén a telekkönyvek s a katasteri munkálatok megtekintése s a netán szükséges egyéb vizsgálat alapján is — részletes felvilágositást adni és a mennyiben a munkálatot hibásnak találja, e részben a kiigazitás iránt kellően megokolt és kimeritő javaslatot tenni.

A szakértői nyilatkozat leérkezte után az alispán ezt, valamint a kérvényt mellékleteivel együtt az érdekeltekre nézve alkalmas helyen 30 napi közszemlére kiteszi. A kitett iratokat a jelzett 30 napon belül mindenki megtekintheti s azokról másolatot vagy jegyzeteket készithet magának.

Az alispán egyszersmint hirdetményt bocsájt ki, melyben a felveendő kölcsönt ismerteti, a térkép és összeirás s az egyenkint felsorolt egyéb iratok kitételének helyét s a közszemle határidejének első s utolsó napját megjelöli és az összes érdekelteket felhivja, hogy a mennyiben a térkép s összeirás ellen kifogásuk van, — ebbeli felszólalásukat a közszemle

határideje alatt nála irásban annál inkább terjeszszék elő, mert különben az öntözési kölcsönnel megterhelendő jószágtestek közigazgatási megállapitása meghallgatásuk nélkül fog végbemenni.

Ha a hatósági szakértő a térképet s összeirást hibásnak találta és a kiigazitás iránt javaslatot tett, ezen körülmény a hirdetményben külön felveendő.

Az alispán a hirdetményt a társulatnak, az összeirásban megjelölt telekkönyvi tulajdonosoknak s az illető községi elöljáróságnak kézbesitteti s a hivatalos lapban és a törvényhatóság hivatalos közlönyében közzététeti. A kézbesités és hirlapi közzététel a közszemle határidejének kezdete előtt történjék.

33. §.

A közszemle határidejének leteltével az alispán a térképet s összeirást megállapitja.

Ha a társulati munkálat ellen a hatósági szakértő észrevételeket, vagy valamelyik érdekelt fél a közszemle határideje alatt felszólalást adott be, az alispán a munkálat megállapitása előtt az ügyállást az illető feleknek meghallgatásával s a netalán szükséges egyéb nyomozat foganatositásával tisztázza s ebbeli eljárásához a hatósági szakértőt, a társulatot s az illető községi elöljáróságot is mindenkor legalább 15 nappal a kitüzött határnap előtt meghivni tartozik.

A térkép s összeirás emez alispáni megállapitása közigazgatási úton (48. §.) meg nem támadható s a megállapitás ez értelemben jogérvényes.

34. §.

Ha a jogérvényes megállapitás értelmében a társulati munkálat kiigazitást igényel, ezt az alispán a hatósági szakértő közbenjöttével végzi.

35. §.

A jogérvényes megállapitás s netán szükséges kiigazitás után az alispán a térkép s összeirás szabályszerűen kiállitott mindenik példányára záradékot vezet rá, melyben a kölcsönvevő társulat s a kölcsönadó hitelintézet megnevezése mellett tanusitja, hogy az illető térképet s összeirást, a jelen törvény értelmében jogérvényesen megállapitotta.

Az alispán az ekképen hitelesitett térkép és összeirás egyik példányát községi telekkönyvenként külön-külön szerkesztett megkeresés mellett az illetékes telekkönyvi hatósághoz átteszi a végből, hogy az a telekkönyvben a megfelelő jószágtesteknél a szabályszerű (29. §.) kitüntetést eszközölje. A másik példányt pedig az illetékes pénzügyigazgatósághoz küldi

át, mely az egyes katasteri birtokrészletek katasteri tiszta jövedelmét az összeirásnak e célra szolgáló rovatába bejegyzi. (31. §.) Az alispán a térkép és összeirás jogérvényes megállapitásáról, valamint a telekkönyvi hatósághoz s a pénzügyigazgatósághoz történt áttételéről a netáni felszólalókat, az illető községi elöljáróságokat és a társulatot értesiti.

A pénzügyigazgatóság, miután az összeirás illető rovatába a kat. tiszta jövedelmet bejegyezte s ennek megtörténtét az összeiráson tanusitotta, ezt a hozzá áttett térképpel együtt, a társulatnak kézbesitteti.

36. §.

Ha az öntözési mű kiterjesztésénél, vagy bármely más oknál fogva a 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés utóbb oly jószágtestekre nézve válik szükségessé, melyeknél az a jogérvényes első térkép s összeirás alapján meg nem történt, az ebbeli közigazgatási eljárásra nézve a 30—35. §§-ok megfelelő alkalmazást nyernek.

B) Biról eljárás.

37. §.

A telekkönyvi hatóság az alispántól vett megkeresés (35—36. §§.) elintézésénél egyrészt a megkeresést, az ehhez mellékelt hiteles összeirásnak alakját s *c)* — *e)* rovatainak tartalmát, másrészt az illető községi telekkönyv megfelelő adatait veszi alapul. Ehhez képest a telekkönyvi hatóság a megkeresést csak annyiban teljesitheti, a mennyiben a községi telekkönyvnek megfelelő számú (összeirás *c)* rovata) telekjegyzőkönyvében a megfelelő jószágtesti jelző (összeirás *d)* rovata) alatt mindazok a birtokrészletek foglaltatnak, melyek az összeirás *e)* rovata szerint e jószágtesthez tartoznak; az összeirásban felsorolt ama jószágtestekre nézve, melyeknél e feltételek fenn nem forognak, a megkeresést az okok előadása mellett elutasitja.

A 37. §. szerint az alispán által a kölcsön telekkönyvi kitüntetése céljából áttett megkeresés elintézésénél a telekkönyvi hatóság a megkeresés alakján s tartalmán, valamint az összeirás alakján kivül az összeirásnak csak azon adatait veszi vizsgálat alá és figyelembe, melyek az illető telekjegyzőkönyvnek számát, a jószágtestnek jelzőjét s a jószágtesthez tartozó birtokrészleteknek telekkönyvi helyrajzi számait jelölik meg. Ha tehát ez adatok a telekkönyv illető adataival egybevágnak s ha a megkeresés alakilag kifogástalan: a megkeresést még akkor is teljesiteni kell, ha az összeirás egyéb adatai a telekkönyvnek vagy az áttett térképnek adataival nem egyeznek is meg, vagy ha az áttett térkép a telekkönyvi térképpel összhangzásban nincsen.

A megkeresés akkor s annyiban teljesitendő, ha s a mennyiben a telekkönyv szerint még más részletek is tartoznak a jószágtesthez, mint a melyeket az összeirás ilyenekül felsorol.

De meg kell tagadni s illetve el kell utasítani a megkeresést annyiban, amennyiben az összeirásban kitett számú telekjegyzőkönyv a községi telek-

könyvben elő nem fordul, — vagy ha ily számú telekjegyzőkönyv előfordul ugyan, de abban nincsen oly jelzőjű (I., II., III. stb.; +) jószágtest, minőt az összeirás feltüntet, — vagy végül, ha az összeirásban kitett számú telekjegyzőkönyv s ebben az összeirásban kitett jelzőjű jószágtest is meg van ugyan, de a telekkönyvben a jószágtest alkatrészeként nem szerepel olyan részlet, mely az összeirás szerint a jószágtesthez tartozik.

38. §.

A telekkönyvi hatóság ama határozatában, melylyel a 37. §-ban érintett megkeresést elintézi, úgy azokat a jószágtesteket, melyekre nézve a megkeresésnek helyt ad, mint azokat a jószágtesteket is, melyekre nézve a megkeresést elutasitja, az összeirásban kitett telekjegyzőkönyvi szám és jószágtesti jelző szerint jelöli meg. Ha az a jószágtest, melyre a megkeresésnek hely adatik, a telekkönyv szerint más birtokrészleteket is tartalmaz, mint a melyek az összeirás szerint hozzátartoznak: e határozat a birtokrészleteket is a telekkönyv szerint sorolja fel.

A mennyiben a megkeresés elutasitásának okát az a körülmény képezi, hogy a jószágtest alkatrészeinek felsorolásában az összeirás és telekkönyv között a szükséges összhang hiányzik: a határozatban az eltérő két felsorolást teljesen elő kell adni.

Ezen szakasz egyrészt megelőzni kivánja a kétségre okot s alkalmat nyujtó átalános tartalmú birói határozatok hozatalát, másrészt elejét akarja venni annak is, hogy az illető jószágtestek szabatos megjelölésére nem szükséges adatok a birói határozatba felvétessenek s ez által a határozat tulterjengőssé tétessék.

Magától értetődik, hogy a kereszt alatti jószágtest határozott megjelöléséhez az illető birtokrészlet telekkönyvi helyrajzi számának felvétele is tartozik.

Ha a telekkönyv szerint a jószágtest más részleteket is foglal magában, mint a melyek az összeirás szerint hozzátartoznak, a mi a 37. §. szerint a megkeresés teljesitésének akadályát nem képezi, a határozatban a részleteket azért kell a telekkönyv szerint felsorolni, hogy a telekkönyvi tulajdonos, meg a társulat is értesüljön arról, miszerint a felveendő kölcsön biztositéka e részben a közigazgatásilag megállapitott mértéken túl terjed.

A §. másik bekezdésében előírt felsorolás célja az, hogy a felekre nézve világosabbá s így könnyebben elháríthatóvá tegye a telekkönyvi kitüntetésnek fenforgó akadályát.

Magától értetődik, hogy a mennyiben az elutasításnak oka abban rejlik, hogy az összeirásban kitett számú telekjegyzőkönyv vagy az ott kitett jelzőjű jószágtest a községi telekkönyvben, illetőleg a megfelelő telekjegyzőkönyvben elő nem fordul, a határozatban ezt az okot is elő kell adni.

39. §.

A telekkönyvi hatóság az elrendelt telekkönyvi kitüntetést az illető telekjegyzőkönyvnek birtoklapján foganatosittatja s e részben a szükséges utasitást a telekkönyvi hivatal számára már a határozatban megadja. A mennyiben a határozat elutasitó, az elutasitás telekkönyvi feljegyzésének helye nincsen.

A 39. §. a dologi teher kitüntetésének lapjára nézve a hasonló tartalmú eddigi törvényes szabályokhoz tartozik.

Az elutasitás feljegyzésének mellőzése a birtoklapot a nélkülözhető bejegyzésektől kivánja megkimélni, mi annál inkább helyt foghat, mert ha megváltoztató, felsőbirósági határozat alapján esetleg megtörténik utóbb a kölcsön telekkönyvi kitüntetése, ez a maga törvényes prioritását úgy is megtartja s az időközben bejegyzett közönséges jelzálog- s hasonló terheket megelőzi.

40. §.

A telekkönyvi hatóság határozatát a netán szükséges telekkönyvi bejegyzések foganatositása után a társulatnak s a kölcsönadó hitelintézetnek kézbesitteti.

Az egyes telekkönyvi tulajdonosok számára a határozatban csupán az ő jószágtestükre vonatkozó kivonatát és ezt is csak annyiban kell kézbesiteni, a mennyiben az a 37. §-ban érintett megkeresésnek helyt ad.

Ha a telekkönyvi tulajdonos meghalt, vagy lakása a telekkönyvi hatóság előtt ismeretlen, a határozatot a telekkönyvi tulajdonos részére kirendelt ügygondnoknak kezéhez kell kézbesiteni.

Ha a kézbesités ügygondnoknak kezéhez történik, hirdetményi eljárásnak nincsen helye.

Egyébként a kézbesités módjára nézve az átalános telekkönyvi szabályok nyernek alkalmazást.

Jelen szakasz 2. bekezdése kimondja, hogy nem kell kézbesiteni a határozatot annak, kinek jószágtestére nézve a telekkönyvi kitüntetés megtagadtatott és hogy a telekkönyvi kitüntetés elrendelése esetén is elég, ha a telekkönyvi tulajdonosnak csupán az őt érdeklő kivonat kézbesittetik. Természetes azonban, hogy a biróság nem jár el szabályellenesen, ha kötelességén túl a megtagadó határozatot is, vagy átalában az egész határozatot kézbesitteti a telekkönyvi tulajdonosnak.

41. §.

Ha a telekkönyvi hatóság határozatával telekkönyvi bejegyzéseket rendelt el, a bejegyzések teljesitéséről úgy az összeirásra, mint a társulatnak és a kölcsönadó hitelintézetnek kézbesitendő határozatra bizonyitvány vezetendő; ebben ama telekjegyzőkönyvek felsorolása mellett, melyekben a bejegyzés megtörtént, a bejegyzések megtörténte csak átalánosan bizonyittatik.

Ha az összeirás egyazon telekjegyzőkönyvből több jószágtestet sorol fel s a telekkönyvi bejegyzés nem minden felsorolt jószágtestnél történt meg, a bizonyitványban azokat a jószágtesteket is tüzetesen meg kell jelölni, melyeknél a bejegyzés megtörtént.

A 41. §. külön szabályozza, hogy a bejegyzés teljesitéséről szóló bizonyitvány hova irassék. Erre itt azért van szükség, mert a jelen esetben a telekkönyvi rendeletek 136. §-a egészében nem alkalmazható.

42. §.

Ha a hitelintézet az elrendelt telekkönyvi bejegyzések alapján a társulatnak kölcsönt ad, az elrendelt bejegyzések telekkönyvi foganatositásáról, kiküldött közege után, a társulat költségén szerezhet magának meggyőződést.

Ezen szakasz hivatva van megakadályozni azt, hogy a hitelintézet az elrendelt telekkönyvi kiütntetés megtörténtének igazolása végett az illető telekjegyzőkönyvnek hiteles másolatait bekivánja, a mely kivánatnak teljesitése szerfelett szaporitaná a telekkönyvi hatóságok munkáját.

A hitelintézetnek azonban azon jogát, hogy közegét a társulat költségén az illető telekkönyvi hatósághoz kiküldheti, csak akkor gyakorolhatja, ha az elrendelt telekkönyvi kitüntetés alapján kölcsönt ad. Ha tehát folytatólagos kitüntetés esete (36. §.) forog fenn s az újabb telekkönyvi kitüntetés új hitelnyujtás alapjául nem szolgál: a hitelintézet a társulatot az itt érintett költséggel nem terhelheti.

43. §.

A kinek a telekkönyvi hatóság határozata kézbesitendő, az felebbvitellel élhet ellene.

Az elsőbirósági határozatot megváltoztató másodbirósági határozattal elrendelt telekkönyvi bejegyzés a másodbirósági határozat jogerőre emelkedése előtt nem foganatositható. A jogerőre emelkedést a telekkönyvi hatóság hivatalból nyilvántartja.

A felsőbirósági határozat a társulatnak s a másik érdekelt félnek, valamint a kölcsönadó hitelintézetnek szabályszerűen kézbesitendő.

Ha a jogerős felsőbirósági határozat folytán a telekkönyvbe bejegyzések történnek, az ebbeli változás a társulattal, a másik érdekelt féllel és a kölcsönadó hitelintézettel, a telekkönyvi hivatal által kiállitott s lehetőleg a birói határozat illető kiadmányára vezetett bejegyzési bizonyitvány útján közlendő. Egyuttal az összeirásra vezetett bejegyzési bizonyitvány egy, az összeirásra folytatólag rávezetendő záradékban megfelelő helyesbitést, illetőleg kiegészitést nyer.

A felebbvitel tekintetében egyébiránt az átalános telekkönyvi szabályok irányadók.

Ezen szakasz első bekezdése „felebbvitel"-t emlit, mert ez alatt egybefoglalja az 1855. évi deczember 15-iki telekkönyvi rendelet XII. czimében tárgyazott „folyamodás"-t s az 1870. évi február 25-iki telekkönyvi rendelet hasonló számú czimében szabályozott „fölebbezés"-t. Egyébiránt a bekezdés kizárja, hogy olyan fél, kinek a határozatot kézbesiteni nem kellett, de azt mégis kézbesitették, az ellen felebbvitellel élhessen.

A második bekezdés szerint a felsőbirósági határozat csak jogerőre emelkedése után foganatositható a telekkönyvben, minek célja a felesleges bejegyzéseknek kerülése.

A harmadik és következő bekezdés értelmében az elsőfokú határozat alapján történt telekkönyvi kitüntetésnek a jogerős felsőbirói határozattal elrendelt törléséről is bejegyzési bizonyitványt kell kiállitani s lehetőleg a határo-

zat kiadványán az illetőkkel közölni, — hogy egyrészt az összeirásra vezetett záradék az ügyállást híven tüntesse fel s hogy másrészt a felek a törlés foganatositásáról is értesüljenek.

44. §.

A 29. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés a kölcsön biztositékául szolgáló összes jószágtesteknél a kölcsönadó hitelintézet szabályszerű nyugtatványa, vagy törlési nyilatkozata alapján bármely érdekelt fél kérelmére töröltetik.

Ha a kölcsön fenmaradása mellett, a törlés nem valamennyi jószágtestre nézve kivántatik, ahhoz az öntöző társulatnak szabályszerű alakban nyilvánitott s a földmivelésügyi minister által helybenhagyott hozzájárulása is szükséges.

A 44. §. a kölcsön teljes törléséhez az átalános szabályoknak megfelelően (telekkönyvi rendeletek 77. §. második bekezdése és 81. §. d) betüje csupán a hitelező intézetnek nyugtatványát vagy törlési nyilatkozatát kivánja; ellenben a csak némely jószágtesteknél eszközlendő törléshez a társulatnak hozzájárulását s a kormány jóváhagyását azért követeli, mert ily részleges törlés esetén a kölcsön fenmaradván, a részleges törlés úgy a társulatnak, mint a társulat egyéb tagjainak felelősségét aránylag fokozza, illetőleg a törlés által felszabaditandó jószágtestekre irányuló visszkereseti igényüket meghiusítja és így az 1889 : XXX. törvényczikk 29. §-a alapján közvetve az államkincstár felelősségét is emelheti.

Hogy abban az esetben, ha a kölcsön a telekkönyvi kitüntetés után sem jő létre, vagy ha az teljesen törlesztve van, a telekkönyvi kitüntetésnek kitörlése per útján is követelhető, az az átalános magánjogi szabályokból folyik s azért annak külön kiemelését a törvény mellőzi.

45. §.

Ha a telekkönyvi tulajdonos a kölcsön után a jószágtestére eső évjáradékkal hátralékban nincsen, akkor kivánhatja, hogy a még fennálló kölcsönkövetelésből, az ő jószágtestére eső s a hitelintézet által kimutatandó tőkeösszeget az egész kölcsön törlesztése előtt is visszafizethesse s hogy e visszafizetésről a kölcsönadó hitelintézet neki megfelelő nyilatkozatot állitson ki, a melynek alapján a visszafizetést az illető telekjegyzőkönyvben feljegyeztethesse.

Ha a hitelintézet a visszafizetést elfogadni s a megfelelő nyilatkozatot kiadni vonakodik, a telekkönyvi tulajdonos ebbeli jogát a jószágtestére eső tőkekövetelési összeg birói letétbe helyezése mellett birói úton is érvényesitheti.

Eme tőkekövetelési összeg a kölcsönadó hitelintézet által az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott és névértékben számitandó záloglevelekben teendő le.

Ezen szakasz jogot ad a társulati tagnak, hogy a fennálló kölcsönkövetelésből az ő jószágtestére eső tőkeösszeget, az egész kölcsön törlesztése előtt is visszafizethesse s ezen visszafizetés megtörténtét a telekjegyzőkönyvben feljegyeztethesse s ezen jog biztositékaként kimondja, hogy ha a hitelintézet az e célból szükséges nyilatkozatot kiadni vonakodnék, az illető ezen jogát

a megfelelő tőketörlesztési összeg birói letétbe helyezése mellett birói uton is érvényesitheti.

Kétségtelen, hogy dologi tehernek fennállása, melynél a fenforgó hátralékok összege a telekkönyvből ki nem vehető, a terhelt jószágtestnek forgalmi s hitelképességét jelentékeny mértékben csökkenti. De ettől eltekintve is érdekében állhat a tulajdonosnak, hogy a hosszú időre terjedő járadék fizetési kötelezettségét megfelelő tőkefizetéssel egyszerre váltsa meg. Erre való tekintettel gondoskodni kellett arról, hogy a megfelelő tőkekövetelés visszafizetése és ennek telekkönyvi feljegyzése az illető tulajdonosnak lehetővé tétessék.

Ezzel azonban a tulajdonos csak azt éri el, hogy a jószágtestet terhelő járadékfizetés alul szabadul s ehhez képest az illető telekjegyzőkönyvben is csupán a megfelelő kölcsönkövetelés kifizetése jegyeztetik fel. Nem szabadul azonban evvel ama kötelezettség alul, mely jószágtestére az 1889 : XXX. t.-cz. 18—21. §-aiban szabályozott egyetemleges lekötöttségből kifolyólag nehezül, miért is a kölcsön telekkönyvi kitüntetése ez uton nem töröltetik.

46. §.

A 37—45. §-okban körülirt birói eljárásnak egyéb részleteit az igazságügyminister a földmivelésügyi ministerrel egyetértőleg kiadott rendeletben szabályozza s kiadott rendeletét ugyanez uton módosithatja s kiegészitheti.

A 46. §. úgy a kölcsön telekkönyvi kitüntetése, mint a 45. §-ban érintett visszafizetés s a visszafizetés telekkönyvi feljegyzése tárgyában követendő eljárás részleteinek szabályozását az igazságügyministerre bízza, ki e részben a földmivelésügyi ministerrel egyetértően rendelkezik. A telekkönyvi kitüntetés tárgyában ez a felhatalmazás azért szükséges, mert itt a telekkönyvi kitüntetés formájának, továbbá az illető változások bejegyzése alakjának s helyének, a bejegyzés módjának s még több más olyan részletkérdésnek rendezése marad hátra, melynek megoldása helyesen nem vonható a törvény keretébe. A 45. §-ban érintett visszafizetés és a visszafizetés telekkönyvi feljegyzése körüli eljárás pedig azért igényel külön rendeleti szabályozást, mert itt a peres eljárás szabályainak alkalmazása helyett a rövidebb kérvényi út mutatkozik megfelelőbbnek, minek részletes rendezése szintén célszerűen hagyható ki a törvény keretéből.

47. §.

Az öntöző társulat tagja a jószágtestére a 29. §. szerint vezetett telekkönyvi kitüntetés törlésének megengedését követelheti a társulattól s a kölcsönadó hitelintézettől; ha az emlitett s a biztosítéki kötelékből kibocsátandó jószágtest helyett biztositékul e jószágtest katasteri tiszta jövedelmének hatszorosát a kölcsönadó hitelintézet az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott és névértékben számitandó záloglevelekben a hitelintézetnél leteszi. Ha a hitelintézet e letétet elfogadni vonakodik, az birói letétként helyezhető őrizetbe.

Előállhat oly eset, hogy a fenmaradó telekkönyvi kitüntetés a jószágtestnek villatelkekre, ipartelepekre stb.-re való kedvező parcellázását, vagy egyébkénti előnyös értékesitését gátolja vagy megneheziti. Gondoskodni kellett tehát eszközről, mely a tulajdonosnak a kedvező értékesitést lehetővé teszi az által, hogy jószágtestét az egyetemleges lekötöttségből eredő teher alul is felszabaditja s a kölcsön telekkönyvi kitüntetésének törlését eredményezi.

Ezt kivánja megvalósitani a 47. §.

A társulati tag itt megadott jogát a törvény rendes útján is érvényesitheti.

48. §.

Ha a 20. §-ban érintett telekkönyvi kitüntetés oly jószágtestre nézve történt, melynek egy része sem esik az öntözési müveletbe: az ezen telekkönyvi kitüntetés által jogaiban sértett fél a törvény rendes útján követelheti a sérelmes telekkönyvi kitüntetésnek kitörlését, ugyancsak követelheti a telekkönyvi kitüntetés törlését az is, ki a 15. §. alapján a társulat kötelékéből kibocsáttatik, illetve kirekesztetik.

Arra az esetre, ha a megterhelendő jószágtestek közigazgatási megállapitásánál minden vizsgálat, közszemlére kitétel s hirdetményi eljárás ellenére mégis hiba merült fel abban az irányban, hogy oly jószágtest került a jogérvényes összeirásba, melynek egy része sem esik az öntözési müveletbe s ha eme közigazgatási megállapitás alapján a telekkönyvi hatóság a kölcsönt a mondott jószágtestre nézve is kitüntette: a 48. §. megadja az érdekeltnek a jogot, hogy a kérdéses telekkönyvi kitüntetés törlését a törvény rendes útján bármikor követelhesse, a mint ez már fentebb a 30. §. megjegyzéseinél is érintetett, úgyszintén annak is, a ki a társulat kötelékéből kibocsáttatik, illetve kirekesztetik.

A telekkönyvi és tényleges birtokállapot között ezidőszerint még fenforgó eltérések mellett az illető jószágtestek megállapitására nézve a rövidebb s egyszerübb közigazgatási eljárást csak úgy lehet elfogadni, ha a közigazgatási eljárás eredménye által jogaiban sértett fél a törvény rendes útján kereshet orvoslást. Ezen feltétel mellett azonban annál inkább megnyugodhatunk abban, hogy a telekkönyvi tulajdonosok, jelzálogos hitelezők s más telekkönyvi jogosultak vagyonjogaiba oly mélyen belenyúló telekkönyvi kitüntetés kizáróan az aránylag rövid közigazgatási eljárás alapján történik, mert — legalább a társulat megalakulásánál — a tagok csak önként lépnek be (5. §.) s így az általuk tett bejelentések a lekötendő jószágtestek tekintetében is rendszerint megbizható alapot fognak nyujtani, mihez minden esetben még a társulati és hatósági szakértők felülvizsgálása és felmerülő kifogások esetén kimerítő tárgyalás is járulván, bizonyára igen ritkán fordul majd elő az, hogy a közigazgatási megállapitásba oda nem való jószágtest kerüljön be.

49. §.

Ha a kölcsön telekkönyvi kitüntetése a 48. §. alapján valamely jószágtestnél töröltetik s ha ennek folytán a biztositékul szolgáló jószágtestek katasteri tiszta jövedelmének hatszorosa a kölcsönből még fennálló tőkekövetelésnek és netáni hátralékos járulékainak magasságát el nem éri: a kölcsönadó hitelintézet a társulattól követelheti, hogy a hiányt nála készpénzben vagy a hitelintézet által az 1889: XXX. t.-cz. alapján kibocsátott s névértékben számitandó záloglevelekben letegye.

A mennyiben a társulat a hitelintézet által kivánt letételt harmincz napon belül nem teljesiti, a hitelintézet kivánatára a

földmivelésügyi minister gondoskodik arról, hogy a szükséges összeg a legközelebbi társulati költségvetésbe fölvétessék, a tagokra a rendes évi járulékkal együtt kivettessék, illetőleg behajtassék s a hitelintézetnek átadassék. — A hitelintézet az ekként befolyt készpénzt az 1889 : XXX. t.-cz. alapján kibocsátott záloglevek beszerzésére forditja s a beszerzett záloglevelekot letétként kezeli.

A mint a kölcsön biztositékául szolgáló jószágtestek katasteri tiszta jövedelmének hatszorosa a kölcsönből még fennálló tőkekövetelésnek magasságát eléri: a letét a társulatnak kiadandó.

Az előző szakaszban fentartott jog alapján megtörténhetik, hogy a társulati kölcsönért biztositékul szolgáló egyes jószágtestekről a kölcsön per útján töröltetik s így beállhat az az eset, hogy a kölcsön biztositására szolgáló jószágtestek a hiteladásnál alapul vett fedezetet nem nyujtják.

Hogy ebből folyólag a hitelintézet érdekei sérelmet ne szenvedjenek, a jelen szakaszban gondoskodva van, hogy ez esetre a fedezethiány a társulat által megfelelő letét útján pótoltassék, s viszont az esetre, ha a kellő fedezet utóbb ingatlanokban újból rendelkezésre áll, a letét a társulat részére visszaadassék.

III. FEJEZET.

Záró határozatok.

50. §.

A hol a jelen törvényben alispánról van szó, ott a városi törvényhatóságra nézve a polgármester, a hol telekjegyzőkönyv van emlitve, ott a telekkönyvi betétek közzététele esetén telekkönyvi betét, s végül a hol jószágtest emlittetik, ott telekkönyvi jószágtest értendő.

Közérdekű öntöző társulatok alakulásáról és az állami hozzájárulás biztositásáról a törvényhozásnak esetről-esetre jelentés teendő.

E szakasz a vizjogi törvény 82. §-ának harmadik bekezdésének megfelelően intézkedik.

52. §.

Jelen törvény a törvénytárban megjelenése napján lép életbe és annak a pénzügyi és igazságügyi ministerrel való egyetértő végrehajtásával a földmivelésügyi minister bizatik meg.

A földmivelésügyi ministernek a jelen törvényczikk életbelépte alkalmából az ármentesitő társulatokhoz intézett 4614/1901. és 42788/1903. sz. a. kiadott körrendeleteit lásd a 235. és 238. lapon.

M. kir.
földmivelésügyi
minister

4614
———————— sz.
V/4/1901.

Körrendelet. Valamennyi ármentesitő és belvizlevezető társulathoz.

A közérdekű öntöző csatornákról szóló 1900: XXX. t.-cz. életbe lépte alkalmából szükségét látom annak, hogy a társulat figyelmét felhivjam az idézett törvény azon intézkedésére, melynek célja a társulatok közremüködését biztositani a törvény által megvalósitani szándékolt feladatok megoldása körül.

Azon elismerésre méltó erőkifejtés, mely a társulatok részéről a vizek kártételeinek megakadályozása körül nyilvánult, óriási területeket mentett meg a rendszeres gazdálkodás számára, méltán remélhetem azért, hogy ezen tevékenység hasonló kedvvel és buzgalommal fog érvényesülni ezen területek gazdasági értékének fokozása tekintetében is, s azon társulatoknál, melyeknél a vizek kártételei ellen való védekezés nagy műve befejezést nyert, a társulat a vizek termékenyitő hatásának kihasználását is programmjába fogja venni mindenütt, hol arra a lehetőség adva van.

Ennek reménye vezérelte a törvényhozás minden tényezőjét akkor, midőn az idézett törvényczikk 25. és 26. §§-aiban foglalt intézkedéseket törvénybe vette s ezen remény vezet engem is, midőn a fennebbi irányban való minél szélesebb körű mozgalomra a társulatokat felhivom.

A többször emlitett törvény 25. §-a által adott alapon a társulatnak módjában lesz az egyes érdekcsoportok hajlandósága esetén mindazon állami kedvezményeket az illető társulati tagok javára biztositani, melyek a vállalkozó első koczkázatának átvállalásában állanak, s igy a nélkül hogy a társulat egyátalában újabb áldozatokra kényszerülne, tagiainak csupán szervezése s az újabb szervezet ügyeinek saját közegei által való ellátása s vezetése mellett lehetővé teheti hogy azok a vizek hasznát saját előnyükre gyümölcsöztethessék.

Az állami támogatás biztositva van az ismertetett törvényszakasz által minden oly esetre, midőn az öntözési tervben alapul vett vízmennyiséggel öntözhető terület legkevesebb egyharmada az öntözésből származó évi költségeknek legalább felét elvállalja.

E végből tehát kétségtelen, hogy a társulatnak egyrészt meg kell állapitania az átalános öntözési tervet, s hogy ennek a keretét megállapithassa, viszont biztositani kell az érdekeltek hajlandóságát is, hogy a fennebbi törvényes feltétel fenforgásáról meggyőződést szerezve, az öntözést a társulati feladatok közé fölvehesse.

Azt hiszem azonban, hogy a társulatoknál legtöbbnyire rendelkezésre álló ártérfejlesztési adatok alapján az átalános tervezés különös terhet a társulatra nem fog róni, s részemről már előre is jelezhetem, hogy ez iránybani müködésüket szakközegeim közremüködésével mindenkép a legjobb akarattal támogatni fogom. A mi pedig a feladat másik részét illeti, az úgy vélem, legcélszerűbben akként lenne megoldható, ha az így ismert átalános terv keretében számitásba vett területek tulajdonosait a társulat vezetősége külön összehiva igyekszik tájékoztatni a befektetéseknek úgy az egyesek külön terhét képező részéről, valamint az érdekeltség együttes terhéről s az állami támogatás törvényszerű mértékéről.

Szükségét látom e helyen felemliteni azon körülményt, hogy mint a társulatok, különben a törvény szövegéből is meggyőződhettek, az öntöző érdekeltségnek a társulat által történt szervezése esetén a kiviteli költségek beszerzési módjára nézve két út áll rendelkezésre. Vagy felveszi a kölcsönt (mely alatt mindig a közös érdekeltségi befektetések költségéhez szükséges hitel értendő) a társulat az 1888. évi XXX. t.-cz. által megadott alapon, mint talajjavitási kölcsönt s ez esetben az 1900. évi XXX. t.-cz. II. fejezetében előirt módon annak biztositékául az öntözött területek s azokkal kapcsolatos jószágtestek szolgálnak; vagy pedig azt a társulat mint társulati kölcsönt veszi fel; s ez esetben a társulattal szemben az öntöző érdekeltség mint egyenes adós szerepel, s az öntözési járulékok ugyanoly jogi természettel birnak, mint a társulat egyéb költségjárulékai.

A dolog természetében rejlik, hogy ez utóbbi forma mellett a társulat egyeteme, illetve a társulat egész területe kifelé vagyis a hitelezővel szemben úgy szavatol épen mint a társulat egyéb kölcsöneiért s így ezen módja a hitelfedezetnek a társulat egyetemét is bevonja bizonyos esetekben a visszafizetési kötelezettségbe, de viszont kétségtelen, hogy a fedezet leggyorsabb beszerzési módját képezi s a társulat actiójának sikeressé tétele ennélfogva inkább biztositva van. Van még továbbá a társulat működésének ily iránybani kiterjesztése esetén egy pont, melyre a társulat figyelmét szintén felhivni kivánom, s ez az, hogy az öntöző érdekeltségnek ily úton való szervezése esetén s ha az öntözésnél a társulat már meglevő müvei és

munkálatai is felhasználtatnának, azok eredeti költségei az öntöző érdekeltséget nem terhelhetik, s kivéve az öntözés érdekében alkalmazott külön személyzetet, a többi társulati közegek dijai, kik az öntöző érdekeltség ügyeit is ellátják, az öntöző érdekeltségre nem róhatók. Ugy vélem azonban, hogy ezen körülmény sem a közegek közremüködésére, sem a társulatok jóakaratú támogatására lankasztólag hatni nem fog, mert hiszen épen az a cél — s ezt óhajtja elérni a törvény az állam nagymérvű támogatásának biztositása által is, — hogy az ilyen öntöző érdekeltségek megalakulása a költségek lehető apasztása által segittessenek elő, s így méltányos, hogy ezen, ha nem is a társulat egész egyetemét, de a társulati tagok egy részét közelről érdeklő kérdésben a társulat mint befektetést nem igénylő minden eszközzel ugyancsak közremüködjék.

Hogy mily lényeges szerepet szánt a törvényhozás az öntöző csatornák létesitése körül az egyes vizi társulatoknak, az kitünik az 1900: XXX. t.-cz. 26. §-ából is, mely törvényszakasz az öntöző csatornák létesitésénél a társulatok közremüködésének egy másik módját és pedig oly módját irja elő, midőn a társulat alapszabályszerűleg feladatául vállalja, hogy az öntöző müveket — állami támogatás mellett ugyan — de saját terhére elvállalja.

Bár a törvény megadja a módot, hogy az ily befektetések az öntöző érdekeltségtől, ha ilyen jelentkezik, haszonaránylagosan behajtassanak, mivel kiadásainak megtéritésére a társulat csak utólagosan számithat, a közreműködés ezen formájáról csak rendkivüli esetekben, vagyis csak olyankor lehet szó, midőn a társulat belvizcsatornázási munkálatai kevés költséggel öntözésre is alkalmas alakban épithetők ki, s így a társulatot jelentékenyebb koczkázat nem éri, bár nem tartom valószinütlennek azt az esetet sem, hogy a társulatok ezen feladatra ott is vállalkozni fognak, hol már meglevő müveik kiegészitése mellett kilátás van arra, hogy idővel a társulati terület öntözésére a tett-vágy az egyesek körében is felébred.

Hiszem, hogy a társulat az öntözés kérdésével behatóan foglalkozva, meg fogja találni a legcélravezetőbb formáját ezen kérdés előmozditásának s azért felkérem, hogy e kérdést közgyülésében tárgyalja s elhatározásáról esetleg intézkedéseiről megfelelő támogatás vagy útbaigazitás végett annak idején hozzám jelentést tegyen.

Budapest, 1901. január hó 13-án.

Darányi s. k.

M. kir. földmivelésügyi minister.

42788/V/4. szám.
1903.

Körrendelet. Valamennyi ármentesitő társulatnak.

1902. évi január hó 13-án 4614. szám alatt kiadott leiratomban felhivtam a társulatok figyelmét az 1900. évi XXX. t.-cz. azon rendelkezéseire, melyek a társulatok részére különösen tág működési kört biztositanak a közérdekű öntöző csatornáknak az öntöző érdekeltségek szervezésével való létesitése körül.

Minthogy az öntözési berendezések létesitése az 1900. évi XXX. t.-cz. által nyujtott állami támogatás daczára azért sem hódit tért, mert a csatornahálózat kiépitése tetemes költséggel jár s gazdaközönségünk az ily beruházások gazdasági értékében még nem bízik eléggé, szükségesnek tartom, hogy az öntözés előnyeinek szembetünő kimutatása céljából oly helyeken, a hol az sikeresnek igérkezik, mintalelepek létesittessenek.

Az ármentesitő társulatok árterületein az ármentesitő munkálatok következtében állandó öntözésre alapitott mintatelepek berendezése a vizkivétellel járó nagy költségek miatt, legtöbb helyen akadályokba ütközik s bár szivesen veszem, ha a társulat az árterületén netán ily célra helyesen kihasználható területekre s viszonyokra figyelmemet felhivja: az ármentesitő társulatoknál mégis inkább a nagy vizek által hozott iszap trágyázó hatásának példákkal való kitüntetését tartom célravezetőnek.

Ily öntözésre való berendezkedéshez ugyan a törvényes kedvezmények nem biztosithatók, mert a viz kihasználásának lehetősége bizonytalan körülményektől van függővé téve s a kihasználás oly rövid tartamú, hogy nagyobb beruházásokat meg nem bir, mégis az ily egyszerű b rendezéssel és így kevés költséggel létesithető öntözések a birtokosságot utánzásra fogják buzditani s ily öntözések utóbb a gazdaközönség összerejéből is létesülni fognak, sőt az eredmény nagyobb öntöző csatornák épitésére buzditand.

Ily minta-telepek berendezését tehát hajlandó vagyok megfelelő államsegélylyel is támogatni, ha biztositást nyerek arra nézve, hogy a vállalkozó társulat, gazdasági egyesület vagy község a mintatelep 10—20 évi szakszerű fentartására képes és hajlandó.

Az 50—100 kat hold kiterjedésű minta terek úgy választandók meg, hogy azokra a terepet uraló nagy viz árvédelmi

töltés fölé elhelyezendő szivornya, vagy pedig célszerűen elhelyezett csőzsilipek segélyével nagyobb csatornázás nélkül is rávezethető; a csurgalék viz pedig a társulati belvizcsatornahálózat segélyével arról könnyen levezethető legyen.

Kivánatos ily minta-tereknek szikes, terméketlen területeken való felállitása, ahol kellő lecsapolás mellett a sziksónak a talajból való kimosása és így a terméketlen talajnak termő talajjá való átváltoztatása is el lenne érhető.

Miután a folyók elöntésétől megvédett árterek terméshozamának növelése és a nagy vizek termékenyitő erejének kihasználása az ármentesitő társulatokra nézve is nagy fontosságú és még megoldásra váró kérdés, minthogy továbbá ily minta-telep létesitésére alkalmas területek kipuhatolásánál a társulati közegek jó szolgálatot tehetnek, nem kétlem, hogy ez irányban a társulat készséggel közremüködik.

Szivesen venném, ha a társulat maga vállalkoznék ily telep létesitésére, mely esetben anyagi támogatásban is részesiteném; de átalában a gazdasági egyesületek és a községek figyelme volna ily vállalkozásra irányitandó.

Utasitottam egyébiránt az öntözés terén már gyakorlati tapasztalatokkal biró kulturmérnöki hivatalt, hogy a mennyiben a társulat az emlitett feladat megoldásánál közremüködni kész, a társulat közvetlen megkeresésére a minta-telepek megválasztásánál segédkezzék.

Az esetre, ha a telep-berendezést a társulat saját kezelésében elhatározná, vagy egyes gazdasági egyesület vagy község a vállalatnak megnyeretik, a terveket is hajlandó vagyok a kulturmérnöki hivatal által elkészittetni.

Budapest, 1903. évi május hó 21-én.

Darángi s. k.

1882. évi XXVI. törvényczikk a Temes-Béga-völgyi vizszabályozási társulat ügyeinek állami kezeléséről és a Tiszavölgyet érdeklő egyéb intézkedésekről.

(Szentesitést nyert 1882. évi junius hó 16-án. Kihirdettetett az Országos Törvénytárban 1882. évi junius hó 23-án.)

1. §. A Temes-Béga-völgyi vizszabályozó és ármentesitő társulat ügyeinek 1883. év julius 1-től kezdve — későbbi törvényes intézkedésig — államilag leendő ellátása elrendeltetik. A társulati ügyekben való véleményezés végett a közmunka- és

közlekedési minister[1]) az ártéri nagyobb birtokosokból és az érdekelt községek képviselőiből bizottságot alakit, melynek ügyrendjét a minister állapitja meg. Ezen társulat tisztviselői 1882. évi julius 1-től kezdve a közmunka- és közlekedési minister[1]) utasitása értelmében tartoznak eljárni, s a közmunka- és közlekedési minister[1]) felhatalmaztatik, hogy az állásukról lemondó vagy tisztüknek meg nem felelő társulati tisztviselők teendőit az általa e célra alkalmazandó közegek által végezhesse.

2. §. Utasittatik a közmunka- és közlekedési minister[2]), hogy a Temes—Béga-völgyi vizszabályozó és ármentesitő társulat keretébe tartozó védtöltéseknek a kormány által helybenhagyott tervezetek alapján leendő kiépitését a mostani vizfolyási viszonyok tekintetbe vételével 1882. évi julius havában kezdje meg, s mielőbb fejezze be.

3. §. A Temes—Béga-völgyi vizszabályozó és ármentesitő társulatnál szükséges és a jelen t. cz. 2. §-ában elrendelt munkák költségeinek fedezésére a társulatnak eddig kiutalványozott állami előle_ek betudásával az 1880. évi XX. t.-cz. alapján felvett kölcsönből, egyelőre egy millió forint bocsáttatik a társulatnak adandó kölcsön gyanánt a közmunka- és közlekedési minister[3]) rendelkezésére.

Utasittatik a közmunka- és közlekedési minister[4]), hogy a társulati ügyek vezetésének a jelen t.-cz. 1. §-a értelmében leendő átvétele után a társulat által már folyamatba tett ártérfejlesztést és osztályozást mielőbb befejezésre juttassa, e célból a Temes—Béga-völgyi és felsőtorontáli társulati árterek elkülönitő határvonalát a két társulat meghallgatása mellett állapitsa meg; és e jogerőre emelkedett ártérfejlesztés alapján a fentebbi egy millió forintnak, nemkülönben az esetleg még azon felül szükséges költségnek egyénenkinti kimutatását a jogerőre emelkedett ártérfejlesztés alapján a fentebbi egy millió forint után fizetendő év árulékok, illetőleg az esetleg még azonfelül

---

[1]) Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a földmivelésügyi minister.

[2]) Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a földmivelésügyi minister.

[3]) és [4]) Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a földmivelésügyi minister.

szükséges költség egyénenkénti kimutatását az 1880. évi. XX. t.-cz. 12. §-ának b) pontja[5]) szerint készíttesse el.

4. §. Felhatalmaztatik a kormány, hogy addig, mig a Temes—Béga-völgyi vizszabályozó és ármentesitő társulat ártérfejlesztése törvényes erőre nem emelkedik, a kivetéseket az ideiglenesen felvett ártér katastralis jövedelme arányában eszközölhesse.

Az illetéktelenül beszedett járulékok megtéritése, vagy kiegyenlitése a rendszeres ártérfejlesztésnek jogerőre emelkedése után fog megtörténni.

5. §. Utasittatik a közmunka- és közlekedési minister[6]):

1. hogy a Maros és Duna között fekvő tiszai védtöltések egyes szakaszainak az árviz lefolyása szempontjából szükségesnek talált hátrább helyezése; — a Torontál megyei belvizeknek levezetésére szükséges munkálatok végrehajtása; végül a Béga-csatornának a hajózás igényeinek megfelelő átalakitása és a Bégavidéki belvizek levezetésére alkalmassá tétele tárgyában a részletes terveket és költségelőirányzatot készittesse el; és ezen munkáknak miként, kiknek költségén és mikor leendő végrehajtása iránt a törvényhozásnak mielőbb javaslatot tegyen;

2. hogy úgy a belvizek rendezéséről szóló 1874: XI. t.-cz. rendelkezéseinek megfelelő módositásáról, mint a töltés belebbezési és ezzel összefüggő más szabályozási munkáknak miként, kiknek költségén és mikor leendő teljesitése iránt az egész Tiszavölgyre kiterjeszkedőleg mielőbb részletes kimeritő előterjesztést tegyen.

6. §. Jelen törvény végrehajtásával a közmunka- és közlekedési minister[7]) és a pénzügyminister bizatik meg.

---

[5]) Az 1880: XX. t.-cz. hivatolt 12. §-a a következőképen szól:

„A kölcsönt kérő vizszabályozó és ármentesitő társulatok kötelesek a kölcsönök kiosztására hivatott bizottsághoz beterjeszteni:

a) a hatóságilag jóváhagyott közgyülési határozatot és a kölcsönfelvétel szükségének indokolását, és

b) az ártéri birtokosokat terhelő évjáruléki részletek egyénenkinti kimutatását, a pénzügyminister által meghatározott alakban összeállítva".

[6]) Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a földmivelésügyi minister.

[7]) Jelenleg az 1889: XVIII. t.-cz. alapján a földmivelésügyi minister.

1897. évi XXI. törvényczikk a Temes-Béga-völgyi vizszabályozó társulat pénzügyi viszonyainak ujabb rendezéséről.

(Szentesitést nyert 1897. évi május hó 23-án. Kihirdettetett az „Országos Törvénytár"-ban 1897. év, május hó 25-én.)

1. §. A Temes—Béga-völgyi vizszabályozó társulat felhatalmaztatik, hogy pénzügyi viszonyainak rendezése, nevezetesen: az állammal s egyéb hitelezőivel szemben fennálló függő tartozásainak kifizetése, az 1885: XXVII. t.-cz. 4. §-ával[1]) a társulati tagok régi járulék-hátralékaira utalt tartozások kiegyenlitése, az ugyanezen törvényczikk alapján felvett 12 millió forintos kötvény kölcsönének convertálása, a társulat kötelékéből kibocsátott területek után teljesitett befizetéseknek kamatmentesen leendő visszatéritése, végül a társulati védművek kiegészitésére szükséges költségeknek fedezése céljából leg-

---

[1]) A jelen törvényczikkel hatályon kivül helyezett 1885: XXVII. t.-cz. 4. §-a a következőket tartalmazta:

„A 3. §-ban emlitett levonások*) után, a kölcsönből**), az 1. §-ban felsorolt társulati adósságok***) és azok járulékai törlesztendők, mindazonáltal olyképen, hogy 1,800.000 frt. az általános szabályozási terv szerint még végrehajtandó munkálatok befejezésére; 110,000 frt. pedig kisajátitási és a tisztviselők végkielégitési költségeinek fedezésére s egyéb kisebb adósságok törlesztésére, készpénzben, a társulat rendelkezése alá bocsátandó.

A társulatnak azon fennálló terhei, melyek a fentebbiek szerint a kölcsön által nem fedeztetnének, a társulat kinlevő követeléseiből, nevezetesen az 1884. és 1885. évre még fel nem vett adóvisszatéritésből, valamint az 1880. évi XX. t.-cz. alapján nyert 4.250,000 frtnyi állami kölcsön visszatéritése folytán s ezen törvény által megadott kivételes engedély alapján a társulatnak a tartalékalapból visszafizetendő 255,000 frtból és végre a társulat fennállása óta az egyes érdekelteknél hátralékban levő tartozásokból törlesztendők.

Ezen járuléktartozások az ártérfejlesztés befejezése, illetőleg jogerőre emelkedése után a társulati osztályozás és kivetési kulcs alapján, a pénzügyminister közbejöttével, a társulat egyes tagjai között liquidáltatni fognak, de azok összege lejebb nem szállitható, mint a hogy azt a társulati tartozások teljes fedezete, a fenn érintett eszközök számbavétele mellett, megengedi.

A járuléki tartozások az egyenes adók módjára hajtatnak be és az állam által az 1882. XXVI. t.-cz.****) alapján adott előlegek fedezetéül szolgálnak; az esetleges többlet a társulatot illeti".

*) a 12,000.000 frt. kölcsön egy évi kamatjának és törlesztési járulékainak megfelelő összegü tartaléktőke és ezen tartaléktőke felének megfelelő összeg erejéig.

**) 12,000.000 frt. névértékben.

***) u. m. a cs. kir. szabad. ált. osztrák földhitelintézetnél még fennálló tartozás, az 1880: XX. t.-cz- alapján felvett 4,250.000 frt. kölcsön és az 1882 XXVI. t.-cz. 3. §-a alapján nyert állami előlegek.

****) lásd a 239. lapon.

feljebb 16.400,000 forintnyi tényleges szükségletnek megfelelő kölcsönt vegyen fel.

A kölcsön vagy készpénzben, esetleg a hitelező intézetnek maga az intézet által leszámitolandó kötvényeiben vehető fel, vagy pedig előmutatóra szóló kötvényeknek a társulat által leendő kibocsátása utján szerezhető be; úgy azonban, hogy a felvett kölcsön legkésőbben a felvételtől számitott 10 év után a társulat részéről felmondható legyen és egyenlő, a kamatokat is magukban foglaló évjáradékokkal legfeljebb 50 év alatt minden esetben teljesen törlesztessék.

A mennyiben a kölcsön kötvénykibocsátás útján szereztetnék be, a társulat által e célból kiadandó kötvények 4%-osnál magasabb kamatozásúak nem lehetnek.

A kölcsön tényleges felvételéhez a pénzügyminister előzetes engedélye szükséges.

2. §. Felhatalmaztatik egyúttal a társulat, hogy az 1885: XXVII. t.-cz. alapján felvett 12 millió forintos kölcsönét, illetve az ezen kölcsönről kiállitott azon cimleteit, melyek 1897. évi október hó 1-ig kisorsolva nem lettek, visszafizetésre felmondhassa úgy, hogy a felmondás a kamatszelvények esedékességének egyik határnapjára történjék és a felmondás napja a visszafizetés napját legalább 3 hóval megelőzze.

A felmondás a bel- és külföld mindazon helyein s lehetőleg ugyanazon módon teendő közzé, a mely helyeken s módon a kölcsön kisorsolt cimletei eddig szoktak köztudomásra hozatni.

Azon a határidőn túl, a melyre a felmondás történt, a felmondott kötvények után kamat nem fizethető, a felmondási határidő végéig le nem járt s hiányzó szelvények értéke pedig a kifizetendő tőkéből levonandó.

3. §. Az 1. §. értelmében felveendő kölcsönből mindenekelőtt az 1885. évi XXIII. t.-cz. 123. §-ának d) pontjában körülirt tartalékalap, de csak oly összeggel létesitendő, a mely a kölcsön évjáradékának a 6. §. szerint, egyénenkénti kivetések által fedezendő részével egyenlő.

4. §. Az előző 3. §-ban emlitett levonás után a kölcsönből a társulatnak az 1. §-ban felsorolt terhei egyenlitendők ki,

mindazonáltal olyképen, hogy a társulati védmüvek kiegészitésére 2.178,000 forint készpénzben a társulat rendelkezésére maradjon.

A társulat azon terhei, melyek a fentebbiek szerint a kölcsön által nem fedeztetnének, kiegyenlitendők lesznek:

1. azon összegből, mely az 1885: XXVII. t.-cz. alapján felvett 12 millió forintos kölcsön tartalékalapjában ez utóbbi kölcsön convertálása folytán rendelkezésre álland,

2. a társulatnak az 1880: XX. t.-cz. alapján létesitett tiszai közös tartalékalappal szemben még fennálló követeléséből,

3. abból a földadó-visszatéritésből, mely a társulatot az után a többlet után, a mely szoros értelemben vett fentartási költségeinél az új liquidatió alkalmával megállapittatik, az 1890. évtől az új liquidatió idejéig terjedő időre — az 1881: XLII. t.-cz. 15. §-a[2]) értelmében — egyszerre s egy összegben fogja megilletni,

4. azokra a járulékhátralékokra befolyó összegekből, a mely járulékhátralékok a 12 millió forintos kölcsön visszafizetésekor ez után a kölcsön után a társulati érdekelteket még terhelik és a melyek tőlük továbbra is az egyenes adók módjára hajtandók be.

A 12 millió forintos kölcsön utáni járulékhátralékokra még befolyó többlet a társulatot illeti.

5. §. A társulatnak az 1882: XXVI. t.-cz. alapján adott előlegek a jelen törvény 4. §-a értelmében leendő visszafizetése alkalmával olyképen veendők számitásba, hogy azok az 1880: XX. t.-cz. határozmányai alá tartozó kölcsönnek csak 1886. évi január hó 1-ig, ezen időponttól a visszafizetés idejéig pedig évi 3·6%-kal kamatozó állami előlegnek lesznek tekintendők.

Azok a 12 millió forintos társulati kölcsön felvétele előtti időből származó járulék-hátralékok, melyeket az 1885: XXVII. t.-cz. 4. §-a[3]) ezen az 1882: XXVI. t.-cz. alapján adott előlegek fedezetéül jelölt volt ki, — a mennyiben a jelen törvény hatályba lépte napjáig be nem folytak, — az 1. §-ban jelzett

---

[2]) lásd a a 63. lapon.

[3]) lásd az 1. §. megjegyzését a 242. lapon.

kölcsön felvétele és illetőleg a reájuk utalt előlegeknek, az előző 4. §. értelmében leendő kiegyenlitése után — a társulat 1897. évi márczius hó 20-án hozott közgyülési határozatához képest — az illető hátralékos társulati tagoknak elengedtetnek.

6. §. A jelen törvény alapján felveendő kölcsön kamat- és tőketörlesztési járulékainak fedezésére első sorban a társulatot az 1881: XLII. és 1889: XXIX. törvényczikk[4]) értelmében megillető adóvisszatéritések forditandók. Azért a jelen törvény életbelépte után azonnal megejtendő a liquidatió a társulat által az utolsó liquidatió óta beépitett, műszakilag felülvizsgált és eddig liquidatió tárgyát még nem képezett munkálatok költségeire nézve ezen az alapon, — a jelenleg folyamatban levő társulati munkálatok költségeire, valamint a jelen törvény alapján felveendő kölcsönből beépitendő összegekre nézve pedig a földmivelésügyi minister által műszakilag felülvizsgált terv, illetve előirányzat alapján. Az ily módon liquidált adóvisszatérités, a mennyiben az 1881: XLII. t.-cz. 15. §-a[5]) értelmében már előbb folyósitható nem lenne, az 1898. évi április hó 1-tő számitva teendő folyóvá.

A kölcsön kamat- és törlesztési járulékainak fedezéséhez az állam a törlesztés egész tartama alatt évi 54.623 frt 76 krral, vagyis évenként ugyanolyan összeggel járul, a mily évi összegnek fizetését az 1885: XXVII. t.-cz. alapján felvett 12 millió forintos kölcsönre nézve az idézett törvényczikk 5. §-a[6]) értelmében elvállalta.

A kölcsön kamat- és tőketörlesztési járulékainak az előző

---

[4]) lásd az 56. és 64. lapon.

[5]) lásd a 63. lapon.

[6]) A jelen törvényczikkel hatályon kivül helyezett 1885: XXVII. t.-cz. 5. §-a a következőképen szól:

„A kölcsön kamatainak és törlesztési járulékainak fedezetére első sorban a társulatot az 1881. évi XLII. t..cz. értelmében illető adóvisszatéritések forditandók; azért ezen törvény életbelépte után a már megejtett liquidatión kivül azonnal megejtendő a liquidatió a társulat által azóta beépitett és müszakilag felülvizsgált munkálatok költségeire nézve, ez alapon, — a közmunka és közlekedési ministerium által jóváhagyott terv szerint beépitendő költségekre pedig, az előirányzat alapján. Az összes ily módon liquidált adóvisszatérités 1885. évi október hó 1-től számitva teendő folyóvá.

Ezen kölcsönből egy millió frt. után fizetendő kamat- és törlesztési részlet fizetését az állam vállalja magára“.

bekezdések értelmében nem fedezett része a hozzájárulási kulcs arányában a társulat egyes érdekeltjeire vettetik ki és az így kivetett évi járulékok az 1883: XLIV.[7]) és 1885: XXIII. törvényczikkekben megállapitott elsőbbséggel birnak és ugyanezen törvényczikkek értelmében az egyenes adók módjára szedetnek és hajtatnak be.

A jelen szakasz első bekezdése értelmében liquidálandó és folyóvá teendö adóvisszatérítésnek az a része, mely a felveendő kölcsön első évi kamat- és tőketörlesztési járadékai fedezésére esetleg nem szükségeltetnék, az 1. §-ban felsorolt társulati terhek apasztására forditandó.

7. §. Mindaddig, mig az előző 6. §. értelmében az egyénenkénti kivetés végre nem hajtatik, a társulatot a kölcsön és annak járulékai egyetemlegesen terhelik. Az egyénenkénti kivetés megtörténtével az egyetemlegesség megszünik, jogában állván az államnak az egyes birtokosok irányában kötelezettségeik pontos teljesitését telekkönyvi bekebelezés által is biztositani.

8. §. A jelen törvény 3. §-a értelmében létesitendő tartalékalap az államkincstár részéről mindig oly magasságban tartandó fenn, esetleg minden esedékességi határidő előtt olyképen egészitendő ki, hogy abból — beszámitva a 6. §. értelmében az állam által viselendő összegeket — a kölcsön kamat- és tőketörlesztési járadékának pontos fizetése feltétlenül biztositva legyen.

A tartalékalap kizárólag a kölcsön kamat- és tőketörlesztési járadékának fedezésére lévén rendelve, más célra sem közigazgatási, sem birói úton le nem foglalható.

Az állam által elvállalt kötelezettség elismeréseül az ezen kölcsön-ügyletre vonatkozó okiratok s a mennyiben a kölcsön a társulat részéről eszközlendő kötvénykibocsátás útján szereztetnék be, a kibocsátandó részkötvények is a társulat ministeri biztosa által aláirandók.

9. §. Abban az esetben, ha a kölcsön a társulat részéről eszközlendő kötvénykibocsátás utján szereztetik be, a társulat

---

[7]) A közadók kezeléséről szóló törvény.

által e célból kibocsátandó részkötvények kamatai a tőkekamat-adó alól felmentetnek és úgy a kamatszelvények, mint a beváltás alá kerülő kötvények értéke minden levonás nélkül fog kifizettetni.

A részletkötvények ezen felül a kormány által óvadékképeseknek és az 1885: VI. törvényczikk 13. §-a[8]) értelmében gyámoltak és gondnokoltak pénzei elhelyezésére is alkalmasaknak nyilváníthatók.

10. §. Az ezen kölcsön felvételére, lebonyolitására és esetleges telekkönyvi biztositására, valamint az ezen kölcsönből törlesztendő korábbi kölcsönök és előlegek visszafizetésére vonatkozó, habár jelen törvény hatálybalépte előtt kiállitott mindennemű iratok, beadványok és okmányok, — ide értve az esetben, ha a kölcsön a társulat részéről eszközlendő kötvénykibocsátás utján szereztetik be, a kölcsönről kiállitandó főkötvényt, részletkötvényeket és ezek kamatszelvényeit is — valamint a kölcsönrészletek telekkönyvi bekebelezése és törlése teljesen bélyeg- és illetékmentesek.

11. §. A mennyiben a kölcsön a magyar földhitelintézettől vizszabályozási kölcsön alakjában (1889: XXX. t.-cz.) vétetnék fel, jelen törvénynek a felveendő kölcsön tartalék alapjára vonatkozó és általában az 1889: XXX. törvényczikk[9]) határozmányaival meg nem egyező intézkedései hatályukat vesztik.

---

[8]) A gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. évi XX. t.-cz. némely intézkedéseinek módositásáról és pótlásáról szóló 1885: VI. t.-cz. 13. §-a következőképen szól:

„Az 1877. évi XX. t.-cz. 295. §-a a következőleg módosittatik:

Egyénenkénti rendszernél az egyes gyámoltak vagy gondnokoltak pénzei elkülönitve vagy

1. jóhitelű pénzintézetekbe adandók, a 291. §-ban említett felelősség mellett, vagy

2. magyar állampapirok és az állam által kamataikra nézve biztositott értékpapirokba, melyek az állam által óvadékképeseknek elismertettek, vagy a magyar földhitelintézet zálogleveleibe fektetendők, vagy

3. ingatlan vagyonra a becsértéknek a 289. §-ban érintett mértékéig azonban csak első helyen leendő telekkönyvi bekebelezés mellett esetleg a gyámgondnok javaslatára kölcsön adhatók, vagy

4. a hazai intézetek oly zálogleveleibe is fektethetők, melyek a kormány által e célra elfogadhatóknak jelentetnek ki; végül

5. a mennyiben egyelőre egyik sem volna eszközölhető, kamatozó letétként a kir. adóhivatalhoz szállitandók.

A gyámság vagy gondnokság megszüntével a 2., 3. és 4. alatti kötvények természetben adandók át az illetőknek."

[9]) lásd a 124. lapon.

12. §. Utasittatik a földmivelésügyi minister, hogy a Béga hajózó csatornának a Temes—Bégavölgyi vizszabályozó társulat ármentesitése érdekében is szükséges rendezési módozatairól, költségeiről és ezen költségeknek kik által leendő viseléséről mielőbb, de legkésőbben a jelen törvény hatálybaléptétől számitott 5 éven belül a törvényhozásnak javaslatot tegyen.

13. §. Az 1882: XXVI. t.-cz., valamint más törvényeknek a Temes—Bégavölgyi vizszabályozó társulatra vonatkozó rendelkezései, melyeket a jelen törvény meg nem változtatott, továbbra is érvényben maradnak.

14. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a pénzügyi és földmivelésügyi ministerek bizatnak meg.

1902. évi XXII. törvényczikk a Béga csatornának a temes-bégavölgyi vízszabályozó társulat ármentesítése érdekében is szükséges rendezéséről.

(Szentesítést nyert 1902. évi november hó 17-én. Kihirdettetett az Országos Törvénytár-ban 1902. évi november hó 17-én.)

1. §.

Felhatalmaztatik a földmivelésügyi minister, hogy a Béga csatornának a temes—bégavölgyi vizszabályozó társulat ármentesitése érdekében is szükséges rendezését, árvizeinek a Temes folyóba való átvezetésével, a bemutatott tervek szerint 9.600,000 korona összeg keretén belül, 1903. évtől számitandó 10 év alatt végrehajtassa.

2. §.

Az 1-ső §-ban körülirt munkáknak — a felügyeleti költségekkel együtt — 9.600.000 koronára előirányzott költségösszegéből 4,700.000 korona a temes—bégavölgyi vizszabályozó társulat, 4,900.0000 korona pedig az államkincstár által viselendő.

3. §.

Az előző §. szerint a temes—bégavölgyi vízszabályozó társulatot terhelő 4,700.000 korona összegnek a társulat pénzkészletei által nem fedezett és legfeljebb 3,000.000 koronát tevő része ideiglenes fedezése végett felhatalmaztatik a pénzügyminister, hogy a társulatnak 1912. év végéig a munka előhaladásához mért részletekben legfeljebb 3,000.000 koronát kamatmentesen előlegezzen.

A társulat köteles az ekkép nyert állami előlegeket legkésőbb 1913. évi január hó 1-ig az államkincstárnak visszafizetni.

Ha a társulat e visszafizetés végett kölcsönt vesz fel, erre a földmivelésügyi és pénzügyi ministerek előzetes engedélye szükséges.

4. §.

Ha a temes—bégavölgyi vizszabályozó társulat az előző §. értelmében nyert állami előlegeket legkésőbb 1913 január 1-ig bármi okból az államkincstárnak vissza nem fizetné, azok után, a most jelzett időponttól kezdve, tényleges visszafizetésének időpontjáig évi négy (4) %-os kamatok téritendők meg a társulat által — az előlegekkel együttesen — az államkincstárnak.

5. §.

A temes-bégavölgyi vizszabályozó társulat az 1897. évi XXI. törvényczikk 6-ik §-a[1]) alapján megejtett liquidatió óta 1912. évi deczember hó 31-ig befektetett, államilag felülvizsgált s liquidatió tárgyát még nem képezett munkálatoknak az 1881. évi XLII. és 1889. évi XXIX. törvényczikk[2]) értelmében megállapitandó költségei után adóvisszatéritésben részesitendő.

Ez az adóvisszatérités a társulatnak az esetben, ha a 3-ik §. alapján részére engedélyezett előlegek legkésőbben 1913. évi január hó 1-én tényleg megtérittetnek, ettől az időponttól, ellenkező esetben pedig a megtéritést követő évnegyed első napjától kezdve teendő folyóvá.

6. §.

A társulat által felveendő kölcsön kamat- és tőketörlesztési járulékainak fedezésére első sorban az előző §-ban jelzett adóvisszatérités forditandó.

Az adóvisszatéritésben fedezetet nem találó kamat- és tőketörlesztési járulék összege, a jelen törvényben körülirt munkáknak végrehajtásáig társulati kivetésekkel nem terhelhető Béga ártérrel kiegészitett, — egész társulati ártért egyaránt terheli.

7. §.

Az 1897. évi XXI. t.-cz. 3-ik §-ában, továbbá 6. §-a utolsóelőtti bekezdésében s végül 7—10 §-aiban foglalt intézkedések

---

1) Lásd a 242. lapon.

2) Lásd a 56. és 64. lapon.

hatálya, megfelelő értelmezéssel, a jelen törvény 3-ik §-a értelmében felveendő társulati kölcsönre is kiterjesztetik.[3])

8. §.

Az 1882. évi XXVI. t.-cz.[4]), valamint más törvényeknek a temés—bégavölgyi vizszabályozó társulatra vonatkozó rendelkezései, melyeket a jelen törvény meg nem változtatott, továbbra is érvényben maradnak.

9. §.

Az államkincstár által viselendő 4,900.000 korona költségnek 1903. és 1904. évi részlete egyenként 200.000 koronát meg nem haladhat, — 1905. évtől 1912. évig pedig a fenmaradó 4,500.000 korona a munka előhaladásához képest lehetőleg egyenlő évi részletekben lesz igénybe veendő.

Ezen részösszegek mikénti fedezése iránt külön intézkedés fog történni.

10. §.

Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a földmivelésügyi és pénzügyi ministerek bízatnak meg.

KÖZMUNKA ÉS KÖZLEKEDÉSÜGYI M. KIR. MINISTER.

33477/1888 szám.

Valamennyi kir. folyammérnöki s a pozsonyi szakaszmérnöki hivatalnak.

Az 1885. évi XXIII-ik törvényczikk életbelépte folytán az 1867. évi szeptember hó 16-án 4916. szám alatt hivatali elődöm által kiadott ideiglenes hajómalmi rendszabály helyett az idemellékelt hajómalmi rendeletet adtam ki.

Ezen rendeletemet további eljárás és ahhoz leendő szigorú alkalmazkodás végett oly megjegyzés mellett küldöm meg a hivatalnak, hogy az 1867. évi szeptember 16-án 4916/67 szám alatt kiadott ideiglenes hajómalmi rendszabályt, valamint az 1868. évi márczius 5-én 2226. szám alatt kiadott rendeletet a most megküldött rendelet 66. §-ában foglalt határozmány által folyó évi november hó 1-én hatályon kivül helyezem.

Együttal gondoskodtam arról is, hogy az ország minden részében egyöntetű szöveggel és rovatozott lapokkal ellátott

---

[3]) Lásd a 248. lapon.

[4]) Lásd a 239. lapon.

hajómalmi könyvecskék használtassanak, melyekben idézett rendeletem hiteles szövege is kinyomatva legyen.

Utasitom ennélfogva cimet, hogy a jelenleg használatban lévő könyvecskék kicserélése vagy újak kiállitása alkalmával csak olyan hiteles kiadmányú hajómalmi könyvecskék használatát engedje meg, melyek a pesti könyvnyomda részvény-társulat (V-ik kerület, Hold-utcza 7.) által adattak ki, mely azokat darabonkint 10 kr. (tiz) krajczárért köteles kiszolgáltatni.

A rendelet 47-ik §-a szerint vizsgálatok megtartása cim által akként rendezendő lesz, hogy azok a folyamszakaszok rendes beutazása alkalmával eszközöltessenek, minélfogva az ilyen vizsgálatokból sem az állam sem a hajómalom tulajdonosok terhére költségek fel nem számithatók.

Budapesten, 1888. évi augusztus 21-én.

Baross s. k.

33477—1888. sz.

Közm. és közl. min.

Rendelet a hajómalmok tárgyában.

Az 1885. évi XXIII. t.-czikk életbelépte folytán az 1867. évi szeptember 16-án 4916. sz. a. hivatali elődöm által kiadott „ideiglenes hajómalmi rendszabály“ helyett az idézett törvényczikk határozmányainak megfelelő végleges „hajómalmi rendelet“ lévén kiadandó, a 4916/1867. sz. a. kiadott és jelenleg érvényben álló ideiglenes hajómalmi rendelet hatályon kivül helyezése mellett rendelem, a mint következik:

I. Átalános határozatok.

1. §.

Azon hajózható vagy tutajozható folyókon létező vagy engedélyezendő hajómalmokra nézve, melyek rendszeresen bevert malomkarókhoz vagy horgonyhoz vannak kötve s kerékszerkezetük minden különös viziépitmény nélkül — milyenek a szoritó, pincze és fenékgátak — csak a folyam természetes ereje által hajtatik, az 1885. évi XXIII. t.-cz. és a jelen rendelet határozmányai irányadók. Minden más, habár hajóra épitett vizi malom által gyakorolt vizhasználatra vonatkozó kérdések az 1885. évi XXIII. t.-czikk és az annak alapján 45689/85. sz. a. kiadott átalános rendelet szerint birálandók el.

2. §.

A hajómalmok háromféle jogviszony szerint különböztetendők meg, u. m.:

1. olyanok, melyek 1851. évi február hó 15. előtt engedélyeztettek és az akkor fennállott gyakorlat szerint szabad forgalom tárgyát képezték;

2. olyanok, melyek 1651. évi február hó 15. után, de 1888. szeptember hó 1-je előtt engedélyeztettek, és

3. olyanok, melyek 1888. november hó 1-je után engedélyeztettek.

3. §.

Az 1851. évi február 15-ike előtt engedélyezett hajómalmokra vonatkozó jogositványok reális minősége a jelen rendelet által is elismertetvén, az ezen hajómalmokra vonatkozó jogviszony jövőre sem változik.

Ezen hajómalmok, vagy ha a hajómalom elpusztult volna, maga az arra vonatkozó reális jog, szabad forgalom tárgyát képezhetik.

4. §.

Az 1851. évi február 15-ike után, de 1888. évi november 1-je előtt engedélyezett hajómalmok csak az engedélyes személynek és özvegyének életére szóló jogositványt képeznek, következőképen az ezen hajómalmokra vonatkozó engedélyek — az özvegyet kivéve, ki kitvestársának malomjogát özvegyiségének tartamára, az eddig fennállott hajómalmi rendszabályok határozmányainál fogva jövőre is gyakorolhatja — másra át nem ruházhatók.

Lejárt engedélyek megújitásánál az 1885. évi XXIII. t.-czikk 33. §-a az irányadó.

5. §.

Jövöre hajómalmok csak kivételesen és különösen indokolt esetekben engedélyezhetők.

Az engedély mindenkor csak tetszés szerinti visszavonásig adható és a jog gyakorlata az engedélyes személyéhez kötendő.

Az ilyen hajómalmok közforgalom tárgyát nem képezhetik.

6. §.

Reális jogositványú hajómalmoknak több tulajdonosa is lehet, sőt azok testületeknek vagy társulatoknak is képezhetik tulajdonát, ebben az esetben azonban a tulajdonosok közül egy megnevezendő, ki a hatósággal szemben felelős.

Minden más esetben a hatósággal szemben az engedélyes felelős.

7. §.

A hajómalmi jogositvány megszünik:

a) a reális jogositványú hajómalmoknál az 1885. évi XXIII.

t.-czikk 36. §-a alapján, ha a hajómalom müködése 3 éven át szünetelt;

b) személyes jogositványú hajómalmoknál:

1. az 1885. évi XXIII. t.-czikk 36. §-a alapján, ha a hajómalom müködése 3 éven át szünetelt;

2. az engedélyes személy halálával, ha az özvegy hátrahagyása nélkül halt meg,

3. ha az özvegy maradt hátra, az özvegy halálával;

c) az újabb jogositványú hajómalmoknál:

1. ha a hajómalom az engedélyben meghatározott határidő alatt müködését meg nem kezdte,

2. ha a hajómalom működése 3 éven át szünetelt,

3. ha az engedély visszavonása bekövetkezett,

4. ha a visszavonás be nem következett, az engedélyes halálával.

8. §.

A hajómalmi jogositvány megszüntével a hajómalom kiköttetik, s annak további müködése nem engedtetik meg.

9. §.

Kétség esetén, hogy valamely hajómalom reális vagy személyes jogositványú-e, mindaddig azon vélelem uralkodik. hogy a hajómalom személyes jogositványú, míg tulajdonosa az ellenkezőt be nem bizonyitja és ez iránt hatósági határozat nem hozatott.

Azon folyókon, hol a hajómalmok az 1867. évi ideiglenes hajómalmi rendszabály értelmében még bizottságilag össze nem irattak, az összeirást eszközlő küldöttség hivatalból köteles azon adatokat megszerezni, vagy a hajómalom tulajdonosát azoknak megszerzésére utasitani, melyeknek alapján kétség esetében a hajómalom jogositványának minősége megállapitható és ezen adatokat hivatalból köteles a törvényhatóság alispánjához beterjeszteni, ki a jelen rendelet értelmében jár el.

10. §.

Mindenütt, hol a jelen rendelet szövegében a törvényhatóság alispánjáról tétetik emlités, a törvényhatósági joggal felruházott városoknál a város törvényhatósági területére nézve a polgármester értendő, ki a jelen rendeletből kifolyólag ugyanazon hatósági jogkörrel bir, mint az alispán.

11. §.

Azon folyókon, a melyek nem állanak valamely kir. folyammérnöki hivatal felügyelete alatt, a kir. folyammérnöki hiva-

talra a jelen rendelet szerint ruházott teendőket azon kir. államépitészeti hivatal köteles elvégezni, a mely a törvényhatóság területén a középitészeti teendőket is ellátni hivatva van. Mindenütt tehát, hol a jelen rendeletben folyammérnöki hivatalról tétetik emlités, a folyammérnöki felügyelet alatt nem álló folyamszakaszokon az illető kir. államépitészeti hivatal értendő.

II. Régi jogositványok megvizsgálása és új engedélyek adása.

12. §.

Ha a hajómalom tulajdonosának személyében a 3. és 4. §-ok eseteiben változás történik, vagy ha a jogositvány minőségére nézve kérdés támad, az átiratás megengedése vagy a jogositvány minőségének meghatározása tárgyában az 1885. évi XXIII. t.-czikk 157. §-a alapján első fokban a törvényhatóság alispánja, másod fokban ugyanazon törvényhatóság közigazgatási bizottsága, harmad és utolsó fokban a közmunka- és közlekedésügyi minister határoz.

13. §.

A ki új hajómalom felállitására kiván engedélyt nyerni, vagy meglevő hajómalmát más törvényhatóság területére kivánja átvinni, ez iránti kérelmét az 1885. évi XXIII. t.-cz. 161. §-a alapján azon törvényhatóság alispánjánál tartozik benyujtani, melynek területén a hajómalmot felállitani, vagy melynek területére hajómalmát átvinni szándékozik.

A kérvényhez csatolandó:

1. egy vizhelyzeti tervezet, melyen azon folyam sodrának iránya, melyben a hajómalom felállitandó, a le- és feljáró vizi járművek által használtatni szokott út, a már létező hajómalmok álláshelyei, valamint az új vagy áthelyezendő hajómalom számára kért álláshely és minden, az ügyre befolyással lehető egyéb helyi viszonyok megjelölendők;
2. a molnár-ipar űzhetésére vonatkozó jogositvány;
3. a folyamodó részére kiállitott községi erkölcsi bizonyitvány;
4. ha a hajómalom áthelyezése kéretik, a malomkönyvecske.

14. §.

Az alispán, ha a kérvényt közérdekbe ütközőnek találja, azt az 1885: XXIII. t.-czikk 162. §-a alapján minden további tárgyalás nélkül visszautasitja; ellenkező esetben a kérvényt és mellékleteit a kérvényben megjelölt folyamszakaszon illetékes kir. folyammérnöki hivatalnak nyilatkozás végett kiadja, mely

a vélemény adásánál főleg arra lesz tekintettel, hogy az engedélyezés vagy áthelyezés által

1. a vizen való közlekedés nem gátoltatik-e és a partok és meder nem rongáltatnak-e? és hogy

2. közérdek vagy az 1885. évi XXIII. t.-czikk 42. §-ában emlitett idegen érdekek nem fognak-e érintetni?

15. §.

A tervek és szakértői észrevételek közszemlére tétele, az érdekeltnek hirdetmény útján való értesitése, a helyszini tárgyalás megtartása, a tárgyalás vezetése és a határozat meghozása körüli eljárás, valamint az eljárási költségek fedezése iránti intézkedés az 1885. évi XXIII. t.-czikk 163., 164., 165., 166., 167., 168. és 169. szakaszai értelmében történik.

A helyszini tárgyaláshoz azon folyóknál, a melyeken gőzhajózás gyakoroltatik, a gőzhajózásban jártas, azon folyóknál pedig, melyeken gőzhajózás nincs, a vizi közlekedésben jártas más szakértő mindig meghivandó.

16. §.

Ha a hajómalmi jogositvány engedélyezése ellen magánjogi alapon nyugvó kifogás tétetik, ide értve a malomregalejog alapján emelt kifogást is, az eljáró hatóságnak kötelessége a felek között az egyezséget megkisérleni.

Ha az egyezség nem sikerül, ez az engedélynek a közigazgatási hatóság által való megadását nem akadályozza ugyan, de az engedély azon világos megjegyzéssel adható csak meg, hogy az által a magánjogi igények nem érintetnek, és hogyha az engedélyes a közigazgatásilag megadott engedélylyel a magánjogi vitás kérdésnek egyezségi vagy birói úton való eldöntése előtt él, ezt csak saját veszélyére és felelősségére teheti.

17. §.

A hozott határozatnak egy hiteles példánya azon kir. folyammérnöki hivatalnak is megküldendő, a melynek felügyelete alatt azon folyamszakasz van, hol a hajómalom felállitása engedélyeztetett.

Ugyancsak közlendők a most nevezett hivatallal mindazon határozatok is, a melyek valamely hajómalom jogositványának minősége tárgyában hozatnak.

18. §.

Az első és másodfokú határozatok ellen a határozat kézbesitésétől számitandó 15 nap alatt a 12. §-ban megnevezett

hatósághoz mindazok felebbezhetnek, kiknek a határozat kézbesittetett, vagy a jelen rendelet 21. §-a szerint kézbesitendő volna.

A felsoroltakon kivül még felebbezéssel élhet az illető kir. folyammérnöki hivatal is.

A felebbezés mindig az első fokú közigazgatási hatóságnál nyujtandó be.

19. §.

Ha valamely reális jogositványnyal biró hajómalomná a tulajdonos változott, vagy a 4-ik §. szerinti személyes jogositványnyal biró hajómalom az özvegy tulajdonába ment át, az új tulajdonos köteles a tulajdonban történt változásról szóló okirat keltének napjától számitott 30 nap alatt a hajómalomnak nevére leendő átiratása iránt a törvényhatóság alispánjához folyamodni.

20. §.

A folyamodványhoz a következő okmányok csatolandók:

1. Az eredeti malomkönyvecske.

2. Azon jogczimre vonatkozó okmány, melynek alapján az átiratás kéretik.

A személyes jogositványú hajómalmoknál elég az elhalt hitvestárs esketési és halotti bizoonyitványa.

3. A molnáripar üzésére vonatkozó jogosítvány.

4. Reális jogositványú hajómalmok vásárlása esetén az új tulajdonos köteles községi erkölcsi bizonyitványt is csatolni.

5. A folyammérnöki hivatal bizonyitványát, hogy a malomkönyvecske adatai a hajómalom birtokosára és álláshelyére nézve a tényleges állapotnak megfelelnek.

21. §.

Az alispán a beadott kérdény tárgyában a bemutatott okmányok alapján helyszini tárgyalás megtartása nélkül határoz és ezen határozatát az okmányokkal együtt a nyilvántartási főkönyvbe és a malomkönyvecskébe leendő bevezetés és a határozatnak, valamint az okmányoknak a folyamodó részére leendő kézbesitése végett azon kir. folyammérnöki hivatalnak küldi meg, melynek folyamszakaszán az illető hajómalom van.

Ezen hivatal a kézbesitést a folyamfelvigyázók, illetve hol ilyenek nincsenek, a községi elöljáróság útján eszközli.

Ezen kivül a határozat a reydes közigazgatási úton annak is kézbesitendő, ki a hajómalmi nyilvántartási főkönyvben, vagy a hajómalmi könyvecskében, mint jogosult birtokos van

bejegyezve és ha ez a hajómalom tényleges birtokosával nem azonos, a tényleges birtokosnak is kézbesitendő.

Az átiratás megtagadás iránti határozat szintén a kir. folyammérnöki hivatal útján kézbesitendő.

22. §.

Az, ki a hajómalmi jogositvány átiratának megengedése vagy megtagadása által magánjogaiban sértve érzi magát, ezen jogait a rendes birói úton érvényesitheti és az ez úton érvényesitett jog alapján a jogositvány átiratásának megengedése, vagy a megengedett átiratás törlése végett a jelen rendelet határozmányainak szem előtt tartása mellett ismét folyamodhatik, és a közigazgatási hatóság köteles a jogerős birói határozatnak megfelelően az átiratást vagy a törlést, a nélkül, hogy a birói határozatot kérdés tárgyává lehetné eszközölni.

23. §.

Az engedély megszünte iránt a 7. §. *a*), *b*) 1. és *c*) 1., 2. és 3. pontjai eseteiben a kir. folyammérnöki hivatal indokolt előterjesztése alapján az alispán határoz.

Ezen határozat a 21. §. értelmében kézbesitendő és a határozat ellen a 18. §-ban megnevezettek részéről felebbezésnek van helye.

III. A hajómalmok elhelyezése.

24. §.

A hajómalmok elhelyezésénél a következő szempontok irányadók:

1. hogy a hajómalom a vizi járművek közlekedését ne akadályozza;

2. hogy azon folyamszakaszokon, hol hidak, vagy kötéllel ellátott kompátjárók léteznek, azokon felül és alul a vizi járművek kikötésére elégséges távolság mindenkor szabadon maradjon.

Ezen távolság a folyó különböző szélessége és a viz sebességéhez mérve, különböző lehet ugyan, de mindenkor a folyó szélességénél legalább is $1^1/_2$-szer hosszabb legyen. Hidon és köteleken járó kompon felül 500 méternyire, azokon alul pedig 400 méternyire hajómalom nem állitható fel;

3. hogy a hajómalomnak legcsekélyebb oldaltávolsága valamely vizi építménytől 16 méterre legyen;

4. hogy a partmüvek és töltések felett elvezető, a hajómalommal való közlekedésre szolgáló utak csak akkor engedtes-

senek meg, ha a hajómalom-tulajdonosok ezen műtárgyak jó állapotban fentartására magukat kötelezik;

5. hogy a hajómalom bekötésének módja is körülményesen meghatároztassék és azon esetre, ha a hajómalomnak a parthoz kötése megengedtetik, annak a parttól milyen távolságra leendő tulhatása, valamint támaszfáinak hosszúsága is mérték szerint megállapittassék;

6. hogy az őröltetőnek a hajómalommal való közlekedés által mások jogai meg ne sértessenek;

7. hogy ott, hol valamely hajómalomhely csak bizonyos vízállásnál használható és ezen meghatározott vizállás növekedtével, vagy apadásával a kérdéses hajómalomhely akár hajózási, akár más tekintetben veszélyessé válhatnék, a hajómalomnak az engedélyezés alkalmával egyúttal még egy másik hely is jelöltessék ki oly célból, hogy a hajómalom, midőn a szükség úgy hozza magával, ezen másik helyre (váltóhely) előlegesen újból kieszközlendő külön engedély nélkül is áthelyezhető legyen.

25. §.

A hajómalom részére kijelölt helyet a kir. folyammérnöki hivatal engedélye nélkül a tulajdonos önkényesen semmiféle viszonyok közt el nem hagyhatja, ellenben köteles a hajómalomtulajdonos a folyammérnöki hivatalnak a hajómalom áthelyezésére vonatkozó utasitásait azonnal és minden további ellenvetés nélkül teljesiteni.

26. §.

Ha valamely hajómalomhely akár a tulajdonos kérelme folytán engedély mellett, akár pedig a kir. folyammérnöki hivatal rendelkezése folytán egyszer elhagyatott, ezzel egyszersmind megszünt hatóságilag engedélyezett hajómalomhely lenni és arra ezen hely előbbeni birtokosa többé elsőbbségi jogot vagy igényt nem tarthat, hanem az elhagyott hajómalomhelyről a malomkaró a hajómalomtulajdonos által, vagy ha ez vonakodnék, annak költségén a kir. folyammérnöki hivatal által azonnal eltávolitandó.

27. §.

Ha valamely hajómalom számára a kis és nagy viz idejére külön-külön malomhelyek lennének hatóságilag kijelölve, ezen két rendbeli hely a különféle vizállásokhoz képest, változatosan egyedül csak az illető megjelölt hajómalom által foglalható el; minélfogva ezen helyek egyikének más hajómalom számára való átengedése és a két helynek egy és ugyanazon időben két külön hajómalom által szándékolt használata tilos.

28. §.

Ha egy elhagyott hajómalomhely a folyamviszonyok változása folytán később ismét használhatóvá válnék és ez egy, a maga helyéről kiszorult hajómalomtulajdonos által vétetnek igénybe, ezen helyre nézve az előbbi tulajdonos, habár az elhagyott hajómalomhely a korábban onnét kiszorult hajómalomtulajdonos által ugyanazon időben használt hajómalomhelynél előnyösebb is lenne, elsőbbségi igényt többé nem tarthat, mivel a tettleg el nem foglalt hajómalomhelyre nézve senki sem bir elsőbbségi joggal, hanem minden tényleg el nem foglalt hajómalomhely annak adható, ki azért hamarább folyamodik.

29. §.

Szabályozás következtében még képződésben levő folyammedrekben hajómalmok részére álláshelyek egyátalán nem engedélyezhetők.

30. §.

Ki hajómalmának helyét változtatni akarja, ez iránti kérelmét irásban vagy szóval azon kir. folyammérnöki hivatalnál köteles előadni, a melynek területéhez azon hely tartozik, hová az áthelyezés kéretik, feltéve, hogy az áthelyezés nem más törvényhatóság területére szándékoltatik, mely esetben a 13. §. határozmányai tartandók szem előtt.

A hajómalom áthelyezése iránti kérelemmel egyidejűleg a malomkönyvecske is bemutatandó.

31. §.

Ezen kérelem felett a kir. folyammérnöki hivatal ott, hol gőzhajózás gyakoroltatik, egy gőzhajózási, ott pedig, hol gőzhajózás nem gyakoroltatik, a vizi közlekedésben jártas más szakértőnek meghallgatása és szükség esetén előleges helyszini szemle után határoz, s ezen határozatot tudomás és az érdekelt község értesitése végett a törvényhatóság alispánjával közli, maga pedig a bemutatott hajómalom könyvecskébe és az általa vezetett főkönyvbe bevezetvén, az iratokat folyamodónak visszaküldi.

32. §.

Hajómalmok hivatalból is áthelyezhetők más helyre, ha az az akadálytalan vizi közlekedés, a partok vagy a folyammeder jó karban tartása végett szükséges.

Ha valamely hajómalom ellen a vizi közlekedés szempontjából panasz tétetik, vagy a partok rongálása hivatalosan megállapittatik, az áthelyezés iránt a kir. folyammérnöki hivatal a 31. §. szerint jár el s határozatát azonnal végrehajtja.

33. §.

A mennyiben az illető hajómalom tulajdonosa a kir. folyammérnöki hivatalnak az áthelyezés iránt kimondott határozatát a kitüzött határidő alatt végrehajtani vonakodnék, a határozat végrehajtását az illetékes kir. folyammérnöki hivatal megkeresésére a közigazgatási hatóság a hajómalomtulajdonos költségére és veszélyére karhatalommal is foganatositani tartozik.

Ugyancsak jogositva van a most nevezett hivatal a hajómalom kikötésére a karhatalmat mindazon alkalmakkor igénybe venni, midőn valamely hajómalom a jelen rendelet határozmányai alapján kikötendő; a hajómalomtulajdonos azonban a kir. folyammérnöki hivatal egyszeri felszólitására a kikötést nem foganatositja.

34. §.

Ha a folyammeder átalánosan változott viszonyainál fogva egész malomcsoport álláshelyének változtatása válnék szükségessé és ennélfogva az ugynevezett malomrévekben a hajómalmok a part mentén egymás utáni sorozatban lennének kijelölendők, miután ebben az esetben nem minden hajómalomnak lesz egyenlően kedvező őrlővize, a malomhelyek mindenekelőtt megelőző helyszini vizsgálat és a vizi közlekedésben jártas szakértő véleménye alapján lesznek meghatározandók, azután pedig a kijelölt helyek felülről lefelé sorozva, a hajómalomtulajdonosok között sorshúzás útján kiosztandók.

35. §.

Ha az őrlőhely változtatása iránt beadott kérelem tárgyalása alkalmával kitünnék, hogy a változtatás által köz- vagy az 1885. évi XXIII. t.-cz. 42. §-ban jelzett idegen érdekek érintetnek, abban az esetben a kért őrlőhely nem jelölhető ki, hanem amennyiben folyamodó más őrlőhelyet, melynél hasonló akadályok nincsenek, elfogadni nem akarna, utasitandó, hogy megelőző hatósági eljárás céljából a törvényhatóság alispánjához folyamodjék.

Ha az áthelyezés ellen magánjogi alapon — ide értve a malomregalejogot is — nyugvó kifogás emeltetik: a 16. §. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

36. §.

A kir. folyammérnöki hivatal által a hajómalmok elhelyezésére vonatkozólag hozott határozatok ellen a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. ministerhez van folyamodásnak helye.

Ilyen folyamodások azonban a hajómalom elhelyezésére

vonatkozólag halasztó hatálylyal nem birnak akkor, ha az áthelyezés sürgős vizi közlekedési érdekből vagy a partok és meder gyors megvédése szempontjából rendeltetett el.

Ha a most felsorolt esetek valamelyike forogna fenn, a határozatban kimondandó, hogy az ellen csak birtokon kivül lehet folyamodással élni és a határozat indokolandó.

IV. A hajómalmok nyilvántartása.

37. §.

Minden kir. folyammérnöki hivatalnál nyilvántartási főkönyv vezetendő, melybe az A) alatti minta szerint törvényhatóságonkînt és községenkint elkülönitve minden hajómalom nyilvántartandó.

38. §.

E könyveknek helyes és pontos vezetéseért a hivatal főnöke felelős.

Ezen könyveket a közmunka- és közlekedésügyi minister külön megbizottja, a kerületi felügyelő, a hajózási felügyelő vagy biztos és végül a törvényhatóság alispánja bármikor megvizsgálhatja vagy ez utóbbi megvizsgáltathatja és az egyes malomkönyvecskék adataival összehasonlitja.

39. §.

A főkönyv adatainak a malomkönyvecskék adataival pontosan egyezniök kell.

A főkönyv adataiból a folyammérnöki hivatal hivatalos megkeresésekre hiteles másolatokat mindenkor dij nélkül kiadni tartozik.

Magánosok irásbeli vagy szóbeli megkereséseire másolatokat szintén tartozik szolgáltatni, de ezekért az, kinek a hivatalos másolat kiadatik, ivenkint 1 forintot tartozik megfizetni.

Az ekként befolyó összegek a hivatalok által, mint bevételek a havi pénznaplókban számolandók el.

40. §.

Ott, hol a hajómalmok még összeirva nem voltak s azokról kimutatások még nincsenek, a kir. folyammérnöki hivatal köteles azokat a vizjogi törvény 177. §-ában megnevezett közigazgatási hatóság és az érdekelt községi elöljáróság közbejötte mellett összeirni és ez alkalommal minden hajómalom-tulajdonost, kinél a jogositvány minősége kétséges, feljegyezni és az illetővel szemben a jelen rendelet 9. §-nak határozmányai értelmében eljárni.

41. §.

Minden hajómalom-tulajdonosnak malomkönyvecskével kell birni.

Ezen malomkönyvecskét a kir. folyammérnöki hivatal állitja ki és tartja folyton nyilván.

A malomkönyvecskének a B) minta szerinti rovatokkal kell ellátva lenni s az azokba beirt adatoknak a hivatalnál vezetett főkönyv adataival mindig egyezni kell.

A malomkönyvecskék egyenlően állittatnak ki és a külön rendeletben megnevezendő nyomdából meghatározott ár mellett kaphatók.

42. §.

Ha a malomkönyvecske megtelt, a kir. folyammérnöki hivatal új malomkönyvecskét állit ki és az előbbi malomkönyvecskének főbb adatait, t. i. hogy a hajómalom mikor engedélyeztetett, milyen jogositványnyal bir, ki annak jogos tulajdonosa stb., annak megjegyzése mellett, hogy a régi könyvecske megsemmisittetett, az új malomkönyvecskébe átvezeti, a régi könyvecskét pedig keresztülhúzások által használhatatlanná tevén, megsemmisités végett a törvényhatóság alispánjának bemutatja.

43. §.

Ha valamely malomkönyvecskét annak tulajdonosa elvesztett s ezt az illetékes kir. folyammérnöki hivatalnál bejelenti, erről azon kir. folyammérnöki hivatal, melynek kerületében a hajómalom van, valamennyi többi folyammérnöki és azon kir. államépitészeti hivatalokat, melyeknek felügyelete alatt hajómalmok vannak, értesiti és a főkönyv vonatkozó adatainak közlése mellett figyelmezteti, hogy az elveszett és semmisnek nyilvánitott malomkönyvecske alapján újabb hajómalom engedélyezését akadályozzák meg.

44. §.

Az előbbi §-ban előirt közlés megtörténte után az illető hivatal a főkönyv adatai alapján újabb malomkönyvecskét állit ki, melyben a kiállitás okát megjegyzi és ennek megtörténtéről, valamint a tett intézkedésekről az alispánnak jelentést tesz.

45. §.

Minden kir. folyammérnöki hivatal évenkint február hónapban a nála vezetett főkönyv utolsó érvényes adataival teljesen megegyező, törvényhatóságonkint elkülönitendő kimutatást köteles összeállitani és azt az illető törvényhatóság alispánjának jelentés kiséretében megküldeni.

A jelentésben kiteendő, hogy a törvényhatóság területén hány reális, hány személyes és végre hány újabb jogositványú hajómalom van és a mult évhez képest hánynyal csökkent vagy szaporodott az egyik vagy másik jogosultsággal biró hajómalmok száma.

46. §.

Ugyancsak az előbbi §-ban megjelölt határidőben köteles minden kir. folyammérnöki hivatal ugyancsak törvényhatóságonkint elkülönzött számszerű kimutatást a közmunka- és közlekedésügyi ministernek felterjeszteni, melyben a különböző jogositványnyal biró hajómalmok száma összesen és azonkivül részletesen kitüntetve legyen, hogy a megelőző évben hány új hajómalom engedélyeztetett és hány szünt meg.

47. §.

A folyammérnöki hivatal lehetőleg gyakran, de évenkint legalább egyszer köteles minden, a felügyelete alatt álló folyamszakaszon levő hajómalmot megvizsgálni s akkor a többek közt meggyőződést szerezni arról:

1. hogy a malomkönyvecske meg és rendben van-e;
2. hogy engedély nélkül hajómalmok nincsenek-e;
3. hogy a hajómalom annak nevén áll-e, ki a malomnak tulajdonosa;
4. hogy a hajómalmok szilárdan és jól vannak-e bekötve;
5. hogy a hajómalom helyesen van-e számozva és névvel el van-e látva;
6. hogy a hajómalmok a megvilágitásra szükséges lámpával el vannak-e látva;
7. hogy a hajómalom jó karban van-e;
8. hogy a hajómalmok bekötésére nem használtatnak-e malomkosarak vagy más tilos bekötési módok?

48. §.

A vizsgálat alkalmával tapasztalt hiányokra és hibákra a hajómalom-tulajdonosok szóval figyelmeztetendők és a további eljárásra vonatkozólag kellő utasitással ellátandók, minek megtörténte a malomkönyvecskébe feljegyzendő.

Ha a vizsgálat alkalmával, vagy más módon is kiderülne, hogy egyik vagy másik hajómalom-tulajdonos a jelen rendelet határozmányai ellen vétett, vagy vizrendőri kihágást követett el, az 1885. évi XXIII. t.-cz. 177. §-ában megnevezett elsőfokú hatóságnak megbüntetés végett hivatalból bejelentendő.

49. §.

Engedély nélküli, vagy oly hajómalmok, melyek a kijelölt hely daczára más helyen állanak, továbbá olyanok, a melyeknek bekötésére malomkosarak vagy más tilos bekötési módok használtatnak, végül gyenge vagy rozzant szerkezetű hajómalmok, ha azok egyszeri figyelmeztetés után azonnal ki nem köttetnek, vagy előbbi álláshelyeikre azonnal vissza nem mennek, vagy végül szerkezetük jókkal ki nem cseréltetnek, azonkivül, hogy megbüntetés végett a 46. §. értelmében bejelentetnek, a kir. folyammérnöki hivatal által a tulajdonos kárára és veszélyére, ha szükséges, a 33. §. rendelkezéseihez képest karhatalom alkalmazásával is azonnal kikötendők.

50. §.

A vizsgálat megtörténte a malomkönyvecskébe a helyszinén még azon esetben is azonnal bevezetendő, ha minden rendben találtatott, nemkülönben a könyvecske „megjegyzés“ czimű rovatába mindig bevezetendő minden büntetés vagy észrevétel, mi a legutóbbi vizsgálat óta az illető hajómalom-tulajdonosra vonatkozólag felmerült.

51. §.

A hajómalmokra vonatkozó állandó és közvetlen felügyeletet azon folyókon, hol folyamfelvigyázók vannak, a folyamfelvigyázó, hol ilyenek nincsenek, a községi elöljáró gyakorolja, kiket a kir. folyammérnöki hivatal a kellő utasitásokkal ellátni köteles és kik szerzett tapasztalataikról a kir. folyammérnöki hivatalnak jelentéseket tesznek.

V. A hajómalom-tulajdonosok kötelességei.

52. §.

Minden hajómalom-tulajdonos köteles a jelen rendeletben és a helyi rendőri szabályokban előirt utasitásokat megtartani és azok megtartásáért akkor is személyesen felelős, ha hajómalmának üzletét állandóan, vagy időszakonkint másokra bizná.

A pénzügyministernek 1893 : 10,136. sz. a. rendelete értelmében ezen rendelkezés akként értelmezendő, hogy ez alatt — a mennyiben a hajómalom tulajdonosa nem közvetlen tettes vagy mulasztó — csak vagyonjogi felelősség értendő.

53. §.

A hajómalom-tulajdonos köteles a hatóságilag engedélyezett malomhelyet és az elrendelt malombekötési módot pontosan megtartani.

54. §.

A jelen rendelet 1. §-ában jelzett hajómalmoknál a deszkákból készült, vagy vesszőkből font rekeszek vagy sövények felállitása, fenékgátak épitése, vagy bármi néven nevezendő más viztéritő készülékeknek alkalmazása tilos.

A mennyiben a hajómalmi üzletre jogositott egyén a parton üzletéhez szükséges vizi épitményeket emelni szándékozik, e tekintetben a vizjogi törvényben előirt módon hatósági engedélyért kell folyamodnia.

55. §.

A hajómalom tulajdonosa, ha egyszersmind parti birtokos is, ellenben pedig a parti birtokos beleegyezésével a partok védelmét és biztositását kő, fa, vagy másféle burkolattal, úgy nemkülönben a meder és part tisztitását az 1885 : XXIII. t.-cz. 41. §-a alapján hatósági engedély nélkül is eszközölheti; ha mindazonáltal az igy foganatositott munkálatok utóbb károsoknak bizonyulnának, tartozik azokat saját költségén a hatóság kivánatára záros határidő alatt átalakitani.

56. §.

Ha a hajómalom oly part mentén van elhelyezve, a melyen hajóvontató út van, annak a tulajdonosa úgy az egész hajómalomra, mint a parton levert bekötő czölöpre rendes kötélcsúsztató fákat tartozik alkalmazni.

57. §.

Gyenge alkotású vagy más rozzant malomhajók használata tilos és ezek, a mennyiben a tulajdonos azokat a kir. folyammérnöki hivatal egyszeri figyelmeztetése után ki nem cserélné, vagy ki nem kötné, a hivatal által egyszerűen kiköthetők.

Ilyen gyenge vagy rozzant szerkezetű hajómalmok, ha azokat a gőzhajók által okozott hullámok helyeikből kisodornák, kárpótlásra igényt nem tarthatnak, sőt még mindazon károkért is felelősek, melyek kiszabadult malmuk által akár a többi alantabb álló hajómalmokon, akár pedig más vizi jármüveken, vagy egyéb tárgyakon okoztatnának.

58. §.

A kir. folyammérnöki hivatal különös engedélye nélkül a hajómalmokat kötéllel az átelleni parttal oly célból összekötni, hogy a hajómalom ahhoz közelebb húzható és beljebb a mederbe bocsátható legyen, tilos.

59. §.

A hajómalmok bekötésére egyedül csak rendszeresen levert malomkarók vagy horgonyok használata engedtetik meg, ellenben a malomkosarak, vagy egyébnemű malombekötési módok alkalmazása tilos.

60. §.

Ott, hol a hajózás tényleg gyakoroltatik, a hajómalmok éjjeli lámpákkal olykép világitandók meg, hogy a part mentében levő minden egyes hajómalom lámpával ellátva legyen.

Malomrévekben elegendő, ha csak minden rév első és utolsó hajómalma van lámpával világitva.

Ezen kötelezettség az oly folyókon levő hajómalmokra is kiterjed, melyeken a hajózás korábban nem gyakoroltatott.

61. §.

Minden hajómalom-tulajdonos köteles malmának mindkét oldalára egy-egy táblát kifüggeszteni és erre a malom számát és a tulajdonos nevét messziről olvasható betükkel és számokkal kiirni.

62. §.

Az egy község határában levő hajómalmok sorszámokkal látandók el és pedig oly módon, hogy minden községbeni malomcsoportnál a számozás a folyam felső folyásánál levő hajómalomnál kezdődik és 1-től kezdve azon számig terjedő sorozatban jelöltetik meg, a hány hajómalom létezik.

VI. Büntető határozatok.

63. §.

Kihágást követ el és száz forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az, a ki hatósági engedély nélkül hajómalmot felállit vagy ilyet üzletben tart (13. §.);

2. az, a ki a hatóságilag elrendelt malomhely-változtatást a kitüzött határidő alatt nem foganatositja, vagy kijelölt malomhelyét önkényüleg megváltoztatja (25. §.);

3. az, a ki az előirt bekötési módot meg nem tartja és malomkosarakat, vagy egyéb tilos bekötési módokat alkalmaz (53. §., 59. §.);

4. az, a ki deszkákból készült, vagy vesszőből font rekeszeket, vagy sövényeket felállit, vagy fenékgátakat létesit (54. §.);

5. az, a ki gyönge alkotású vagy rozzant malomhajót használ (57. §.);

6. az, a ki a hajómalmot különös engedély nélkül kötéllel az átelleni parttal oly célból köti össze, hogy a hajómalom ahhoz közelebb húzható és beljebb a mederbe bocsájtható legyen (58. §.);

Ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az, a ki a hajómalom tulajdonosában történt változást a 19. §-ban kijelölt határidő alatt be nem jelenti (19. §.);

2. az, a kinek malomkönyvecskéje nincs (41. §.);

3. az, a ki a vontató út mentén hajómalmán, nemkülönben a parton levert bekötő csölöpön a kötélcsúsztató fák alkalmazását elmulasztja (56. §.);

4. az, a ki ott, hol a hajózás tényleg gyakoroltatik, az előirt módon lámpákat nem alkalmaz (60. §.);

5. az, a ki a 61. §-ban előirt táblákat alkalmazni elmulasztja (61. §.);

6. az, a ki a kir. folyammérnöknek a jelen rendelet határozmányain alapuló utasitásait haladéktalanúl nem teljesiti (48. §.).

64. §.

A pénzbüntetés megállapitására az 1885. évi XXIII. törvényczikk 177. §-ában megnevezett hatóság illetékes, mely az idézett törvény 186. §-ban meghatározott módon jár el.

Felfolyamodás esetén az idézett törvény 177. §-ban megnevezett hatóság illetékes.

Hajómalmi kihágások tárgyalásánál az eljárást szintén az 1880. évi 38,547. sz. a. kiadott belügyministeri utasítás szabályozza. (F. M. 10,136/93.)

65. §.

A pénzbüntetés egyharmadrésze azon község szegényalapjának javára forditandó, melynek határában a büntetett tulajdonos hajómalma van, vagy volt, kétharmadrésze pedig a gazdátlan hajómalom-karók, kosarak stb. eltávolitása, valamint a hajómalmok által okozott mederrongálások helyreállítási költségeinek fedezésére fog fordittatni.

VII. Zárhatározatok.

66. §.

Ezen rendelet 1888. évi november 1-én lép életbe s ugyanezen naptól kezdve az 1867. évi 4916. sz. a. kiadott ideiglenes hajómalmi rendszabály, valamint az 1868. évi márczius 5-én 2226. sz. a. kiadott rendelet hatályon kivül helyeztetnek.

Kelt Budapesten, 1888. évi augusztus hó 21-én.

Baross s. k.

A. minta.

Az n..............i hajómalmok

Folyó szám	Állandó szám	A jogositvány minősége	Az engedély kelte és száma	A hajómalom			
				tulajdonosának neve	elhelyezése		
					törvényhatóság	község, melynek határában a hajómalom forgásban tartatik	a malomhelynek tüzetesebb körülirása

rovatos kimutatása.

A hely kitüzési rendelet száma, és a kitüző hatóság megnevezése	Jegyzetek (Ezen rovatban a hajómalom engedélyezésére, elhelyezésére és átalában a hajómalom jogos fennállására vonatkozólag előfordult lényeges körülmények, valamint a molnárok magaviselete iránti észleletek feljegyzendők és azoknak a malomkönyvecske adataival összevágóknak kell lenni.)

B. minta.

Malom-könyvecske

a .... folyón .... $\frac{\text{vármegye}}{\text{sz. kir. város}}$ .... határában

lévő .... számmal ellátott .... hajómalom számára.

A tulajdonos neve	Az engedély kelte és a jogositvány minősége	Jegyzet (Ezen rovatban a malom fennállásának jogosultságára vonatkozó adatok, a hajómalom álláshelye és az időszakonkint előforduló vizsgálatok eredménye stb. feljegyzendő).

Az 1888. évi XIV. törvényczikkel beczikkelyezett Magyar-Román határegyezmény alapján a m. kir. belügyminister által a honvédelmi, igazság-, pénz-, földmivelés- és kereskedelemügyi ministerekkel egyetértőleg kiadott Határőrizeti utasitásnak a határfolyók és határpatakokra vonatkozó része.

A határfolyók és határpatakokra vonatkozó határozmányok végrehajtása.

10. §.

A Magyarország és Románia között határt képező folyók és patakokra jelenleg fennálló gátak vagy torlasztóknak megvizsgálása céljából az 1888. évi XIV. törvényczikkel beczikkelyezett határegyezmény IX. czikke alapján a két állam által vegyes bizottság küldetik ki.

11. §.

A kiküldött bizottság feladata az előző szakaszban emlitett folyókon és patakokon fennálló gátak vagy torlasztók hatásait egyrészt a megállapitott határvonalakra, másrészt a szomszéd állam és azok polgárainak érdekeire való befolyásuk szempontjából megbirálni s azon viziművoket, melyek akár a határ megállapitott vonalára, akár a szomszéd állampolgárok érdekeire károsaknak találtatnának, megjelölni, illetőleg azok további sorsa iránt javaslatot tenni.

12. §.

A bizottság hatásköre minden, a határfolyókon vagy patakokon fennálló vizimű vagy vizépitménynél az első szakaszban jelzett hatásnak megvizsgálására kiterjed, a mennyiben azonban a vizsgálat alkalmával kiderülne, hogy valamely vizimű vagy torlasztó sem a megállapitott határvonalakra, sem pedig a szomszéd állampolgárok érdekeire káros befolyást nem gyakorol, hanem csak ugyanazon állam polgárainak érdekeire van befolyással, a melynek területén a vizimű vagy torlasztó fennáll, a további tárgyalás nem tartozik a közös bizottság hatáskörébe, minthogy az ily vizimü vagy torlasztó az illető állam külön törvényei által előirt eljárás tárgyát képezi.

13. §.

Hogy az érintett feladat helyesen megoldható legyen, a bizottság a határvármegyék alispánjaitól az illető törvényhatóságok vizikönyvébe bevezetett s a határfolyók vagy patakokon levő összes viziművek és vizépitmények kimutatását az 1885. évi XXIII. t-czikk VIII. fejezetében előirt eljárás megtörténtének

igazolására szolgáló iratokat s átalában az illető vizimüre vonatkozólag a vizikönyv okirattárában levő összes okmányokat beköveteli.

A vegyes bizottsági tárgyalásoknál az illetékes törvényhatóság alispánja, illetőleg annak helyettese, továbbá a járási főszolgabíró és a kir. kulturmérnök részt venni tartoznak.

14. §.

A vegyes bizottság megállapodásai jegyzőkönyvbe foglalandók, s a mennyiben a megállapodások valamely vizépitmény vagy vizimü eltávolitására vagy átalakitására vonatkoznának, az indokok minden egyes esetben felsorolandók, úgy szintén az átalakitás módozatai is tüzetesen körülirandók. Ha a vegyes bizottság oly vizimü megváltoztatását vagy lebontását találná szükségesnek, a mely hatósági engedély alapján áll fenn, az első szakasz második kikezdésében emlitett hatósági közegek, illetőleg szakértők esetleges észrevételeik megtételére felhivandók és észrevételeik a jegyzőkönyvbe felveendők, esetleg a jegyzőkönyv mellé csatolandók. Oly esetekben, midőn az 1879. évi XXXI. t.-cz. 199. §-a alapján elrendelt vagy teljesitett partbiztositási munkálatok átalakitása vagy lebontása találtatnék szükségesnek, a jegyzőkönyvben azon módozatok is előadandók, melyek a lebontandó vizimű által célzott eredmény biztositása szempontjából követendők illetőleg megengedhetők lennének.

15. §.

A fennálló viziművek és épitmények megváltoztatása és eltávolitása csakis a változtatás vagy eltávolitás okait kellő világitásba helyező műszaki adatok alapján hozható javaslatba s azért ha a jelen utasitás 13. §-ában jelzett adatok e tekintetben kellő támpontot nem nyujtanának vagy ha a változott viszonyok következtében szükségszerűleg igényeltetnék, azok beszerzése, illetőleg kiegészitése iránt a vegyes bizottság gondoskodni tartozik.

Azon körülmény, hogy a viziművek, a viszonyok változása folytán váltak károsakká, s jegyzőkönyvben minden egyes esetben megemlitendő; valamint az is, hogy az illető viziművek vagy vizépitmények mily célból (partbiztositás, vizhasználat stb.) létesittettek s azzal mily ipari vagy forgalmi érdekek állanak kapcsolatban.

16. §.

A felvett jegyzőkönyvek az összes iratokkal együtt a bizottság által minden egyes megváltoztatandó vagy lebontandó vizimüre kiterjedő részletes jelentés kiséretében az illetékes

kormányhatósághoz felterjesztendők, hogy a további hatósági eljárás folyamatba tétessék.

17. §.

A felterjesztett s a bizottság tagjai által aláirt jegyzőkönyveknek minden egyes törvényhatóság területén fennálló viziműre vonatkozó része az illető törvényhatóságnak küldetik meg, hogy az abban érintett viziművekre vonatkozólag a szerint, a mint a kérdéses viziművek vagy vizépitmények, hatósági engedély alapján állanak fenn vagy sem, az illetékes alispán, illetőleg főszolgabiró vagy más hasonállású tisztviselő hozzon határozatot, ki határozatait az 1885. évi XXIII. t.-cz. által szabályozott eljárás alapján lehetőleg gyorsan tartozik meghozni.

Ha a határozatok a vegyes bizottság megállapodásaival ellentétben állanának, azok hivatalból és a felebbezési határidő elteltével azonnal az illetékes másodfokú hatóság elé terjesztendők, mely a legrövidebb idő alatt határozatot hozni és határozatát minden esetben az illetékes kormányhatósághoz köteles felterjeszteni, mely utóbbi a végső fokú határozatot a mennyiben szükségesnek találná, a szomszéd állam kormányával leendő tárgyalások után hozza meg.

18. §.

A jogerős alispáni, illetőleg ministeri határozat végrehajtásának megtörténte a szomszéd állam kormányával leendő közlés végett bejelentendő.

19. §.

Minthogy az idézett határegyezmény IX. czikke értelmében, a határfolyókon vagy patakokon oly gátak vagy torlasztók, melyek által a viz természetes folyásának más irány adatnék, vagy melyek a vizerőnek ipari vagy más célokra felhasználására szolgálnának, sem a szerződő kormányok, sem pedig magánosok részéről nem állitható fel a nélkül, hogy megelőzőleg a szomszédos kormány beleegyezése ki ne eszközöltetett volna: az emlitett határfolyókon vagy patakokon létesiteni kivánt és engedélyezés tárgyát képező viziművek vagy vizépitményekre, úgyszintén azok átalakitására nézve folyamatba tett engedélyezési eljárás során, illetőleg az 1885. évi XXIII. t.-cz. végrehajtása tárgyában a volt földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister által a volt közmunka és közlekedésügyi ministerrel egyetértőleg 1885. évi deczember hó 31-én 45.689. sz. a. kiadott Átalános rendelet 10. §-ában előirt eljárás befejeztével, a tervezett munkálatokról, a műszaki leirás másolatának s a tervezett egy példányának visszavárólagos

csatolása mellett az illető román kir. hatóság is értesitendő s az eljáró hatóság határozatát csak ezen nyilatkozat megtétele, illetőleg a nyilatkozat megtételére a magyar és román kormánynyal egyetértőleg megállapitandó határidő letelte után hozza meg.

20. §.

Ha a határozat a román hatóság által tett ellenvetések figyelmen kivül hagyásával hozatott volna meg, ily esetekben a határozatok a rendes fellebbezési fokozatok betartásával a földmivelésügyi ministerhez hivatalból felterjesztendők, s csak a nevezett minister által, a román kormánynyal megejtendő tárgyalások alapján hozott határozat értelmében hajthatók végre.

21. §.

A mennyiben a romániai hatóságok által az emlitett határegyezmény alapján kiadott ezen rendeletből folyólag a román állam területén létesitendő viziművek és vizépitményekre vonatkozólag az illetékes törvényhatóságtól a törvényhatóságokhoz közvetlen megkeresések intéztetnének, azok az érdekeltek és a hatósági szakértő meghallgatásával soron kivűl intézendők el s az átküldött iratokról és okmányokról hiteles másolat készittetvén, a tett észrevételek ezen iratokkal együtt minden egyes esetben a földmivelésügyi ministerhez fölterjesztendők.

22. §.

Az 1879. évi XXXI. t.-cz. alapján a földmivelésügyi m. kir. minister által az engedélyezendő vizimunkálatokra nézve az engedély, a mennyiben azok mindkét állam területét érintik, csakis a szomszéd állam beleegyezésének kieszközlése esetén adható meg. A tutajozás vagy faúsztatás érdekében, úgyszintén az 1879. évi XXXI. t.-cz. 199. §-a alapján létesitendő azon vizimunkálatokra nézve, melyek a vizfolyást megváltoztatják, vagy az országos határvonalra káros befolyással lehetnének, az idézett törvény 194. §-ában előirt eljárás befejezte, illetőleg a tervek 30 napi közszemlére kitétele után a tervezett munkálatokra nézve a szomszéd állam illetékes hatósága a jelen utasitás 19. §-ában emlitett módon szintén megkeresendő s az iratok az engedélyezés végett csak a román hatóság nyilatkozata után és azzal együtt terjesztendők fel, mely alkalommal egyúttal a törvényhatóság a nyert nyilatkozatra fölterjesztésében részletes véleményt ad.

23. §.

A határfolyókon vagy patakokon vizműveknek engedély nélküli létesitése mindenik állam területén, az ott érvényben álló törvények szerint, az illetékes hatóság által szigorúan büntettetik.

A vizekre vonatkozó országos törvények kimutatása 1902. év végéig.

Hármaskönyv, I. rész 87 cím.
1596 : LII. t.-cz. A Garam folyón lévő malmokról a hajózás érdekében.
1613 : XXVII. t.-cz. A Tisza és más folyamok áradásai ellen töltések készíttessenek.
1618 : LIV. t.-cz. A Rába és Duna megvizsgálása Győrnél.
1622 : XLII. t.-cz. Ugyanaz.
1647 : CXXIX. t.-cz. A Rába és Mura kitisztitásáról.
1655 : XXX. t.-cz. Ugyanaz a határigazitásról.
1655 : LXXXI. t.-cz. Árviz által elsodort területeket miként kell visszaszerezni.
1687 . XVI. t.-cz. A Vág és Duna megvizsgálásáról.
1715 : LXIX. t.-cz 4. és 5. §. A víz által okozott károk megszüntetésére biztosok nevezendők ki.
1723 : XXVII. t.-cz. A száraz és szükségtelen folyóvizi vámnak eltörléséről.
1751 : XIV. t.-cz. Az ártalmas malmoknak az országban eltörléséről.
1751 : XVII. t.-cz. A vizivámok eltörléséről.
1751 : XX. t.-cz. A Vág folyó szabályozásáról.
1765 : XIX. t.-cz. A garami malmokról.
1807 : XVII. t.-cz. A magánosok költségén teendő vizimüvekről.
1827 : XXXIII. t.-cz. A Sárviz csatornázásáról.
1836 : XXXVI. t.-cz. Az egyesek költségén készitendő vizimunkálatoknak előmozditásáról.
1840 : IV. t.-cz. A Duna és egyéb folyamok szabályozásáról. Országos választmány neveztetik ki.
1840 : X. t.-cz. A vizekről és csatornákról.
1840 : XXXVIII. t.-cz. A Dunát a Tiszával összekötő csatornáról.
1854 : évi május 23. nyilt parancscsal kibocsátott bányatörvény.
1857 : évi dunahajózási szerződés.
1865 : évi november hó 2-án kelt dunahajózási akta.
1867 : XIII. t.-cz. A vasutak és csatornák épitése végett létesitendő kölcsönökről.
1867 : XVI. t.-cz. A vám és kereskedelmi szövetségről (VII. czikk).
1868 : I. t.-cz. A vasutak és csatornák telekkönyvezéséről.
1868 : XLIX. t.-cz. A vasétak és csatornák építésére felvett kölcsön hovafordításáról.
1868 : LII. t.-cz. A Lonskopelje terület ármentesitési költségei beszedéséről s e területre az 1868 : XXV. t.-cz. 7. §-ában foglalt kedvezmények kiterjesztéséről.
1868 : LV. t.-cz. A kisajátitásról.
1870 : X.-cz, A Duna folyamnak a főváros mellett szabályozásáról s a forgalom és közlekedés érdekében Budapesten létesitendő egyéb közmunkák végrehajtási közegeiről.
1870 : XIX. t.-cz. A Temes folyó és Béga csatorna területén eszközölt és még eszközlendő ármentesitő munkálatok költségeinek beszedéséről.

1870 : XXXIV. t.-cz. Az államkincstár tulajdonát képező Ferencz-csatorna használatának átruházásáról.
1871 : XL. t.-cz. A gátrendőrségről.
1872 : XIII. t.-cz. A Sink pataknak Kis-Sink és Vojla községek határában leendő szabályozásánál szükséges kisajátitásról.
1873 : XVII. t.-cz. A Ferencz-csatorna kiépitése tárgyában az 1870 : XXXIV. t.-czikkel törvénybe iktatott engedélyokmány módositásáról.
1874 : XI. t. cz. A belvizek levezetése körüli eljárásról.
1875 : VII. t.-cz. A földadó szabályozásáról. (18. §. A különös gazdálkodási költségekről intézkedik.)
1876 : XIV. t.-cz. A közegészségügy rendezéséről (10 és 159. §- b.).
1876 : XLIII. t.-cz. Az 1876. évi rendkivüli árviz folytán adott kölcsönök fedezésére megkivántató póthitelről.
1877 : XXIV. t.-cz. A megyei mérnöki állások megszüntetése és hivatali teendőiknek az államépitészeti hivatalokra ruházásáról.
1878 : XX. t.-cz. A vám- és kereskedelmi szerződésről (VII. czikk).
1879 : VIII. t.-cz. A berlini szerződés beczikkelyezéséről.
1879 : XXV. t.-cz. A szegedi árviz következtében, valamint a temesvölgyi és dunaszabályozási munkálatok iránt meghallgatandó külföldi szakértők meghivása folytán felmerülő költségek fedezéséről.
1879 XXXI. t.-cz. Erdőtörvény. II. fejezet. Szállítás a vizen.
1879 : XXXIV. t.-cz. A vizszabályozási társulatokról szóló 1871 : XXXIX. t.-cz. módositásáról és kiegészitéséről.
1879 : XXXV. t.-cz. A Tisza és mellékfolyói mentén alakult vizszabályozó és ármentesitő társulatoknak adandó állami előlegekről.
1880 : XIX. t.-cz. A Szeged sz. kir. város területének árviz elleni biztositására 1879. évben tett munkálatok költségeinek viseléséről és az államkincstárból Szeged városának ugyanazon évben adott előlegösszeg megtéritésének elengedéséről.
1880 : XX. t.-cz. Tisza és mellékfolyói mentében alakult vizszabályozó és ármentesitő társulatok és Szeged szab. kir. város részére kötendő állami kölcsönről.
1880 : XXXIV. t.-cz- A gőzmalmokról.
1890 : XXXIX. t.-cz. Szeged mentén a Tisza folyó ármedrének kiszélesitéséről stb.
1880 : XL. t.-cz. Az 1880. év folyamában a Dunán teljesitendő szabályozási munkák tárgyában.
1881 : XL. t.-cz. A földadó szabályozásáról szóló 1875 : VII. t.-cz. némely intézkedésének módositása tárgyában.
1881 : XLI. t.-cz. A kisajátitásról.
1881 : XLII. t.-cz. Az 1875 : VII. t.-cz. ármentesitett területekre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatásáról.
1881 : XLIX. t.-cz. A feloszlott percsora-szegedi tiszai ármentesitő társulat munkálataira engedélyezett kincstári előleg elengedéséről.
1881 : L. t.-cz. Az 1870 : X. t.-cz. által elrendelt dunaszabályozási munkák folytatásáról.
1881 : LII. t.-cz.- A Tiszavölgy ármentesitése érdekében a kormány által teendő intézkedésekről.
1881 : LXI. t.-cz. A vasutak és csatornák külön összpontositott telekkönyvezéséről szóló 1868 : I. t.-cz. módositása és kiegészitése tárgyában.
1882 : VII. t.-cz. A Tisza és mellékfolyói mentén alakult vizszabályozó és ármentesitő társulatok és Szeged szab. kir. város részére kötendő állami kölcsönökről szóló 1880 : XX. t.-cz. némely rendelkezéseinek módositásáról.
1882 : XXVI. t.-cz. A temes-bégavölgyi vizszabályozó társulat ügyeinek állami kezeléséről és a Tiszavölgyet érdeklő egyéb intézkedésekről.

1882 : XXXI. t.-cz. A Szerbiával 1882. évi február hó 22-én kötött hajózási szerződésről.
1882 : XXXVI. t.-cz. Az 1865. évi november hó 2-án kelt dunahajózási aktához való pótegyezmény beczikkelyezéséről.
1883 : XXI. t.-cz. A tiszai és szegedi kölcsönökről szóló 1880 : XX. t.-cz, 32. §-ának módositásáról.
1884 : XIV. t.-cz. A Tiszának és mellékfolyóinak szabályozásáról, azon folyók völgyeinek ármentesitéséről, ugyszintén a vizszabályozó és ármentesitő társulatok igazgatási szervezetéről.
1884 : XXIII. t.-cz. Az 1881 : LII. t.-cz. végrehajtása folyamán keletkezett viszonyok rendezéséről.
1884 : XXV. t.-cz. Az 1870 : X. t.-cz. 4. §-ának d) és e) pontjaiban megjelölt intézkedés és vállalatok községi pótadója rendeltetéséről.
1884 : XXVIII. t.-cz. Az 1840 : X. t.-czikkben megszabott hatósági illetékesség némely határozmányainak módositásáról.
1884 : XXXV. t.-cz. A sövényháza-szegedi ármentesitő társulat ügyeinek rendezéséről.
1885 : VIII. t.-cz. A Duna folyam dévény-dunaradványi szakaszainak szabályozásáról.
1885 : XV. t.-cz. A Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról, valamint Győrváros és Győrsziget község árvédelmi biztositásáról.
1885 . XXII. t.-cz. A földadó-kataster nyitvántartásáról.
1885 : XXIII. t.-cz. A vizjogról.
1885 : XXVII. t.-cz. A temes-bégavölgyi vizszabályozási társulat pénzügyi viszonyainak rendezéséről.
1888 : XIX. t.-cz. A halászatról
1888 : XXVI. t.-cz. Az aldunai Vaskapunál és az ottani zuhatagoknál létező hajózási akadályok elháritásáról.
1889 : XII. t.-cz. Az aldunai Vaskapunál és az ottani zuhatagoknál létező hajózási akadályoknak, az 1888 : XXVI. t.-czikkel elhatározott elhárítására szükséges költségeknek fedezéséről.
1889: XXIX. t.-cz. Az 1881. évi XLII. t.-cz. (Ármentesitett területek adómentessége) némely határozatának módosításáról.
1889 : XXX. t.-cz. A magyar földhitelintézet által engedélyezendő vizszabályozási és talajjavitási kölcsönökről és némely hitelintézetek zálogleveleinek adómen ességéről.
1889 : XXXI. t.-cz. Az 1880 : XX. (Vizszabályozó társulatok és Szeged állami kölcsönéről szóló) t.-cz. némely határozatainak módositásáról.
1890 : I. t.-cz. A közutakról és vámokról.
1891 : IX. t.-cz. A szegedi rakpart mentén 1890. év folyamán teljesitett kőhányási munkálatok költségeinek fedezéséről.
1891 : XIII. t.-cz. Az ipari munka vasárnapi szüneteléséről.
1892 : XVII. t. cz. A koronaérték megállapitásáról.
1892 : XXVII. t.-cz. A fogház- és elzárásbüntetés végrehajtása és a pénzbüntetésekből befolyó összegek felhasználásáról.
1892 : XXXII. t.-cz. Az aldunai Vaskapu-zuhatagon át épülő csatornának, valamint a csatornától Orsováig terjedő folyamrésznek további mélyitéséről.
1893 : XVI. t.-cz. A Duna folyam fajszi és Bogyiszló-Baja közötti szakaszainak szabályozásáról.
1893 : XVII. t.-cz. A Rábán és mellékfolyóin az 1885. évi XV. t.-czikkel elrendelt szabályozás hátralevő részének befejezéséről.
1894 : III. t.-cz. A Tisza és Bodrog mellékfolyó szabályozásának folytatólagos munkálatairól, valamint a Ferencz-csatorna tiszai torkolatának áthelyezéséről.
1894 : XII. t.-cz. A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről.

1895 : XIII. t.-ez. A Rába és mellékfolyóinak szabályozásáról szóló 1885. évi XV., és 1893. évi XVII. törvényczikkek végrehajtása folytán szükséges teendőkről.
1895 : XLVIII. t.-cz. A Közép-Duna egységes szabályozásáról, valamint az ország egyéb jelentősebb folyóvizein első sorban szükséges szabályozási munkálatokról.
1896 : XXVI. t.-cz. A m. kir. közigazgatási biróságról.
1897 : IX. t.-cz. A kikötői illetékekről.
1897 : XXI. t.-cz. A temes-bégavölgyi vízszabályozó társulat pénzügyi viszonyainak újabb rendezéséről.
1899 : XLI. t.-cz. A vizimunkálatoknál, az út és vasútépítésnél alkalmazott napszámosokról és munkásokról.
1900 : XXX. t.-cz. Közérdekü öntöző csatornák létesitéséről.
1901 : IX. t.-cz. A fiumei középfokú közigazgatási hatóságról.
1901 : XX. t.-cz. A közigazgatási eljárás egyszerüsítéséről.
1902 : XXII. t.-cz. A Béga-csatornának a temes-bégavölgyi vizszabályozó társulat ármentesitése érdekében is szükséges rendezéséről.

Az országos Rendeletek Tárának a vizekre vonatkozó rendelkezései betűsoros kimutatásban 1902. év végéig.

A tárgymutatóban előforduló számcsoportok közül az első, évfolyamokat, a második pedig az illető lapszámokat jelenti. Az 1894—1901. években megjelent rendeleteknél kitüntetett I. és II. az első, illetve második kötetet jelenti.

Betűsoros tárgymutató.

(A római számok a kötet-, az arabs számok a lapok számai.)

